ION BÎRLEA

LITERATURĂ POPULARĂ DIN MARAMUREŞ

Ediţie îngrijită
şi .studiu introductiv de
IORDAN DATCU
cu un cuvînt înainte de
MIHAI POP

V

EDIŢII CRITICE DE FOLCLOR — CULEGĂTORI

1 9 6«
EDITURA PENTRU LITERATURĂ

CUVÎNT ÎNAINTE

Folclorul Maramureşului n*a intrat de la început în sfera de interes a folcloristicii noastre. Pe cît ne putem da seama astăzi, primele culegeri nu cuprind texte din Maramureş. La **1874,** Atanasie Marienescu, care preconiza culegerea susţinută a fol* Clorului din Transilvania, se plînge, pe bună dreptate, într*o Scrisoare adresată redactorului revistei *Familia,* de lipsa textelor din nordul ţării. într«adevăr, deşi apăreau la Oradea, revistele lui Iosif Vulcan abia publică texte maramureşene. Mai mult chiar, întno publicaţie locală, *Gutinul,* care apare la Baia Mare, textele din Maramureşul istoric sînt încă rare.

Dar în momentul în care culegerea cîntecelor populare Cftpătă noi înţelesuri, creaţia populară fiind menită să dezvăluie Caracterele proprii psihologiei poporului român şi să fie docu* mente de străveche cultură românească, folclorul Maramure» Silui atrage atenţia celor grupaţi în cercul « Orientul », şi M. minescu se pregăteşte să ţină în Maramureş conferinţa sa despre culegerea poeziei populare.

raptul se explică prin situaţia particulară pe care o ocupa Maramureşul în peisajul istoric şi etnic al poporului român. Ţară de baştină cu îndelungate tradiţii voievodale, ţara de unde AU pornit spre Moldova descălecătorii, loc al primelor tipărituri [n limbă română, ţinut de margine cu obiceiuri strămoşeşti ne* Alterate, ţară ce păstrează în biologic şi cultural esenţe ale romanităţii noastre, Maramureşul capătă în configuraţia cul< turală a acelei vremi o semnificaţie aparte, care se soldează, din deceniile următoare pînă astăzi, cu interesul crescînd pentru lltoria şi cultura lui populară.

Acest interes găseşte ecou înainte de toate la intelectualitatea locală, care, dînd forme şi rosturi noi unei tradiţii de organizare

sociabpolitică proprie acestui ţinut de oameni liberi, neiobăgiţi, întemeiază la **1861** « Asociaţia pentru cultura poporului român din Maramureş », apoi o şcoală normală românească şi mai tîrziu, cu învăţătorii formaţi la această şcoală, « Reuniunea învăţă* torilor români din Maramureş ». Acestor învăţători se adre* sează vicarul Tit Bud, a cărui autoritate în structura socială locală românească continuă pe cea a ctitoriei voievodale de la Peri, cu apelul « Către stimaţii domni docenţi din Vicariatul Maramureşului», prin care le cere să adune şi să*i trimită grabnic « tot felul de producte ale poeziei populare în versuri şi în proză ». Rodul imediat al acestui apel este fără îndoială colecţia *Poezii populare dinMaramureş,* publicată de el la **1908.**

Culegerea anterioară, cea din **1906,** cu acelaşi titlu, a lui Al. Ţiplea, este şi ea un ecou al acestui apel îmbogăţit cu me; toda filologică de notare a textelor, ce trebuie pusă în legătură cu orientarea pe care o dă culegerilor din Transilvania G. Ale* xici, care cuprinde în culegerile sale mai multe texte din Maramureş.

Dacă privim prin prisma acestor date regăsim şi în cule* gerile lui Ion Bîrlea — *Balade, colinde şi bocete din Maramureş* şi *Cînîece populare din Maramureş,* Bucureşti, **1924** — acelaşi ecou. Rădăcinile culegerii cîntecelor populare trebuie căutate însă în Maramureş, dincolo de aceste culgeri tipărite. Vechimea obiceiului de a nota versurile populare ne este indicată de cele cîteva manuscrise păstrate, dintre cele probabil mult mai multe ce s*au pierdut, în care cărturarii ce au premers « docenţilor » crescuţi la şcoala normală românească din Sighet, modeşti cîntăreţi de biserică, « diecii », au notat cîntecele poporului înainte de N. Pauletti, de Anton Pann şi de Vasile Alecsandri. Aş îndrăzni să spun că sub această formă scrisul lor continuă nemijlocit osîrdia călugărilor de la mînăstirea Peri, care au pus piatra de temelie la scrierea în limba română. Nu este întîmplă* tor, în acest context de îndelungată tradiţie, faptul că s*a putut identifica pînă acum « cîntecul de dragoste» notat la **1671** în *Codicele de la Petrova,* semnalat de G. Alexici *(Material de limbă în Codicele de la Petrova, Revista pentru istorie, arheologie şi filologie,* **13 (1912) 281**, şi acel *Vers deMorisan alcătuit în Ungvăr,* găsit de Ion Bîrlea la sfîrşitul *Octoihului,* manuscris de la biserica din Corneşti şi nici faptul că pe o *Carte de versuri alese la pro> hade,* găsită la aceeaşi biserică, este notat textul cîntecului *Bogatul şi săracul* (I. Bîrlea, *însemnări din bisericile Maramw- reşului,* Bucureşti, 1909, pp. 75-—77). Alte identificări ne vor ajuta poate în viitor să găsim verigile pierdute ale acestui lanţ neîntrerupt al tradiţiilor noastre cărturăreşti.

Culegînd texte împreună cu T. Brediceanu şi Bela BarU'ik şi, fără să participe direct, fiind alături şi de Tache Papahagi, cînd şi*a alcătuit *Graiul şi folclorul Maramureşului,* Ion Bîrlea a făcut legătura între îndelungata tradiţie locală de notare a cîn* tecelor populare şi cei ce, cu alte perspective şi cu alte metode, au venit să adune comorile folclorului maramureşean. Situată în acest ansamblu, culegerea nestorului folcloristicii româneşti de astăzi capătă o semnificaţie aparte prin faptul că este mo* mentul cel mai apropiat de noi a unei tradiţii atît de îndelun* gate, dar şi prin faptul că în contemporaneitate se leagă direct sau indirect de unele din cele mai bune culegeri de folclor. Prin semnificaţia sa şi prin valoarea creaţiilor pe care le cuprinde, culegerea lui Ion Bîrlea, publicată acum în a doua ediţie, este o contribuţie de preţ la cunoaşterea tradiţiei culturale a locurilor spre care s*au îndreptat la un moment dat gîndurile lui M. Eminescu. Ea este şi o încununare a strădanii* lor de o viaţă întreagă a cărturarului care sub această formă locală a dus pînă astăzi firul slovelor româneşti pe care au început să*l depene cărturarii de la mînăstirea Peri, l*au continuat modeştii dieci şi urmaşii lor « docenţi » de mai tîrziu şi îl continuă, încă poate uneori tot atît de necunoscuţi ca şi înaintaşii lor rămaşi anonimi, atîţia iubitori ai poeziei populare maramureşene.

Publicarea acestei noi ediţii este un semn de preţuire a sîrguinţei părintelui Bîrlea şi se cade să fie un imbold pentru toţi cei ce vor şti să se străduiască asemenea lui pentru a pune în valoare tradiţia culturală a ţinuturilor de străveche cultură populară şi de creativitate folclorică mereu vie.

M1HA1 POP

Priceperea maramureşencelor dă o notă originală portului: gatiile, gubele, lecricele, straiţele, zadiile sînt lucrate cu o străveche artă. Pînă astăzi se poartă cu mîndrie vestmintele străbunilor daci: « iţarii, sumanul şi guba de lînă; cămaşa des* chisă la piept, cureaua peste mijloc, opincile, cojocul, părul lung purtat în bucle şi acoperit cu căciulă; catrinţele, broderiile de pe cămăşile femeilor, salbele de mărgele sau de monede» [1].

Deşi existau atestări vechi privitoare la folclorul maramu* reşean şi au fost publicate în reviste un număr important de manifestări poetice populare, colecţii de folclor maramureşean au apărut numai în primul deceniu al secolului nostru. Condiţii istorice neprielnice au făcut ca o serie de culegeri care se vroiau reprezentative pentru folclorul tuturor românilor, să fie lacunare în ceea ce priveşte folclorul maramureşean.

La sfîrşitul celui de al treilea sfert al sec. al XLX*iea folclo* ristul Ath. Marian Marienescu observa cu regret — într*o seri* soare adresată revistei *Familia* — că lipsesc colecţiile de fol* clor din nordul Transilvaniei [2].

Incepînd să apară mai tîrziu, primele colecţii maramureşene pun accentul pe redarea fidelă a textelor populare, care chiar dacă uneori nu sînt transcrise riguros ştiinţific, în sensul înre* gistrării particularităţilor de pronunţie, nu pot fi incluse în niciun caz în categoria acelora care se subintitulau « corese », realizate în alte părţi de credincioşii urmaşi ai metodei lui Alecsandri.

In **1907,** cînd întîmpina prima colecţie de folclor mara* mureşean tipărit în volum, Nicolae Iorga făcea un apel vibrant pentru noi acţiuni de scoatere la lumină a valorilor spirituale maramureşene: « Maramureşul începe abia cu darurile sale aşa de nouă. Fiii ţării să răzbată văile lui pentru a ni aduce şi altele din ţara voievozilor bătrîni începători de domnie, din ţara de stoarcere şi păcate de astăzi. » Marele istoric şi patriot aducea în sprijinul apelului său o seric de argumente majore: « Doar aici prin vechi timpuri, la începutul veacului al XV*lea, s*au scris pentru întîia oară *Scriptura* pe româneşte, în acelaşi grai nesigur şi frămîntat, şt astfel leagănul Moldovei a fost şi leagănul scrisului românesc.» [3]

Maramureşul oferă vechi atestări ale folclorului românesc, unele din cele mai vechi pentru întregul nostru folclor. Se

[1] **Alexandru Hlipaşcu,** *Istoria Maramureşului,* **Bucureşti,** 1940, **p. 16.**

[2] **I. Breazu,** *Folclorul revistelor «Familia» si «Şezătoarea»,* **Sibiu** 194!-, **p- XLIII.**

[3] **N. Iorga, recenzie la Al. Ţiplea,** *Poezii populare din Maramureş,* **în** *Floarea darurilor,* 1907, p. 175—183.

ştie astfel că una din cele mai vechi manifestări folclorice este melodia despre fata de român care şi*a pierdut oile sau caprele şi le caută plîngînd prin munţi. Despre existenţa ei încă din secolul al XVILlea vorbesc mărturiile cronicarilor maghiari Szamoskozi şi Kemeny lânos. Primul notează că melodia amin* tită a fost executată de lăutarii din armata lui Mihai Viteazul, la intrarea acestuia în Alba Iulia. Al doilea cronicar consem* nează că melodia a fost executată şi atunci cînd în **16/9** ostile lui Constantin Vodă Basarab intrau în Tîrgu Mureş [1]. Există, pe lîngă aceste consemnări cronicăreşti, şi mărturia poetului maghiar Balassa Balint (ijyi—**1594),** care într*o însemnare cu nr. XXXV specifica: « După melodia cîntecului românesc *Ciobănită îşi plîngea oile rătăcite».* Poetul maghiar a cunoscut Transilvania în vremea cînd a fost prizonier de război al lui Ştefan Bâtory, prilej de a cunoaşte poporul, limba, poezia noastră populară care ba influenţat, aşa cum singur avea să re* cunoască.

Tache Papahagi a cules în Maramureş această melodie, cîntată din caval şi însoţită de cîteva versuri. De asemenea, I. Muşlea a cules în Ţara Oaşului, în anii **19^0—1931, 7** variante ale unui cîntec numit « horia fetii» care şi*a pierdut oile.

Ca exemple dăm două variante. Prima a fost culeasă în Moişeni. Ea are şi unele detalii explicative:

« O fost o fată de gazdă în deal, cu oile, ierasîngură. Ş*om.ărs pribegii, tîlhăronii, pă ea, şî o legat şî o luat oile de la ea. Ea o dzîs s*o lase să sufle o datăm trimbghită. Ş*apoi o suflat. Şî tată«său şî mă*sa o audzît .Că ea le*o spus din trîmbghită că oile le*o mînat şî pă ea o legat. O dzîs dîn trîmbghită horia:

Tată*le,
Mamă*le,
Zină, că m*o legat,
Oile le*o mînat!

S*o sculat lume din sat ş*o aflat legată. Ş*o aflat oile şî pe ea legată. De mult a fost aceia. » [2]

A doua variantă ,din Călineşti, are detalii mai restrînse:

« Pribegii o vrut să ia stîna de la fată. Au legat*o de*un lemn cu spatele. Da fata o trîmbghitat:

Tatăde,
Mamăde,

[1] **Mihai Pop,** *Vechi atestări istorice. Genuri şi specii,* **în cap.** *Folclorul literar rom mese* **din** *Istoria literaturii române,* **Editura Academiei,** 1964, **p. M**

[2] **I. Muşlea,** *Cercetări folclorice în Ţara Oaşului,* 1932, p. 47.

Haidaţ!
Pribegii o vinit
Şî pe mine m*o legat,
Cu spatele cătă fag
Şî oile le*o mînat! »[1]

I. Muşlea aducea următoarele precizări: « E vorba de un cîntec răsunînd din depărtări de veacuri, pe care oşenii îl zic din «trîmbghită», ştiind să dea însă şi cîteva versuri. Noi am crezut că e bine să notăm cît mai multe variante ale lui şi cu toate amănuntele posibile. Astfel două variante cu versuri mai multe, ne fac să ne întrebăm dacă nu e vorba de o baladă veche, din care n*au rămas decît aceste versuri? Ne gîndim la cîntecul fetei care şba pierdut caprele în munte, cîntec care con*stituie, după cum se ştie, întîia atestare a poeziei noastre popu*lare. »[2]

G. Alexici a semnalat existenţa unui cîntec de dragoste, notat la **1671** în *Codicele de la Petrova,* de către un nobil român din Maramureş[3]. Cîntecul e fragmentar şi nu e în întregime popular. « El există întrsadevăr — observa I. Muşlea — dar e vorba mai degrabă de un cîntec cult, în manieră populară. Iată versurile acestui madrigal rustic: « Unde«ţi cat în faţă/ *Fată dalbeneaţăl* Inima mămvaţă/ Cum să*ţi fac viaţă/ *Sară', dimineaţă.* » I. Muşlea a găsit două versuri asemănătoare cu cele sublinate, în colecţia Pauleti, « întno formă apropiată. »[4]

în secolul al XDGlea îşi fac apariţia în Maramureş o serie de manuscrise, caiete de cîntece populare,cum este manuscrisul găsit la biserica din Corneşti, aparţinînd unui anonim, probabil cîntăreţul bisericii. Pe lîngă « versuri », manuscrisul de la **182J** conţine —• atestat pentru prima dată în folclorul nostru — cîntecul social al disputei dintre bogat şi sărac.[5]

Un manuscris de versuri e şi acela semnalat de I. Breazu, dăruit Muzeului limbii române din Cluj de un student care ba găsit la cîntăreşul de biserică Ioan Petreuş din Şieu. în el se poate citi: « Aceste versuri sînt a lui Dunca Onuţ, din Şieu. Scris*am în luna lui Noembrie, **30** zile, anul de la Hs., **1814.** »[6]

[1] **Idem.**

[2] **I. Muşlea, *Cercetări folclorice în Ţara Oaşului,* extras din A.A.F., I 1932, p. 20.**

[3] **G. Alexici, *Material de limbă In Codicele de la Petrova, Revista pentru istorie, arheologie şi filologie,* 15 (1912), p. 281.**

[4] **I. Muşlea, *Studiu introductiv* la *Cintări şi strigături româneşti de cari cîntă fetele şi feciorii jucînd, scrise deNicolae Pauleti,* ediţie critică, Editura Acad. R.P.R., 1962, p. 11.**

[5] **Ion Bîrlea, *însemnări din bisericile Maramureşului,* Bucureşti, 1909, p. 76.**

[6] **I. Breazu, *Versuri populare în manuscrise ardelene vechi,* A.A.F., rU939).**

Manuscrise ne<au rămas şi de la un versificator popular din Chiuzbaia: « Versurile lui erau cunoscute în toate satele re* giunii: Surdeşti, Şişeşti, Ungureni etc. Ne*au rămas două volume manuscrise ale lui, ambele din **1830:** unul intitulat *Versul lui Adam,* iar celălalt *Versul lui Iosif.* Deci prelucra motive apropiate de subiectele pieselor religioase ale minerilor *(Adam şi Eva şi Vifleimul).*» Despre ambele — ne informează I. Muşlea — a scris în **1946** o teză de licenţă folcloristul Ion Desmireanu.

Unele atestări ale folclorului maramureşean se datoresc die* cilor, cantorilor. Ei au avut un rol însemnat în culegerea cînte* celor populare, fiind cunoscute în acest sens preocupările diecilor de la mînăstirea Strîmbu. Diecii de aici învăţau un repertoriu larg de producţii populare: cîntece de spus la morţi, Ia cununii, la ospeţe. în satul Strîmbu, Ion Pop Reteganul a cules de la un dascăl bătrîn cîntece religioase « scrise cu chirilice prin anii **1840** şi **1846,** de asemenea balade despre Constantin Viteazul şi Pintea[1]. Nu numai diecii şi cantorii, chiar şi Mi* tropolitul Miron Cristea a notat întrsun carnet cîntece populare maramureşene pe care le*a publicat în *Şezătoarea* nesemnate. Erau prea de lume[2].

Am amintit pînă acum atestări care privesc mai ales cîntecul liric şi epic. Nu mai puţin preţioase sînt atestările referitoare la teatrul popular, religios şi laic. Minerii maramureşeni de la Cavnic şi Băiuţ au jucat mai mult de un secol, un teatru prb mitiv, cuprinzînd în repertoriu piese cu subiecte religioase şi biblice: *Adam şi Eva, Irozii, Suzana,* dar şi subiecte laice: *Cîntare şi vers la Constantin.* Piesa aceasta evocă sfîrşitul tragic al domnitorului Constantin Brîncoveanu şi a fost jucată încă din **1867,** existînd şi un manuscris din **1880.** Un cercetător ma* ghiar credea că piesa ar fi tradusă după o dramă scolastică ma* ghiară. I.Muşlea a dovedit însă că «versul » este fidel în multe puncte cu cronica rimată despre Brîncoveanu — existentă într«o variantă din **1814** chiar în Şieul Maramureşului — precum şi cu cronica lui Gh. Şincai.

Caracterul popular al «versului» a fost conferit nu de concepţia şi forma artistică, ci mai ales de faptul că s*a jucat din casă în casă, reprezentarea fiind animată de un real simţămînt patriotic.

[1] **I. Muşlea, *Cîntare şi vers la Constantin, în Studii de istorie literară şi folclor,* volum editat de Acad. R.P.R., Filiala Cluj, 1964.**

[2] **Informaţia am extras>o dintr<o scrisoare a lui G. T. Kirileanu către A. Gorovei, datată 2 ianuarie 1923, Bucureşti.**

Cîntare şi vers la Constantin e — afirmă I. Muşlea — a doua piesă laică originală jucată în Transilvania, prima fiind *Occisio Gregarii inMoldovia Vodae* [1].

Avem şi unele atestări privind circulaţia cărţilor populare. Astfel, la Hărniceşti, pe o evanghelie se află rezumatul *Alexamdriei* [2]

In a doua jumătate şi spre sfîrşitul secolului al XlX d e a apar în reviste cîntece populare din Maramureş.[3] Tot acum apar primele poezii din Maramureş într*o culegere tipărită în volum. Este vorba de colecţia luiG. Alexici, *Texte din literatura poporană română,* tomul 1, *Poesia tradiţională,* Budapesta, **1899,** în care au fost incluse **3** texte lungi din Botiza, specificîndiuse chiar numele informatorului. G. Alexici a inclus **3"** poezii populare din Maramureş şi în volumul al doilea al colecţii sale, apărut abia în **1966.**

In acelaşi an, **1889,** apare şi primul ziar maramureşean, *Gutinul,* « care e cel dintîi organ de presă românească din acest colţ de ţară românească şi exprimă năzuinţa intelectualităţii locale către o viaţă naţională şi culturală asemănătoare cu a românilor din celelalte regiuni ardelene, mai înaintate din punctul acesta de vedere. »[4]

Cu o apariţie doar de un an, ziarul a alăturat preocupării pentru problemele culturale şi literare şi pe aceea pentru fob clorul maramureşean, publicînd în acest sens apeluri şi chestio* nare. Ziarul obţine colaborarea a doi folclorişti, Ion Pop Re* teganul şi P. Dulfu. Deşi a promis colaborarea Gr. Silaşi n»a reuşit s*o facă. Din ziar reiese că aveau colecţii mai mari urmă* torii culegători: Antonin Băliban, Petru Mihuţiu, Vlad Gri* goriu.

Aceste publicaţii, precum şi altele, îndreaptă atenţia spre Maramureş şi a scriitorilor mari. M. Eminescu, poetul naţional cu interes larg pentru creaţia spirituală a românilor de pe în* tregul cuprins al ţării, proiectase o serie de conferinţe pentru Maramureş, în două dintre ele urmînd să trateze despre poporul român şi despre poezia populară.[5]

Marele poet, aprecia în mod deosebit vigoarea, „energia cu totul elementară a acelui popor" din Maramureş, probată în

[1] I. Muşlea, *articolul citat.*

[2] 1. Bîrlea, *însemnări din bisericile Maramureşului,* 1909, p. 13^.

[3] loniţă Scipione Bădescu, *Poezii populare din patria lui Dragoş, Confort biri literare,* IV 0870), pp. 29—167—268.

[4] O. Pop, *început de activitate folcloristică în nordul Transilvaniei: ziarul « Gutinul » de la BaiatMare, Revista de folclor,* III, 195-8, nr. 3.

[5] Mihai Pop, *Eminescu şi folclorul,* în voi. *Studii eminesciene,* E.P.L., 1963-

lupte pentru independenţa naţională şi în zidiri de cetăţi. Aici în acele „clasice locuri" se vorbeşte şi o limbă curată: „încă în suta a şaptesprezecea Miron Costin scrie regelui Poloniei că cel mai frumos şi mai corect dialect românesc, cel mai apropiat de graiul italic se vorbeşte în Satmar, unde, cu toată emigrarea lui Dragoş, românii rămaşi acolo sub fratele lui, voievodul Bale, sînt atît de numeroşi ca şi cînd n*ar fi ieşit nimenea din ţară.»[1]

Alt poet de seamă, Al. Macedonski, în conferinţa *Mişcarea literară în cei din urmă zece ani,* ţinută în **1878** la Ateneul român, s*a oprit asupra colecţiilor de poezii populare din Maramureş publicate de poetul bihorean Scipione Bădescu în revistele *Convorbiri literare, Trompeta* şi *Globul:* « Nu mă pot opri să vă împărtăşesc — spunea Macedonski — cîteva versuri din pre* ţioasele mărgăritare cu a căror dare la lumină, acest meritos june înavuţeşte literatura noastră populară. Iată anume cum romînca din Maramureş îşi exprimă amorul ei:

Astă*noapte am visat
Că badea m*a sărutat.
M*am sculat şi*am pipăit,
Dar nemica n*am găsit.
Numai dorul inimei
Scris pe faţa perinei
Cu cerneala ochilor,
Ochilor ftrtaţilor
Şi cu firul genelor,
Genelor surorilor. »[2]

După acest cîntec, existent şi în colecţia l. Bîrlea, precum şi în Moldova[3], Macedonski citează în întregime un cîntec de dor, unul satiric şi unul vitejesc.

Mai tîrziu, în secolul nostru, Lucian Blaga amintea de revelaţia pe care au trăit*o cititorii elveţieni cînd au cunoscut în traducere poezii româneşti, printre care şi doine din Ma< ramures.[4]

în **1932,** Mihail Sadoveanu îşi însemna puternicele impresii procurate de lectura cercetărilor din Oaş ale lui I. Muşlea. Scriitorul observa marcanta originalitate a ţipuriturilor oşe* neşti, creaţii ale unor vrednici descendenţi din daci: « Am

[1] M. Eminescu, *Autonomia Ardealului, Timpul,* 4.XI.1882, în *Opera politică,* voi. II, ediţie îngrijită dc I. Creţu, 1941, p. yo;—j-06.

[2] Al. Macedonski, *Opere,* IV, ediţie critică de Tudor Vianu, Fundaţia pentru literatură şi artă, 1946.

[3] M. Canianu, *Poezii populare. Doine,* laşi, 1888, p. 136—137.

[4] L. Blaga, *Trilogia culturii,* Fundaţia pentru literatură şi artă, 1944, p. 196.

presupunerea, rezultată din multe elemente obscure, pe care nu le pot lămuri, că acolo avem de*a face poate cu un fragment al celor mai vechi pămînteni ai ţării care pe urmă s*a numit Dacia »[1]

începutul secolului nostru marchează un interes mai larg pentru poeziile populare din Maramureş; se continuă publicarea în reviste, dar acum apar primele colecţii în volume, în **1906** apare colecţia lui Al. Ţiplea, *Poezii populare din Maramureş,* remarcabilă nu numai ca deschizătoare de drum, dar mai ales prin grija de a reda cît mai fidel limba cîntecelor.

Spre deosebire de Ion Bianu, care credea că Al. Ţiplea a avut ca model, în alcătuirea colecţiei, lucrările lui Weigand, Ov. Bîrlea e de părere că folcloristul maramureşean şi*ar fi luat ca îndreptar colecţia lui G. Alexici, pe care bar fi şi audiat la Budapesta — părere care e mai îndreptăţită. Ţiplea a început să*şt realizeze culegerea de prin **1902.** Aşa reiese din datarea unor poezii. Culegerea s*a bucurat de atenţia prestigioasă a publicaţiei *Graiul nostru* condusă de I. A. Can* drea, Ov. Densusianu şi Th. D. Speranţia. Publicaţia a reprodus în voi. II, **1908,** balade din colecţia lui Ţiplea şi cîteva cîntece lirice populare culese de Elena Fabian din Bîrsana.

Numai la doi ani după aceea, apare în **1908** culegerea lui T. Bud, *Poezii populare din Maramureş.*

T. Bud a început să*şi realizeze colecţia încă din secolul trecut. *Familia* îi publica, astfel, în **1872,** p. **425-,** *Doine şi hore poporale dinMaramureş.* Colecţia reprezintă — cum aprecia Ovi» diu Bîrlea — «un vădit regres, sub toate aspectele, pînă la colecţia postbelică a lui Tache Papahagi»[2] Era firesc să se spună pînă la colecţia lui I. Bîrlea, însă autorul articolului se exprima precis, el apreciind totul din unghiul a ceea ce a apărut sub îngrijirea Academiei Române. Colecţia lui I. Bîrlea a apărut la *Casa Şcoalelor.* O descoperire recentă este de natură săspo* rească valoarea colecţiei lui Tit Bud. Este vorba de **40** de po* veşti populare inedite, găsite în arhiva Astrei.

în **1910** se realizează, cu sprijinul Academiei Române, o co* lecţie de cîntece al cărei interes nu va mai fi în primul rînd literar,, ci muzical, culegerea fiind opera compozitorului Ti* beriu Brediceanu. El şi*a propus să realizeze o «orientare gene* rală asupra stării folclorului nostru muzical din acest ţinut» şi, deopotrivă, să găsească « teme muzicale utilizabile în compo* ziţie », latură pe care compozitorul avea s*o urmărească şi în

[1] **M. Sadoveanu,** ***Opere,*** **voi. 19, E.P.L., 1964, p. 404—410.**

[2] **Ovidiu Bîrlea,** ***Academia Română şi cultura populară, Revista de etnografie şi folclor,*** **nr/ele j — 6 , 1966, p. 428.**

alte ţinuturi ale ţării. Brediceanu a cules: doine, cîntece, co* linde, cîntece de nuntă, bocete, o singură baladă şi dansuri.

Şi întmdevăr, T. Brediceanu a folosit în lucrările sale, cum şi*a propus — un bogat şi divers folclor. în acest sens se impun următoarele: *La şezătoare, Seara mare, La seceriş, înt viere* (pe un libret de Lucian Blaga). în **1903-** a compus poemul muzicabetnografic *Banatul, Ardealul, Crişana şi Maramureşul,* reluat şi îmbogăţit în *Rpmânia în port,joc şi cîntec,* **1929.**

Colecţia a adus, o dată cu materialul muzical şi poetic, o serie de clarificări în definirea doinei, problemă larg dezbătută pînă atunci, cu argumente istorice, filologice, literare, mai puţin cu argumente din realitatea muzicală a speciei, singura fiind aptă să clarifice esenţa doinei. Colecţia a dovedit, ca şi culegerile lui B. Bartok, că doina e necunoscută sub acest termen în Maramureş, ci cu acela de *hore.*

în capitolul doinelor, care sînt « melodii cu o mişcare nere* gulată, în aşa*numitul *tempo rubato* », Brediceanu distinge două tipuri: *hore lungi sau doine* şi *hore. Hora lungă maramureşeană* se numeşte aşa « după forma prelungită a melodiilor şi a texte* lor prin cuvinte ca: *Dui, dui, dui şi iară dui, Dui şiia codrului, măi, măi* sau *zîi măi, zîi măi . . .* care de obicei sînt însoţite de anumite sunete guturale sau sughiţate, aşa*zise «loviri de glotă »[1].

Aceste hore lungi sînt — în ceea ce priveşte textul literar — rezultatul juxtapunerii unor serii de imagini, legate între ele de un anumit sentiment. Spre deosebire de ele, horele (doinele propriu*zise) « nu au nici forma extinsă, nici modul de execuţie ... şi sînt identice cu felul melodiilor noastre de doină din alte ţinuturi. »

Restul melodiilor, numite tot hore — termen generic care denumeşte deci horele lungi, horele (doinele) şi restul cînte* celor — au « un ritm regulat, zis de obicei ritm în *tempo giusto.* Sînt cele mai numeroase ale ţinutului. »[2] Ritmul acesta îl au — notează compozitorul — şi melodii ale colindelor, cînte* celor de nuntă, bocetelor, precum şi singura baladă culeasă, *Valean.*

în împărţirea melodiilor de joc compozitorul a optat pentru denumirile populare: *jocuri de învîrtit, de bătut din palmi, feciorești, bătrîneşti.* A respectat şi denumirile speciale: *A moşului, A babelor, A nepoatelor, A ursului* şi *Ardelenescu.*

[1] **T. Brediceanu,** ***170 melodii populare româneşti din Maramureş,*** **E.S.P.L.A., •9X7, p- *S-***

[2] **T. Brediceanu,** ***op. cit.***

Culegerea lui T. Brediceanu a apărut aproape la jo de ani după realizarea ei. Am amintit*o acum ţinînd seama de mo* mentul realizării.

înainte de a apărea colecţia lui Ţiplea şi înainte de a*l ajuta pe T. Brediceanu să*şi realizeze colecţia, culegîndu*i textele — I. Bîrlea avea aproape încheiată bogata sa colecţie. Apariţia colecţiilor lui Ţiplea şi apoi a aceleia a lui T. Bud, a surprins pe I. Bîrlea care ar fi dorit să apară primul; totodată însă ba determinat să*şi mai consolideze colecţia cu noi piese şi s*o degajeze de acelea care fuseseră tipărite de primii colec* tionari, care au avut norocul să*şi publice repede culegerile. E de menţionat că folcloristul n*a mers pînă la capăt cu elimi* narea variantelor, în colecţie fiind vizibile multe repetiţii.

I. Bîrlea nu va reuşi să*şi publice colecţia din cauza unor împrejurări neprielnice — asupra cărora vom stărui — decît în anul **1924.**

în anul următor apare erudita lucrare *Graiul şi folclorul Maramureşului* a lui 1 ache Papahagi, care venea să adauge scrupulului muzical al lui Brediceanu, scrupulul filologului înarmat cu o metodă riguros ştiinţifică de înregistrare a graiului maramureşean, aşa cum făcuse pentru Oaş I. A. Candrea [1]. Lucrarea este rodul unor vaste preocupări etnodingvistice, dialectologice, în spiritul îndrumărilor lui Ov. Densusianu.

Lucrarea lui Tache Papahagi este însoţită de un lung şi pătrunzător studiu introductiv în care prezintă satele mara* mureşene, starea lor economică şi socială, situaţia politică şi etnografică, biserica; ocupaţiunea ţăranului şi avuţia Mara* mureşului, portul şi tipul, viaţa şi caracterul, folclorul, balada, descîntecele, credinţe, tradiţii şi datini, păstoritul, creaţiunea populară, graiul. Lucrarea conţine apoi texte, muzică populară, toponimie, onomastică, glosar, hartă, **22** de planşe.

Apreciind apariţia lucrării de doctorat a lui Tache Papa* hagi, Ovid Densusianu scria: « prin monografia publicată de Tache Papahagi putem şti mai bine acum ce este şi ţinutul maramureşean. Cum arată titlul ei, nu e numai o monografie lingvistică, ci şi folclorică, iar în introducere se descrie viaţa maramureşenilor, se dau preţioase amănunte etnografice. » Ov. Densusianu apreciază apoi înaltul grad ştiinţific probat de lucrare în direcţia sublinierii particularităţilor dialectale: « Tex* tele, foarte îngrijit transcrise, ne înlesnesc să urmărim şi mai bine particularităţile dialectale; cîte sînt înşirate, peste cinci sute, nu sînt de loc de prisos, deoarece studiile dialectale cred

1. **A. Candrea,** *Graiul din Tara Oaşului,* 1906.

că trebuie să ne aducă material de felul acesta cît mai bogat. » [1]

Asemenea lucrări, dar nu de aceeaşi amploare, au realizat, **mai** tîrziu 1. Muşlea [2] şi V. Scurtu [3], pentru ţinuturile vecine Maramureşului, Oas si Ugocea.

·

Ion Bîrlea s*a născut la **11** ianuarie **1883** în comuna Berbeşti, lîngă Sighet, judeţul Maramureş, în familia protopopului Petru Bîrlea, fiu de ţărani maramureşeni. Petru Bîrlea **a** locuit o vreme, pe cînd era elev al liceului reformaţilor din Sighet, la Ion Mihali [4], cel care avea să publice importante do* cumente istorice despre Maramureş.

Ion Bîrlea **a** urmat şcoala primară în Berbeşti, apoi la Sighet, unde frecventează gimnaziul şi liceul confesional al calvinilor luîndu*şi bacalaureatul. Intre **1901—190J** frecventează Academia teologică din Gherla, după **a** cărei absolvire nu se prezintă **4 ani** la hirotonire, timp în care se ocupă de cercetări folclorice **şi** istorice. Primul rod al acestor cercetări nu **e** o culegere **de** folclor, ci o contribuţie în domeniul istoriei, *însemnări din bisericile Maramureşului,* publicată în **1909** cu sprijinul lui Nicolae Iorga. In carte au fost incluse însemnări de pe cărţile rituale bisericeşti, de pe icoane, iconostase şi clopote. Lucrarea amintită **e** şi o contribuţie importantă în domeniul folcloris* ticii, pe unele cărţi fiind notate poezii populare, « versuri », reţete de medicină populară, anecdote, despre care N. Iorga spune **că** ar trebui incluse într*o crestomaţie populară.

Tot acum I. Bîrlea aduce o completare **a** bibliografiei ro* mâne vechi prin descoperirea **a jo de** cărţi liturgice necon* Semnate în lucrări de specialitate.

în cuvîntul înainte la cartea amintită N. Iorga aprecia astfel rezultatul investigaţiilor lui I. Bîrlea: «Meritul de **a** fi adunat, fără vreun sprijin şi îndemn aceste însemnări e al teologului maramureşean Ion Bîrlea, comuna Berbeşti. D***sa a** cetit cum **a** putut; pe alocuri cetirea sa e discutabilă, ba chiar evident greşită. Aşa cum sînt, aceste mărturii istorice şi documente **de**

[1] **0[vid] D[ensasianu],** *Tache Papahigi, Graiul şi folclorul Maramureşului,* în *Grai şi suflet,* **voi. II, fasc. II, pp.** 40Î—405-.

[2] **I. Muşlea,** *Cercetări folclorice în Ţara Oaşului,* **extras din A.A.F., I,** IO}-–

[3] **Vasile Scurtu,** *Cercetări folclorice în Ugocea românească,* **A.A.F., VI, 1941,** pp. **123—300.**

[4] **1. Mihali,** *Diplome maramureşene din secolul al XIV dea şi al XVdea,* 1900.

limbă vor aduce un mare folos. » în ampla recenzie pe care ba făcut*o în revista *Neamul românesc literar* (numerele pe fe* bruarie*martie, **1909**), Iorga spunea, de asemenea: «Puţini tineri, cîtă Românime este, ar fi în stare să aducă această jertfă, şi astăzi, cînd volumul de însemnări maramurăşene e gata, toată lumea care se interesează de limbă ca şi de trecutul nostru trebuie să*i mulţămească ».

După ce s*a căsătorit, în **1909,** cu Elena Vlad, fiica preo* tului din Botiza, a fost numit preot adjunct în Ieud, unde a funcţionat pînă în **1913.** Aici, a primit vizita lui G. T. Kirb leanu şi a lui G. Vîlsan, plecaţi de la Piatra*Neamţ într*o călă* torie de studii.

La Ieud trăise P. Bilţiu*Dăncuş (**1863—1907**), inimos în* văţător şi animator cultural, culegător de folclor, pasiune ce va fi continuată şi de un fiu al său, în vreme ce altul va deveni cunoscutul pictor Traian Bilţiu*Dăncuş.

P. Bilţiu*Dăncuş a răspuns amplu, ca şi Tit Bud, în **1886,** la un chestionar de folclor trimis de Nicolae Densusianu. Din colecţia sa de folclor a reprodus Tache Papahagi *Vifleimul* în *Graiul şi folclorul Maramureşului.*

în Ieud a desfăşurat Ion Bîrlea o intensă activitate culturală în rîndul ţărănimii. S*a adresat lui N. Iorga şi obştei româneşti pentru a i se acorda sprijin în acţiunea de a înjgheba o mare bibliotecă. Sprijinul n*a întîrziat să se arate sosindud un mare număr de cărţi, între care cele mai multe şi mai necesare despre istoria românilor, purtînd coperta falsă *Deiale noastre.*

Referindu*se la anii petrecuţi la Ieud, Ion Bîrlea ne*a măr* turisit: «Au fost anii cei mai curajoşi ai vieţii mele. Sentb mentul naţional şi dragostea faţă de ţărănime s*au manifestat în mod natural în gradul cel mai desăvîrşit. Luptele ce am purtat cu stăpînirea maghiară cît şi cu unele elemente maghia* rizate nu le voi uita niciodată. Populaţia română, ţărănimea m*a ajutat şi mba dat tot sprijinul ca să înving persecuţiile şi piedicile. » în cei j ani petrecuţi în Ieud a trimis mulţi copii de ţărani la diferite meserii în centrele româneşti.

între **1913—1920** funcţionează la Călineşti, pe valea Cosăului.

Actul istoric al unirii Transilvaniei cu Ţara Românească, din **1918,** a adus şi şcoli româneşti. I. Bîrlea funcţionează din **1920** la Sighet, peste un an obţinînd diploma de profesor, iar mai apoi şi definitivatul. Peste tot unde a funcţionat ca pro* fesor, I. Bîrlea s*a remarcat printno adîncă seriozitate şi con* ştiinciozitate.

Nicolae Iorga îl numeşte preşedinte al *Ligii culturale* din Sighet, în cadrul căreia s*a remarcat şi ca un bun conferenţiar.

Conduce apoi între anii **1922—1932** *Gazeta maramureşana,* în coloanele căreia a dus o îndelungată activitate de ridicare culturală a Maramureşului, de neabătută afirmare a intereselor naţionale.[1] E, totodată, corespondent al secţiilor de istorie şi folclor ale *Astrei* din Sibiu.

Nevoia de a*şi da copiii la studii ba îndemnat pe I. Bîrlea să se mute în **1938** la Cluj, unde a locuit pînă în **1940.** în anii **1940—1946** a fost profesor la colegiul Sf. Sava din Bucureşti. în **1947** pleacă în Banat, unde a locuit în comunele Orţi* şoara şi Vtnga. Din **193-8** revine în Bucureşti şi se stabileşte într*o căsuţă liniştită de lîngă Otopeni, cu alee de brazi, cu grădină mare, loc potrivit pentru pomicultură şi albinărit, în vecinătatea pădurii.

*

Evocăm în paginile ce urmează, înainte de a trece la analiza propriu*zisă a colecţiei lui I. Bîrlea — legăturile acestuia cu cei doi mari compozitori Tiberiu Brediceanu şi Bela Bartok, peregrinările împreună — cu fiecare, pe rînd — prin satele maramureşene în vederea realizării culegerilor celor doi corn* pozitori, care trebuiau publicate laolaltă de către Academia Română, proiect care n*avea să se înfăptuiască,

După ce şi*a încheiat colecţia de folclor, I. Bîrlea avea să mai străbată bună parte din Maramureş în tovărăşia mai întîi a lui T. Brediceanu şi apoi a lui Bela Bartok.

Pe Brediceanu ba însoţit, la cererea acestuia, între **13.**XI — **23**-.XI.**1910,** prin **18** comune de pe văile Mara, Iza, Vişeu, Coseu şi Tisa. Brediceanu s*a folosit — pentru crearea unei atmosfere « de cordialitate şi deplină încredere atît de necesară unei destăinuiri muzicale sincere» — de un harmoniu por* tativ. Lui I. Bîrlea îi revenea sarcina de a nota în întregime textele cîntecelor. După Isidor Man, compozitorul maramu» reşean care a trăit între anii **183-7—1878**, T. Brediceanu este compozitorul român care acordă o atenţie majoră melodiilor din Maramureş; cu ocazia aceasta el face o serie de pre* ţioase constatări asupra originalităţii folclorului maramureşean, diferite într*o măsură de acelea la care avea să ajungă B. Bartok.

Peste trei ani, I. Bîrlea avea să noteze textele şi pentru co* lecţia compozitorului maghiar. Rugăminţi şi îndemnuri de a da sprijinul cuvenit lui B. Bartok, îi sînt adresate de I. Bianu

[1] **Vezi şi Ion Bîrlea, *Contribuţii la istoria Maramureşului – Jupă*** *manusi* ***crisulfostului arhivar Gheorghe Petrovai,*** **Sighet, 1920.**

şi T. Brediceanu. Primul i*a scris lui Bîrlea — pe atunci ca*pelan la Ieud — rugîndud să»l însoţească pe Bartok. Compo*zitorul maghiar scrisese lui T. Brediceanu la 16.XII. 1912: « Insistent vă rog ca să*i scrieţi ddui Bîrlea în interesul meu. Mi*ar fi de un mare folos. » Fiind sigur că va primi sprijinul solicitat, Bartok a sosit în Sighetul Marmaţiei, la 14.lll.1913, hotărît să realizeze, după ce în anii 1909—1910 cercetase Bi*horul, o nouă şi importantă colecţie de folclor românesc.

I. Bîrlea a evocat relaţiile sale cu compozitorul maghiar, care aveau să se manifeste şi după ce Bartok şua încheiat cule*gerea. Iată mai întîi portretul lui Bartok: « în faţa locuinţei mele coboară din birjă un om slab, mijlociu de statură, cu oche*lari, păr lung dat înapoi, de culoare castanie, mereu gînditor, puţin la vorbă, şi, cînd vorbea, numai de lucruri ce*l priveau, pentru a termina cu bine colecţia de melodii populare. Frunte bombată, lată, ochi pătrunzători. Bolnav de stomac, ruga pe soţia mea să nu folosească ardei iute la gătitul mîncărurilor. Mereu obosit, era cu toate acestea rezistent la lucru.

Ridicîndu*i*se bagajele, între ele este aparatul fonograf, de care se folosea pentru imprimarea cîntecului: cîteva cutii pline cu suluri cilindrice pe care se imprima automat vocea cîntăreţului. Abia se odihneşte puţin după o călătorie de 4 — j ore pe un drum neîngrijit, se şi prinde de lucru. »[1]

Culegerea se desfăşoară în bune condiţii şi se extinde din Ieud în comunele Dragomireşti, Cuhea, Năoeşti, Onceşti, Bocicoel, Vişeubdedos, Petrova, Poieni, Glod, Văleni.

După ce şi*a încheiat culegerea, Bartok îi propunea urmă*toarcle lui T. Brediceanu, într*o scrisoare din 8 aprilie 1915: « Am fost în Maramureş, am studiat şi colecţia d*vs. de mare valoare (e în prezent la mine), conform unei aprecieri fugitive aproximativ 60 de melodii le*am cules împreună. La mine mai sînt încă vreo iro melodii noi. Permiteţbmi ca în chestiunea editării să vă fac o propunere: deoarece editarea se pregăteşte în primul rîrtd în interesul ştiinţei, trebuie s*o întocmim în aşa fel ca în ea cercetarea ştiinţifică să se poată orienta cît mai uşor. Orişice alt punct de vedere trebuie pus la o parte . ., adică aşa cred, că nu ar trebui despărţite culegerile noastre, ci să le cuprindem pe amîndouă întrmna singură şi să le aranjăm pe baza afinităţii melodiilor, lntrucît vom ajunge de acord, aranjarea vă rog să mi*o încredinţaţi mie. »

[1] I. Bîrlea, *Bela Bartok. Şi legăturile sale cu Maramureşul,* în buletinul *Studii muzicologice,* 1937, p 39 — 80; Vezi şi *Documenta Bartokiana,* Hcft 3, Akademiai Kiado, Budapest, Verlag der ungarischen Akaderaik der Wissencliaften, 1968, p. 81.

Compozitorul român n*a fost de acord cu propunerea. « La această scrisoare — notează T. Brediceanu — i*am răspuns că*i mulţumesc pentru propunerea făcută, dar avînd în vedere că concluziunile noastre pe temeiul melodiilor adunate ar putea să fie eventual deosebite, cred că va fi mai bine dacă fiecare colecţie se va publica separat »[1].

Cele două colecţii, împreună cu aceea a lui I. Bîrlea, urmau să facă obiectul unei ample lucrări, a cărei editare şi«o asumase Academia Română. Lucrarea a şi fost predată forului amintit şi trebuia să aibă titlul:

CÎNTECELE POPORULUI ROMÂN DIN MARAMUREŞ

Partea I POEZII POPULARE, ADUNATE de I. BÎRLEA
Partea Il.a ARII POPULARE, ADUNATE SI NOTATE de Dr. T. BREDICEANU
Partea IIILa ARII POPULARE, ADUNATE ŞI NOTATE de B. BART6K, profesor la Academia de muzică din Budapesta

S*a mers chiar pînă la fixarea minuţioasă a structurii cărţii. Astfel organizată, lucrarea se afla în 1914 în posesia Academiei. I. Bianu îi scria lui Bîrlea: « Culegerea d*tale de poezie popu*Iară se va începe numai după vacanţă, în septembrie viitor. D*lor Bartok şi Brediceanu li s*au trimis foile de note ca să se îngrijească să fie tipărite unde vor crede mai potrivit căci aici nu avem rosturi bune pentru asemenea fel de lucru. » De la început se iveşte o piedică serioasă în faţa editării colec*ţiilor: notele muzicale trebuiau tipărite în străinătate. Această piedică n*avea însă să fie singura. In august 1914 izbucneşte primul război mondial. Evenimentele fac ca, peste j ani, în 1919, manuscrisul să se afle tot la Academie, cum confirmă I. Bianu în scrisoarea din 3/16 martie 1919 către I. Bîrlea: « Despre manuscriptul cu poeziile populare din Maramureş, împreună cu notele Brediceanu şi Bartok, vă pot da ştirea bună că este întreg şi sănătos în dulapul în care a fost aşezat dinainte de război, şi împreună cu toată corespondenţa reia*tivă la el. Bartok stăruia mult să*i trimit notele să le trimită Ia Lipsea, spre a fi tipărite bine acolo; dar eu văzînd că vine furtuna — nu le*am dat şi acum sînt toate aici. Eu nu m*am mişcat din Academie şi am avut norocul să trec prin toate, cu toate ale Academiei aproape neatinse. »

Scrisoarea conţine şi examinarea precarelor condiţii de ti*părire, care prefigurau de fapt imposibilitatea de a fi editată

[1] f. Biediceanu, *cp. cit.*

lucrarea în discuţie: « Cînd se va putea tipări nu se poate pre* vede. Nu avem hîrtie; cea care se fabrică în ţară este de foarte rea calitate şi înfiorător de scumpă (cam înzecit decît în timpurile normale din 1913-—1916) şi este aşa de puţină încît de*abia poate ajunge pentru ziare şi pentru tipăriturile oficiale, apoi tipografiile din întreaga ţară au suferit foarte mult; multe maşini au fost stricate, mult material s*a prăpădit, mulţi lucră» tori au murit în război şi de boală. Din toate aceste cauze preţul tipăririi este aproape înzecit şi încă pe o hîrtie aşa de rea încît în cîţiva ani se va desface singură, oricît de bine ar fi ţinute cărţile tipărite pe ea. » Scrisoarea se încheie totuşi cu îndemnuri la răbdare.

Neajunsurile enumerate de I. Bianu mau putut fi remediate şi ca un reflex al lor, cartea n*a apărut, aşa cum n*au apărut atunci şi alte cărţi proiectate de Academie, în colecţia *Din viaţa poporului român.*

Aceste întîrzieri fac pe T. Brediceanu să*şi contureze şi mai ferm dorinţa de a*şi publica separat lucrarea. în acest sens îi scria lui I. Bîrlea în **17**.XII**.1920:** « Mie mi*ar conveni mai mult să scot colecţia mea independentă, adică: muzica adunată de mine şi textele sfinte de tine, dînd un cuvînt înainte! Aceasta fiindcă voi publica succesiv colecţii şi din alte părţi ale României, şi aş dori să am cărţi separate, începînd cu Maramureşul, care ar da un volum considerabil ». T. Brediceanu avea să*şi rea* firme dorinţa şi în altă scrisoare adresată lui I. Bîrlea la **8** august 1923.

Bartok şba retras lucrarea şi a trimis*o la Miinchen în **1921.** Acolo avea să se şi editeze în **1923,** cu titlul: *Volskmusik. der Rţimănen von Maramureş,* ed. Drei Masken Verlag. Lucrarea este însoţită de un pătrunzător studiu. Bartok îşi face o datorie de cinste, consemnînd aportul folcloristului I. Bîrlea: «Toate aceste localităţi le*am străbătut în tovărăşia ddui Ion Bîrlea, pe atunci preot greco*catolic în Ieud. Dînsul a luat parte cu cea mai mare bunătate la oboselile culegerii, pentru ducerea la bun sfîrşit a acestei lucrări. »

Apariţia lucrării lui B. Bartok îi prilejuieşte profesorului Tache Papahagi o elogioasă recenzie din care reţinem urmă* toarele: « În comparaţie cu ce s*a dat chiar în ţările cu o cultură veche şi superioară, cercetările folclorice româneşti s*au făcut şi se fac pe o scară întinsă, ocupînd un loc de frunte în literatura folclorică comparată a popoarelor romanice. Dacă însă aceste culegeri sînt numeroase şi variate, studiile ştiinţifice sînt de*abia la începutul lor, şi aceasta mai ales privitor la folclorul muzical care aşteaptă cercetători autorizaţi atît la noi cît şi în celelalte

Contribuții la istoria Maramureşului

după manuscrisul fostului arhivar

GHEORGHE PETROVAV

de

Pr. ION BÎRLEA

TIPOGRAFIA «OUrENBERO»
S:ştheMT)ar»miire»
1»».

yţlri romanice. Fireşte, culegerile muzicale româneşti de pînă I ftcum îşi au şi ele valoarea lor, dar nu toate au fost făcute de folclorişti bine pregătiţi şi cu atît mai puţin nu s*au urmărit ©riginea, evoluţia **şt** influenţele muzicei noastre populare. Iată însă că, din acest punct de vedere, un strein, care a studiat **fi** alte regiuni româneşti sub raportul muzicei, scoate la lumină o nouă culegere. Pregătit cum nu se poate mai bine, profesorul Ungur Bela Bartok deschide cu acest nou volum o cărare Sainţifică în urmărirea folclorului muzical. Foarte bine înarmat, «**la** Bartok reuşeşte să ne înfăţişeze în cele mai mici detalii **ţi** cu preciziune extrem de viguroasă muzica maramureşană I **lub** diferitele ei aspecte: hora lungă, colinda, bocetul, hora* : dans, cîntecul instrumental etc. »[1]

La sfîrşitul anului **1921** I. Bîrlea şba retras lucrarea de la *i* Academie, în vederea editării în altă parte. Decizia sa bo comunica lui T. Brediceanu într*o scrisoare din **10.1.1922:** « Ce priveşte colecţia de poezii populare maramureşene mi se pare că ţbam scris că le*am ridicat de la Academia Română . **ţi** le*am dat lui G.T.K. (G. T. Kirileanu, n.n.) ca să*mi găsească **un** editor, căci Academia Română în lipsă de parale, nu le poate publica.»

G. T. Kirileanu a primit colecţia, a studiat*o, ba făcut cla* sificarea pe care bo cunoaştem şi a urmărit lucrarea pînă la apariţie, revenindu*i chiar şi menirea de a face corecturile. într*o scrisoare către A. Gorovei, din **23** ian. **1922,** comunica directorului *Şezătorii* din Fălticeni: « Eu voi trimite (pt. nr. festiv din martie, care trebuia să publice folclor din toate re* giunile ţării, n.n.) cîteva bucăţi din colecţia inedită de folclor maramureşean a părintelui Ion Bîrlea, care se află la mine pînă la găsirea unui editor. »[2]

La apariţia celor două volume, G. T. Kirileanu îi scria iarăşi **lui** A. Gorovei, în **29** ian. **192**j: « îţi trimit şi cele **2** volume de folclor ale părintelui I. Bîrlea din Maramureş. Ai să găseşti şi material nou pentru farmece şi descîntece. Te*aş ruga să fii **bun** a«**i** face o dare de seamă. »[3] A. Gorovei a scris darea de seamă. Preţuirea de care s*a bucurat I. Bîrlea din partea lui G. T. Kirileanu, a revistei *Şezătoarea*[4] şi a lui A. Gorovei reiese **şi** din memoriile lui A. Gorovei. Consemnînd în ele reapariţia revistei în **1922,** după **6** ani de mari greutăţi, Gorovei

[1] **T. Papahagi, în *Grai şi suflet,* voi. I, fascicola I, 1923, pp. *iţy–iţ6.***
[2] **Scrisoare din voi. inedit *Documente din arhiva folcloristului A. Gorovei***
[3] ***Idem.***
[4] ***Şezătoarea* i*a publicat poezii populare în nr.<ele: *}*—4—*ţ,* X X X (1922); nr. 3, X X X I (1923).**

scrie: « Kirileanu a făcut minuni. El a fost în stare să adune fonduri, pentru a se putea tipări un volum aşa de mare (primul număr din anul X X X , volumul XVIII, însumînd **304** p., n. n.), şi tot el a strîns în jurul *Şezătorii,* colaboratori care bau făcut cinste: Ion Bîrlea, C. Bobulescu, G. Murgoci sînt nume cu< noscute în lumea cărturărească. »[1]

Apariţia colecţiei, cea mai interesantă lucrare de folclor a anului **1924,** a avut un ecou deosebit. Lucrarea este recenzată de Ov. Densusianu[2], N. Iorga[3], V. Bogrea[4], A. Gorovei[5], Traian Gherman[6], Gh. Tulbure[7], precum şi într*o notă nesemnată [8].

Ov. Densusianu deplînge aspectul tipografic « rebarbativ » nemeritat: « Şi, păcat, pentru că arată multă muncă în adunarea de texte, ne înlesneşte cunoaşterea producţiunilor populare dintrmn ţinut prea puţin cercetat».

Densusianu observă însă că lucrarea conţine « explicaţii de prisos şi reoetări». Obiecţia se referă la glosar, alcătuit întrmn mod defectuos: un oarecare cuvînt, spre exemplu, e glosat în subsol de cîte ori e întîlnit; se adaugă aci şi glosarea inutilă a unor cuvinte îndeobşte cunoscute. Alte obiecţii ţin de gradul de selecţie şi precizie a transcrierii. Concluziile pozitive se desprind însă cu vigoare. Densusianu subliniază că: « Diferitele genuri de literatură poetică populară din Maramureş sînt însă bine reprezentate şi unele răsar limpede cu valoarea lor este; tică ».

Deşi colecţionarul n<a folosit un sistem de transcriere mai adecvat, Densusianu relevă precizia culegerii textelor, valoarea lor pentru cercetători: « Şi pentru dialectologie textele pot fi urmărite cu folos; apar forme caracteristice ... ». «La sfîrşitul fiecărui volum — scrie în încheiere Ov. Densusianu — se dau

[1] **A. Gorovei:** *Şezătoarea, Povestea unei reviste de folclor,* **A.A.F., I,** 1932,

[2] **0[vktj Densusianu, /.** *Bîrlea, Balade, colinde şi bocete din Maramureş; Cîntece poporane din Maramureş,* 1924, **în** *Grai şi suflet,* **voi. II, fasc. 1, pp.** 183—1S6, Bucureşti, [923.

[3] **Nicolae I[orga],** *O culegere de cîntece din Maramureş,* **în** *Ramuri, Drum drept,* **XIX, nr»ele** 1—2, **1 febr., pp.** 91—95, 1923.

[4] **V. Bogrea,** *Păr. I. Bîrlea, Cîntece poporane din Maramureş: I. Balade, colinde şi bocete; II. Descîntece, vrăji, farmece şi desfaceri,* 1924, în *Dacof români*a, IV (1924 — 1926), p. 1038 — 1042.

[5] **A[rtur] G[orovei], *Cronica,* în *Şezătoarea,* anul XXXIII, nr<ele** 3—4, **voi. XXI,** 1923.

[6] **T[raian] G[herman], I. Bîrlea,** *Cîntece poporane din Alaramureş,* **în** *Comoara satelor,* **Blaj, nrsele** 7-8, 1923.

[7] **Gh. Tulbure,** *Cîntece poporane din Maramureş,* **în** *Cele trei Crişuri,* **Oradea,** 3 mai 1923.

[8] *Adevărul literar şi artistic,* **Vi** (1923) **11 ianuarie, p.** 7.

lămuriri fie pentru unele cuvinte, fie cu privire la viaţa, obi< ceiurile maramureşenilor, aşa că trebuie să recunoaştem folosul e cared poate avea pentru folclorişti şi filologi această pu> licaţie ».

Recenzia lui V. Bogrea s;a oprit în cîteva pagini asupra unor observaţii suscitate de notele de subsol ale volumelor, note care « sînt în fond mici repertorii de etnografie şt folclor maramureşean ».

N. Iorga, care întîmpinase elogios colecţiile precedente ale lui Al. Ţiplea şi T. Bud, stăruie şi asupra unor aspecte ale co* lecţiei lui I. Bîrlea. E preocupat de elementele istorice comuni! cate de cîntecele din colecţie, de anume aspecte particulare ale limbii, cum ar fi abuzul de diminutive. Iorga citează multe poezii remarcabile precum şi balade ca *Ileana I rîncului, Sfîrşitul drăguţei şua drăguţului înşelător, Nora şi soacra.*

Iorga apreciază ca foarte folositor studiul de la sfîrşitul voi. I despre viaţa păstorească.

Artur Gorovei încadrează colecţia lui 1. Bîrlea în noua mişcare folclorică deschisă de studiile lui Ov. Densusianu. Cele două volume ale lui I. Bîrlea sînt apreciate ca fiind « de mult preţ». « Chipul cum este cules acest material, fără îndrep; tări sau adaosuri, precum au făcut unii culegători, indicaţiunile şi explicările unor cuvinte necunoscute chiar de cărturari din vechiul regat, dau acestei lucrări caracterul unei opere ştiin< ţifice». Gorovei obiectează însă colecţiei modul impropriu cum au fost făcute unele clasificări, citînd unele piese lirice trecute la balade. După ce observă că în volumul al doilea s*a avut în vedere clasificarea lui S. FI. Marian — în deseîntece, vrăji şi desfaceri, cu care se declară în dezacord, A. Gorovei conchide: « Volumele părintelui Bîrlea îmbogăţesc folclorul nostru cu un material foarte important, pentru care trebuie sad fim recu» noscători ».

Gh. 1 ulbure spune despre culegere că c cea mai bogată publicaţiune de acest fel în părţile noastre de graniţă. Totodată, el consemnează premierea colecţiei cu joo lei dc către revista *Cele trei Crişuri.*

După ce în **1923-** Tache Papahagi a publicat *Graiul şi folclorul Maramureşului,* lucrare fundamentală, au mai apărut o serie de culegeri mai restrînse: V. Pop, *Din Ţara Oaşului,* **1937,** P. Lengheblzanu: *Poezii populare din Maramureş,* Teodor loan Cioara, *Folclor din Ţara Oaşului, Maramureş şi Chioar,* Deva, **1940,** C. Brăiloiu, *Bocete din Oaş,* Bucureşti, **1938,** lsidor Rîpă, *Cîntece din Ţara Oaşului,* Baia Mare, **1960.** in colecţia *Folclor din Transilvania,* voi. I, E.P.L., **1962,** au fost publicate culegerile:

Dumitru Pop, *Poezii populare din Lăpuş;* Gh. Vornicu, *Ctm tece şi strigături din Bihor (Crişana) şi Oaş;* N. I. Dumitraşcu, *Cîntece şi strigături dinMaramureş;* Petre Lengheblzanu, *Folclor din Maramureş;* Vasile T. Doniga, *Poezii populare din Oaş, Maramureş şiNăsăud.*

Una din cele mai importante contribuţii recente la cunoaş» terea folclorului maramureşean, întnun gen mai puţin cer< cetat, e aceea a lui Ovidiu Bîrlea care a publicat în *Antologia de proză populară epică,* E.P.L., **1966,** şi povestiri din Maramureş. Dintre culegerile inedite semnalăm: A. Filimon, *Obiceiuri, credinţă deşartă, descîntece şi farmece; Balade, poveşti în versuri şi poveşti în proză,* existente în Arhiva de folclor din Cluj.

în Arhiva Institutului de etnografie şi folclor din Bucureşti existau pînă în mai 1967, 2383- piese folclorice din Maramureş. Citām loturile mai importante: colinde, **164;** cîntece de nuntă, **4j;** jocuri de nuntă, **38;** bocete, **73-;** versuri, **32;** repertoriu păstoresc; **48;** balade, **36;** doine, **142;** cîntece, **700;** strigături **3*9;** melodii de joc, **293;** proză populară (povestiri, basme, snoave), **3-69;** legende, **26.**

Poezia maramureşeană îşi trage seva din realităţile vieţii celor care au creat*o. înainte de a sublinia o serie de aspecte specb flce ale vieţii Maramureşului, fixate în poezia populară, înainte de a circumscrie problematica umană care o străbate, să obser* văm că anonimii cîntăreţi au înscris în cîntecele lor spaţiul geografic al Maramureşului; peste tot dai de munţii, de apele şi frumoasele locuri ale nordului românesc.

într*o strigătură sînt numite două comune vestite şi un rîu:

Pentru mîndra din Ieud,
Trec prin apă, nu mă ud.
Pentru mîndra din Botiza,
De trei ori am trecut Iza.

(Bîrlea, II, 324)

Un flăcău mai petrecăreţ spune unde şba băut taşca şi guba:

Nici am taşcă nice gubă,
Le*am băut cu mîndram Cuhe.

(Bîrlea, II, 323-)

O nefericitîmăritată îşi aminteşte de starea de fetie, de grădina de flori:

Din ce vîrf de Gutîi,
Mîndra grădinămgrădii.

(Bîrlea, II, *$p*

O nevastă se lamentează că, deşi e în apropierea pădurii, i bărbatul băutor nud aduce « lemne de tăietor»:

Da sînt doar sub Piatra*Tisei,
în pădurea a Săpinţei.

(Bîrlea, II, 222)

î O strigătură laudă mîndrele din două sate:

Prin Berbeşti şi prin Giuleşti
' Cu mîndrele să trăieşti.

':' **(Bîrlea, II, 263)**

întrmn cîntec e localizat dorul:

Pe dealul Săcelului
Vinemai dorul mîndrului.

(T. Bud, p. 37)

Şi acum alt deal:

Pe deluţ la Călineşti
Răsărit*au florile domneşti.

(T. Bud, p. 44)

O mîndra nu*şi poate uita iubitul de pe Mara:

Mîndruluţ di pă Mara,
Ce nbai dat cu mina ta
Di nu te mai poci uita?

(Papahagi, p. 4)

Deşi crescută în acea citadelă naturală care e Maramureşul, poezia aceasta e legată organic de întreaga fiinţă a patriei, în problematică şi tematică, în cadru, în unele imagini şi metafore.

Multe poezii amintesc de cadrul general al patriei. Acţiunea unui cîntec păstoresc e plasată

Sus la Ţara Românească,
La băcia ciobănească.

(Al. Ţiplea, p. 44p

Apele ţării, chiar depărtate de Maramureş, se încadrează firesc în imaginile poeziei:

Dunărice, apă lată,
Ce zii aşa tîlburată?

(Papahagi, p. 6)

Sau:

Decît mîndru să;finece,
Mai. bine Murăşu săce.
(Al. Ţiplea, p. 478)

Intrmn cîntec mîndra îşi blestemă pe iubitul necredin; cios:

Du;te, bade, cît e codrul
Şi să stai unde stă Oltul.
(Bîrlea, II, 128)

Tache Papahagi semnala că pînă şi în descîntece apare Marea Neagră (Papahagi, p. XLllb.

Şi, în sfirşit, numele Maramureşului revine frecvent, cu; noscut fiind începutul multor cîntece:

Cît îi Maramureşul . . . etc.

Aceste exemple de jalonări geografice ar putea ocupa încă multe pagini, ne oprim însă aici considerînd că am putut oferi mostre concludente.

Rămîne însă folclorul Maramureşului doar la această fixare onomastică a locurilor în care s;au născut şi trăiesc creatorii lui anonimi? Nu a înregistrat pregnant şi mai în esenţă eve; nimentele importante, anume momente din viaţa împilată din trecut şi din lupta împotriva învadatorilor, din lupta pentru dreptate socială?

După cum reiese din colecţiile Tache Papahagi şi I. Muşlea, locuitorii bătrîni ai acestor locuri sînt conturaţi, în cele mai vechi tradiţii, în dimensiuni de uriaşi. E foarte semnificativă această tradiţie, citată de Alex. Filipaşcu:

« După o tradiţie din Rozavlea, Maramureşul a fost locuit la început de uriaşi, din cari cu timpul n;a mai rămas decît un singur uriaş bătrîn, care avea o fiică cu numele Rozalia. Pltmbîndu;se o dată pe ţărmul Izei, fiica uriaşului a văzut o mulţime de oameni minusculi, din care luînd în poala hainei sale, îi duse să;i arate tatălui ei. Uriaşul văzîndud îi spuse fiicei sale că piticii aceştia sînt oameni din neamul romanilor, care vor stăpîni în viitor Maramureşul. Rozalina rugă pe Dum; nezeu ca pe unul dintre voinicii romani săd facă ceva mai mare, iar pe ea ceva ceva mai mică. Dumnezeu ascultîndud rugămintea, fata de uriaş se căsători cu alesul inimii sale, căsă; torie din care s;au născut românii din Maramureş. »[1]

[1] **Alexandru Filipaşcu,** *Istoria Maramureşului,* **Bucureşti,** 1940, p. 13.

Vechimea şi statornicia din totdeauna a românilor pe aceste meleaguri sînt însă atestate încă din trecutul cel mai îndepărtat de documente istorice şi arheologice.

Dintre vechii conducători ai Maramureşului se pomeneşte în unele legende despre Romoniţă Robonban[1]. Despre acest robonban (duce) s;a spus că ar fi acelaşi cu Ramunc Konig der Walachen, amintit în *Cîntecul Mibelungilor*. Cităm: « Venea pe cai sălbatici, cu şapte sute ostaşi/însuşi Ratnuno cneazul, ce avea al său sălaş/ln ţara Valahiei. Zburau sirepii lui. » *(CînteculMibelungilor,* E.P.L.U., **1964, p. 300,).**

In balada *Voinicii codrului,* din colecţia 1. Bîrlea se vorbeşte despre «tarniţe tătăreşti», specificare de loc întîmplătoare. Tradiţiile legate de luptele împotriva tătarilor sînt bogate în Maramureş şi Oaş. Iată una culeasă de I. Muşlea din Racşa, Oaş: «Tătarele o fost tare năsălnici oameni, o fost ducînd oameni legat de cal. Bătrînii o spus că la Borşa o luat cununa de la;mpărat, de la ala a tătarelor, murăşenii i;o luat;o. Aceia o tăiat pădurea, o slăbghit şi dincolo şi dincolo, apoi o şbndemnat pădurea pă iei şi bo omorît. Şi d;aceia sămînţa de oameni sînt d;aicea la noi bojenii, aceia o căpătat nemiie.şîg, nu le;o poruncit nime. »[2]

E un fapt istoric că tătarii au fost înfrînţi la Borşa în **1717.** Despre acest eveniment vorbea şi N. Iorga spunînd că la Să; pînţa se mai afla încă la începutul secolului nostru, şeaua unei căpetenii a tătarilor[3].

Amintirea lui Dragoş;Vodă e perpetuată mai cu seamă în legenda descălecatului[4] şi toponimie, aceea a lui Pintea Vi; teazul e prezentată în tradiţii, balade, şi în elemente mai con; crete, cum este cămaşa sa de zale, păstrată la Budeşti.

Mai înainte, cînd am făcut un scurt istoric al folclorului din Maramureş, am amintit de piesa de teatru *Cîntare şi vers la Constantin,* dramatizare după cronici rimate şi după cronica lui Gh. Şincai. Existenţa acestei piese, fără subiect strict maramu; reşean, atestă existenţa acelei organice comuniuni cu întreaga spiritualitate românească.

Balada despre Pintea Viteazul face parte din rîndul acestor creaţii cu valoare istorică, ea fiind o « naraţiune lipsită de fa;

1 **Fragmente dintr.o legendă despre el în** *Voinţa Transilvaniei,* 10 **martie**

2 [**Muşlea,** *Cercetări folclorice în Ţara Oaşului.*

3 N **Iorga** *Neamul românesc în Ardeal şi Ţara Ungurească,* 1906.

* **Romul Vuia,** *Legenda lui Dragoş,* **în** *Anuarul Inst. de istorie naţională,* **Cluj, I** (1921—1922), **pp.** 300—309.

bulos, « expunere realistă »[1] a luptei împotriva jugului feudal şi a asupririi austromngare.

Un cîntec liric aminteşte de Avram Iancu. Un altul relevă suferinţele îndurate de cei care se ridicau împotriva opresiunii naţionale exercitate de imperiul austromngar:

Cîntă mn'rla în păduri,
Robud Lucad[2] la unguri
Păntru sfînta libertat'e
D'i care noi n*avem part'e.

(T. Papahagi, p. 6)

Acest cîntec de jale, în care sînt amintite poate carele ce se scurgeau cu bogăţii către împărat, nu e un document?

Jelcubmsaş şi n*am cui,
Jelcubm*aş drumului.
Şi drumuţud supărat,
De multe cară călcat,
Şi de drept şi de furat,
Şi cu gol şi demcărcat
De*aci pîn' la împărat.

(Bîrlea, II, 77)

Un trecut de opresiune e fixat şi în acest cîntec. Ce să fi conţinut cîntecul (horicea) pentru care haiducul — după cum reiese din context — a făcut temniţă?

Pentno horie cesam horit,
Şasă ani că mbam robit.
Pentrso biată horice
Şezut<am în temniţă.

(Bîrlea, II, 80)

De bună seamă, va fi fost vorba de un cîntec cu ascuţiş social, de o ţipuritură demascatoare în care s*a dat glas unei aspre revolte împotriva asupririi.

Lirica nu dă nici măcar o vagă impresie de gratuit, de act nesupus unor determinări riguroase: sociale, istorice, psiholo* gice. Cîntăreţii anonimi maramureşeni au o foarte pronunţată conştiinţă a necesităţii stringente a cîntecului, în care se vede îndeobşte o alinare a suferinţelor provocate de oprimarea na* ţională şi socială. Horea — doina — se afirmă că a fost « scor» nită » (creată) de omul « scîrbit», de cel cu inima « arsă ». în ochii maramureşeanului preţuieşte foarte mult, e acoperit

[1] G. Vrabie, *Balada populară romană,* Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1966.

[2] Vasile Lucaciu (1832 —1922), „leul de la Şişeşti", cum îl numea Octavian Goga, demn patriot şi militant pentru unirea Transilvaniei cu România.

cu laude cel care a creat doina — ea fiind stîmpărare. Doina are funcţia catarsisului grecesc, de stîmpărare a «amarului mult».

Cine*o făcut horile
Avea ochi ca murite
Şi faţa ca razele.
Ca razele de dimineaţă,
Fied drag a lui viaţă;
Că este^omuţ năcăjit,
Cu hore s<o*ndestulit.
Că şi eu nvam supărat,
Cu hore nvam stîmpărat.
Cu cît şuier şi horesc
Cu*atîta mămdestulesc.
Numai eu de n>aş hori,
De*aş muri, or aş nebuni.

(T. Brediceanu, p. 19)

Cîntecul se află într*o variantă apropiată şi în colecţia T. Papagahi, p. **42.** Ideea izvorîrii cîntecului din durere apare şi mai pregnant într<alt cîntec, din colecţia T. Brediceanu:

Cine nud mîncat de rele,
N*are ce cînta de jele;
Să mă lase să cînt eu
Că m»o mîncat bughet rău.
Care omuţ horeşte mult
Zic oamenii căd bolund;
Dară el nu e bolund,
Dad mîncat de amar mult.

(T. Brediceanu, p. 47)

în Oaş întîlnim aceeaşi concepţie asupra cîntecului ca ex< presie a suferinţei:

Daina, mîndra, şi daina
Şî iară daina*daina,
CineîO dzîs daina<daina
Arsă bo fost inima,
Ca şi mie acuma.[1]

(I. Muşlea, p. 20)

[1] Variantă: S. Mîndrescu, *Literatură şi obiceiuri poporane,* Bucureşti, 1892, p. 13.

Nu se bucură de apreciere cel care nu preţuieşte horile:

Cui nud plac horile,
Batăd supărările;
Că pe mine nu m;or bate
Goi hori pînă la moarte.

(Bîrlea, 1, 261–266)

Dintre « cîntecele despre cîntec » reţinem şi pe acesta, care i;ar fi plăcut lui D. Caracostea în demonstraţia sa despre doina; cîntec de leagăn:

Daina de cine;o rămas?
De on pruncuţ mititel,
Ce;o fugit mă;sa de el.
L;o lăsat mă;sa durmind,
L;o găsit daina zîcînd.
Cu daina nu mă sfădesc,
Cu duinu bine trăiesc. [1]

(Bîrlea, I, 190—191)

E de reţinut, de asemenea, şi dubla denumire din ultimele două versuri.

Funcţia cîntecului de reflectare a realităţilor, a bogăţiei de gînduri, se desprinde şi din mărturisirile directe ale unor cîn; tăreţi din Maramureş, aşa cum sînt acelea ale Ioanei Dăncuş din Ieud: « Eu tăt aşa mă gîndesc că tăte cîntările şi tăte poves; tirile sînt driepte. Zice cîte unu că;s minciuni, dar ieu ştiu că;s adevărate, că acel ce păţeşte multe, acela face cîntarea. » [2] Observaţie pertinentă care pune cîntecul în legătură strînsă cu viaţa, cu experienţa celui care creează sau îl execută.

De aici şi pînă la recunoaşterea paternităţii asupra unor cîntece nu e decît un pas. Anume cîntăreţi simt nevoia să mar; cheze cîntecele cu numele lor:

Hei, tu, mică poezie,
De vrea cineva să ştie
Cine te;au căput a scrie.
Frunză verde de cireş,
Din comitat Maramureş
Şi numele satului
Ieud i numele lui.

a Y"?1;^ Pentr" Primele S versuri în *Comoara satelor*
nr;ele ,8-,o p U ; ,'J ci"teculu> *PoPular """ comuna Ieud.Muz.ica,* II (,9/2),

Măieran verge cu frunză,
Numele mi;i Pleş Anuţă.
Mă tiamă Anuţă Pleş,
Eu am scris acesta vers
în anul una mie nouă sute şaptesprezece[1].

Descîntecele şi practicile magice au o mare vechime. Ele au avut o viaţă lungă, multe prelungindu;şi;o şi în secolul nostru. Au fost semnalate şi colecţionate de cei mai importanţi fol; clorişti. în prima monografie etnografică românească, *Disertaţia de funeribus DaccRpmanorum* (1817), teză de doctorat în medi; cină, V. Popp (1789—1842) a folosit şi informaţii date de cano; nicul Simeon Bran din Chiuar.

Reflexe ale înapoierii culturale, descîntecele şi vrăjile au făcut obiectul unor procese încă din secolul al XVIIIlea, cînd au fost duse în instanţă femei acuzate de vrăjitorie, unele fiind chiar arse pe rug. Tache Papahagi constata ce putere mare avea vrăjitoarea în sat, fiinţă foarte vindicativă, răzbunătoare: «Pînă în secolul al XXdea, sufletul maramureşan va fi fost stăpînit cu atîta putere tiranică de credinţa lui în efectele magiei încît orice desconsiderare a acestei înrădăcinate credinţe atrăgea după sine multiplele şi chinuitoarele urmări din partea vrăji; toarei» (p. XXXIX).

Aceeaşi răspîndire a unor asemenea manifestări a fost con; stată şi în Oaş, în 1930—1931: « In Ţara Oaşului practicile magice trăiesc încă neatinse. Fetele mari îşi caută (. . .) norocul la dans, jucînd goale în jurul mătrăgunii scoase din pămînt după rituri datînd din epoci imemoriale. Ciobanii obişnuiesc încă, în aproape toate satele ţinutului, să aprindă « focul viu » prin frecarea a două beţe de lemn. Fata;pădurii e gata şi astăzi să momească în braţele ei de dihanie păroasă pe feciorii care rătăcesc prin codrii şi răspund chemării ei. » In Ugocea, în ime; diata vecinătate a Oaşului, V. Scurtu constată prezenţa descîn; tecelor, a practicilor magice, a credinţei în demoni şi în fiinţe fantastice: « Credinţa în duhurile rele este foarte răspîndită în Ugocea. Ele urmăresc pe oameni în viaţă şi le provoacă multe neajunsuri, neplăceri sau chiar moartea şi se numesc de obicei « borsocăi », mai rar « mnilostive » sau « mnilostivniţă ». Dacă acestea mar tulbura viaţa oamenilor ei ar trăi mult mai fericiţi » (p. 30). Asemenea personaje fantastice erau Fata;pădurii, Marţ; sara sau Marţolea, Omubnopţii, Omul ;apei.

[1] T. Papahagi, *Creaţia poetica populara,* Bucureşti, 1926, p. 71,

I. Bîrlea a reuşit un bine reprezentat capitol de descîntece, vrăji, farmece. Textele sînt însoţite de detalii asupra practicilor, elemente care ajută la cunoaşterea mai bună a textelor.

Valoarea artistică a unor texte din acest capitol a fost con» firmată de Ov. Densusianu care în binecunoscutul studiu, *Limba descîntecelor,* a citat des din colecţia I. Bîrlea.

Următorul descîntec oferă într*o alternanţă meşteşugită dintre afirmaţie şi negaţie, o serie de originale metafore:

Ard munţii Galareului,
Ba nu ard munţii Galareului,
Ci arde turnul bisericii,
Ba nu arde turnu bisericii,
Ci arde clopum cap la ursitu mieu,
Ba nu clopum cap,
Ci capum clop,
Nu clopum cap,
Ci cămaşa pe spate,
Ba nu cămaşa pe spate,
Ci spatele în cămaşă,
Ba nu spatele în cămaşă
Ci opincile în picioare,
Ba nu opincile în picioare,
Ci picioarele în opinci.
Să aibă foc în clop,
Şoareci în cioareci,
Furnici în opinci.
Săd ardă, săd muşte,
Săd pişte,
Să n*aibă stare nici alinare
Pînă la mine n*a plecare.
Cu mine dintrmn pahar să beie,
Dintr*un blid să mănînce,
într*un pat să se culce.
Să vie, să vie, să vie:
Fuga ca vîntu,
Repede ca gîndu.
La noapte în vis săd visez,
Pe mîne dimineaţă
Anume săd văd
Şi săd cunosc.

(Bîrlea, II, 347)

E un descîntec de chemat pe cel ursit, pe iubit. Bogăţia tona; lităţilor, ritmul deosebit, alternanţele opoziţionale de un acut

simţ lexical fac din acest descîntec o veritabilă piesă a genului. V. Bogrea nu se sfia să afirme că e o capodoperă.

Un alt descîntec, « de legat junghiurile », vădeşte pe lîngă ancorarea în rustic, aici cultura şi prelucrarea cînepei, un sistem original de dispunere a metaforei:

S*o tăiat ogor.
Nu tai ogor,
Fără leg junghiurile.
Samîn cînepa,
Nu samîn cînepa,
Ci leg junghiurile lui N.
Culeg cînepa,
Da nu culeg cînepa,
Ci leg junghiurile lui N.
Topesc cînepa,
Da nmo topesc,
Ci leg junghiurile lui N.
Meliţ cînepa,
Da nu*o meliţ,
Ci leg junghiurile lui N.

(Bîrlea, II, 374)

Se desfăşoară în continuare tot procesul prelucrării cînepii, la fiecare operaţiune enumerată descîntecul amintind că de fapt leagă cu un nod nou junghiurile.

Colindele au, cele mai multe, tematică religioasă. Se crede că ele ar fi opera cantorilor. E de consemnat şi prezenţa unor colinde pastorale ca acelea ale celor trei păcurărei. Cu caracter preponderent laic mai sînt: *Colindul cerbului minunat, Bogatu şi săracu, Colindul animalelor bune, Colindul voinicului, Colindul fetei de măritat.* Amintirea titlurilor sugerează tematica lor pas* torală, vînătorească. Apreciat din punctul de vedere al metaforei colidul maramureşean pare mai puţin realizat artistic decît colin* dele din restul Transilvaniei: « Procentul redus al metaforei la colinda maramureşeană ca şi sărăcia generală a tropilor, fapt neobişnuit la colindele din restul ţării, surprinde. Materialul, în majoritate arid şi pe teme religioase, justifică ipoteza unei influenţe dieceşti, exercitate la un moment dat asupra colin* delor din Maramureş. » [1]

în Maramureş baladele sînt cunoscute tot sub numele de *hore,* ca şi doinele şi cîntecele propriu*zise.

[1] M. Brătulescu, ***Contribuţii la cercetarea metaforei în folclorul dinMarai mureş, Revista de folclor,*** **anul VIII «963), nr*ele)—4, p. 94—116.**

Colecţia I. Bîrlea conţine ji piese la acest capitol, cifră care impresionează. în realitate însă numai jumătate din piesele grupate la acest capitol răspund noţiunii care ne*am format*o despre baladă, noţiune ilustrată mai ales de eposul versificat munteano*oltenesc. în capitolul baladelor, poate mai mult decît în restul clasificării, s*a făcut o grupare aproximativă, chiar improprie, dîndu*se drept de a figura printre balade unor prea evidente cîntece lirice, unor cîntece satirice, unor hore cu un număr mare de versuri conţinînd fie blesteme adre* sate necredincioşilor, fie cîntece cătăneşti, fie cîntece de pahar.

Balada despre Pintea e cea mai specifică pentru eposul eroic maramureşean. Ea conţine nucleul cunoscut al neliniştii lui Pintea, provocată de faptul că mare cine să se ducă la Baia*Mare după merinde şi praf de puşcă pentru a pedepsi pe cei care bau acuzat că sînt hoţi. Totodată, Pintea mărturiseşte că s*a visat întrmn instrument de tortură. Numai unul din ceata sa se ho* târăşte să meargă, dar se lasă amăgit de un « cîne de boier mare ». Pintea moare într*o luptă la BaiadVlare neuitînd în ultima clipă să*şi predea sabia unui tovarăş care să*i păstreze amintirea şi săd perpetueze mesajul de luptă.

Balada mai conţine o vehementă acuzare a trădării, Pintea murind cu regretul adînc că şba divulgat secretul morţii. Pintea apare de asemenea o victimă a lealităţii. El moare luptînd să*şi apere tovarăşii. [1]

Amintim aici şi de altă baladă, *Ana Diacului,* care e mai puţin cunoscută şi conţine dialogul dintre eroină şi Pintea. Acesta, în postură de îndrăgostit care ţine calea fetelor în codru, vrea să necinstească pe fata plecată la tîrg. Fata răspunde cu demnitate impresionantă spunînd că preferă moartea, necinstei. Am amintit*o aici, dar face parte din ciclul baladelor familiale, subdiviziunea «îndrăgostiţii». E un exemplu cum un per* sonaj ca Pintea e angajat în tot felul de fabulaţii, existînd o bogată literatură orală a lui Pintea.

Baladele antbotomane sînt reprezentate de Gruia lui Novac, fiind mai frecvent cîntat episodul Ţarigradului. Balada a mai fost culeasă de Tache Papahagi, precum şi în Oaş. Circulă şi astăzi. La Berbeşti, un informator deţinea un bogat repertoriu despre Gruia şi despre Pintea. Nu numai el. Din acelaşi ciclu a fost culeasă de mai mulţi culegători balada *Irinca (Ilincuţa Şandrului).* Tematica birului greu e ilustrată de balada *Nevasta vîndută la un fecior comişăresc.*

[1] **Ovidiu Papadima,** *O viziune românească a lumii,* **Bucureşti,** 1941, p. 166—167.

Două variante, *Petrea, viteazul mare* şi *Novac,* cu multe versuri asemănătoare, sînt axate pe motivul voinicului surprins la plug de năvala turcilor, pe cared extermină. într*o variantă, e ucisă şi sora sa, Vidra.

Eposul mitic pastoral e reprezentat de o singură baladă despre cei *Trei veri pâcurărei,* Mioriţa maramureşeană. Motivul e prezentat şi în rîndul colindelor [1]. Aceeaşi dublă existenţă de colind şi baladă, o are şi acum. La Berbeşti ne*a recitat*o Dumitru Codrea iar familia Vasile Codrea ne*a cîntat colindul.

Două balade, le*am numi mai precis scrisori în versuri sau jurnale*orale, se însoţesc prin modalitatea expunerii. Prima, *Bătălia de la Solflorin* — pronunţie populară pentru Solferino [2] — conţine juxtapuse o suită de cîntece de cătănie şi război, multe detectabile aidoma în poezia populară din Transilvania.

Balada e presărată cu o mulţime de termeni străini în pro* nunţie alterată, cei mai mulţi numind obiecte milităreşti: borneu, şalboc, pruţuc, gledă, rosturgat, vărtăhaz, strampohaz. Balada mai are o variantă în colecţia T. Papahagi, însă de peste **40** de ani ştim că nu s*a mai cules o nouă variantă, ceea ce ne face să credem că a dispărut din repertoriul deţinătorilor de balade.

Multe balade sînt familiale, nuvelistice şi dau o notă carac* teristică eposului versificat maramureşean.

Din tipul nefericit*măritatelor face parte balada^ *Fata de domnar, celuită de un corturar.* E drama credulităţii. In baladă apare motivul turturelei mesagere a unei profunde nefericiri. Mai apare şi în balada *Drăguţul necredincios.*

Piedicile părinţilor în calea hotărîrii iubiţilor, cu consecin* ţele lor tragice, alimentează multe cîntece epice. Aşa *înNora şi soacra.* Soacra e spiritul rău care urmăreşte şi reuşeşte, în lipsa fiului ei plecat la armată, să scape de noră. Apare aici şi lanţul de metafore din balada *Cucul şi turturica.* în *Inelul şi şirinca* şi în *Feciorul de gâzdac şi fata de om sărac* — axate tot pe discordia ireconciliabilă dintre soacră şi noră — apare motivul « pomilor înfrăţiţi ».

o cercetare a stabilit că « legenda arborilor îmbrăţişaţi » are o foarte întinsă circulaţie universală: în literatura chineză, în Afghanistan, în romanul francez *Tristan şi Izolda,* în poemele germane şi în legendele islandeze, în Grecia. De asemenea, circulă în foarte multe literaturi populare moderne: suedeză,

[1] **D. Pop,** ***Pe*** *marginea Mioriţei,* **în Studia Universitatis Babeş*Bolyai, Series Philologia, Fasciculus** 1, 1963-, **pp.** 132—137 **(conţine** 16 **variante colind ale** *Mioriţei* **din Maramureş).**

[2] **Mărio Ruffini,** *La bataglie di Solferino e Custoza 1S66 nei canti popolari romeni,* **Milano** [193}] **tip. Combi,** 28 **p.**

sîrbească, maghiară, bulgară, albaneză, normandă, norvegiană, daneză, germană, portugheză, greacă, bretonă, rusă, turcă.[1] La noi se crede că prima atestare e în colecţia Alecsandri: *Inelul şi năframa;* în variantă la I. Bîrlea cu titlul *Inelul şi şirinca.*

Robul şi mîndrăisa e axată pe proba iubirii, iar balada *Dră> guta nebună* se încadrează în rîndul baladelor despre proba iubirii prin otrăvire.

Sfirşitul drăguţei şi a drăguţului înşelător e cîntecul remuşcării tîrzii pentru părăsirea iubitei dintîi. Remuşcarea nu absolvă de vină pe tînăr, el moare pe mormîntul iubitei. Asemenea re* zolvări facile sînt numeroase. în balada amintită substanţa epică e aproape inexistentă, tonul moralizator fiind însă vi* guros subliniat.

Vileanu e drăguţul aventuros disputat de mai multe iubite şi otrăvit de una geloasă. în *Cizmaş* infidelitatea femeii e aprig pedepsită prin ardere.

îndrăgostita sau boala fetei surprinde cu ajutorul dialogului primele semne ale crizei erotice Ia o fată. în *Leacul drăguţei* iubitul e cerut metaforic. Ea cere sloi de gheaţă în miez de vară — gura iubitului, şi mure negre — ochii lui. Metaforele există şi în creaţii moldoveneşti (vezi M. Friedwagner, *op. cit.,* p.

In rest, excelente cîntece lirice, trecute aici poate după cri* teriul numărului mare de versuri: *Fata înstrăinată, Fata măritată în străini, Drăguţul întemniţat, Blăstâmul drăguţei, Blăstâmul mamei, Urîtul, Muerea nărăvoasă, Nevasta şi tiara, Mîndrul în cătunie, Drăguţu se duce în cătunie,Moartea cătanei, Voinicul mor< bos în ţară străină, Jurămîntul cătanei, Orfana, Horea miresei, Horea uiegii, Drăguţul întemniţat, întemniţatul.*

Ilcuţa, Ulicior, Lorinte, Moartea lui Dumitru sînt jurnale» orale. în numărul redus de balade descoperi în plus că nici acestea nu sînt diferite structural unele de altele. Apar pasaje fluctuante, călătoare în balade spuse de informatori diferiţi, în *Petrea, viteazul mare* şi *Pribegii la Podul Veneţiei,* apare pasajul în care eroul simulează că vrea să scrie scrisoare, în fond scoţînd sabia. Acelaşi pasaj şi în *Ana Diacului,* numai că Ana vrea să scrie chiar scrisoare mamei în care s*o anunţe că a murit pentru că nu s*a lăsat sedusă de Pintea.

In Fată de domnar, celuită dion corturar şi în *Drăguţul întem-. niţat* apare acel motiv al hainelor arse — simbol al unei adînci nefericiri şi tristeţi, existent şi în lirică.

[1] A. Gorovei, ***Legenda arborilor îmbrăţişaţi,*** în ***Analele Academiei Române,*** **seria III, tom. XI, 1942.**

In cele mai multe balade întîlneşti înserate cîntece lirice.

Pe lîngă tipurile amintite, T. Papahagi a înregistrat balada despre *Vodiţa,* iar mai tîrziu I. Taloş avea să publice două variante din Maramureş despre mitul jertfei construcţiei, cunoscute sub numele de Meşterul Siminoc[1].

în Oaş — scria I. Muşlea — balada e un gen aproape inexis* tent. El punea inexistenţa baladei în seama spiritului oşenesc «prin excelenţă neastîmpărat şi satiric». Aici înfloreşte, ca în nici un alt loc, strigătură.

Aceeaşi situaţie a aflat*o referitor la baladă V. Scurtu în Ugocea.

Privind*o din punctul de vedere al metaforei, o « statistică stilistică » constată următoarele în legătură cu balada maramu* reşeană: «se apropie foarte mult de forma cîntecului. Numeroase clişee curente în cîntec se regăsesc şi în baladă, de pildă femeia tînără substituită unei flori, coarba neagră ca metaforizare a femeii păcătoase, clasele sociale substituite cerealelor, văpaia pentru dor sau pelinul simbolizînd amărăciunea. Tipic baladei este clişeul aratului, semănatului şi seceratului ca substituţii metaforice pentru uciderea turcilor sau a Vidrei. Clişeul se realizează dramatic. »[2]

Colecţia lui I. Bîrlea reprezintă bine aproape toate secţiunile liricii. Sînt aici cîntece de revoltă împotriva asupririi sociale şi naţionale, cîntece haiduceşti şi ciobăneşti, cîntece de cătănie si război, cîntece de înstrăinare, cîntece de jale şi noroc, cîntece de dragoste şi dor, cîntece satirice şi strigături, cîntece de nuntă şi de petrecere etc.

Cîntecele sociale, cum am amintit, au aici o veche tradiţie, în manuscrisul din de la Corneşti figurează cîntecul despre bogatul şi săracul.

Dintre cîntecele cu fond social alegem mai întîi această ţipuritură în care e relevată funcţia de spoliatori a « domnilor » — termen prin care maramureşenii numeau şi pe exploatatorii unguri:

Cîţi îs domni şi cu ciucuri
Toţi trăiesc după pluguri,
Că te duc la protocol
De rămîi cu capul gol.

cBîrlea, II, 260)

[1] I. Taloş, ***Balada Meşterul Manole şi variantele ei transilvane, Revista de folclor,*** **nr*ele i—2, 1962.**
[2] M. Brătulescu, ***articolul citat.***

O strigătură din Ugocea avertizează că:

Lumea nun a domnilor
Cid a noastră, a proştilor.

(Scurtu, p. 76)

Totdeauna maramureşeanul a răspuns asupritorilor cu nesu; punere, cu acea mîndrie binecunoscută:

Nu<mi dau mintea cît o port,
De binele unui grof;
Nu;mi dau mintea cît o am,
De binele unui şpan.

(Bîrlea, II, 263)

Slujitorii statului asupritor sînt apostrofaţi cu violenţă:

Supusud«am birăului
Ga fi talpa iadului,
Eu săranţ deasupra lui.

(Bîrlea, II, 296)

Altă dată, mîndria faţă de birău se manifestă altfel, printr;o imagine gospodărească:

Morţii şba birăului,
Ş;a mea curted ca ş;a lui,
Numai şindilită nud.
Numai daooi şindili
Tocmai ca ş;a lui a fi.

(Bîrlea, II, 261)

Strigătură e cunoscută şi în Ugocea:

Spusud;am primarului
Ş*a me casăd ca ş;a lui,
Numa şindilită nud!

(V. Scurtu, p. r>)

Alături de birău apar şi ceilalţi slujitori şi apărători ai statului asupritor, jandarmii:

Frunză verde de verdiaţă,
Numai de jandarmi mbe greaţă.
Unde văd negru sub brad
Parenni căd jendar culcat.

(Bîrlea, II, 28S)

în Oaş accentele urii faţă de aceşti slujitori ai statului opre* sor, sînt şi mai puternice. Oşenii se laudă însă că pistolul nu poate porunci cuţitului.

Un aspect social particular al Maramureşului — mîndria ţăranilor nemeşi manifestată faţă de porţieşi, ţăranii care plăteau dări — a imprimat folclorului de aci trăsături speciale în anume secţiuni ale liricii, în lirica de dragoste de exemplu.

Mîndria nobilitară a nemeşilor e pusă în lumină într«o strigătură dialogată, în care porţieşul răspunde la mîndrie cu mîndrie:

Ner

Rău mă doare;a mea inimă,
Se mestecă grîu cu tină.

Portiesu:

mne;m pare ca;s aici
Goi juca si cu opinci.

(Bîrlea, II, 239)

Replicile acestea rostite, se vede, întno anume împrejurare de petrecere, au avut ca motiv înfăţişarea sărăcăcioasă a porţie; şului, venit la joc nu cu cizme, ci cu opinci.

Disputa dintre nemeşi şi porţieşi e prezentă mai ales în cîn* tecele de dragoste, multe căsătorii angajîndu;se în funcţie de nobleţea familiilor.

Lirica de haiducie e în colecţia I. Bîrlea, ca de altfel şi în celelalte, mai restrînsă. Credem însă că în cîntecele întemnb taţilor de la Gherla, numeroase în colecţia I. Bîrlea, pot fi puse în rîndurile liricii de haiducie. Haiducii sînt denumiţi pribegi, în vreme ce prin cuvîntul haiduci se înţelege altceva: păzitorii de la închisori. Despre pizmaşi se spune întrmn blestem: « Numai haiducii săd poarte, / Cînd s*or duce după apă ».

Cîntecele de haiducie slăvesc libertatea, se fac interprete ale unui neabătut spirit justiţiar. Iată viziunea dreptăţii la un familiar al codrului:

De;ar da bunul Dumnezeu
Să fie pe gîndul meu;
Să fie codrul birău
Şi frunzuca birăiţă,
N;ar mai fi robi în temniţă,
Nici cealăi mulţi pe uliţă.

(Tit Bud, p. 44)

Cîntecul acesta aminteşte de versurile din colecţia Alee sandri:

Şi să«mi fac sfînta dreptate
Cu cea ghioagă de pe spate.
Să«mi aleg judecători
Cei stejari nestrîmbători.

« în poezia de voinicie şi haiducie — observa poetul V. Voi» culescu, ţîşneşte tot dorul de neatîrnare, de slobozenie a ţăra» nului robit şi tot aici îşi face apariţia pentru întîia oară, con; ştiinţa de neam, de român. »* Observaţia se poate aplica exact substanţei acestui sector al poeziei populare maramureşene.

Cîntecele de cătănie şi război reflectă situaţia tragică a ţă* rănilor care erau obligaţi să lupte în slujba asupritorilor, în armata «împăratului», personaj central în aceste cîntece, acoperit cu cele mai aprinse blesteme.

Ddnălţate împărate,
Ardă*ţi curtea jumătate,
Să*ţi ardă şi cea din jos,
De ce*ai dus pe mîndrum jos.
N*ai avea hazná ţării
CăfS cu dor în toate seri.
N*ai avea hazná de ţară,
Că cu dor am fost şbaseară.

cBîrlea, II, i}8)

Blestemele sînt adresate de cei plecaţi, de mîndrele şi de părinţii lor. în următorul blestem se pare că vorbeşte o mamă căreia bau fost răpiţi feciorii tocmai în toiul muncilor:

împărate, ochii tăi
De s*ar face tălărei,
Să păşesc şi eu pe ei.
Trăit*am tot cu bănat,
Trei drăgueiori mbai luat.
Cînd o fost iarbamsticată,
N<ai lăsat să o cosască,
Ci bai dus să te slujească.
Nu bai lăsat să facă clăi,
Săsmi triacă doru de ei.

(Bîrlea, II, 147)

Blestemele sînt deopotrivă adresate şi subordonaţilor îm< paratului.

' V. Voiculescu, *Lirica populară*, în *Studii de folclor şi literatură*, E.P.L., 1967, p. 683 —'722.

Bate, Doamne, şi trăsneşte
Pe maiorul cel din Peşte,
Care pe mîndrud doreşte
Săd înveţe cătuneşte.

(Bîrlea, II, 139)

Părăsirea mediului drag, ciuntirea părului — şi se ştie cît se ţine la această podoabă în Maramureş — sînt motive ternei» nice pentru ca ţăranul maramureşean să blesteme pe «neamţ».

Bate, Doamne, neamţum curte
Că nvo coborît din munte,
Mbo tăiat păru din frunte
Şi mbo dat puşcuţam braţă:
Na copile şi omvaţă,
La inimă sloi de gheaţă.

(Bîrlea, II, 151 — 132)

Tînărul obligat a lupta pentru străini îşi blesteamă destinul şi faptul că s»a născut:

De*ar fi bătut Dumnezeu,
Lemnul din leagînul meu,
Să nu se legîne nime,
Să păţească ca şi mine.

(Tit Bud, p. 42)

Dramatismul acestei imagini revine în lirica răusmăritatelor ca un vibrant sentiment de durere.

împiedicarea căsătoriei, la sorocul ei cunoscut din străbuni, e iarăşi motiv de adîncă întristare.

însura<nvaş, nu mă pot,
Că mid cartea la hodnoj,
Scrisoaread la căpitan
Să mai holteiesc on an.

(Bîrlea, II, 144)

Drăguţa părăsită prin plecarea tînărului la oaste, răspunde:

Cuid gîndu să mă ieie,
Margăm Sighet să mă ceie
La maiorul cătunesc
Că de«acolo*mi poruncesc
Cu care să mă ibăsc.

(Bîrlea, I, 199)

în această secţiune a liricii abundă, cum s*a văzut, blestemul cu diferite direcţii de atac. Sînt blestemate pînă şi mamele care

nu bau făcut fete pe feciori. Blestemul e o formă de artă frec* ventă în poezia populară din Maramureş, el cunoscînd largă suprafaţă şi în lirica erotică.

în sfîrşit, armata era considerată în condiţiile vitrege ale regimului austromngar, un «robşag », o robie, un «jug de fier ».

Ea e blestemată în tonalităţile cunoscutei *Doine* a lui Eminescu:

Cineso făcut cătănia,
Mînced casa pustia
Şi coconii sărăcia.
De;o făcut*o împăratu,
Mînînced casa bănatu.
Şi de;o făcut<o popa,
Mînînced casa doba.

(Bîrlea, II, iyo)

Ca dovadă că amintita operă a lui Eminescu îşi are izvorul în poezia populară este şi prezenţa în colecţia sa de folclor a unei variante a cîntecului de cătănie citat mai sus:

Cine^au stîrnit cătănia
Mîncadiar casa pustia
Şi nevasta văduvia
Şi copii sărăcia.
Cine m*au făcut cătanâ
Să nu<şi deie de pomană;
Cine m*au făcut husari
Să muşi deie sărindari. [1]

Aceeaşi atitudine cunoaşte şi poezia din Oaş şi Ugocea:

Auzit*am de on om
Că cotunad mare domn.
Frunză verde de su baltă,
Săd aud zîcîn o dată,
Săd zdrobd'esc capu cu pt'atră!

(V. Scurtu, p. 64—6*p*

Poporul nostru are un acut sentiment al datoriei patriotice, verificat secole de<a rîndul în luptele pentru neatîrnare, pentru independenţă. Tinerii din Transilvania se vedeau însă în situaţia de a lupta sub steagul împăratului şi atunci fuga în codri era soluţia cea mai la îndemînă:

[1] **M. Eminescu,** *Opere alese,* **voi. III, E.P.L., io6r, p. 217. Primele două versuri se găsesc şi în G. Alexici,** *Texte din literatura poporană româna,* **tomul II, Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1966, p. 183. Vezi şi M. Canianu,** *Poezii populare,* **Iaşi,** 1888, **p. 214.**

Sub poale de codru verde,
Pititea zare se vede.
Da la dînsa cine şede?
Şedemn fecior necăjit,
Din cătunie fugit.

(Tit Bud, p. 39)

i *9* întrmn cîntec ardelean din colecţia Alecsandri e explicată această abdicare:

Eu voios aş cătăni,
La străin de maş robi,
Căd ştiut de orişicine,
La străin cît e de bine.
Că străinul te tot poartă
Pînă^ţi e viaţa moartă.

Un cîntec cu structură complexă, un elogiu vibrant al co* drului ocrotitor al unui voinic, devine un tablou al diferitelor forme de asuprire:

Codrule cu frunza lată,
Pice bruma, nu te bată
Că mbai fost tare bun tată,
Cînd m«a urît lumea toată.
Codrule cu frunza lungă,
Pice bruma, nu te*ajungă,
Că mbai fost bună mămucă,
Cînd am fugit de lumucă.
Codruţ cu frunză domnească,
Cerul nu te prăpădească,
Că eşti casă românească,
Voinicii să se scutească
De domnari şi de jendari
Şi de alţi căpăi mai mari.
Nu ceri de la noi porţie
Ca şi de la împărăţie;
Şi tu nu ceri sazolic
Dacă moare vrun voinic.
Şi tu p<a tale cătane
Le hrăneşti numai cu carne,
Nud scoţi la ibung afară
Cînd e căldura de vară
Săd fugăreşti ca să moară.

(Tit Bud, p. 45—44)

Lirica de dragoste, cu imaginile ei atît de fireşti şi spontane, cu intuiţii artistice nuanţate, constituie secţiunea majoră a colecţiei lui I. Bîrlea.

Lege a firii, dragostea a inspirat creatorilor anonimi o lirică erotică de mare varietate. De la reflexii asupra iubirii, la portre* tizarea complexă a iubiţilor, la scene mici dar de sugestii pro* funde, la jalea după cel plecat şi pînă la blestemele adresate celor nestatornici sau necredincioşi—iată registrul larg al liricii erotice.

« Cine străbate literatura populară a dragostei — spunea poetul V. Voiculescu — are impresia că trăieşte o cîntare a cîn* ţărilor româneşti, mult mai puţin sensuală decît idila pastorală a lui Solomon, mult mai demnă căci dorul curat îşi arată toate feţele, dragostea toate tainele şi suferinţa toate colţurile. »[1] în analiza ce o vom întreprinde în continuare nu vom urmări să luminăm toate feţele liricii de dragoste, s*o recompunem în toate articulaţiile care fac din ea o monografie a dragostei. Vor reţine atenţia numai cîteva aspecte care le considerăm esenţiale pentru lirica erotică din Maramureş.

A avea o mîndra, a iubi e o situaţie mai privilegiată — spune un cîntec popular, desigur exagerînd din nevoie de a afirma ceea ce şba propus — decît a avea şcoală:

Ce haznă ai de oşcoală.
Dacă mai o drăgucioară
Să te ţină searam poală
Şi să<ţi deie gurioară!
Ce haznă ai de condei,
Dacă şezi pe canapei
Şi de dorul mîndrei piei!

(Tit Bud, p. 31)

Erotica populară din Maramureş face elogiul purităţii, stator* niciei credinţei în tăria sentimentului. Din această perspectivă sînt create cele mai multe cîntece care laudă dragostea unică, « dintîie dată »:

Dragostea dintîie dată,
Ca o floare lîngă baltă,
înflorită, rourată.
Dragostea de>a doua oară,
Rădăcină din ogoară.
Sărutatul cel dintîi,
Poamă dulce din cîmpii;
Sărutatul cel din urmă,
Căpşunaş bătut de brumă.

(Bîrlea, I, 208)

[1] V. Voiculescu, *art. citat.*

..'v>V7-

O variantă identică se găseşte în colecţia lui Friedwagner [1] ceea ce denotă că folclorul maramureşean — o dovedesc şi alte creaţii—comunică în teme şi imagini nu numai cu Oaşul, Lăpu* şui, Ugocea şi în general cu spaţiul transilvan, ci şi cu Bucovina, cu Moldova, mai ales în domeniul liricii.

Puterile miraculoase ale dragostei concură cu acelea ale naturii:

Numai noi de nbom iubi,
Codru iarna şbamfrunzi
Şi iarba şba răsări.
(Bîrlea, I, 241)

Mîndro, de dragostea noastră
Răsărit*o pomum coastă.
Răsărit<o, s*o uscat
Go gîndit că nbam lăsat. [2]
(T. Brediceanu, p. 55)

Puritatea e transmisă şi codrului, care interzice iubiţilor să păcătuiască:

Eu cu drag că vţaş primi,
Vbţi scăpa, vbţi drăgosti,
Frunza mi s<a veşteji.
Numai sub vîrfuţu mieu
Nu s<o făcut păcat greu;
Numai sub poalele mele
N*a mai fost păcate grele. [3]
(Bîrlea, I, 270

Discreţia totală a tînărului îndrăgostit, ţinerea în secret a iubitei e lege şi dovedeşte o adîncă distincţie morală. Secretul nu poate fi descifrat nici de astre:

De ssar fâ ceriu hîrtie
Şi luna cănţălărie,
Şi soarele domn să scrie
Şuncă n*ar putea să ştie
Care mi mai dragă mie:
Da Ileana, da Mărie.
(Bîrlea, I, 217)

[1] M. Friedwagner, *Rpmänische Volkslieder aus der Bukpvina,* 1, Wtirzburg, I040, p. 13.

[2] Variantă în M. Friedwagner, *op. cit.,* p. 479.

[3] Variantă în Petre Lengheldzanu, *Folclor din Maramureş,* în *Folclor din Transilvania,* E.P.L., 1962, voi. 1, p. 277.

lată acum şi o expresie viguroasă a aceleiaşi totale discreţii, exprimată excelent în primele două versuri din următorul cîntec:

Eu drăguţu nu boi spune,
De m*or pune pă cărbune;
De boi spune,
N sus bor pune,
De«oi tace
LÎOI mai ave.

(Ţiplea, p. 4551

Cîntecul e cunoscut şi în Moldova[1] încă clin secolul trecut şi a plăcut marelui poet rus Puşkin, care a preluat cîntecul şi ba introdus în poemul său *Ţiganii.*

Portretele tinerilor îndrăgostiţi constituiesc o secţiune im> portantă a liricii erotice. In realizarea lor poeţii anonimi folo? sesc un repertoriu de imagini, metafore, de la astre pînă la cele mai delicate flori. Se apelează la elementele cele mai pure, mai nobile, la simboluri cu încărcătură densă de poezie.

Roua face parte din arsenalul de metafore:

Aşad mîndra la sprincene
Ca roua la Sînziene;
Aşad mîndra pe buze
Ca roua pe cucuruze;
Aşa mid mîndra la faţă
Ca roua de dimineaţă.

(Bîrlea, 1, 288)

Frumosul natural necorectat găseşte largă aprobare:

lo<s albă fără sopon,
Hireşă, ca şi de domn;
lo*s albă, nesoponită,
Roşie, nerumenită.

(T. Brediceanu, p. 7p

Toate hîdele<s mînioase
Pe mine dacăss frumoasă.
NUÎS frumoasă din petică,
D«aşa mbs de pruncă mică.
Nu m»a roşit potica,
D<aşa rmo făcut mama.

(P. Lenghel, p. iu

[1] Variante în V. Alecsandti, ***Poezii populare ale românilor,*** E.P.L., 196/, voi. 1, p. 377; Tit. Bud, ***Poezii populare** din **Maramureş,*** 1908, p. -32.

Mîndrele folosesc des în portretizarea iubiţilor, o poetică diversă. Buchetul de flori (struţul) face parte integrantă din imaginile liricii erotice:

Mîndruluţ cu păr negruţ,
Cum te«aş putea face struţ
Eu te<aş culcam legînuţ.
Ziua te*aş punem fîntînă,
Noaptea te*aş culca pe mînă
Şi tesaş strînge la inimă.

(Bîrlea, l, 262)

în portretizarea feciorului revine condeiul şi scrisul, în imagini elevate, subtile:

Alunar cu creangăm grui,
Ca şi mîndru altu nud.
Se leagănă de picioare
Ca condeiu pe scrisoare;
Se leagănă pe cîlcîi"
Ca condeiu pe hîrtie.[1]

iT. Brediceanu, p. *jjt*

Bradul ca imagine a frumuseţii şi tinereţii e metaforă uzitată aici şi în restul poeziei ardelene:

Ca ş*a mieu drăguţ nu văd
De harnic şi demflorit ,
Gîndeşti căd pingăluit.
Aşa tinerel şi mîndru
Numam munte estesun chidru;
Aşa subţire! şi nalt
Numam munte esteun brad.[2]

(Bîrlea, 1, 209)

Portretul nu este conturat numai în linii mari, se recurge la detalii. Obrazul, părul şi ochii fac obiectul unor trăsături nuanţate, valorile plastice fiind foarte evidente, ca şi în exemplul de mai sus cu portretul pingăluit (pictat):

[1] **Pentru metatora scrisului, variantă: *Familia,* XXIII,** 300.
[2] **Pentru metafora bradului mai vezi, printre altele, Jamik'Bîr«*aiui, p. 20.**

La obraz îi albeneţ,
Păru bi negru şi creţ;
Ochii bs ca două mure
Care»s mai coaptem pădure;
Care»s coapte la răcoare,
Nu«s ajunse nici de soare;
Care»s coapte la pămînt,
Nu«s ajunse nici de vînt.

(Bîrlea, I, 227)

în Maramureşul voievodal, nu e de loc surprinzător să vedem predilecţia fetelor pentru cuvintele « domn », « domnesc » în conturarea iubiţilor. Tînără îşi face o plăcere supremă din a spune că iubitul are faţă sau nume « de domn », chiar şi cînd acesta poartă arhicunoscutul apelativ Ion:

Mîndre ţbs sprîncenele,
Mai mîndru ţbe numele.
Numele tău ţiu Ion,
Fata ta ca şi de domn.

(Bîrlc I, 242)

« Pare că»i un domnişor » spune o fată despre iubitul ei întrmn cîntec din colecţia T. Papahagi (p. **24).** Epitetele acestea circulă şi în restul liricii populare transilvane.

Apar şi alte simboluri ale dragostei ca: busuiocul, rozma» rinul, mărul. [1]

Se cîntă cu precădere, am spus, fermitatea sentimentului ireversibil, cu atît mai mult cu cît piedicile nu lipsesc. Ele unesc şi mai mult perechea. Ideea e bine susţinută poetic în următorul cîntec, în care se sugerează o serie de metamorfoze ale părinţilor oponenţi. Acestora li se răspunde că nimic nu va clinti statornicia dragostei:

Că noi atunci nbom lăsa
Cînd măita s»a măcina
In moară cu fârina,
Nici atunci, bădiţă, ba.
Pînă mă»ta a număra
Cîte stele sînt pe ceri,
Iarba de la trei hotări.

[1] **George Coşbuc,** *Simboluri erotice* ***în*** *creaţiunile poporului* ***român,*** în voi. **G. Coşbuc,** *Despre literatură şi limbă,* **E.S.P.L.A.,** 1960, **pp.** 137—172.

Nici atunci nu nbom lăsa,
Pînă mă»ta a număra
Penele de pe doi cuci,
Frunza verde pe doi nuci,
Nici atunci, bădiţă, ba.
Pînă mă»ta a sămîna
Strat de mac
In vîrf de ac.
Doi vede că macul creşte,
Poate trâ mă»ta nădejde;
Ded vede că macu seacă,
Spuneu mîne»ta să tacă. [1]

(Bîrlea, II, 22)

Nici legiuiri anume făcute nu pot clinti pe cei uniţi:

Pe noi nu ne»a despărţi
Nici în casa»oarmeghi,
Unde fac diliş domnii
Şi legiuri fişcarăşii.
Că de»or fâ legea mai mare,
De ce nbom iubi mai tare;
De ce*or fă diliş mai scurt,
De»acee nbom iubi mai mult. [2]

(Bîrlea, II 20)

O variantă din colecţia Jarnik»Bîrseanu (p. **7)** dă glas ace» leiaşi neclintiri:

Pentru mîndra care»mi place
Nici părinţii n»au ce»mi face,
Nici judele satului,
Nici chiar domnii sfatului.

Atunci cînd însă uneltiri şi clevetiri ale pizmaşilor reuşesc să amăgească pe fecior, fata îi cere său spună totul, dragostea reclamînd stabilirea unui climat de perfectă onestitate, de sin» ceritate nedrămuită:

Spune»mi, nu*ţi fie ruşine,
Că cu drag mă las de tine.
Spune»mi, nu mă»ncunjura,
Că eu cu drag tboi lăsa.

(Bîrlea, I, 243—244)

[1] **Versuri asemănătoare în M. Friedwagner,** *op. cit.,* **p.** 492.

[2] **Variantă în P. Lenghel,** *Poezia populară în Maramureş, Viaţa şcolară,* **Sighet,** 1930.

Se iveşte acum mîndria, demnitatea rănita exprimată într»o bogăţie de creaţii. Cînd a fost părăsită pentru vreo fată nedemnă, îi atrage atenţia feciorului:

Nu umbla, mîndruţ, nebun
După pană de păun.
Pana la păun îi verde,
Mîndra cu sprîncene negre
înşeală pe cîţi îi vede
Şi te*a»nşăla şi pe tine
Că doru n«are ruşine.
(Bîrlea, 1, 266—267)

Cînd a fost părăsită pentru vreo fată urîtă, apare portretul caricatural Ea îi reproşează celui nestatornic că a părăsit»o

Pentru frunza mătrăgunei,
Ciufu şi fata»minunii.
Galbînăd ca păpădia,
MănîncefO sărăcia.
(Bîrlea, l, IQS>

Chiar şi atunci cînd fata e negruţă — motiv în aparenţă să fie **mai** îngăduitoare, mai supusă, mai dispusă să accepte caprb ciile feciorului, chiar şi atunci răsare cu rigoare demnitatea:

Batăr mbs fată negruţă,
Nms la toţi răii drăguţă.
De ţbam fost, mîndrule, ţie,
Ţbam cătat la omenie.
De la omeniem jos,
Rămîi, mîndruţ, cum ai fost;
De la omeniem sus,
Rămîi, mîndruţ, cum ţbam spus.[1]
(Bîrlea, l, 206)

Reţinem de aci şi alt suport al dragostei adevărate, o altă condiţie necesară a ei, omenia, ceea ce semnifică cinste, demni» tate, credinţă, devotament.

Ferită de schematism, de unilateralitate, lirica nu se rezumă la **a** aproba unirea celor îndrăgostiţi numai pentru că amîndoi sînt săraci. întîlnim în lirica maramureşeană predilecţia pentru cel frumos, nu însă numai pentru frumosul fălos, **ci** pentru acela care se însoţeşte şi **cu** alte valori. Dacă dăm şi peste multe

[1] Variante în: M. Friedwagner, *op. cir.*, p. 497; Dumitru Pop, *Poezii populare din Sălaj, Felelor din Transilvania,* voi. I, E.P.L., 1962, p. 182.

poezii în care se exprimă preferinţa pentru cei cu marlie (viitu şi lazuri, e de observat, în primul rînd, unanima preţuire a va» lorilor morale. Reţin atenţia îndemnurile la măsură, la prudenţă adresate unor tineri care sînt preveniţi că dragostea nu»i nici moşie, nici iosag (bogăţiei.

Cîntecul următor, structurat pe două metafore, pune în lumină o realitate specifică Maramureşului, anume mîndria « viţei », a neamului la nemeşi:

Că noi nu ne»om mesteca
Şohan cît o fi lumea.
C»a ta viţă»i de harbuz,
P»îngă»a mea de grîuţ tuns.
A ta viţăd de ovăz,
P*îngă»a mea de grîu ales.
Ş»a mea viţă»i de neghină
Şi să»ntinde pe stupină,
Ş»a ciuntă un domnişor
Şi s»a»nstruţa»n sărbători.
Du»te, mîndruţ, cu ploaia
Şi vino cînd te»oi chema;
Du»te, mîndruţ, cu norii
Şi vină cînd te»oi dori.
Hei, tu mîndruluţu meu,
Ce te bagi, ce te d»arunci,
Pe unde şohan n»ajungi?
Ştiu că n»ai peminte lungi
Nici la cîmp, nici la zăvoaie,
Nici de grîu, nici de mălaie.
Nici»i boi cu coarne lungi,
Nicbi vaci ca să le mulgi;
Viţa mea cu viţa ta
Şohan nu»i de»asemenea.

(T. Brediceanu, p. 27)

Cîntecul, apreciază Mihai Pop, « este o adevărată frescă a relaţiilor sociale din Maramureş şi din alte sate ardelene, pro» babil în perioada de trecere de la feudalism la capitalism. Este un document al condiţiilor în care se făceau căsătoriile »[1].

Se crede că obiceiul de a nu se căsători feciorii şi fetele de nemeşi cu fetele şi feciorii de iobagi corespunde principiului roman: « *ne patribus cum plebe connubiutn sit*» spunea o lege

[1] Mihai Pop, prefaţă la *Flori alese din poezia populară,* ediţie îngrijită de Ioan Serb, E.S P.L.A., 1060, p. XXXII.

Sau, de data aceasta, unui « pizmaş »:

Cine ne*a despărţit, bade,
Piced carnea de pe spate,
Scrijele şi sfâşii late,
Că nbam iubit cu dreptate.

(Bîrlea, II,

Unele blesteme urează celor vizaţi să aibă în casă farmacie şi doctori:

Care drăguţa şbo lasă,
Dău, Doamne, poticăut casă,
La picioare măngutîi,
Trei doftori la căpătîi.
Mătvgutîi să numflorească,
Mîndrum pat să putreziască.

(Bîrlea, II,

Necredinciosului t se cere hiar pedeapsa cu temniţa:

Care îşi ure(şte) drăguţa
Săd mănînce temniţa.
El atîta să robiască,
Apam Tisă să stărpiască,
Pietrile să putreziască,
Părinţii să nud cunoască.

(Bîrlea, II, 40)

E vizată şi bunăstarea din cîmp:

Cine strică dragostile
Striced grîu paserile
Şi mălaiul piţiguşii,
Şi mintea din cap greluşit.[1]

(Bîrlea, II, 571

in ajutor, pentru făptuirea « judeţului », sînt chemate nu numai păsărele şi insecte, ca mai sus, ci chiar astrcle:

Batăfmbte, mîndruţ, bată
Ciarcănu de pungă lună
Şi dreptatea mea cea bună;
Ciarcănu de pungă soare
Şi dreptatea mea cea mare.

(Bîrlea, II, 391

[1] Variantă în *Gutinul,* 1 (1889), 38, *Supliment, j;* V. Sci p. 74.

Pribegia celui necredincios e invocată des:

Nu vreau alta mîndrului
Fără masa cucului
Şi sprijoana vîntului.
Umble din ţară în ţară
Ca şi cucu de pe vară,
Cu merindea subsuoară.[1]

(Bîrlea, II, 76)

E de asemenea invocată pentru cel nedemn, moartea de cuţit, însoţită de o înmormîntare săracă, fără oameni:

Fied moartea de cuţit,
Să moară nespovedit.
N»aibă cuie prin sălaş,
Nice pînză pe obraz,
Nici oameni la parastas,
Nice lemnu uscat de cruce,
Nici la groapă cined duce,
Nici cuie prin copîrşău
Nice loc prin temeteu.

Comentînd un asemenea blestem, Mihai Pop observa: « Imaginile nu sînt luate de data aceasta nici din natura încoiv jurătoare, nici din viaţa cotidiană, ci din rînduielile îndătinate ale satului; cel blestemat este scos din rîndul gospodarilor, este scos şi după moarte chiar din rîndurile oamenilor cărora trebuie să li se îndeplinească toate ceremonialele îndătinate. »[2]

Cel care a făcut urîtul e blestemat să nud fie trupul primit în pămînt, săd fie mîncat de lupi, ciori, să«şi facă păsările cuib din părul lui:

Cine»o făcut, urîtu,
Nud primească pămîntu!
Ţiped pămîntu afară,
Săd mănînce corbi şi cioară.

(Bîrlea, II, 91)

Secţiunea această dă o notă originală liricii erotice şi se impune prin vehemenţa, prin pasiunea încordată cu care e vitu» perat cel nedemn, necredinciosul. Blestemele, prin tonalităţile lor colosale, sumbre, nu sînt rezultatul vreunei congenitale

[1] Variantă: *Convorbiri literare,* XXIV, 93 (Transilvania).
[2] Mihai Pop, prefaţă la *Flori alese din poezia populara,* ediţie îngrijită de loar. Şerb, ESP.!.A., 1960. p. XXXIV.

răutăţi, ci sînt reflexe ale unor nemulţumiri profunde, generate de necredinţa, incostanţa, neonestitatea unor îndrăgostiţi. Bleste» mele, prin numărul lor mare, imprimă colecţiei Bîrlea o anume structură. De altfel nu lipsesc nici din celelalte culegeri. Colec» ţiile T. Bud şi T. Papahagi se deschid, credem că nu fără tîlc, tocmai cu cîte un blestem. Culegătorii au intuit originalitatea şi frecvenţa acestor cîntece în folclorul maramureşean.

Există o bogată secţiune a blestemelor celor îndrăgostiţi în folclorul transilvan şi cel moldovean. Două bune colecţii din aceste provincii, cele realizate de Jarnik»Bîrseanu şi Fried» wagner au rezervat capitole speciale producţiilor amintite.

De obicei, am văzut, blestemul este exteriorizarea amară» ciunii unei fete sau a unei neveste, desfăşurîndu»se ca un mo» nolog, populat de imprecaţii, lată însă că în colecţia lui I. G. Bibicescu dăm peste un blestem dialogat, în care apar cele două personaje, blestemul căpătînd o viguroasă forţă dramatică.

Dorul, sentiment consubstanţial poeziei noastre populare, apare în Maramureş într»o diversitate de metafore, unele în» crustate în versuri de ţinută gnomică. Dorul e o prezenţă nu numai în poeziile care se pot grupa sub acest nume. El e detec» tabil şi în alte secţiuni: în poezia de dragoste, în poezia de cio» bănie şi de haiducie, în poezia de cătănie şi de înstrăinare, de jale şi de urît.

Un cîntec afirmă imposibilitatea de a fi. caracterizat dorul ca ceva drag:

Cine»o zis dorului dor,
N»o mai zis cuvînt uşor.
Cine»o zis dorului drag,
N*o mai zis cuvînt curat.

(Bîrlea, II, 283)

Cei de care se leagă dorul sfîrşesc aproape invariabil prin a»i accepta tirania:

De cine doru se leagă
D»acela»i cu minte slabă,
Pînăîi lumea nu»i de treabă.
S»o legat de o nevastă,
Ş»o lăsat tiara»n casă
Şi pruncuţul mic în faşă.
S»o legat de on voinic,
Ş»o lăsat plugu la cîmp.
Şi de mine s»o legat,
Fost»am voinic ş»am scăpat.

Şi de mine s»o legat
De doi ani în primăvară,
Ş»acum stă să mă omoară.

(Bîrlea, II, 34)

Acestea fiind aspectele în care se manifestă dorul, blestemul adresat aceluia care ba dat dorului pe autorul cîntecului, pare justificat, în concepţia poetului popular, şi el capătă vehemenţă exprimată în metafore pregnante:

Cine m»a dat dorului
Aibă casa cucului
Şi odihna vîntului;
Că nici vîntul mare casă,
Nici vîntul ţară aleasă;
Nici cucul mare hodină,
Nice vîntul tară lină.

Pentru a sugera povara dorului, poetul popular recurge Ia un paralelism cu obiecte materiale, dorul fiind mai greu:

Hei tu, mîndruluţu meu,
Cumpănit»am doru tău.
Pus»am sare, pus»am lut,
Doru tău trage mai mult;
Pus»am lut şi pus»am sare,
Doru tău trage mai tare.

(Bîrlea, 1, 285)

O variantă asemenea întîlnim în Bucovina.

Un alt cîntec afirmă tăria, rezistenţa, îndărătnicia dorului printr»o imagine agrară:

Unde»i mîndra cu doru,
Nu pot ara cu plugu
Că s»anină plugu»n dor.
Trag boii numai nu mor.
Şi s»anină plugu»n jele,
Trag boii de rump tînjele.

(Bîrlea, 11, 39)

Dorul e o prezenţă obsesivă:

Tind mîna, nu te găsăsc,
Numai dorul inimii
Scris pe faţa perinii
Cu cerneala ochilor,
Ochilor fărtaţilor.

(Bîrlea, I, 318)

Recunoscînd că dorul aduce zbucium, jale, multe cîntece conţin atitudini de respingere a dorului, îndemnuri la domolire, sau chiar porniri pătimaşe de suprimare a lui.

Un cîntec exprimă dorinţa celui posedat de dor de a scăpa, îndemnul e adresat ca unui duh rău, printrmn act de exor* cism:

Dorule, bucată rea,
Ieşi de la inima mea;
Dorule, bucat*amară,
Ieşi de la mine afară.
Nu ţbi bughet de trei ai,
De cînd la inimămi stai?

(Bîrlea, I, 264)

Altă dată, pornirea de a suprima dorul cu securea sau cu secera — dacă acesta ar fi ca pădurea sau ca holda — e mai cate? gorică, dar se recunoaşte că asemenea acţiune rămîne infruc» tuoasă, dorul dovedindu*se intangibil:

De<ar fi dorul ca pădurea,
Eu baş tăia cu săcurea;
De»ar fi dorul ca holda,
1 ăiad*aş cu secerea
Şi eu de el aş scăpa,
Inima nu mbar mînca,
Jele nu m«ar mai strica.
Dar dorul e mare cîne.
Nud poate omorî nime.
Al meu dor e otrăvit
Cu otravă de Sălişte,
Inima ca să mi»o strice.

(Bîrlea, 1, 324—52j)

Altă modalitate de a scăpa de dor ar fi aceea de ad neguţa, dacă poetul popular nu bar recunoaşte şi acesteia puţini sorţi de izbîndă:

De ar fi dorul vînzător
IVbaş face neguţător
Şi mbaş pune şatra?n prag
S*as vinde la dor si drag.

(Bîrlea, 1, 302)

Alt cîntec, pe care ham auzit de la Ileana a lui Ionu Tomii, din Berbeşti, pune accentul în neguţarea dorului nu pe vîn< zare ci pe cumpărare:

De*ar fi dorul vînzâtori
Cum m*aş fă neguţători
Şbatîta baş neguţa
Pînă ce baş cumpăra.

Exemplul acesta, în replică la cel anterior, pledează pentru o (ărgheţe în aprecierea dorului; vrem să spunem că dorul este rm numai respins, ci si chemat, existînd o adevărată nostalgie după dor. Cîntece din alte zone folclorice afirmă permanenţa dorului:

Foaie verde — a bobului
Lungud drumul codrului;
Drumul codrului sfirşeşte,
Al dorului se lungeşte.
Dorul codrului se gată,
Al dorului niciodată. [1]

J Se încearcă şi soluţia de a se semăna dorul, însă în aşa fel
» ca să nu mai răsară:

f Strînge doru*n zăghiuţă
Şi răsădi în grădinuţă;
Dad răsădi să miînflorească,
Inima să ţbo topească.
Că deopucă amflori,
Inima ţi s*a topi.

(Tit Bud, p. 46)

Degajarea dorului de jale ar fi o operaţie agricolă după care dorul trebuie supus ca o plantă unor munci: semănat, «ecerat, făcut snopi, îmblătit şi cernut. Suita de imagini agrb cole e proprie şi descîntecului. Ne amintim, spre exemplu, de acele deseîntece care refac procesul cultivării şi prelucrării cînepii.

Dar în cîntecul amintit suita de munci culminează cu acea poetică exprimare a cernerii prin sprîncene, sigiliu al unei sen; «ibile nuanţări:

Dorul mieu şba mîndrei mele
De baş putea sămîna
Eu cu drag baş secera
Şi baş face snop în prag,
Şi baş îmbiaţi cu drag,

§* [1] loan Şerb, *Fieri alese din poezia populară,* E.S.P.L.A., 1900, p. 291.

Şi baş cerne prin sprîncene,
Doară mba trece de jele.

(Bîrlea, Ii, 121)

Soluţia cea mai potrivită pentru rezistenţa în faţa dorului ar fi ca acesta să se manifeste mai domol. Dorul se poate împlini numai în linişte, ferit de larma mulţimii, retras în domeniul său favorit, « la curţile dorului », localizate în codru. Timpul prielnic e primăvara şi vara:

Nu fi, mîndruţ, supărat,
Că vine primăvara,
Noi iară ne*om aduna:
La fîntîna codrului
Este masa dorului.
De uiegi e încărcată,
Ia, mîndruţ, şbnchină o dată.

(Bîrlea, 11, 14)

Aici există chiar o evidenţă a mîndrelor:

IVbam aflat dat ghidului
La curţile dorului,
Unde*s porţile deschisă,
Mîndrele pe tablă scrisă.

(Bîrlea, 11, 62)

Pentru împlinirea dorului în singurătate, el vine în sprijinul tinerilor dornici de evadare metamorfozîndu*se în căruţ care să le faciliteze evadarea în codru:

Din doruţ nbom fă căruţ
Ş*om trece peste dieluţ,
Cu obede din lemn verde,
Stiţele din măghieran,
Buciumul de odolean
Şi proţiapul de omac,
Şi boii de ruji de mac.
Şi ni<om sui în căruţ
Şiom trece peste dialuţ,
Undemflorie piperiul
Şi se ostoaie dorul,
N*om veni pînăd ceriul.
Unde înflorie tămîia,
Şi s<ostoaie dragostea,
N*om veni pînăd lumea;
Dacă nu voie mama
Să grăiesc cu dumata.

(Bîrlea, II, 22—23)

Cîntecul acesta cu metafora doncăruţ de flori pare a fi un **Cîntec** de nuntă, fiind cunoscut în folclorul nostru acel car nupţial cu flori. Metafore din acest cîntec am găsit şi întrmn **Cîntec** de nuntă năsăudean, cules de Ion Apostol Popescu:

Cu caru de odolean,
Cu spiţa de mărgean,
Cu roate de viorea,
Cu osii de floricea.

Că e cîntec de nuntă şi în Maramureş ne convinge o var riantă din colecţia Al. Ţiplea (p. 4J4):

Mămsurai tînăr copil.
Mă luă domnii la bdir (bir);
Eu, de frica bdirului,
Trecui apa Untului.
Cînd era(m) la giumătate,
Mămtreba domnii de carte.
Dacă carte ivam ştiut,
Eu am prins de mnbam făcut
Cărulean
De odolean,
Cu stiţă de măieran
Şi obdezi
De lemne verdzi,
Şi butugi
De lemne dulci
Şi proţap
De lemn uscat,
Da boii de ruji împlute.
Cei tineri să să sărute,
Cei bătrîni să nu să uite;
Cei tineri să să ibască,
Cei bătrîni să nud toiască.

Motivul « carului cu flori» cunoaşte realizări remarcabile **ţi** ele au fost relevate întrmn studiu pătrunzător.[1]

Spuneam mai sus că unele cîntece de dor au ţinută gnomică, aspect care s*a observat şi din citatele de pînă acum, dar pe care vrem săd ilustrăm cu următorul exemplu, în care dorul
1 $ este definit **în** raport cu alt sentiment al poeziei noastre, urîtul.

Cîntecul stabileşte o anume proporţie de manifestare a celor două sentimente şi lasă să se înţeleagă prezenţa mai largă a

[1] **Al. I. Amzulescu,** ***Carul cu*** *flori,* **în** ***Revista*** *de* ***folclor,* VIII** (193-8), **nr. p.** *17 — 41-*

untului. Proporţia mai mică a clorului nu anulează prezenţa sa; dimpotrivă, « plinăd lumea de el »:

De;ar fi dor pe cît urît
N;ar încăpea pe pămînt.
De;ar fi dor pe cîtă iarbă,
De;ar muri lumea de dragă.
D;aşe dor îi mai puţintel
Şi plinăd lumea de el.

(Bîrlea, Ii, 57)

întrmn cîntec din Berbeşti, pe care bau auzit de la Ileana lui lonu Tomii, se afirmă că preponderenţa dorului asupra urî; tului ar duce la extincţia celui purtat de dor:

De;ar fa dor pe cît urît,
Eu de mult aş fi;n pămînt.

Un cîntec de dor dă expresie credinţei în dragoste. O dră; gută îşi asigură iubitul din depărtare că dorul ei nu poate fi anulat de nimeni, îşi are o ţinută exemplară:

Bade, dorul de la tine
Peste multe dialuri vine
Şi nud poate opri nime.
Nici ţigan cu lăuta,
Nici român cu fluera,
Numai eu cu inima.

(Bîrlea, p. II, 117)

*

în notele din acest studiu introductiv am urmărit, la scară redusă, evident, circulaţia unor motive pe întregul teritoriu folcloric românesc, desprinzînd astfel concluzia că poezia populară din Maramureş comunică perfect cu spiritualitatea celorlalte zone folclorice româneşti, se încadrează armonios în ea colorînd;o particular. Am tras concluzia, chiar şi în urma unor comparaţii restrînse, că folclorul maramureşean are struc; turale asemănări cu acela din Oaş, Ugocea, Lăpuş, Năsăud, cu acela din Moldova şi din Oltenia. Unele cîntece de haiducie şi de cătănie se găsesc aidoma în Oltenia. Blestemul de dragoste are vigoarea celui din Gorj. Unele cîntece de haiducie se su; prapun perfect cu acelea din Muntenia.

Dar multe creaţii populare şi modul cum se cîntă melodiile, imaginile vehiculate păstrează un marcant sigiliu de origina; litate. Prin aceasta folclorul maramureşean se delimitează rigu; ros faţă de acela al popoarelor vecine cu care a venit uneori

în contact. Originalitatea lui structurală, a graiului în care e înveşmîntat pledează elocvent despre tăria naţională a Mara; mureşului. In ceea ce priveşte graiul, Tache Papahagi afirma în docta sa cercetare: « graiul maramureşan ni se prezintă curat şi rezistent, ferit de influenţe străine puternice. »

Din seria mare de creaţii populare specific maramureşene ne mai oprim la un singur exemplu, care nu poate fi găsit, în afara ultimelor patru versuri, în nici o altă zonă folclorică:

Pîn' ce;s negru, nu;s ţigan,
Ce;s fecior mărmăţian.
Că m;o uns mama cu unt,
Să fiu tuturor plăcut.
Si rmo scăldat mamam zară,
Şă fiu plăcut la o ţară.
Şbs la faţă rotunjor,
Să fiu plăcut tuturor:
Ca tămîia popilor,
Ca piperul grecilor,
Ca vinul voinicilor.
Şi mbs cu părul cam des
Ca să fiu un om ales.
Mădăran crescut în iarbă,
Să cinstesc omul de triabă;
Mădăran crescut în fîn,
Să cinstesc omul bătrîn.
Nud frumos care se ţine,
Dad frumos cui îi stă bine;
Nud frumos cared ţinut,
Ced frumos cared plăcut.

(Bîrlea, II, 2j} —254)

Această poezie cumulează o serie de caracteristici ale mara; mureşeanului, închegate armonios în acest autoportret: cu; loarea brună a feţii, năzuinţa de a fi om ales, nevoia de a fi cinstit de semeni. Dăm aci şi peste formularea unor precepte etice ca acela despre cinstirea senectuţii, reflex al unei culturi străvechi, al unei adînci înţelepciuni. E prezent şi un precept estetic desprins dintrmn cod popular al frumuseţii. în sfîrşit, portretul morabfizic se completează cu consemnarea unor obb ceiuri locale puse în slujba înfrumuseţării, cum este ungerea ôletelor cu unt. Se pot cita multe asemenea cîntece cărora nu Ie putem găsi prea multe variante.

Expresie a unei străvechi civilizaţii, literatura populară din Maramureş comunică o structură complexă, plural afirmată.

De la tradiţiile şi eresurile populare la baladele voiniceşti, la cîntece haiduceşti, cu efectele lor stenice, voluntare, vitale, care recomandă conştiinţa vechimii românilor pe aceste melea; guri, mîndria lor de descendenţi ai unor conducători nobili, la colinde şi descîntece păstrătoare de frumoasă limbă roma; nească, la atît de proteica lirică erotică de esenţă feminină, cu plăsmuiri spontane învăluite în gingăşie, în naivitate dar şi în violenţa blestemelor, la cîntecele de cătănie şi război ancorate în nişte realităţi dureroase, la ţipuriturile exuberante de o extraordinară complexitate — iată, pe scurt, dimensiunile lite; raturii populare din Maramureş. Ea e o sinteză originală de gîndire românească şi e străbătută de un pregnant etos roma; nesc, de omenie funciară, de precepte de estetică populară, de întrebări fundamentale de esenţă congnitivă, de reverii, dar mai ales de nelinişti dureroase, de penetrante sondaje sufleteşti, exprimate toate în imagini şi expresii scurte, lapidare, concise.

Această literatură defineşte complex pe maramureşean, om legat organic din punct de vedere etnic, geografic şi moral de întregul popor românesc. El se conturează omenos, mîndru, dîrz, drept, purtător al unei dominante bărbaţii şi nobleţi, apt pentru creaţii artistice vibrante în coloritul şi plasticitatea lor. Aceste calităţi ale maramureşeanului s;au răsfrînt în specb ficul creaţiei sale anonime, în echilibrul şi rafinamentul ei, aşa cum observa şi Tache Papahagi: «sufletul maramureşa; nului se caracterizează şi printr;o fericită, dar echilibrată inspi; raţie poetică ce cristalizează în imagini care vădesc un sentiment oarecum controlat parcă, as putea zice chiar intelectualizat » <p. XXXII).

Folclorul maramureşean de astăzi ne;a oferit creaţii pe măsura celor anterioare şi toate acestea culminează spre o explozivă afirmare a vitalităţii maramureşene, a demnităţii româneşti:

Zîi, Griguţă, numa zî,
Pîn' s;o rupe arcum tri.
Zîi, Griguţ, cu cetera
Cîntece pînăd lumea,
Să răsune ţara mea.

Oricine ar vre purta
Clopu, pana şi straiţa,
Da oşanu nu le;a da.

Toţi feciorii purtăm gaci,
Moştenire de la daci.

IORDAN DATCU

NOTĂ ASUPRA EDIŢIEI

Ediţia aceasta reproduce integral textele literare populare cuprinse în volumele: *Balade, colinde, bocete din Maramureş* şi *Cîntece poporale din Maramureş,* publicate de Ion Bîrlea în **1914,** la Editura « Casa şcoalelor ». Ambele volume apar acum sub titlul, mai potrivit, sugerat la vremea sa de Ovid Densu; sianu, *Literatura populară din Maramureş.*

Structurarea lucrării pe genuri, clasificarea, a rămas aceeaşi, **aşa** cum a înţeles s;o facă G. T. Kirileanu, cel care a sprijinit generos şi multilateral apariţia colecţiei la « Casa şcoalelor », după ce aşteptase opt ani — împreună cu colecţiile lui T. Bre; diceanu şi B. Bartok — la Academia Română, care hotărîse să le publice într;o lucrare unitară.

Clasificarea, ca de altfel şi a altor lucrări apărute în acea vreme, e mai puţin riguroasă. Nu ne referim la o clasificare a poeziilor după motive, după afinităţi, operaţie realizată mai tîrziu în lucrări de acest fel, dar la imprecizia definirii unor genuri. Astfel, se găsesc repartizate în lotul baladelor piese evident lirice, iar în rîndul liricii, piese epice. Nu am operat nici o modificare în acest sens, păstrînd structura iniţială a lucrării.

Titlul general *Balade istorice şi voiniceşti,* sub care au fost cuprinse cele de piese, n;a fost fericit ales. Nu cred că ar trebui săd facem obiecţie că ar fi privit unele balade din punct de vedere istorist. Puţine sînt aceste balade şi în afară de *Pintea* nu mai există alta care să prezinte interes istoric. Celelalte, ca *Gruia lui Novac, Petrea ,viteazul mare,* sînt ficţiuni literare. Poate că un mai sporit caracter de document au cele două evocări: *Bătălia de la Solflorin* şi *Cîntecul emigrării,* dar în ele, în special în prima, sînt topite foarte multe cîntece lirice. în

Bătălia de la Solflorin sînt juxtapuse o serie de cîntece de cătănie şi război. De altfel, această baladă, în mod impropriu a fost plasată la începutul capitolului; acest loc nu e justificat din ur* mătoarele puncte de vedere: cronologic şi valoric.

Au fost cuprinse şi unele variante, dar n<au fost plasate la un loc, aşa cum este cazul baladelor *Petrea, viteazul mare* şi *Novac.*

Cele mai multe balade sînt familiale. Există în ele pasaje care sînt comune, metafore, soluţionări identice ale unor *con*> flicte.

Aspectul cel mai critic al acestui capitol este însă reunirea sub titlul de *Balade istorice şi voiniceşti* a unor cîntece lirice bogate în versuri, în genul celor din colecţia lui T. Brediceanu: **170** *cîntece populare din Maramureş,* numite *fiore lungi,* al căror text e abundent. Asemenea exemple sînt: *Blăstâmul drăguţei, Urîtul, Muierea nărăvoasă, Nevasta şi tiara, Mîndrul în cătunie. Drăguţu se ducem cătunie, Moartea cătanei, Jurămîntul cătanei, Orfana, Horea uiegii, Horea miresei, întemniţatul* ş.a. Acestea, evidente cîntece lirice, bogate în versuri, aspect pentru care au fost trecute în rîndul baladelor, sînt fie ample blesteme, fie cîntece de urît, fie cîntece satirice, fie cîntece de cătănie, fie cîntece de pahar, de nuntă.

S*a întîmplat şi situaţia inversă: au fost trecute în rîndul cîntecelor lirice, cîntece epice, jurnale*orale *ca: Măi mire cu păru creţ, Frunză verde frunzuliţă* sau *Colo jos pemn rît frumos,* plasate în contextul *Cîntecelor diverse,* sau *Magheran din grăi diniţă,* care trebuia să fie plasat lîngă *Moartea lui Dumitru* la jurnale*orale.

Cîntecele lirice au fost structurate astfel: *Cîntece de dragoste, Cîntece de jale şi supărare, Cîntece cătăneşti sau ostăşeşti, Cîntece diverse, Cîntece luătoare în rîs, Cîntece la beţie, Cîntece la nunţi.* Nu există deci o mai fermă subliniere a cîntecelor sociale, a poeziei de dor.

Pentru că de multe ori s>a procedat la gruparea unui mare număr de cîntece culese de la un anume informator, s*a pierdut din vedere că unele piese au apărut şi la alţi informatori. Astfel, se face că apar unele cîntece în variante prea apropiate, unele neaducînd nimic în plus. Spre exemplu, cîntecul nr. **2** din secţiunea liricii de dragoste se întîlneşte şi la nr. **30** la cîntece de jale şi supărare:

Primul cîntec:

Frunză verdesamîi se face,
De rma lua cinemti place,
Verde cunună mboi face:
De m*a lua urîtu,
N<oi strica măghieranu,
Făr' boi lăsa sămflorească,
Urîtu să*mbătrînească:
Făr' boi lăsa sămfloreâ,
Urîtu să«mbătrîneâ.

Al doilea cîntec:

De m*a lua caresmi place,
Mîndra cunună mboi face.
De m<a lua urîtu,
Nu mboi strica sansiu,
Ce boi lăsa sămflorească,
Urîtu sănnbătrînească.

Din cadru! liricii mai cităm următoarele: cîntecul nr. **7** din capitolul *Cîntecelor de dragoste* revine în aceeaşi formă în cîntecul nr. **102** din acelaşi capitol. Cîntecul nr. **3** se regăseşte la nr. **23-** din capitolul *Cîntecelor de dragoste.* Cîntecul nr. **28** *(Cîntece de dragoste)* e reluat la nr. **190** din acelaşi capitol. Cîntecid nr. **129** *(Cîntece de dragoste) revine* la nr. **146** din acelaşi capitol.

Cîntecul nr. **68** *(Cîntece de jale şi supărare)* revine la nr. **193** din acelaşi capitol.

La *Cîntece cătăneşti* se aseamănă cîntecul nr. **132** cu nr. 166.

In cadrul *Strigăturilor* sînt două cu o inesenţială deosebire, nr. 2 si nr. 74:

Nr. 2:

Pe valea cu tufele
Spală lelea rufele
Şi le«ntinde pe nuiele,
Mîrăie cînii la ele.

Nr. 74:

Pe valea cu tufele
Spală mîndra rufele
Şi lemtinde pe nuiele,
Mîrăie cîinii la ele.

Am semnalat că în cadrul baladelor au fost inserate cîntece lirice care şi<ar fi avut alt loc în clasificare.

Colindele şi descîntecele au fost bine clasificate. Descîn*tecele, pe lîngă frumuseţea remarcabilă a unor texte, aduc şi o serie de preţioase detalii privind practicile care le însoţesc, riguros notate de către culegător.

Facem aceste obiecţii nu din prisma cuceririlor folcloristicii ulterioare apariţiei colecţiei lui I. Bîrlea. în ceea ce priveşte clasificarea liricii, în special a aceleia de dragoste şi dor, fob cloristul ar fi putut să aibă ca model în clasificare o lucrare remarcabilă: I. U. Jarnik — A. Bîrseanu, *Doine şi strigături din Ardeal,* 188J.

Am găsit necesară restructurarea glosarului şi trimiterea lui din subsolul paginilor la sfîrşitul colecţiei realizînd astfel şi unificarea cu minimul de glosar existent şi la sfîrşitul celor două volume din **1924.**

Restructurarea constă în următoarele: am eliminat glo*sările inutile, foarte multe repetări (un cuvînt era glosat de fiecare dată cînd era întîlnit); am corectat glosările naive si am adăugat noi explicări necesare asupra unor cuvinte care nu reţinuseră atenţia. Am pus la contribuţie şi observaţiile făcute asupra glosarului, în special de către Vasile Bogrşa. Cuvintele glosate le*am însoţit în pagină de un asterisc.

Capitolul de note a suferit unele restructurări în sensul că s*a renunţat la unele note inutile şi — cu voinţa culegătorului — am procedat la remanierea stilistică a celor mai multe.

Această colecţie însumează **1191** de piese folclorice culese de la **116** informatori din **23** de comune maramureşene: Ber*beşti, Ieud, Călineşti, Săpînţa, Rona<de*Jos, Rona<de«Sus, Nă*neşti, Giuleşti, Vişeubde<Sus, Vişeubdejos, Botiza, Borşa, Cuhea, Budeşti, Vad, Sălişte, Poieni, Poienile lui Ilieş, Slă*tioara, Onceşti, Bîrsana, Petrova, Corneşti. Cel mai mare lot de cîntece au fost culese din comunele Berbeşti şi Ieud, în care a locuit folcloristul mai mult. Astfel, din Berbeşti, figu*rează în colecţie cea. **700** cîntece, mai mult de jumătate din colecţie, iar din Ieud cea. **IJO** cîntece populare.

Dacă la numărul de **1191** de cîntece adăugăm şi pe cele **170** de texte ale melodiilor maramureşene publicate de T. Bre*diceanu, texte transcrise de I. Bîrlea, şi pe acelea din colecţia lui B. Bartok avem imaginea deplină a activităţii lui Bîrlea. Ar fi trebuit poate să publicăm împreună şi celelalte texte literare din colecţiile celor doi compozitori amintiţi. încer*carea de a publica textele din colecţia lui T. Brediceanu în cadrul acestui volum, ne*a pus în faţa unor prea mari repetări, textele din colecţia T. Brediceanu regăsindu*se în mare măsură în volumele publicate de I. Bîrlea în **1924.** Este motivul pentru

care am renunţat. Dar nu de tot. Am reprodus totuşi trei doine lungi cu melodie şi texte literare şi una fără text pentru a pune în lumină specificul melodic al doinelor maramureşene.

Colecţia lui 1. Bîrlea domină prin masivitate pe toate cele*lalte culegeri, inclusiv pe aceea a lui T. Papahagi, modelul prestigios de transcriere ştiinţifică a textelor.

Ediţia de faţă şba propus să păstreze transcrierea textelor. Au fost corectate însă multele greşeli de tipar.

Deşi lucrarea unui nespecialist în transcrierea riguroasă a
K textelor , a realităţii graiului, colecţia lui I. Bîrlea nu e deficitară
"* sub acest aspect. El a reuşit să transcrie adesea particularităţile fonetice şi lexicale ale graiului maramureşean. Am păstrat astfel particularităţile fonetice ale unor cuvinte ca următoarele: *peminte, plomîn, cotunl, bosîioc, tîlbura, mînînţăl, ibi, ibdi, cîne, pîne, ceri, ciurcel, dibol, comnişăresc, dobă, viron, patriarc, îndărâpta, dumata, fereastă, ţîglară, bagnet, stîjar, presacă* etc. Au fost păstrate toate cazurile de epenteză, meta*teză, disimilaţie, postpunerea formei de pronume verbului, **u** în hiat.

Am respectat toate cazurile unde a fost notată apocopa, adică suprimarea silabei finale ca în versurile: « Foc în vatră hopoteeste), / Coconu în ciupă ţipureâ (şte) /; Murgum tină putrezeă(scă), / Sabiam tiacă rugineâ(scă). » Asemenea forme verbale ca: *tre* (ce *), fă* (ce *me(re),* sau prelungirea formelor de prezent singular şi plural cu *şte* a unor verbe: « Cu varga **de** rugi îl băteşte, / Cu şuliţad străpungeşte, / Sîngele pe stîlp mergeşte ».

Am păstrat forma de plural în a a unor substantive neutre şi feminine ca: *topoară, prinoasă, (sărbători)frumoasă.*

De asemenea, am păstrat formele duble de pronume: *ewio,* de numeral: *un>on, două'Joauă, şapteşepte.*

Deoarece formele dativului aton ale pronumelui personal erau inconsecvent notate, am optat pentru transcrierea li terară.

Au fost păstrate consoanele protetice în cazuri ca: *dnmpâ'-rate.*

Au fost păstrate întocmai substantivele şi verbele cu finalul **în** *re:* « Faţa că mbai strămutare »; substantive ca: *puşcare, portitare, mortiţare, biatare Pătrovare, lumeare;* adverbe: *aiciare,*

Datorită inconsecvenţei transcrierii unor verbe ca *cşi,* substantive ca *muere,* am optat pentru formele diftongate. Am diftongat, de asemenea, formele verbale ale verbului a da:

deeideie. în rest, verbele au fost păstrate cu particularităţile lor, ca acestea: *săm, sum, trieri, mere* dar şi *merge* uneori, *sprii joane, sprijonea, picoară, blem,* forma de imperativ: A/iu *vă dareti* somnului. » (Voiniceii codrului).

Am adăugat la sfîrşitul ediţiei două anexe: prima, cu cîntece populare din Maramureş culese de noi în octombrie **1966;** a doua cu texte muzicale culese de Tiberiu Brediceanu împreună cu textele literare notate de Ion Bîrlea.

Citatele din colecţia lui Ion Bîrlea, făcute în studiul intro? ductiv, sînt notate cu paginaţia ediţiei a doua.

1. D.

BALADE, COLINDE ŞI BOCETE

DIN

MARAMUREŞ

1924

CĂTRE CITITORI

Aceste poezii populare, culese înainte de marele război european, între anii 1904—1913, fuseseră aprobate, acum 10 ani, spre tipărire la Academia Română, dar din cauza scum< petei tiparului au rămas nepublicate pînă acum.

La adunarea lor din gura sătenilor am fost însoţit, în cîteva rînduri, de dd Tiberiu Brediceanu, care a cules melodiile mai multora din poeziile populare maramureşene, fără a putea nici el să şi le vadă tipărite pînă astăzi.

Mai norocit a fost dd Bela Bartok, care şba publicat mei lodiile populare din Maramureş în anul tecut la Miinchen, sub titlul: *Volksmusik der Rtimănen von Maramureş.*

Din prefaţa acestei cărţi, cităm următoarele rînduri:

«Materialul cuprins în acest volum bam adunat de la IJ—27 martie 1913, în următoarele sate din Maramureş: Ieud, Vişăubdedos, Bocicoel, Dragomireşti, Cuhea, Pătrova, Poieni, Glod, Breb, Văleni, Năneşti şi Onceşti.

Toate aceste localităţi le*am străbătut în tovărăşia ddui Ion Bîrlea, pe atunci preot greco^catolic în Ieud. Dînsul a luat parte cu cea mai mare bunătate la oboselile culegerii, pentru ducerea la bun sfîrşit a acestei lucrări.

O parte a textului a fost culeasă de dd I. Bîrlea.

O însemnată parte a acestei culegeri mam putut*o primi din cauza încurcăturilor de război şi a altor împiedicări. »

ION BÎRLEA,

1924

NOTA LA EDIȚIA A DOUA

Alături de bucuria de a*mi revedea colecţia în ediţia a doua, ţin să însemn un omagiu postum Iui G. T. Kirileanu, care rma ajutat generos în **1924** la tipărirea colecţiei.

Mulţumesc lui Iordan Datcu, îngrijitorul ediţiei a doua, care a prevăzutio cu un documentat studiu şi cu aparat critic.

Mulţumesc lui Ioan Şerb, şeful Redacţiei de folclor, pentru interesul arătat colecţiei mele.

ION BÎRLEA, 2; sept. t?6&

Păruluţ*, creangă cu pere,
Iertaţbmă voi, veri şi vere,
Şi voi, fraţi şi surorele,
Şi voi, părinţi şi muiere,
Dar şi voi, mîndrele mele,
Poate v<ara făcut greşele.
Vai, săracu cătana,
Mult îi rabdă inima.
Cătana de unde pleacă,
Rămîne casa săleacă*,
Şi bouţiimjuguraţi,
Şi părinţii supăraţi,
Şi vacilemjugurate,
Şi maicele supărate,
Şi clopu * rămînem cui
Şi sbiciu deasupra lui.
Vai, săracu cătana,
Mult îi rabdă inima:
N*are cină cu hodină
Nice prînz cu voicbună.

Are*oleacă * de gustare*,
Nici acee cu*alinare.
Că cînd suflă rosturgat*,
Musai şaica * de spălat
Şi pe borneu * de legat,
Şi de fugit cu ţoc în poc,
Pîn'ce*ajungi, maică, la foc.
De fugit cu toatem spate,
Pînăm ciasul cel de moarte.
Eu numai c*am zis aşa:
— înălţate împărate,
Lasăme un pic să sălutărim *
Că de nu cu toţi perim.
împăratul zis aşa:
— Sălutăriţi, nu vă zic ba,
Numai dedaţi putea scăpa!
Dar Dunărean curatoare,
Toată huc * îi murătoare *,
Pe uliţăn plin de ghiaţă,
Şi vin plumbii de cu greaţă.
Prinde*vă*ţi feciori în fire:
Puneţi în puşcă patroane *,
Şi vă faceţi toţi pocloane *,
Şbmpuşcaţi către canoane.
Da eu numai de mi*am zis:
— înălţate împărate,
Pe tine numai te bata:
Tot doruţ de sînătate,
Ca pe noi sudori de moarte.
Nu ţuai sta şohan * în loc,
Cum sîntem noi tot în foc.
Nu ţi*ai avea tu mistuială*,
Cum ne*ai scos pe noi din ţară.
Nu ţisai avea aşezămînt,
Cum ne batem fără rînd,
Cămălţate împărate,
Cînd de*acasă am plecat,
Fost*am pruncuţ tinerel,
Tinerel, fără musteaţă,
Ş^acum îs cu barbă groasă,
Nu m*ar cunoaştem noştri doacasă.
De*i zice că *nun* aşa,
Bată*mi<te slujba mea,
Şi drumurile cele grele,
Şi te bată*al meu năcaz,
Cum am fost la vărtăhaz *
Ş*am şezut în ştrampohaz * .
Nice bem, nice mîncăm,
Numai în şălboc * că stăm,
Lui Dumnezeu ne rugăm.
— Hei tu, măiculiţa mea,
la, numai un înger sfînt,
Mi<o umblat, maică, de rînd,
Şi un îngeraş ceresc,
Mi*o dat zile să trăiesc:
Să mă duc în satul meu,
Ca să fiu cu tatăl meu.
— Fraţilor, fartaţilor,
Fraţilora de sub cruce,
Staţi cu toţii ia cu dulce,
Staţi cu toţii să*mpuşcăm,
Să ne^auda maicele,
Maicele, jelancele *.
Fac de cină, şi nu cină,
Fără tot plîng şi suspină,
Că fiii*s în ţară străină.
Pînă pun cina pe masă,
Doamne, multe lacrămi varsă,
Că fiii lor nu*s acasă.
— Fraţilor de sub cel steag,
Staţi cu toţii în şireag * ;
Fraţilora'de sub cruce,

Stați cu toții ia cu dulce.
Stați cu toții sămipușcăm,
Să ncaudă mîndrele.
Că fac cununi, da nu le poartă,
Făr' lui Dumnezău se roagă,
Ca pe noi să ne sloboadă,
Să mergem la țara noastră,
Că, frunză verde, rău s*aude
Unde sînt cătane multe.
Frunză verde, acolo mere,
Unde*s taberile grele,
Colo sus, la Solflorin,
Unde«i locu mai străin,
De la Solflorin în sus,
în mare loagăr * rmau pus.
Cu puștile în pirometer*,
Pruțucele * fără pită.
Nicbi pită de mîncat,
Nici>i apă de băut,
Nicbi umbră de șăzut.
Stăm în gledă*, ca nește brazi,
Cu puștile îmbrăcați;
Cu săbiile pnngă * noi,
Să fim gata de război.
Stăm în gledă cu noaptea întreagă,
Să fim gata mai dem grabă;
Și cu puștile lîngă sine,
Că frîncu de trei lături vine.
Și noi stăm de«l așteptăm,
De bătaie ne gătăm.
Stăm cu noapteamtreagă,
Să fim gata mai dem grabă.
Frîncu cînd sloboade puștile,
Plumbii vin ca muștile.
Cînd sloboade tunurile,
Să clătesc dialurile.
Pică jib* bieți feciorii,
Ca și toamna ia snopii,
Ca și snopii cei de grîu,
Sîngele îi pînăm brîu.
Și ca snopii de săcară,
Sîngele da*i pînăm poală.
—înălțate dumpărate,
Ia fă bine și te uită,
Colom sus la răsărit,
Trei taberei de perit;
Care pe care semving,
Tot în Dunăre se*mping.
Eu am stat și*am întrebat:
— Tu, Dunăre, ce*ți aduni?
Eu numai îmi aduc butani *,
Si mai mici si mai mari,
Ia și steaguri de jendari.
Si mai mari si mai mici,
Si crucite de voinici,
Cari s?o dus de pe«aici.
— înălțate dumpărate,
Și te uită și la noi,
Peste noi a trece vînt,
Și picăm fără de rînd.
Pnngă * noi da mere * apă,
Și picăm fără de seamă,
Merge<on ghenerar * călare,
Cu«armele țurgăluind *
Și din gura jib * toind * :
—- înălțate împărate,
Pune pace, nu te bate.
Că frîncu cînd sloboade puștile,
Vin plumbii ca muștile;
Cînd sloboade tunurile,
Se clătesc dealurile.
împăratu*o zis așa:
— Faceți, oaste, voi ce?ți vrea,
Da mai țineți cît îți putea!

Ş*apoi pe toţi voi lăsară
Să mergeţi *ba* voastră ţară.

De la Toader Hoza Boicu,
de 60 de ani, din Ieud, mort în 1913.

PETREA, VITEAZUL MARE

— Petrea, Petrea, viteaz mare,
Prinde boii la răvei *,
Si te du aram Muncei *.
— Eu, mămucă, mi*oi mere,
Eu, mămucă, oi ara,
Da boii cinema mîna?
— Soru*ta, numai Vidra,
Că bine şti boii mîna,
Şi cu plugu a îmbla.
Şi el numai de s*o dus,
O prins boii la răvei,
Ş*o mărs a aram Muncei * .
Ş*o arat, cît o arat,
Soru'sa boiuo mînat.
Şi soru*sa bomtrebat:
— Hei tu, frătiulucu mieu,
Oare ţara*dimjos îşi piere,
O'doarău nor cu ploaie grea?
El numai o zis aşa:
— Hei tu, soruluca mea,
Nici ţara*dimjos nu piere,
Nici îi nor cu ploaie gre,
Da vin turcii Dunăre,
Cîte nouă alăturea,
Şi pe tine ti*or lua,
Şi pe mine m*or prăda.

Da te bagă sub tileagă *,
Să*ţi pară lumea mai dragă.
Şi turcii că *şuo* venit,
Şimdată de şi*o sosît.
Cîte nouă alăturea,
Cîte zece asemenea.
Si el numai de si*o zis:
— Voi, turcuţi, turcuţilor,
Răbdaţimiă atîta,
Sămii bag mîna pînăm jăb *,
la săsirti scot o cărticică,
Să*mi cetesc păcatele,
Că moi mai face altele.
El în loc de cărtice,
Scos*o lucie sabdie;
în locuţu de hîrtie,
Scos*o galbînă sabdie.
Cînd o vrăjit * cu stînga,
Prins*o turcii de*a pica,
Ca şi cum pică frunza,
Ia, cînd îi coaie * de toamna,
Dacă>o jederă * bruma.
Cînd o vrăjit cu driapta,
Prins^o turcii a pica,
Ca şi cum pică iarba,
Cînd o taie cu coasa,
Cînd îi mai mare ziua
Acasă dacă s«o dus,
Apoi mă*sa bomtrebat:
— GătatU'ţbai de arat?
— Am arat şi*am sămănat,
Şi numai am şi secerat.
Şi numai de mbam lăsat,
Cialhăii * să puie clăi,
Şi croncii * să strîngă snopi.
Mămulucă, de nu crezi,
Du*te, mămulic', şi vezi.

Că tu numai ţi*i păşi,
De pe snop numai pe snop,
Pe titiile * de clop.
Şi de pe legătoare pe legătoare,
îi păşi şi pe Vidrare.
— Mîndru mamii, mai fi iertat,
Mulţi coconi * mici ai lăsat,
Si neveste* ai sălăcit*,
Şi coconi ai pribegit.
Da el înco zis aşa:
— Nu ţi*ai fi, mamă, iertată,
La grea moarte rmai fo' mînată.

De la Toador Hoza Boicu,
de 66 de ani, din Ieud.

PINTEA VITEAZUL [1]

Sub poale de codruţ verde,
Mîndra şatră * a Pintei este.
Da numai Pintea, domnuţ mare,
Nu putea de supărare;
Nice bea, nice mănîncă,
Făr' pîn şatră se preîmblă.
Nice bea, nicin mîncare,
Fără tot pe gînduri stare.
Numai el aşa zice:
— Mai feciori *, feciorii miei,
Care fecior s*a aflare,
Să meargă în Baia*Mare?
După pită, după sare,
După prah* de cel mai mare;
După pecie* de miel,
După prah mai mînînţăl.
Să dnmplem noi d*armele
Să*mpuşcăm tisturile *.
Că tisturile aşe*o zis:
Numai noi că li*am furat,
Numai doi ciocani * de boi
Cu cornitelemapoi,
Dept * acee să pierim noi!
Numai eu că am visat:
Cal fără ţifrăşag*,
Capu fără comanac * ;
Puşcă nouă ruptăm două,
Şi pe mine în bdicauă * .
Numai unu s«o aflat
Si s*o dus în Baia*Mare,
După pită, după sare,
După prah * de cel mai mare,
După pecie de miel,
După prah mai mînînţăl.
înainte i*o ieşit
Un cîne de boier mare,
Tot o prins a dnntrebare:
— Măi tu, mare voinicele,
Spune tu moartea Pintii.
Că moartea Pintii de ni*i spune,
Numai noi te*om cumpăni
De trei ori cu talerii *
Şi de trei cu galbinii,
Şi de trei ori cu husoşii *.
Numai el s*o lăcomit
La atîţia bani de»argint.
— Moartea Pintii că*i aşe:
Cu trei spice de grîu sfînt
Ş*on plumb mîndru de argint
Pîn furcuţa peptului,
Undea greu voinicului.

[1] Vez *Note*, p. 463.

înapoi s*o dunturnat.
Numai toţi o fliştucat*,
Şi cătră Baie*o plecat.
Cînd o fost în poarta Băii,
Numai ei aşa*o strigat:
— Descuie poarta, vîju*!
Moşu nu o descuiat.
El on picior la poart*o dat,
Toată poarta că s*o spart.
Vîju tot aşa o zis:
— Pintio, Pintio, viteaz mare,
Nu strica tu portiţare*.
Că porţile*s împărăteşti,
Si mă tem să nu greşeşti.
Da Pintea mo ascultat,
Toate huc* că li*o şi spart,
înainte că i*o ieşit
Un cîne de boier mare,
Tot în el ţinea puşcare.
Şim genunchi a genunchiat,
Şim trei zile o horit*,
Şim trei zile*o şuierat*.
Numai el aşe zice:
— Cine şi*a spune mortiţă,
Numai cătna lui drăguţă,
Da să fie blăstămat,
De mine, de Dumnezău,
Şi de sfîntu soare,
Să nmşi mai spuie mortiţare.
El se uităm jos la poartă,
Unde vede om de*al său,
O văzut pe frate*său.
— Măi Ghiorghi, fratelemiieu,
Na*ţi sabia dungă* mine
Şi omcinge după tine,
Fii şi tu fecior ca mine.
— Voi, feciorasii mei!
Dintr*o sută şi'cincizeci,
Feciorași mîndri p*aleşi,
Ziuă bună de la voi,
Şi vă duceţi voi la oi,
Şi vă băgaţi undea mai bine,
Mă pomeniţi şi pe mine.

De la Ştefan Codrea Tomăţ,
de 60 de ani, din Berbeşti.

GRUIA LUI NOVAC

Colom sus la răsărit,
Este*o masă rotilată,
Cu Novaci încunjurată.
Toţi beau şi se veselesc,
Şi pe domni îi pominesc.
Numai Gruia lui Novac,
Nice bea, nici veselea,
Nici pe domni nu*i pominea,
Da cu lacrămi se hrănea,
El de Ţeligrad* gîndea.
Tată*so că şi*o grăit:
— Măi Gruianu tătuchii,
Ce nu bei, nu veseleşti,
Nici pe domni nuă pomineşti,
De cu lacrămi te hrăneşti?
în răspundemii ceva mie:
Ori ţi*e doruţ demsurat,
Ori ai voie de jucat,
Ori în Ţeligrad demtrat?
— Nu mi*e dor de însurat,
Nice mi*i dor de jucat,

Da miu dor de Ţeligrad,
Să beau vin nestîmpărat!
— Hei Gruianu tătuchii,
Ţeligraduu oraş mare,
Pentru tine nu s*a dare!
N*avură capu ce fară,
Fără murgu îl gătară,
Pungă * Dunărea luară,
Pînăm Ţeligrad omtrat,
La crişmauripăratului,
în mijlocu oraşului.
Şi pe Aniţă d*omtrebat:
Că are rînd demn murguţ
Şi pat de on voinicuţ?
— Grajduu gata măturat,
Patuu gatauTiperinat.
Numai în el de culcat!
El în curte * că s*o băgat,
Lui vin roşu că i*o dat,
Şi trei buţi cu vin împluţi
Li<o tocmit cu fundum sus.
Ş*o tăiet *şto* marhă* grasă,
Nici on ban mo pus pe masă.
Aniţa s«o supărat,
Cizme roşii omcălţat,
Sugne * albe omibrăcat,
Şi launpărat o alergat,
împărat o întrebat:
– Ori vinu ţi s*o ciuntat *,
Ori ai bani de numărat?
— Nici vinu nu s*o ciuntat,
Nici am bani de numărat.
Da asară, pemserat,
Harnic voinic mi*o picat.
Şi trei buţi cu vin împluţi
Li'O tocmit cu fundum sus.
Şi*am tăiat şi*o marhă grasă,

Şi ham ospătat la masă.
Şi nici on ban nu mi*o lăsat,
Făr' el tare o cîntat.
împăratu o întrebat:
— Spuneuni tu faţia lui?
— Că faţia lui la obraz,
Albă e ca şi spuma,
Musteţele ca la rac,
Şi lemnoadă după cap.
Face nodu ca pumnu,
Şi răgne ca bivolu,
De te spăimînţi de dînsu,
Şi te*ai spăimînta şi tu!
— Hai, Aniţă, crîşmăriţă!
înapoi teu înturna,
Şi vin roşu că iu da.
Că acela e Gruia lui Novac,
De trei ori ţarui prădat.
Şiu dă vin de cel mai tare,
Doar îl vom puteaunbătare,
Şi de bani nud întrebare.
Ş*Aniţă s*o*ndărătat *,
•Si Gruia CiO întrebat:
— Hăi, Aniţă, cîrşmăriţă,
Spuneuni tu, şi cu dreptu,
Că launpărat teuu alergat,
Şi capu mi hai mîncat?
— Hăi, Gruian, iubitu mieu,
Launpărat că mam mers, zău.
Că eu numai am îmbiat,
Ia aici pe la vecini,
Şi miuim cumpărat lumini.
Placă, nu mai odihni,
Că vin bughet* vom găsi.
Că bani mie nu miu da,
Că mi*e dragă faţia ta.
El tare s*o supărat,

Curtea toată *vo* fărmat.
Vinu tot că bo *băut,*
Şi murgu şi *bo* luat,
Şi pe el omcălecat.
Turcii toţi bomcunjurat.
Un cîne de turc bătrîn,
Nu să meargă şi să tacă,
Făr' din grai că *şbo* grăit:
— Hei, turcuţi, turcuţii miei,
Staţi în loc şi vă uitaţi,
Oăstau Gruia lui Novac,
Staţi săd prindem c<amu<i bat,
De trei ori ţara o prădat.
De horn mai scăpa o dată,
Nba omorî ţara toată.
Şi pe el că bo luat,
Şi numai că *bo* băgat,
Că Gruianu o fost bat,
Şi la<mpărat ş*o alergat.
Şimipăratu *bo* luat,
în temniţă bo băgat.
Numai el că ş*o strigat:
— Dnnălţate împărate,
Curvă fie mumă«ta,
Cum capU'mi vrei ad mînca.
Eu atîta ti>oi ruga,
Pentru bună dragostea,
De vrei să*ţi domneşti ţara:
Fărnii tu mie*o ferestuţă
Ca să pot eu a grăi,
Cînd paserile*or ciripi.
Să îmi scriu o cărticea,
S*o trimăt în ţara mea.
Să trimet că am murit,
Să*mi vie părinţi la mormînt.
El numai că şbo văzut
Un puiuţ de rîndunea,

Şi el numai omtrebat:
— Hei, puiuţ de rîndunea,
Poate eşti din ţara mea?
Căci ţbaş scrie«o cărticea.
El cărticeaua c*o scris.
Pe cînd puiu>o şi sosît,
Tată<său că bo găsît.
Lamipărat că şbo alergat,
Pe*mpărat că bouitrebat
Tataie * a lui Novac
Şi s*o gătat ca popeşte,
El o spus că canoneşte.
— Oh, înălţatemipărate,
Ori ai robmţi de murit,
Ori unu de canonit?
Temerte de Dumnezău,
Că musai * să dau canon eu.
Şbmpăratu hau lăsat,
Şim temniţă s*o băgat.
— Teme*te,*mpărate,
Dumnezău de Dumnezău,
Că în lege la spovadă,
Nud slobod să fiu numai eu.
Şi el acolo că şbomtrat.
— Hei, Gruian, Gruianu mieu,
De mine mai ascultat!
Vezi că turcii te*au băgat!
El numai o zis aşa:
— Tare sum* eu demsătat,
Că nemică nu mbau dat.
Adă*mi mie<o cadă * derapa,
Ca s*o beau toată o dată.
O cadă de apă bo dat
S>au băut*o toată o dat'.
Nurmo dată s*omcordat,
Fiarele toatoo picat,
Temniţa toată'O fărmat,

Şi la lume o scăpat.
La*mpărat *ş'uo* d*alergat,
Şi el numai bomtrebat:
— Curvă fie mumă'ţa!
Capu*ai vrut a mid mînca,
Şi sămii ciunti tu viaţa.
Ş*atunci o palmă *bo* dat,
De trei ori s*o răsturnat,
Şi turcii toţi s*o gătat.
Şi mereau plumbii ca muştile
Şi din alt loc cu tunurile.
El tare s*o supărat,
Tot oraşu *bo* prădat.
— Hai, tătucă, tată'-meu!
Bate tu marginile,
Eu oi bate mijloacele;
bom bate, i*om sodomi *
Şi de turci nemic n*a fi.

De la Gheorghe *1* muş
al lui Ştefan Creţiu, din Borşa.

5

NOVAC

— Hei, puiu mamii, Novac,
Dă*ţi cizmele dipt * opinci,
Şi ciucurii * dipt cioareci *,
Şi ciacău * dipt doi boi,
Că ţboi da şi eu doi.
Şi tot îi mere * a ara
Cu sormta Mărica,
Că bine şti boii mîna.
— Undcom mere a ara?
— în cîmpuţ la Ţărigrad,
Este*on pămînt înhirluit *,
Cu pălant * e ddngrădit.
Plugu *bo* duncobdilat *,
S«acolo de o mînat.
Acolo daoo sosît,
Plugu *bo* descobdilat * ,
Şi pe brazdă d<o mînat.
Da Novac aşa zice:
— Hei, tu, soruliana mea!
în uită'tem jos pe ţară,
Doară pomibs înfloriţi,
Ori turcuţibs dânvăliţi?
— Ba aceia nms pomi înfloriţi,
Ci*s turcuţii învăliţi.
Numai el aşa zicea:
— Hei, tu, soruliana mea,
Den vede tu ceva vrajbă,
Da te bagă sub tileagă *,
Nu gîndi, soră, cău şagă.
Si turcii că si<o sosît,
De bătaie s*o gătit.
Da Novac aşa zice:
— Voi turcuţi, turcuţilor,
Nu vă stricaţi chielsîgu *
Că*ţi peri toţi la focu.
Şi Novac s*o mîniet,
Şi pe toţi că *bo* taiet.
Şi plugu bo descobdilat,
Şbacasă că o mînat.
Mă'samainte că i<o ieşit,
Cu păr galbin desplătit,
Cu lacrămi pînăm pămînt.
— Arat*ai, puiu mamii?
Numai el aşa zice:

— Am arat şam sămînat,
Şi s*o copt ş*am secerat.
Zac turcii ca butucii
Şi caii ca păunii,
De ţi*e groază de dînşii.
Atunci mă«sa*aşa zice:
— Fire<ai, Novac, blăstămat,
Că multă ţară^ai prădat,
Drăguţu mi bai mîncat.
Şi Novac s*o mîniat,
Şi pe mă'sa o tăiat,
Şi pe soru*sa o lăsat.

De la Ştefan Codrea Tomăţ,
de 60 de ani, din Berbeşti.

PRIBEGII, LA PODU VENEŢIEI

Se duc harnici pribegei *,
Cu cuşmă criaţă de miei,
Pîn ce pădure de fag,
Cu puşcă şi cu bîltag *,
Li se şede de pribeag.
Cu păruţu creţ pe spate,
Coboria la cele sate.
Harnici toţi şi minunaţi,
Nu*s feciori ca ei în sat:
Coborît*o pribegii,
La podu Veneţii.
— Hei, tu, fată veneţiancă,
Trecime Veneţia,
Focu mult bine ţbom da:

Huşoşii * cu felderu *,
Talerii * cu chibălu *.
Ea îşi rumpe şi îşi zîse:
— Măi, tu, mare voinicele,
îngădubmă puţintele,
Să mă bag în Veneţie.
Oam o maică bătrînă,
Tot şti rîndu vadului
Şi ovodu * murgului.
Dup*acele ş*o îmbiat,
Şim crîşmă că s*o băgat.
Avu şepte fråţurei,
Tusşepte fu tălhărei.
Căci pe ea că o văzut,
Toţi o dată bomchinat:
— Să trăieşti, soruca mea,
Mulţămesc, oacum aş bea.
— Hei, voi dragi, frăţiucii * mei,
O coborît pribegii,
La podu Vineţiei.
Ei de*acolo s*o luat,
La Vineţia*o*alergat.
Numai ei aşa zice:
— Hei, tu, mare voinicele,
Cîte morţi tu ai văzut,
Care voauă v*o plăcut?
Ori din puşcuţămipuşcaţi,
Ori din sabie tăiaţi?
Numai ei aşe zice:
— Las' să fie la biatare,
Că mortiţad tot unare.
— Măi, tu, mare voinicele,
îngădubmă puţintele,
Sămii bag mînam buzunar,
Să scot mîndru călămar;
Sămii bag mînam minteuţă *,
Să scot dalbă hîrtiuţă,

Săuni scriu doauă*trei slovuţă *
Tocmai la a mea drăeută.
Am păcateuitunecate,
Tot cu mîndreunpreunate.
Dup*acele nu şi*ounblat.
Băgai mînam minteuţă,
Scosăi dalbă săbiuţă.
Şi deodată o vrăjit *
Şi pe cinci i*o oborît;
Vrăjiră şba două oară,
Toţi îi făcu grămejoară.
Numai ei aşa zicea:
-— Morţii tăi, curvă de cîne,
Şi pe tine ti*aş tăia,
Da pe tine tbom lăsa,
Să duci hiruţu * în ţară,
Ce feciori nham fost noi iară.

Pe 3a Şiefan C.oJrea Tomăţ,
de ѐo ani, din Jii-rbeşti.

CONSTANTIN

— Sine * , sine, Constantine,
Are nănaşa bani mulţi?
— Tot poduri peste gloduri*
Mînăstiri pe la tîrguri.
Mînăstiri da multe este,
Tîrguri mari şi de neveste.
Beau feciorii, se libovăsc *,
Şi dc mîndre da gîndesc.
Numai ei aşa zicea:
— Tu, Aniţă, crîşmăriţă
Dăun horincă * de*o ^roşită *

Să beau cu cea coconită*.
Coconiţamii place tare,
Nu ştiu placuu eu, ori ba?
— Hei tu, dalbă coconită ˣ,
De mă ibeşti tu pe mine,
Spuneuni drept, nu*ţi he ruşine.
Spuneuni drept, tu a cui eşti,
Să mă duc să te
Am acasă şcase boi,
Tulucani * mai mici vo doi,
Ş*on botei * mîndru de oi.
Tboi fă ţi»emn fogodou *,
Să he anume*a tău.
Să trăieşti, mîndrucă, bine
Şi eu, mîndra, pungă* tine.

Oc la •Ştefan Codrea '1'omîi,
de to de ani, din ikrlKMi

VOINICII CODRULUI

Sub poale de codru verde,
Mîndra zare se mai vede.
Nu ştiu zare, ori. foc mare,
Nu ştiu, zarea focului,
Ori voincii codrului.
Sînt vro zeceuioisprezece,
Fac legea unui berbece
Tot îl taie pătrăreşte*,
Şi la voinici seunpărţeşte.
Cînele de Bărbînoc,
Nu se tacă lîngă foc.

ˣ Vezi *c:\p. ,\'clc,* voi. II, p. 40).

Numai el din grai grăie:
— Voi, voinicii codrului,
Nu vă dareţi somnului!
Că mie mi*o spus Novac:
Somnud perdere de cap,
Şi beţiad sărăcia.
Voi d^aicea vă luaţi,
In pădurea cea cu fagi,
Şi vă tăieţi hădăragi * .
Şi d*acolo coborîţi,
Unded coasta cu nuiele,
Şi vă tăieţi îndîrjele * .
Şi mergeţi în jos la Blaj,
Oacolo<s oameni găzdaci*,
Şi au şuri şbau snopişori*,
Şi v*or băgamiblătitori.
Pînăm dalbă primăvară,
Mai petreceţi şi la ţară.
Dea fi iarba cît acu,
Şi frunzuca cît banu,
Iar a fi a vost codru.
Săracu de voinicu,
Căpătîiud bîltagu *,
D*aşternut îi pămîntu,
Şimvălitoarea ceriu,
Si frunzuca din codru
Drumuţu pribagului *,
Ca şi frunza fagului.
D*aşa umblă pribeagu,
Cum suflă frunza vîntu.
Şi umblă tare cu grije,
Cînd se băgăm pădurice.
Cînd aude*o frunzuliţă,
Iată*te*ai şba mea mortiţă.
Cînd aude*o frunzulea,
Iată*te?ai mortiţa mea,
Cu mare grijă trăia.

Trec pribegii şi se duc,
Pîn cea pădure de nuc.
Cu lance şi cu bîltage
Coborîră ei la sate,
Cu păruţu creţ pe spate.
Cu tarniţe * tătăreşti
Pe trei cai moldoveneşti.
Cît în cîrşmă ş*o ddntrat,
Cinci buţi şi \vo deşărtat,
Cruce de ban mo dat.
Ascultaţi voi, oameni buni,
Ce voi spune nms minciuni:
Cu oamenii blăstămaţi,
Pe un drum să nu plecaţi,
Nici în crîşmă să nu staţi;
Dintr<on blid * să nu mîncaţi,
Că dipce**s rău blăstămaţi.

De la Toader Hoza Boicu,
de 60 de ani, din Ieud

TREI TÂLHARI DE GHENERARI

Coborrbo, coborît,
Trei tălbari de ghenerari,
Sub fereastă la popa.
— Preoteasă, lumea noastră,
Blem * cu noi în ţara noastră.
Că noi ţie ţi*om lua,
Potilar * de cel mai lat,
Cu cincizeci d*arginţi luat,
Ş*o păreche de ciurcei *,
Cu cincizeci si cinci de lei,

Ş>on firuţ de granatir * ;
Granatiru mohorît,
Să*ţi pară popa urît.
Preoteasa^o zis aşa:
— In auzi, popăde, auzi,
Ce zic ghenerarii,
Să mă duc eu cu dînşii.
Că ei numai mbor lua
Potilar de cel mai lat,
C u cincizeci cbargint luat.
Ş*o părechc de ciurcei,
Cu cincizeci şi cinci de lei.
Ş*on firuţ de granatir,
Granatiru mohorît,
Sămii paie popa urît.
Da popa o zis aşa:
— Na*ţi, preoteasă, cheile,
Sbti descuie lăzile,
Şbţi cumpără tu ced vrea,
Numii strica popia mea,
Oa mere * la vlădicie
Şi m*a ţipa* din popie.
Că eu nms făcut pe popie,
Nici măcar pe dăscălie,
Ce*s făcut pe voinicie.
— Batante focu, răchită,
Ce eşti neagră şi pălită.
De nu eşti mîndrumfrunzită,
Sămii fac eu curea la flintă *,
Sămii iau flinta în spinare,
Să mă duc la codru mare,
Unde muguru răsare.
Poruncit*o mîndra mea,
Să mă duc pînă la ea;
Ducemi^oi ca ş«on nebun,
Pe frunzuca cea de*alun.
Trec prin vale mort de sete.

Mămtîlnii cu două fete,
Amîndouăm haine noauă,
Le sărut eu pe*amîndoauă,
Şi pe una totdeauna.

De la Toader Hoza Boic»
de 62 de ani, dîn Ieud

TREI VERI PĂCURĂREI

Merg trei veri primăverei[1]
îs tustrei păcurărei [1].
Cu oile după ei,
Sus la verdele munte,
La iarbă pînăm genunche.
Acolo daco sosît,
Numai pe cela mai mic,
Care era mai străinic *,
După apă bo mînat,
Pînă legea bo gătat;
Pînă apă*o împărţit,
Legea lui că bo gătit:
Pe dînsu de omorît.
Da el bine*o auzit,
Si el numai de sbo zis:
— Pînă apă mbam luat,
Voi legea mbo aţi gătat.
Pînă apăram împărţit,
Da voi legea mbaţi gătit.
Hei, voi fraţiorii mei,
Dacă voi mbţi omorî,
Pe mine nu mămgropaţi
Nici în sfîntu temeteu *,

[1] Vezi cap. *Note,* voi. 11, p. 465 — 466.

Fără unde#oi zice eu.
Tot pe mine mămgropaţi:
în strunguţa oilor,
în cărarea fetelor,
în ţărcuţu * mieilor,
In drumu femeilor,
Şim calea voinicilor,
în strunguţa * sterpelor,
în calea nevestelor.
Şim mîna mea de*a driapta
Puneţimii, fraţi, trîmbiţa,
Sămii zic sara dintrunsa.
Cînd vîntuţu şba sufla
Din ţară, de la mama,
Că sxaudă trîmbiţa.
Cînd trîmbiba trîmbiţa,
Oile toatelor zbiera.
Şim mîna mea de*a stînga
Puneţimii, fraţi, fuieru.
Cînd fluieru sba zice,
Oile toate *stor* strînge.
Cînd din fluier de mboi zice,
Oile toate or plînge.
Oile cele bălai,
Toate or zbiera prin văi.
Cu fluieru oi fluiera,
Şi oile rmor cînta.
Cele mîndre bogărele *,
IVbor jeli searam pornele * ;
Cele mîndre şi cu lîni
IVbor jeli vara prin stîni;
Oile cele cornute,
Mîndru rmor cînta prin munte;
Oile cele bălai,
Toate rmor jeli prin văi.
Oile cele albastre,
Toate rmor jeli pe coaste;
Cele mîndre şi cu lapte,
M*or jeli trecînd prin sate.
Hei, voi, frăţiorii mei,
Cînd acasă îţi sosî,
Mămuca v*a agodi *
Cu mîncare caldăm masă,
Şi cu apă recem vasă,
Si cu struţ * verdem feriastă.
Şi acasă dacă'ţi mere,
Maicamainte v*a ieşi.
Mămuca va ddntreba:
Frate vost unde^o rămas?
Spuneţi c*am rămas pe munte,
Cu oile cele cornute;
O rămas pe nişte văi,
Cu oile cele bălai;
O rămas searam pornele,
Cu oile cele bogărele;
O rămas. pîntre hotroape *,
Cu oile cele ştioape * ;
O rămas pe cele groape,
Cu oile cele ştioape,
Ar veni şi nu mai poate.
Numai el şbo cuvîntat:
— Pe cînd acas«oi sosî,
Struţuc verde s*a veştezi,
Apam vasă s*amcălzi
Si mîncaria s<a răci.
Si s«a răci mîncaria,
Nu rmoi vede cu mama,
Şohan * pîma fi lumea.
Nbom vede la judecată,
S*atuncia numai o dată.
Ş*acasă dac«o venit,
Maicamainte lbo ieşit.
— Da fiuţu meu nu vine?
— El o rămas colom munte,

Cu oile cele cornute;
O rămas pe neşte văi,
Cu oile cele bălai;
O rămas searam pornele,
Cu oile cele bogărele;
O rămas pîntre hotroape,
Cu oile cele ştioape;
O rămas pe cele groape,
Star veni, şi nu mai poate.

De la Toader Hoza Boicu,
de *6z* de ani, din Ieud.

II

IRINCA

Irincuţa şedem prag,
Cu firuţu tras prin ac.
Nu stiu coasă, ori descoasă,
O mununită * mvîrstează * .
Fără nubsa omtrebat:
— Irinca, draga mamei,
Tu coşi oare, ori descoşi,
O' mununa * învărstezi?
— Nice cos, nice descos,
Nici mununa învîrstez.
Da cum maş fi eu supărată,
Că vin turcii Dunăre,
Cîte nomalăture,
Cîte zece asemenea.
Şi pe mine m*or lua,
Şi pe tine te*or prăda.
Si mă*sa numai sbo zis:
— Irinca, draga mamei,
Eu pe tine ti*oi învăli
Cu giguri * mari de bumbac,
Şi cu valuri de postav,
Şi tboi băgăm grădiniţă,
în cea mîndra stupiniţă,
Sub cel vîrf de martoniţă *.
Da vin turcii Dunăre,
Cîte nouă alăture,
Cîte zece asemenea.
— Hei, tu, soacră, soacră mare,
în descbideme portare!
Ea afară şbo ieşit:
— Soacră mare numii mai ziceţi,
Căci mam feciori demsurat,
Nici fete de măritat.
De numii credeţi guriţa,
Blem*, să v*arăt crucită;
De nu credeţi cuvîntu,
Blem, să v«arăt mormîntu.
Turciimapois*omturnat.
Un cîne de turc bătrîn,
Nu să treacă şi să tacă,
S«o făcut amcăleca,
Pe ce verde grădiniţă,
Pe ce mîndra stupiniţă.
— Ho, ho, ho, voi oaste mare,
întoarceţbvămapoi iară,
Că aiceau Irincare:
în astă grădiniţă,
în cea mîndra stupiniţă *,
Sub ăst vîrf de martoniţă.
Tot cu giguri de bumbac,
Şi cu valuri de postav.
Înapoi de şbomturnat,
Pe Irinca o luat,
Şi pe mă*sa o prădat.
Irincuţa o zis aşe:
— Voi turcuţi, turcuţilor,
Răbdatbmă atîta,

Sămii învîrstez mununa *,
Cu sînge din mămuca,
Că ştiu, mai mult moi purta.
Lăsaţimiă atîta,
Să*mi sucesc inelele,
Că taremii rump degetele.
Şi eu numai de rmoi fâ:
Floricică albăm iarbă,
Nime să nu mă cunoască
Oam fost eu de hada * voastră.
Şi ea numai s<o făcut,
Floricică albăm iarbă.
Şi ei atîta o cosît,
Pîn pe Irinca o găsit.
Şi ea iarăşi de şbo zis:
— Decît roabă turcilor,
Mai bine hrană peştilor,
Şi cuibuţu racilor.
Că eu numai de rmoi fâ
Pasăre mîndra măiastră
Ş<oi zbura la domni în fereastă,
Peste munţi la dalbe curţi,
Ş*oi fi descuietoarea lăzilor,
Vînzătoarea vinaţelor *,
Strigătoarea iobagilor,
Din vîrfuţu treptelor.

De la Toader Hoza Boicu,
de 60 de, ani din Ieud.

NEVASTA VÎNDUTĂ LA UN FECIOR COMISĂRESC

Cel fecior de armaş * mare,
Focu mîndra nevastă are,
Pe sub soare soaţă mare,
Pe pămînt protivă mare.
Tot domnii şbo dauzit,
Ţipară * porţie * mare,
Ca să maivă ce*şi mai dare,
Ca să'şi vîndă nevastare.
Vîndu mori, vîndu vîltori *,
Vîndu dialuri cu viori *.
Porţioara o plătea,
Femeia nu o vindea.
Ţipară de*a doauăoară,
Ca să maibă ce«şi mai dare,
Ca să«şi vîndă nevastare.
Numai el aşa zice:
— Hăi, mîndra, nevasta mea,
Numai tu, mîndra, te gată
în haină mîndra de argint,
Din creştet pînăm pămînt.
Numai noi, mîndra, nbom duce
La tîrguţ, la tîrgoveţ,
Unde sînt nevestem preţ.
Numai ei că s*o gătat,
Şi la tîrguţ o plecat.
Cînd fu locu la on loc,
Un cîne de turc bătrîn,
Nu să tacă şi să treacă,
Numai el aşa zicea:
— Măi, tu, mare voinicele,
De vînzat ţid nevasta?
— De vînzat, zău, săleaca * .
—Cît îi cere pă dînsa?
— Şepte cară de odoară * , /
Şepte buţi de bani mărunţi,
Să nmţi pară cărnii dai mulţi.
Turcuţu ca cel bănos,
Ţipă chepeniagu* jos,
Prinde bani a număra,

Nevasta a blăstăma:
— Şire«ai, bărbat, blăstămat,
Cum lăcomeşti banilor
Şi mă vinzi paginilor!
Numai el aşa zicea:
— Stringenţi, turcuţe, banii,
Că nevasta nu mboi da,
Că verde prinde«a blăstăma.
Ei de^acolo s*o luat,
Pîn cele cîrşme tot bînd,
Pîn umbrări tot jucînd.
Cînd fu locu la un loc,
Dinainte lbo ieşit
Un fecior comnişăresc * ,
De la cele curţi domneşti.
— Măi, tu, mare voinicele,
De vînzat ţbe nevasta?
— De vînzat, zău, săleaca!
— Cît îi cere pe dînsa?
— Şepte cară cu odoară,
Şepte buţi de bani mărunţi,
Să nmţi pară cărnii dai mulţi.
Feciorii, ca cel bănos,
Ţipă chepeniagu jos,
Prinde bani a număra.
Si banii bo numărat,
Şi nemic mo blăstămat.
Ei de*acolo s*o luat,
La cea mîndra poeniţă,
La cea verde fmtîniţă.
— Hăi, tu, soaţă, draga mea,
Noi de cînd da tot venim,
Nicăiri nu poposim.
Eu de cînd da tbam luat,
Nici o haznă * nu ţbam luat.
Tot eu nu te*am duntrebat:
A cui fată numai eşti ?

Hei tu, soţulucu * mieu,
Ems fata lui popa Gheorghiţă,
Din jos de la Cîrniliţă.
El în picioare s*o sculat,
Numai el aşa zice:
— Hăi, tu, soruleana mea,
Eu>s fecior lui popa Gheorghiţă,
Din jos de la Cîrniliţă.
înanoi s*o ddnturnat,
Numai el aşa zice:
— Na;ţi, şogore*, nevasta,
Şi banii d«a ăştia.
Cînd, şogo', ţi s;or ciuntă*,
Blem*, şogo', că ţboi mai da,
De trei ori şi p<atîţia.

De la Şteian Courca 1 omăi,
de 60 de ani, din Berbeşti.

13

CIZMAŞ

Strîgă Toraa la feriastă:
— Ieşi, nevastă, pîmafară,
Şimii arată drum de tiară.
— Eu afară moi ieşi,
Cău duşmanum pat culcat,
Cu puşca plină la cap;
La picioare cu pistoale,
Cum ne simte ne omoară.
— Ieşi, nevastă, pînăm prag
Şbmi dă gură că<s betiag.
— Eu în prag nu mboi ieşi,
Ca foc în vatrămai hopote (şte)

Coconu * în ciupă * ţipureâ (şte) * .
— Ieşi, nevastă, pînăm prag,
Nu te teme de celsia? *.
Ea în prag că o ieşit.
N*o apucat a vorovi * ,
Şi de mînă o luat*o,
Şi pe murg omcălecat^o.
Şi cu murgu şbo plecat,
Alunguţu * cu drumu,
Alăturea cu codru.
La mijlocu codrului,
La fîntîna corbului.
Ei acobo poposît,
El oleaoo aţipit.
Ea paloşu bo luat,
Capu i bo retezat,
Şi pe murg omcălecat,
Şimapoi de şbomturnat,
Portu şi bo înschimbat.
în loc de port muieresc,
O luat port cătunesc,
Şi s*o dus pe sub fereastă.
— Cizmaş, Cizmaş, Cizmaş mare,
Doar mie sălaş* miu dare?
El din guruişa grăi:
—Sălaş ţie nu ţboi da,
Oam on prunc zbierător;
Toată noaptea tipuri,
Nu tiu putea odihni.
El iară că o strigat:
— Cizmaş, Cizmaş, Cizmaş mare,
Doar mie sălaş miu dare?
Că eu îs cătană surd,
Toate nu le mai aud.
Şi sălaş dacă bo dat,
Şim curte dac*o întrat,
Da din ochi o lăcrămat

F-
fât

Şi din gur*o cuvîntat:
— Cizmaş, Cizmaş, Cizmaş mare
Da unde ţiu nevastare?
— Că mbo celuit* Pinteare!
Curvă fie mumă«sa.
— Da cînd focu ai vede*o,
Ce mortiţă tu bai vrea?
— Nici o moarte nu baş vrea,
Fâ coconu * săd doicească *,
Curtea să şbo stăpînească.
Ea din ochi o lăcrămat,
Şi pe leagîn s*o plecat,
La cocon ţîţă bo dat.
El din pat o cuvîntat:
— Hî, hî, hî, curvă de cîne,
Ce mortiţă tu ţiu vrea?
Ori de căluşăi călcată,
Ori din puşcuţămipuşcată,
Ori din sabie dumicată?
Ea din gunaşa grăi:
—Altă moarte nu mai vreau:
Să mă picuri cu răşînă,
Şi să rmaprinzi cu lumină,
Pîmor fi toţi domniim cină.
Ş*o picuratso cu răşînă,
Şfo aprins'o cu lumină,
Pîmo fost toţi domniim cină.
Daco ars de jumătate,
Prins^o pruncuţa tipuri,
Şi din leagîn a sări,
Şi din gură a grăi:
— Săriţi, slugi şi slujnicele,
Săriţi, slugi, şi nu lăsaţi,
Oamu ard şi ţîţele,
Cine focu *ui'<a* ţine?
Ţîţe sterpe aplecaumor,
Mîni străine legînaur^or.

El tare s<o supărat,
Pîn grădină s*o plimbat,
Şi din gur;o cuvîntat:
— Asta ceara făcubo eu,
N*o mâi facă nime, zău!

De la Toader Ho?.a BMCU,
de 60 de ani, din Ieud.

14

ILEANA FRÎNCULUI

La tîrguţ la SîmNicoară,
Dintre munţi, dintre izvoară,
în tîrgul Sighetului,
Strîg' Ileana Frîncului
Din mijlocul tîrgului:
Care fecior s*a d*afla
Să o poată dunşela,
Pe picior ca să o calce,
Mînam sîn ca să bo bage,
Faţia dalbă săd sărute,
La ochi negri să se uite,
Drept în ochi să i se uite,
Şim gură să o sărute.
Tot numai că s<o aflat
Un fecior român de sat,
Numai el că şbo strigat:
— Tu Ileana, cosînteană *,
Floare mîndra din poiană!
Eu de nu tboi înşela,
Murgum tină putrezeâ(scă),
Sabiam tiacă rugineâ(scă),
Să numii scot murgu din tină,
Nici armele din rugină.

Degetele cu inele,
Eu să mam hazná * de ele.
— Dmtem treabă, blăstămat,
Că la mine şbo ddmblat,
La tîrguţ la Sîn Mihai,
Tot un fecioraş de crai.
Nu ca tine, un părnăhai *.
Pe murguţ omcălecat,
Şbacasă *s<o* înturnat,
lot negru de supărat,
Şi mă*sa bo întrebat:
— Ioane, dragu mamei,
Sbn cătane tbai umblat,
N*ai fost aşe supărat!
— Cum foc moi fi supărat,
Că Ileana mbo strîgat,
Tot Ileana Frîncului,
Din mijlocul tîrgului:
Care fecior s*a d*afla,
Să o poată ddnşăla,
Pe picior ca să o calce,
Mînam sîn ca să bo bage,
Faţia dalbă să sărute,
La ochi negri să se uite,
Drept în ochi să i se uite
Şim gură să o sărute.
— Eu, mămucă, că mbam zis,
Şi cu Ileana rmam prins:
Eu de nu tboi înşăla,
Murgum tină putrezeâ(scă),
Sabiam tiacă rugineâ(scă).
Să numii scot murgu din tină,
Nici armele din rugină.
Degetele cu inele,
Eu să mani hazná* de ele.
Mă«sa*şi rupse, ş<apoi zise:

— Nu fi, Ioa(ne), supărat,
Aşe tare dăbălat *,
Focu lesned demşelat:
Ţipă* haine bărbăteşti
Şi ia haine femeieşti,
Şi te du amumainte,
Să nmşi aducă aminte.
Şi mergi la Ileamacasă,
Ciocăneşte la fereastă,
Grăieştem chip de nevastă:
– Tu Ileana, cosînteană,
Năposti * «mă, dragă,m casă,
Că mă plouă de mă varsă,
Pe cămeşa de mătasă.
Pe unde picurii pică,
Cămeşa mi se sfîrtică,
Şi pielea mi se beşică,
Focu rău mă mai urzică.
— Ba eu nu tboi năpusti,
Că glăsuţud bărbătesc
Şi portuţu * femeiesc.
— Năpostbmă, dragă,m casă,
iVbo bătut bărbatu iară.
Cînd mbo dat întîia oară,
Glăsuţu mi s*o smintit,
Faţa mi s*o ponosit * .
Tu, Ileana, de nu crezi,
Vinămcoace şi mă vezi.
Bagă*ţi mîna pe fereastă
Şi mă pipăie la ciapsă*,
Că*s o colbă * de nevastă,
Ş«apoi dacă tot nu crezi,
Bagă'ţi mînam sîn şi vezi.
Ea din pat că şbo sărit,
ŞfO mărs şbo năpostit.
Cătră dînsa şbo grăit:
— Culcă*te tu pe cuptor.

— Cuptorul ba miţelor,
Nud de omu cu durori.
— Culcă'-te dar tu pe vatră.
— Pe vatră nu rmoi culca,
Că gazdau dohaniş * mare,
Foc la pipă şba lua,
Şi pe mine ardemra.
— Culcă*te, colbă, pe mute,
Că hainele ţbs cam ude.
— Acolo nu rmoi culca,
Că mă tem că rma afla,
Oam on bărbat băutor,
Ş*a trage cătră cuptor.
Rău mă tem că rma afla
Şi mbo ciuntă* viaţa.
— Da lasămiăm pat cu tine,
Nu nba şti, surată*, nime.
Lasămiă, Ileana,m pat,
Unded locu la bărbat:
Pe marginea patului,
în locul bărbatului.
Ea în pat că bo lăsat,
Şi cu dînsa s*o culcat,
Mînam sîn că o băgat
Şim guriţ«o sărutat,
Şi *sio* dus şi o lăsat.
Numai ea aşe şbo zîs:
— Frunză verde de hemei *,
Slabăd mintea la femei.
Că desarămii fiu fecioară,
Cînd o fost la miez*demoapte,
Fost«o mîndra ca şi alte.
Cînd o fost în zori de ziuă
Iată'te că*s eu văduvă.

De la Măria Tăşcan,
fată de 20 de ani, din Năneşti.

VILEANU

Ce fecior era Vileanu...
Sîmbăta, dumineca,
Doamne, mîndru se găta,
Şi la uliţă ieşea,
Cu trei mîndre semtîlnea,
Şi din gur*aşa grăia:
— Astad mîndra mîndrelor,
Astăzi floarea domnilor.
Cînd o fost de către seară,
Biet Vilean otrav' beură.
— Rămas bun, mîndruca mea,
Eu mai mult nu pot şedea.
Strigă mama pe fereastă:
— Măi Vileane, păşi acasă,
Că prînzucud cald pe masă.
Cînd o fost de către noapte,
Biet Vilean trăgea de moarte.
Cînd o fost de către ziuă,
Biet Vilean îi pe scîndură.
Cîntă cucum vîrf de spin,
Lui Vilean lumină ţin.
Cîntă cucum vîrf de fag,
Lui Vilean clopote trag.
Cîntă cucum vîrf de salcă * ,
Lui Vilean îi sapă groapă.
Cîntă cucum vîrf de nuc,
Pe Vilean la groapăd duc.
Nucmi mare, frunza rară,
Pe Vilean îl îngropară.
Da de cruce ce bom pune?
bom pune cruce roşie,
Oo murit de nielcosie * .

bom pune crucită albă,
Că bo fost lumuţa dragă.

De la Ileana Ardelean,
din Berbeşti.

16

ANA DIACULUI

Jeled, mamă, cui id jele,
Jeled frunzei fagului,
De Ana Diacului * .
S;o lăut, s*o pieptănat,
La tîrguţ şbo d<alergat.
Pinteamainte *uo* ieşit,
Drumul i bo zugrăvit.
— Ană, Ană, fătul* mieu,
Ascultă cuvîntul mieu.
O sută şi cinci ţboi da,
Şi ţboi plăti ruşinea * .
— Mănînce»ţi, Pintio, mănînce,
Numai banii ruginea,
Şi pe tine temniţa.
Mănîncend, Pintio, mănînce,
Numai banii tot rugina
Şi pe tine tot ruşinea.
Numai el *şuo* cuvîntat:
-- Ană, Ană, pe cum zici,
Da ţba fi moartea aici.
Numai ea şbo zis aşa:
— Lasămiă, Pintio, oleacă
Sămii bag mînam buzunar,
Să scot pană şi călămar *.
Tot sămii scriu o cărticea,
Că p>aci e moartea mea.

I

Tot săuni scriu la marmo carte,
Că p*aci îi a mea moarte.
La mămuca, la Vişău,
Sămii trimată copîrşău * .
Copîrşău cu pînza neagră,
Că miu moarteamtno degrabă.
Copîrşău mîndru cernit,
Că*s de Pintea omorît.
Decît săuni fiu ruşinată,
Mai bineuni dau a mea viaţă.

De la Ileana Ardelean,
fată de 22 de ani, din Berbeşti.

17

FATĂ ÎNSTRĂINATĂ

Cîţi munţbs pe izvoară,
Toţi îi ninge şiu dezvară * :
Capul de fată fecioară,
Dacăd ningemtîie oară,
Şohănită * nud dezvară * .
Şi a mieu bo nins odată,
Şohănită moi fi fată.
Nici îs fată la mama,
Nici îs noră la soacra,
Nici femeie la bărbat,
Numai cu capul legat.
Nici îs par, nice mă doare,
Numai văd cău legătoare * .
Nici îs par, nice nu cură,
Numai văd cău legătură,
Tot de ciaţă şi de ură.
Nici îs fată, nici nevastă,
Numai rujă * de pe coastă.
Cînd răsare soarele,

Drept în inimioarăuni dă,
Inima mi se tope(şte),
Cînd şi cînd o bucăţie,
Pînă ce ma rămîne.
— Străinu, mamă, u străin,
De bai fâ din apă vin,
Nud mai faci voia deplin.
De bai fâ din apa bere,
Nu mai faci pui lui plăcere.
Străinu cină la masă,
Eu mănînc o coajă arsă,
Preumblînduună prin casă.
Străinu cină plăcinte,
Eu mănînc pită prăjită,
Cu lacrămi învăluită,
Dacă*s de toţi probozită * .
Săraca ş*a mea inimă,
Pe miez*demoapte suspină,
Dacă se găse şte) străină.
Străină mbs ca cucu,
Milă mam nici la focu.
Străină mbs ca mierla,
N*am milă nici la mama.
Frunză verde de nuie(a),
Mama zice că mbs re(a);
Poate că şi nimerie(şte),
Cîteodată mbs şi re(a).
Facuuni voia cu ce gură,
Inimauni plînge de cură;
Facuuni voia cu gura,
De la inimioară ba.
Jelcuiumaş, jelcui *,
Jelcubrmaş cătr<o piatră,
Nu rmar şti lumuca * toată,
Dacă mbs străină fată.
Jelcubrmaş cătr«on spin,
Nu rmar şti negru străin.

Nu miu bine la mama,
La străin nici atîta.
La străin dipce * sămii fie,
Ştiu că nu mbs părinţi mie.

De la Măria Tăşcan,
de 20 de ani, din Năneşti.

18

FATĂ MĂRITATĂ ÎN STRĂINI

Şede*o fată supărată,
Pentru ce nud măritată[1].
— Tinăreaua * mamei fată,
Să te capăt măritată,
Nu m*aş da de lumea toată.
Cum focu tid mărita,
Că tu nu te ştii purta.
Cînd te duci în şezători,
Să te puni pungă * feciori,
Să le spui înşălători.
Să le spui şi la ureche,
Că tu nu eşti fată veche.
— Taie, mamă, tăieţăi,
Doar vin peţitorii miei.
Cheamău, mamă, pînăm casă,
Sbi îmbie cu mîncare,
Doar m*or cere oarecare.
Un fecior de pe obcină *,
Dusmom ţară străină.
Da numai dacă*o mers,
O zis cătmo rîndunea:
— Tu, puiuţ de rîndunea,

[1] Vezi cap. *Nete,* voi. II, p. 466—469.

Doară eşti din ţara mea.
Zboară tu la mama mea,
Şi numa îi spune«aşa:
— Hainelemii din fetie
Nu le poarte, nici le ţîie,
Făr' lemearce pe trei cară
Şi le scoatămtre hotară,
Şi le deie foc şi pară,
Să le vadă maicele,
Să nu'şi deie fiicele,
Cum rmo dat mama pe mine,
Dup*on slugă blăstămat.
Toată ziua bea pîn sat,
Vine noaptea mort de bat,
Şimcămii dă cu bota* m cap.
Vai de mine şi de eu,
Sîngelemii cură pîrău,
Si mămfrică săd beau eu.
Sîngele din capu mieu.
Cum focuţtu * eu mboi bea,
Sîngele din carnea mea;
Cum focuţu mboi bea eu,
Sîngele din trupu mieu.

De hi Toader Hoza Boicu,
de 60 de ani, din Ieud.

19

FATĂ DE DOMNAR, CELUITĂ D*ON CORTURAR

Celubbo, celuit,
Un fecior de corturar *
Pe o fată de domnar * :
Peste munţi că are curţi *.

Ea numai şbo zis aşe:
— Hei, tu, mîndruluţule,
Departe ţbs curţile?
— Departe, săracile,
Asta dial dacă bom tre(ce)
Noi curţile lbom vide.
Dinafară«s văruite,
Şi dinlontru zugrăvite.
Ea numai şbo zis aşe:
— Hei, tu, mîndruluţule,
D*aeste ţi*s curţile?
— Da, aeste săracile.
— Hei, tu, mîndruluţule,
Cum focu mboi umbla eu
Cu sugnişoare * domneşti,
Pe la corturi ţigăneşti.
Dămii, mîndrule, cheile,
Să descui cămările.
— Cheile o ruginit,
Cămările s*o pustiit.
- Ni, mîndruţ, vine ciuma
— Ba acee nud ciuma,
Căd anume soacrăUa.
— Hei, tu, pui de turturea,
Doară eşti din ţara mea,
N«ai văzut pe mama mea?
— Eu poate c*o am văzut,
La fereastă cea din sus,
Pită albă frămîntînd,
După tine tot plîngînd.
- Tu, puiuţ de turturea,
N«ai văzut pe tatămieu?
— Eu poate că bam văzut.
La cocia * cea din prund,
Trei cai roşii potcovea,
Şi după tine pornea.
— Hei, tu, pui de turturea,
Spune tătuchii aşa:
Caii să nud potcoveâ(scă)
Pe mine nu nva afla.
— Tu puiuţ de turturea,
Spune mămuchii aşa:
Hainele ei din fetie,
Nici le poarte, nici le ţîie,
Ci lemcarce pe trei cară,
Şi le facă fum şi pară,
Sămii vie şi mie sfară *,
Să vadă că mam tigneală *.
Să le facă fum şi scrum,
Sămii vie şi mie fum,
Să vadă că mam răzbun *,
Nici la Paşti, nici la Crăciun.

De la Anuţa Ivaşcu,
de jo de ani, din Ieud.

INELUL ŞI ŞIRINCA

Prin ce pădurice deasă,
Mîndra ploaie se răvarsă,
D«aceea nud ploaie curată,
Că<s lacrămi de la o fată,
De la o fată selecuţă *
Cen la curte * slujnicuţă.
Slujnicea la curticea*.
Cu feciorul se iubea,
Cu fecior, cu domnişor,
Pruncul doamnei curţilor.
Si o tine doamna rău,
Că se iubeşte cu fiul său.

— Hei, tu, şiucu * mămuchii,
Mare lucrud atesta,
Că patu şi perina,
Şi blidu şi lingura
Ţin una cu slujnica!
Numai ea şbo rupt şbo zis:
— Părinte, popă Ilie,
Lasă Cfom vedea pe joi,
Gruiţ*a merge«amipuşca,
Pe slujnioom îneca.
Numai el ş«o d^auzit.
— Hei, tu, mîndrulica mea,
Numai dămii tu şirinca*,
Şirinca cea înverzită;
Ded vede căd ponosită *,
Ştid bine că*s omorîtă.
Hei, tu, mîndrulica mea,
Şi eu, mîndrucă, ţboi da,
Tot inelul cel d*argint.
Ded vede căd ruginit,
Stbi bine că am murit.
El şirinca o luat,
Şi la dînsa s*o uitat,
Şbo văzut căd ponosită,
Drăguţa lui omorîtă.
O văzut can inturnată,
Şi mîndrucă lui înecată.
Pe murguţ şnomcălecat,
Şi acasă ş«o plecat.
Cînd a fost pe la un loc,
în vîrfuţu dealului,
Pe la tăul * turcilor,
Numai el că s*o uitat
Oa lui mîndrăd înecată.
De pe murguţ ş*o picat.
în apă s*o aruncat.
Atîtam apă ş*o*mblat,

Pîn' pe dînsa o aflat,
Murgmacasă ş*o plecat.
Tot manşa o rupt ş<o zis:
— Părinte, popă Ilie,
Mare lucrud aiesta,
Că murguţu ş*o sosît,
Si Gruita mo venit.
Murgmacasă ş^omturnat,
Şi Gruiţa mo plecat.
Numai mă*sa ş*o zbierat:
— Cin' despărţeşte doi dragi,
Ducăd corbii carneam fagi.
Cini despărţeşte doi dulci,
Ducăd corbii carneam ciunci *
Şi cioantele * sub butuci.
Cine dragid despărţeşte,
Şi Dumnezău îi ureşte.
Cine dragi şba despărţi,
Şi Dumnezeu ba pedepsi.
Cine«a vrea săd despărţească,
Lumea săd afurisească,
Pămîntul să nud primească.
Numai mănsa că şbo strîns,
Şepte popi, şepte dieci *,
Şi pe^atîţia patrierci * .
Ei atîta şbo cîntat,
Pînă tău şbo săcat,
Pe Gruiţa bo aflat,
Tot ţiindmse de mînă,
La o sfîntă rădăcină.
Şi de^acolo bo luat,
Şi pe el că bomgropat
Sub pragu altariului.
Popa vers ba povesti,
Şi s*a putea odihni.
Şi pe ea c*o îngropat
Sub pragu bisericii,

Doară nu s<a odihni.
Si din mormînt lbo crescut
Flori verzi şi s*o*mpreunat,
Toată lumea s*o mirat.
Din groapa lui şbo ieşit
Un rug * verde ş*omflorit.
Dintr*a ei, c*o fost străină,
Ş*o crescut o rujă* plină;
Ruguţul * aşa s*omtins,
Cît pe rujă o cuprins.

De la Măria Tăşcan,
fată de 20 de ani, din Năneşti.

NORA ŞI SOACRA

Auzit^am, mam, «asară,
Oor scrie cătane iară,
Şi imor scrie şi pe mine,
Si rmor duce de la tine.
— Hei, tu, mămulica mea,
Dacă din cas*oi pleca,
Ţine*mi bine nevasta,
Cu colac * făcut în miere,
Doar la mă*sa ma mai mere '
Cu colac în lapte dulce,
Doar la mă*sa nu s*a duce.
El din casă şbo plecat.
Ea de mînă o luat,
Măturam mînă bo dat.
- Na, căţie, măturam mînă,
N*ai prins*o de*o săptămînă.
Şi de mînă o luat,

Şim pivniţă o băgat.
Şi demîncare bo dat:
Tot o cojiţă uscată,
Şi o lingură de apă,
într*o zi cîteodată.
Ea numai şbo zis aşa:
— Tinemii, Doamne, costuţu
Pînă ce«a vini mîndru.
Dacă mîndru şba veni,
De aici rma năposti *.
Ea de foame şi de sete,
Se făcu painjîn verde,
Şi s;onitins pdngă * părete.
El trei ani că şbo plinit,
Şi acasă şbo vinit.
în casă daoo întrat,
Pe mă«sa o întrebat:
—Unded, mamă, nevasta?
Ea numai şbo zîs aşe:
— Tu mîndruţu mămuchii,
Din casă cînd ai ieşit,
Şi ea la măs*o fugit.
El numai şbo zis aşe:
— Hăi tu, mămulica mea,
Pungă pivniţsam trecut,
Şi numai am auzit
On zgomot de om frumos,
Trebuia afară scos.
Ea numai sbo zis asa:
— Căd on cîne de ţigan,
Şede«acolo de un an.
El numai şbo zis aşa:
— De mo făcut vină mare,
Trebe năpustit afară,
De nud robuţ * de perit,
Treb*afară năpustit.
El tare *s<o* supărat,

La pivniţ*o cUaiergat,
Cu piciorum uş^o dat,
Uşa pivniţii o spart,
Si pe ea ca o aflat,
întinsă pdngă perete,
Cu gura arsă de sete.
Şi pe ea o duntrebat:
—]-jei, '"> mîndrulica mea,
Ce vimai făcut mamii,
De tbo băgat aici?
•— Nici o vină nu bam dat,
Ea aicea rmo băgat.
Şi pe ea o întrebat:
— Ce moarte vreai tu mamii?
O' din puşcuţămipuşcată,
Ori din sabie dumicată?
Ea numai şbo zis aşa:
— Hei, tu, mîndruluţule,
Eu nici o moarte nud vreau,
Las*om lume să trăiască,
Mie să numii poronciască * ;
Las*om lume să se ţiie,
Să numii fie soacră mie.
Ea numai şbo zîs aşa:
— Hei tu, mîndruluţule,
Eu de^aici daooi ieşi,
Stiu, mîndrule, c*oi muri.
Tu, mîndruţ, numai mămgroapă,
Sub piatra bisericii,
Toţi oamenii s*or ciudi * .
S«a ciudi, mîndruţ, lumea,
Că rmo omorit mă<ta.

Hei tu, mîndruluţu mieu,
Decît noră rnîneUa,
Şi cumna a sormta,

Mai bine, mîndruţ, m«oi fâ
Un firuţ de ochinteauă,
Din cel cornut de dumbravă.
— Şi eu, mîndrucă, rmoi fâ:
On cosăşăl * liireşăl *,
Ş*atîta că mboi cosî,
Ochinteauă oi găsi,
Tot norucă mamibi fi.
— Decît noră mîne*ta
Si cumnată sormta,
Mai bine, mîndruţ, rmoi fâ:
Tot o albină galbină,
Ş*oi zbura peste ţarină.
— Si eu, mîndrucă, rmoi fâ:
On gornicel * hireşăl,
Ş*atîta mboi gornici,
Albina oi păstori,
Tot mamii norucăd fi.
— Decît noră mîneUa
Şi cumnată sormta,
Mai bine, mîndruţ, *nvoi* fâ:
Un firuţ de măieran *,
în grădină la fişpan * .
— Şi eu, mîndrucă, rmoi fâ:
On cocişăl * hireşăl.
Atîta oi cocişi,
Pînăm grădimoi sări,
Florile lboi ciungări * ,
Tot mamii norucău fi.
— Decît noră mîne^ta
Si cumnată sormta,
Mai bine, mîndruţ, rmoi fâ
Argintele mînînţele*,
La d^arnî.mi prin boldurele
— Numai ou, mîndra, nvoi
Tot rmoi fâ , eguţător,
S^atîtea mboi r rijuţătora,

Pînă ce tboi cumpăra,
Tot noră mamii tboi fâ.
— Decît noră mîne*ta
Şi cumnată sormta,
Mai bine, mîndruţ, rmoi fâ:
Tot on fir de măieran,
în tierturi* la Toderan.
Măieranu s>o dozilit *,
Toderan s*o războlit *.
— Numai eu, mîndra, rmoi fâ:
Tot m*oi fâ un cocişăl,
Numai tare hireşăl.
Cu doamnele rmoi ibdi*,
în tiertiuri rmor năpusti,
Măieranu boi ciuntă *,
Tot noruc' mamii tboi fâ.

De la Măria Tuşnea,
fată de 23 de ani, din Ieud.

22

LIACUL* DRĂGUŢEI

Mere * voinicel gătat,
Pe murg negrumcălecat,
Cu murg negru nenvăţat,
La drăguţă în alt sat.
Semtîlnea oon moş bătrîn.
— Bună ziua, moşule!
— Sănătos, voinicule!
Unde mergi, voinic gatat,
Cu murg negru nenvăţat,
Pe murg negrumcălecat?
— La drăguţă în alt sat.
— Poţi mere, poţi înturna,

Mîndruluţ, drăguţa ta
Tinsăd pe faţa căsii *
Şi grăieşte cu morţii.
Mă*sa lumină îi face,
Sormsa pînză îi tăie,
Tată*său scînduri ciople.
Păzeaţi, voinic, murguţa,
Că îţi moare drăguţa.
Şi murguţa o păzit,
Şi îndată o sosît.
Căci în sat că şbo întrat,
Pe ea răuţu* *o lăsat.
Numai ea că şbo strigat:
— Mamă, nu strica ciara,
Soră, nu tăie pînza.
Strigăm casă pe tata,
Mie scînduri nmmi ciopleâ(scă).
Nu ştium sat cine>o venit,
Răuţu nvomgăduit * .
Nu ştium sat cine*o întrat,
Că răuţu m*o lăsat.
Pe cînd el da sosîie,
Mă*sa sclăduşă* dmplie.
— Năroc bun, mîndruţa mea!
— Sănătos, voinicule!
— Ce ţbe, mîndra, lecuţu?
De ţbe liacu doftoru,
Damiboi murgu de sub mine
Şi tboi doftori pe tine.
— Nu miu liacu doftoru,
Că ia mie mbe liacu:
Sloi de gheaţăm miază^vară,
Ne ajuns de liac de soare.
Mure coapte la pămînt,
Ne ajunse de liac de vînt.
Da ea iar o zis aşe:
— Mutu ieşti, bolundu * ieşti,

Puţinei te năzuieşti * :
Mure negre ţbs ochii,
Cmaceia miu doftori.
Sloi de gheaţă ţiu gura,
Cuuîceea miu sătura.

De la Ileana Ardelean,
iată de 22 de ani, din Berbeşti

23

ÎNDRĂGOSTITA SAU BOALA FETEI

Demineaţă mă sculai
Şi pe obraz mă spălai;
Mă spălai, mă pieptînai,
Mă luai pe lîngă rîu,
La ce holdiţă de grîu.
Mă plecai şi secerai,
Găsii frunzuţă de jai * .
Drept în doauă o crepai.
Şi cu una şuierai,
Şi cu una tilincai *.
Pe mine rmo auzit,
Păcurarii de la oi
Şi boarii de la boi,
Si la mine sbo venit,
Nemica mam zăbovit.
Zi de vară pînăm seară,
Şi noaptea rmo apucat,
Şi holda nmo am gătat.
Mămuca da rmomtrebat:
— Gătat*ai, fiică, holda?
— Gătatmo pustia!
Eu holda nmo am gătat,
Că pe mine mm apucat
Durere de cea mai rea,
De cînd am fost mititea.
— Dmte, şie *, şi te culcă,
Dun pătuţ cu soruUa.
— D^acolo nu rmoi culca,
Căm pat este mintă creaţă,
Şi mie miu tare greaţă.
— Dmte, şie, şi te culcă,
Dun pătuţ cu tată«tău.
— D«acolo nu rmoi culca,
ratuu aşternut cu fin,
M'oi împlea de moş bătrîn.
— Dmte, şie, şt te culcă,
Dun pătuţ cu frate«tău.
— Duicoto nu rmoi culca.
Fratemieu umblă prin sat,
Şi rmoi umplea de păcat.
— Hei, şie, draga mamii,
Eu de*aş şti ce ţbe liacu,
Ducemiuţş după dînsu.
— Hei, tu, mămulica mea,
Mieacela miu liacu:
Tot vărzar * cu armurar * ,
Din taşcă * de păcurar;
Mbaş mînca urdă cu pită *,
Din tăşcuţa cea bumbită * .
- Dmte, şie, şi te culcă,
Dun poduţu grajdului,
în patu drăguţului.
— Hei, tu, mămulica mea,
Ierte^ţi Domnul păcatu,
Acolo mbo stat gîndu.

De la Ileana Ardelean,
fală de 22 de ani, din Berbeşti.

24

ROBUL ŞI MÎNDRĂ<SA

Strigă, strigă, cine strigă?
Strigă Ghiorghiţă popii,
Din funduţu temniţii.
D*aşa strigă de cu jele,
Plîng pietrile prin vâlcele,
Şi frunzucam vişinele,
Pasărilem cuiburele.
Nimem lume nud aude,
Fără mă*sa de la curte.
Poale albe d*a sufulcă * ,
Pe murguţ încalecă,
La temniţă se d«aliargă.
— Hăi, Ghiorghi, dragu mamii,
Ce strigi tu aşa cu jele,
Plîng pietrile prin vâlcele?
— Cum biata nu mboi striga,
Că de cum eu am vinit,
Tu la mine mai vinit.
P*o lature«am putrezît,
Pe de alt*am păjîştit * ,
Tu la mine ivai vinit.
La mine s<o înjitat*
Tot o curvă de şerpoaie,
Cu ochii ca talerii *,
Sprincene ca husoşii * .
— Hăi, mamucă, de nu crezi,
Bagă mînam sîn şi vezi.
— Hăi, Ghiorghi, dragu mamii,
Mînam sîn eu moi băga,
Rău mă tem că rma muşca.
Fără mînă nu pot fi,
Fără tine pot trăi.

Că de>a h tată'tom pace,
Alt Ghiorghiţă că nbom face.
El iară prinde a striga:
— Cine are*on şiuţ * prins,
Să meargă pînă la dîns'!
Nimem lume nud aude,
Făr' tatâ*său de la curte.
Cizme roşii ddncălţia,
Pe murguţ încăleca,
La temniţă d*alerga.
— Hăi, Ghiorghi, dragu tatii,
Ce strigi tu aşe cu jele,
Plîng pietrile prin vâlcele,
Da şi rîul stă, nu mere *,
Şi domnii stau de*a gusta *,
Frunza d*a se legîna,
Ghiorghiţă, de jelea ta.
— Cum biată nu mboi striga,
Că de cum eu am venit,
Tu la mine mai vinit.
Pe>o lature*am putrezît,
Pe de umam păjîştit,
Tu la mine mai venit.
La mine s*o înjitat
Tot o coită * de şerpoaie,
Cu ochii ca talerii,
Sprincene ca husoşii.
— Hăi, tătucă, de nu crezi,
Bagă mînam sîn şi vezi.
— Mînam sîn nu oi băga,
Rău mă tem că rma muşca,
Fără mînă nu pot fi,
Fără tine pot trăi.
Dea fi mumă*ta în pace,
Alt Ghiorghiţă noi om face.
El iar prinde a striga,
Şi iar prinde a zbiera:

— Cine are drăguţ prins,
Să meargă pînă la dîns'!
Nimem lume nud aude,
Făr' drăguţa de la curte.
Poale albe da sufulcă*,
Fără murgu se daleargă.
— Hei, tu, mîndruluţu meu,
Ce strîgi tu aşa cu jele?
Plîng pietrile pin vâlcele,
De şi rîu stă, nu mere,
Şi domnii stau de*a gusta,
Frunza dea se legăna.
Ghiorghiţă, de jelea ta,
Plîng pietrile prin vâlcele,
Pasărilem cuiburele,
Şi frunzucam vişinele,
Tot, mîndruluţ, dea ta jele.
Numai el şbo rupt şbo zis:
— Cum biata nu mboi strîga?
Decum aici am venit,
Tu la mine nai venit.
P?o latuream putrezit,
Pe de unam păjîştit,
Tu la mine nai venit.
La mine s*o înjitat
Tot o coită de şerpoaică,
Cu ochii ca talerii,
Sprincene ca husoşii.
— Hei, tu, mîndrulica mea,
Dă zgarda * de la grumaz *,
Şi mă scoate din robşag *
Că numai eu mam urît
Pe prici * de piatră şăzînd,
Şi la domni, jupîn* zîcînd.
Tot la mine s*omjitat
Tot o căţe de jermoaie*,
Cu ochii ca talerii,
Cu solzii ca husoşii.
Şi mbo mîncat inima,
Inimioara jumătate,
Ş^amu tre(ce) de cee parte
Hei, tu, mîndruluca mea,
De nu crezi, vină şi vezi,
Adă mînam sîn şi vezi.
— Mînam sîn că oi băga.
De mar muşca cît de tare,
Pîntru mîndru nu mă doare.
Mînam sîn că o băgat,
Plin de husoşi c«o luat,
La căpitan şbo alergat:
— Căpitane, căpitane,
Năposteştemd mîndrucu!
Numai de lin năposti *,
Eu cu bani tboi cumpăni*.
El numai bo năpostit,
Şi cu bani bo cumpănit.

De la Ileana Ardelean,
fafă de 22 de ani, din Berbeşti.

þ

SOCRUL DE GĂZDAC ŞI FATA DE OM SĂRAC

De iubit că *s>o* iubit
Un fecior de un găzdac *
Pe fata de om sărac.
Da cînd a fost de luat,
Părinţii nu bo lăsat,
Şim cătane bo băgat.
Numai el că şbo strigat:
— Căpitane, căpitane,
Năposti*«mă din cătane!

Numai eu că mbam uitat
Inelu cel de dobîndă,
La a mea mîndra pe grindă.
Cum aş face săd aduc,
Doară mmi face haiduc.
Numai el că şbo plecat,
Şbo trecut pemn orăşel,
S«omtîlnit cu măistărel.
Numai el că şbomtrebat:
— Bună?ziua, măistărel!
— Sănătos, căpitănel!
— Ce hir * îi la noi în sat?
— Hiruţmi bun de alta,
Dar nud bun de dumăta *,
Că ţi s*omecat drăguţa,
în tăul * cu spetiaza * .
— Haida, aratămii apa!
— Apa nu ţboi arăta,
Că mă tem de maicăUa!
— Nu te teme de mama.
Şi apa bo arătat,
De trei ori omcunjurat,
Drăgucioara şbo aflat.
Numai el că tot o zîs:
— Hei, tu, mămulica mea,
Mămulica, de*oi muri,
M*astupaţi în ţintirim,
Pe unde oamenii vin.
Mastupaţi lîngă cărare,
Pe unde umblă mai tare.
Şi din a lui mormînţel
O crescut un brăduşel.
Si din mormîntelu ei
O crescut trei strugurei.
Strugureii s*o întins,
Cu brăduţu s*o cuprins:
Cine pe acolo*şi trecea,

Blăstăma ş«aşa zicea:
,,Batăd, Doamne, şi trăsneşte
Pe«acela ce despărţeşte
Tot un fecior cu o fată,
Cînd îi dragostea curată,
Măritată cu bărbat,
Doru lid împreunat".

De la Măria Mvmteanu,
iată de 24 de ani, din Cuhea.

DRĂGUŢUL ÎNTEMNIŢAT

On fecior ca on păun,
Prinsmbo jandaribn drum.
Joi bo prins, vineri bomchis,
Sîmbătă demineaţa,
S*o sculat,
Pe obraz de s*o spălat,
S*o lăut, s*o pieptînat,
Şi la domni de s*o rugat.
— Voi, cinstiţii domnilor,
Şi scaunu legilor,
Lăsaţbmă pîmafară,
Sămii văd domn din a mea ţară,
Sămii scriu eu o cărticea,
S«o trimet la maica mea,
Sămii vîndă inelele,
Sămii plătiască fierele.
Sămii vîndă şi puşcuţa,
Sămii plătiască temniţa.
Si cît*or mai rămînea,
Să lemcarce pe trei cară,
Să le scoatămtre hotară,

Să le deie foc şi pară,
Să margă şi mîndrei sfară *,
Să vadă că mam tigneală *.
Să le deie foc şi fum,
Să margă şi mîndrei scrum,
Să vadă că mam răzbun * .
— Hei, tu, mîndruliţa mea,
Pe uşa de cătă * vale,
Pusău lăcata cea mare;
Pe uşa de cătă dial,
Pusăd lăcată şi zar * .
Şim picioare*s cu lănţug
Şi la spate cu haiduc
Oriîncătro mă clătesc,
Fierele ţurgăluiesc *,
Si haiducii mă toiesc * ,
Şi domnii mă probozăsc * .
Cu fierele nu mid bine
Şi de domni mid cam ruşine

De Ia Toader Hoza Boicu,
de 60 de ani, din Ieud.

DRĂGUŢUL NECREDINCIOS, BLĂSTĂMAT DE MÎNDRĂ.SA

Sub stîjar fîntînă este,
Mîndra măieran plevește * .
Mîndru trece călăreşte,
De lacrămi abia zăreşte,
De suspin abia grăieşte:
— Hei, tu, mîndrulica mea,
Ce eşti aşe supărată,
Cum nu ţbai fost niciodată?
— Hei, tu, mîndruluţule,
Cum nu mboi fi supărată,
Oastăuioapte mbam visat,
Curăluşa ta cea nouă,
Am visat căd ruptăm doauă.
— Hei, tu, mîndrulica mea,
Nu mbe rupta curaua,
Da ţiu ruptă inima
Că te temi că tboi lăsa.
De ce te temi, nud scăpa.
— Hei, tu, mîndruluţule,
Oriîncătro ţiu pleca,
Da mă ia cu dumata *.
Dumiâ, mîndruluţ, cu tine,
Cău vede c*om trăi bine.
— Eu, mîndrucă, tbaş lua,
Da murguu fătat de joi
Şi nu duce cîte doi;
Murgu miu fătat de marţi,
Nu duce necununaţi.
— Hei, tu, mîndruluţule,
Iaună, mîndruluţ, cu tine,
Cău vede ciom trăi bine.
— Eu, mîndrucă, tbaş lua;
Da, mîndra, unde merg eu,
Tot în jos cătră Braşău,
Cu ştirea lui Dumnezău.
Şi unde rmoi aşeza,
Niciu apă de băut,
Niciu iarbă de păscut.
Niciu umbră de şăzut,
Tiu trăi cu amar mult.
— Iamiă, măi mîndruţ, cu tine,
Cău vede oom trai bine.
Oam coadămipletităm şasă,
Şi coada oi despleti,

Şi iarbă*şi va răsări,
Şi apă*şi va izvorî,
Şi umbruţă da*şi va fi,
Şi tare bine*om trăi.
— Du*te, mîndra, şi maşteaptă
Dă culesu cînepii,
Că pe vineri oi vini,
Şi tot laolalt*om fi.
Şatîta bo agodit *,
Faţa i s*o veştezit,
Dinţiim gură bo năjit*,
Şi el tot mo mai vinit.
Ea numai şbo zis aşe:
— Hei, tu, pui de turturea,
Doară eşti din ţara mea?
Da şi voi mult aţi îmbiat,
Dea mieu mîndruluţ maţi dat?
— Noi poate că bam văzut,
Bine nu bam cunoscut.
— Hei, tu, pui de turturea,
Mîndru meu îl poţi cunoaşte:
Pe din sus de gurioară,
Cunună de mustecioară;
Şi numai la faţa lui,
Dad ca spuma laptelui;
Cu părut mîndru şi creţ
Care nu poţi să mai vezi;
Şi pe pana dopului
Un bumbuţ mîndru deargint,
Nud ca el pa ăst pămînt.
— Apoi dară bam văzut.
Una pe braţed ţinea,
Una cu vinuţ * stropia,
Una patud aşternia.
Ea tare s<o supărat,
Tare rău bo blăstămat:
— Da<ţbar, mîndruţ, Dumnezău,
Să temsori de doauă ori
Si să ai noauă feciori.
Dupacee o coconită * ,
Să'ţi care apăm temniţă.
Care apă cu cofa,
Pînă cea stîrpi * Iza.
Şi să mîie temniţa.
Dupacee on fecioraş,
Să te poarte prin oraş,
Cu căruţ cu doauă roate,
Pe la tîrguri pe la toate.
Cu căruţă colduşască *,
Pe uliţa românească,
Să te poarte cu caru,
Să te miluiâ tîrgu.
Eu încă tboi milui,
Cu ce nu mia trebui.
Cu o coajă de mălai,
Uscată de dobtrei ai *.
Nici acee nu ţboi da,
Pînă ce tboi întreba:
Drăgucioară ţbam fost, ori ba?

De la Anuţa Ivaşcit,
de 30 de ani, din Ieud.

28

DRĂGUŢA NEBUNĂ

Pe dealuţ, pe colnicuţ,
Mere * hireş * voinicuţ,
Peste luncă, mere pruncă * ;
Voinicu tot şuierînd,
Din tilincă * tilincînd * .
Şi prunca tot blăstămînd.

f

— Taci, pruncă, nu blăstăma,
Da de*ţi blastemi norocu.
— Hei, tu, mîndruluţule,
De îmi eşti tu norocu,
Vină, iamiă, şi mă du.
Vină, mîndruţ, şi mă ia,
Pînă*s pruncă tinerea,
Că dacă mboi creşte mare,
Ţie mama nu ma dare.
Haida, bade, şi mă ia,
Pînă*s pruncă tinerea,
Oapoi dac^oi bătrîni,
Nimărui moi trebui,
Ţie dragă nu ţboi fi.
— Hei, tu, mîndrulica mea!
Eu, mîndrucă, tbaş lua,
Numai de mid asculta:
Să otrăveşti pe mărta,
Pe mă<ta, pe fratetău,
Pe frate«tău cel mai mare,
Ced stegar la sfîntul soare,
Pe frate*tău cel mai mic,
Ced pretin cu mucenic,
Oacelad harnic voinic.
— Hei, tu, mîndruluţule!
Ori mid lua, ori de ba,
Eu aceea nu oi fâ(ce)
Că nu ştiu ced otravă,
Nice ştiu cum lbo da.
— Hei, tu, mîndrulica mea,
Tu poţi şti, numai ded vrea,
Căm grădină, lîngă gard,
Aveţi un măruţ rotat,
Şid un şerpe spînzurat.
Din gură verin * îi cură,
Din coadă verin picoară.
Dmte ţine păharu

• *3

Şi opreşte verinu.
(La altă variantă):
Hei, tu, mîndrulica mea,
Dmtem cornu dialului,
La fîntîna şerpelui,
Că din gură, vin îi cură,
Din coadă, otravăd picură.
Ia*ţi păharu şi sprijoane
Şid dă frate*tău ca bea. *
(La altă variantă):
Hei, tu, mîndrulica mea,
Dmtem fundu grădinii*,
La umbruţa rezedii,
Este on şerpe balaur.
Din gură, otravăd cură,
Din coadă, vin îi picură;
Tu te du şi sprijonea,
Şid dă fratertău ca bea.
-— Să trăieşti, frătiucul meu,
Să trăieşti, şi na şi bea,
Tot pentru dragostea mea;
Căd vinul de marmazău*,
Rămas de la tată'tău.
Să trăieşti, frătiucule,
Să trăieşti, şi na şi bea.
— Mulţămesc, soruca mea,
Mulţumesc, că eu moi bea.
Be, be, be, frătiucule,
Că de cînd mama nbo făcut,
Dintr* on pahar mam beut
La o masă nam venit,
Pe*on scaun nam şezut.
Mulţămesc, soruca mea,
Mulţămesc, că eu moi bea,
Căd otravă de cea rea,
'Nud vinut de marmazău*,

Ced moartea capului meu.
— Bea, frătiucă, şi tot bea,
Nud otravă de cea rea:
Dad horincă * îndulcită.
Că dear fi otravă rea,
Eu, zău, că nu ţbo aş da.
— Să trăieşti, soruca mea,
Să trăieşti că tot oi bea.
De temjită* cineva,
Dumnezău să le plătiâ(scă).
De faci tu din capu tău,
Nmţi ajute Dumnezău.
El păharu bo luat,
Şim gură bo răsturnat,
Inimam el o crepat.
— Mulţemesc, soruca mea.
Nu ştiu, soră, ce mbai dat,
Musai * capu de culcat,
Şi lumuca * de lăsat.
Ea deacoale *s>o* **luat,**
Tot pe ulicioara largă,
Şi cu inimioaramtreagă,
La drăguţ că şbo plecat,
Cătră dînsul ş*o strigat:
— Vină, mîndruţ, şi mă ia,
Pînă*s pruncă tinerea.
— Hei tu, mîndrulica mea,
Ba eu zău nu tboi lua,
Că dacă tid mînia,
Şi cu mine îi faceaşa.
Ea numai că s*o luat,
Tot pe ulicioara strimtă.
Şi cu inimioara friptă.
Tot atunci ea o strigat,
Şi tare s<o blăstămat:
Care credemtr^on drăguţ,
Tune*o dintr*on noruţ.
Care credemtr*on bărbat,
Tune*o din serinat *.
Ia, cum am crezut şi eu,
Şi mă bate Dumnezău.
Pentrumn cîne de bărbat,
Omor frate ca ş*on brad;
Pentrmn cîne de drăguţ,
Omor frate ca ş*on struţ * .
Pîn' mboi fi îs cu bănat*.
Uită dracu ce*o lucrat,
Nici am frate, nici bărbat.
Rău ma bate Dumnezău,
Tot pentru frătiucul meu.
Că otrava cînd bam dat,
El atunci o cuvîntat;
— Hei, tu, sorureaua mea,
Atunci noroc ţbi avea,
Numai eu cînd rmoi scula
Să<ţi împletesc cununa,
Şi să*ţi aprind lumina,
Numai cînd tid cununa.
Atunci să ai tu soţie,
Cînd mid fi sorucă mie;
De mbai fi fost soră driaptă,
Venin nu mbai fi mai dată.
De mbai fi fost soră dulce,
Tu la groapă nu mai duce.
— Iartămiă, frătiucă, zău,
Nam făcut din capul mieu.
Că nvomvăţat cineva
Tot să vin la dumeta *,
Si să*ti aduc otrava,
Si săd dau si la mama.

De la Măria Tăşcan,
fată de **20** de ani, din Năneşti.

9

SFÎRŞITUL DRĂGUŢEI Ş,A DRĂGUŢULUI ÎNŞELĂTOR

— Mîndruluţ cu ochi căprii,
Unde mergi, de unde vii,
Undeţi gaţi murguţu tău,
Spunemii, bade, dragul mieu?
Ori la tîrg a tîrgui,
Ori vii la minea peţi?
— Nici la tîrg a tîrgui,
Nici merg la tineta peţi,
Ci mă duc amcredinţi *,
Peste vîrful dialului,
în ţara Bănatului,
La fata bogatului.
— Măi mîndrule, fii tu bun,
Nu umbla aşa nebun.
Fata cee nud de tine,
Mai bine vino la mine.
Noi de cînd nbam cunoscut,
Tot cu bine nbam avut,
Şi de cînd am coconit *,
Şohănit * nu nbam urît.
Tu frumos, eu nu urîtă,
Nba fi lumea fericită;
Eu cu minte, tu voinic,
De năcaz mom şti nemic.
Cît pe lume nbom trăi,
De năcazuri mom mai şti.
Tot om lucra şbom cruţa,
Dumnezău destul nba da.
Şbom trăi, bade, şi noi,
Ca şi cei cu vaci şi oi.
Bade, ţinem minte bine,
Fata cee nud de tine.
Tu hires *, da sărac tare,

Ea gazdă * şi proastă mare.
Ce folos de boi şi casă,
Dacă mai nevastalească.
Ce folos, moşie lată,
Dacă ciuma * şedem vatră.
— Tu, mîndrucă, nu fi rea,
Numai tu îi fi a mea,
Tu eşti bună şi frumoasă,
Numai tu mid fi mireasă.
De sar pune lumeamtreagă,
Nu las pe cine mbe dragă.
— Griji, bădiţă, căd minţi,
Si, vai, rău tid bănui*.
Tu, mîndrior, îi ajunge,
Ded vini la noi şid plînge.
Da eu nu tboi auzi,
Şi, vai, tare mid dori.
— Tu, mîndrucă, fii cuminte,
Asculta mele cuvinte.
Mie de nu mia place,
Ea acoloa rămîne.
Că averea oi lăsa,
Şi la tine#oi înturna.
— Nu te fă, mîndrule, prost,
Şi nu grăi fără rost.
Deacolo dacăd vini,
Tu gîndeşti că tboi iubi,
Şi cu drag tboi agodi *.
Nu, decît să te iubesc,
Mai bine moarteamii doresc.
Decît dupămşălător,
Mai bine amu să mor.
Te rog, bădiţă, cu bine,
De mergi, nu vini la mine.
Bădiţa mo ascultat,
Tot s*o dus el la Bănat,
La ce fată de bogat,

Unde s*o şi cununat.
Vestea tristă s*o lăţit,
La mîndra lui o şi vinit.
Mîndra cînd o auzit,
Că drăguţu s*omsurat,
Şi pe dînsa o lăsat,
Ea tare s*o supărat.
De pe picioarele- picat,
Şi din gur*o cuvîntat:
— Măi mîndrule, mîndrior,
Eu te*am ţinut puişor,
Da tmai fost înşălător.
De?ai luat în butul * mieu,
Nmţi ajute Dumnezău.
De*ai luat pîntru pămînt,
Să*ţi fie locul mormînt.
De*ai luat pentru moşie,
Dumnezău să nu te ţie.
De*ai luat<o din plăcere,
Fierţi zilele de miere.
Şi ea din aceea zi,
Omceput a veştezi,
Pînăm urmă şi muri.
Da badea cum o trăit?
O trăit cum o trăit,
Pîn' s*o aflat celuit * .
în urmă dor bo venit.
Doruţu din holteie *,
De drăguţa lui dîntîie.
Bănuit şi supărat,
De dor el da şbo plecat,
La drăguţa lui din sat,
Cu care mi s^omtîlnit.
Toţi din gură aş*o grăit:
— Voinice, ţbai şi plecat,
Dipce**ai iubit ş*ai lăsat?
Drăguţa ta de*oarecînd

Zace moartă în mormînt.
Băditţa cînd o auzit,
Toată puterea bo perit,
Şi din gură aş*o grăit:
— Duceţbmă la mormînt,
Săd spun mîndrei on cuvînt.
Băditţa cînd o sosît,
La mormînt împăjiştit*,
Lui în minte bo venit:
Cînd mîndra bo povestit,
Cînd s«o dus ş^omeredinţit * .
Numa ea aşa zice:
— Hei, tu, mîndruluţu meu,
Damsar bunul Dumnezău,
Tu să mergi, să bănuieşti,
Să vii, să nu mă găseşti,
Inima de te*a lăsa
Ca să vreie*a mă cerca,
Tu mormîntul sămii găseşti,
Lîngă el să hodineşti,
Şi în tine să gîndeşti:
Decît cum îs pre pămînt,
Mai bine*aş fi în mormînt.
Cînd acestea lbo sfîrşit,
Un somn dulce bo venit.
Pe mormînt că s*o culcat,
Si mai mult nu s*o sculat.

De la Susana Borodi,
fată de 20 de ani, din Berbeşti.

3°

NIŢA ŞI DRĂGUŢU

în cel mijlocaş de sat,
Mîndru brad s<o răsturnat.

Nu bo răsturnat vîntu,
Ci Niţa cu drăguţu.
Bărbatul şbo zis aşa:
— Trăi, Niţă, cu cined vrea,
Nu strica viaţa mea.
Drăguţu că şbo strigat:
— Dă, Niţă, cu ciocanu,
Pînă tu lid omorî,
Vin roşu ţboi îndulci.
Pînă tu lid scoateafară,
Vin roşu ţboi tipărare * .
Numai el că şbo strigat:
– Ilişcă, puiu tatii,
Prăbăluie*, doar*oi ieşî,
Pe mine nu rmor omorî.
— Tot pe uşa de la dial,
Pus<o lăcată * şi zar*,
Să nmţi văd al tău amar.
Tot pe uşa de la vale,
Pus'O lăcata cea mare,
Să nmţi văd, tată, mortiare *.
Cînd o fost mai pe la cină,
Ii ţinea Niţa lumină.
Cînd o fost în zor de ziuă,
Cofa*m mînă o luat,
La fîntînă«o alergat.
Numai ea că şbo strigat:
— Nbtai *, drace, ceam lucrat,
Nici am drăguţ, nici bărbat,
Fără suflet îngrecat *,
Şi la sădrie * demiblat.

De la Ioana Oanea,
lată de 16 ani, din Berbeşti.

fa
4

3'

BLĂSTÂMUL DRĂGUŢEI

Pîntre ţări, pîntramîndoauă
Sînt trei podurele nouă.
Pe poduţu dea stînga,
Trece mîndru cu mîndra.
Pe picior călcîndmse,
Din gură mustrîndmse.
— Haida, mîndra, să bem vin,
Să grăim, să ne sfădim.
Numa ea şbo rupt şbo zis:
— Mîndruluţ, de mid lăsa,
Atîta tboi blăstăma,
Din arat pînăm cărat
Să te ducă dracum iad.
Din aratu cînepii,
Pînăm ruptu cămeşii,
Să temtoarne doftorii.
Nici atunci nu tboi lăsa,
Mai tare tboi blăstăma:
Pînă cea vini popa,
Să cetiâ Vanghelia,
Doară dracu tba lua.
Să cetiâ Apostolu,
Doară tba lua dracu.
Hei, tu, mîndruluţule,
Ardă casa şba voşti boi,
Din prînz pînămtramiazăzi,
Cum mai făcut de besezi *.
Ardă casa şa tău bine *,
Cum mai făcut de ruşine
Şi pe niamuri * şi pe mine.
Da*ţbar, mîndruţ, Dumnezău,
O femeie albeneaţă,
Pamîndoi ochii albeaţă;

Cînd îi chema*o la prînz,
Să o duci, mîndruţ, de bîţi * .
Cînd îi chema*o la cină,
Să o duci, mîndruţ, de mînă.
Şapoi şi tu, mă mîndruţ,
Cînd îi fi mai sănătos,
Să nu iei un pai de jos.
Cînd îi fi mai în putere,
Să nu poţi afară mere *.
Mîndruluţ, de mid lăsa,
Tot aşa tboi blăstăma:
Să temsori de şeasă ori
Si să*ti iei seasă muieri.
J 3 >
Cu muierea cea dîntîie,
Să mai nici o omenie.
Cu cea dea doua oară,
Cîci îi lua*o, să şi moară.
Şi ceea dea treia oară
Să o iai ca sfîntu soare,
Şi bolnavă de picioare.
Şi ceea dea patra oară,
Să o iai ca sfînta lună,
Şi bolnavă de*o mînă.
Şi ceea dea cincea oară,
Să o iai cu loc, cu casă,
Fără sănătatem oasă.
Şi ceea dea şeasa oară,
Să o iai cu şase boi,
Oarbă de ochi deamîndoi.
Nici atunci nu ţboi da pace,
Fără tot tboi blăstăma:
Dumnezău te alduiască *
Cu căruţa colduşească *,
Pe uliţa armeniască,
Oamenii te miluiască.
Oamenii tbor milui,
Cu ce nu lba trebui.

Vină, mîndruţ, şi la mine,
Că şi eu tboi milui,
Cu ce nu mia trebui:
Cu o coajă de mălai,
Uscată de nouă ai * .
Cu răsuri de pe covată,
De cînd a fost mama fată.
Ca să vadă fiecare,
Că nud blăstăm de mamare *,
Cid blăstăm de la o fată.
Blăstămu de la drăguţă,
Nud blăstăm de la măicuţă.
Hei, tu, mîndruluţule,
Spusmţbam la voi pe pat,
Să ne iubim aşăzat,
Să nu ne ştie prin sat.
Numai prin sat de nbor şti,
Face*or de nu nbom iubi.
Că prin sat dbor 'ştiinţia,
Face«or de nbom lăsa.
Măi, cine nbo despărţit,
Naivă loc nici în pămînt,
Nice cuiţe prin cruce,
Nici la groapă cined duce.
Naivă loc în temeteu *,
Cărare pe drumu său.
Nice cuie prin sălaş * ,
Nice pînză pe obraz,
Nici locuţ în temeteu,
Pecum nam avut nici eu
Haznă* de drăguţu meu.
De nbo despărţit o fată,
Moară ea necununată,
Cunună în cap nmşi vadă.
De nbo despărţit femeie,
Sîngelem dînsa nu steie.
De nbo despărţit bărbat,

Putreziâ osu în pat.
Să rămîie ciontu * gol,
Cum am rămas eu cu dor.
Să rămîie ciont uscat,
Cum am rămas cu bănat * .
Trăi, mîndrule, cu urît,
Dacă nu mai agodit * .
Trăi, mîndrule, cu bănat,
Dacă nu rmai aşteptat,
Pînam fost de măritat.
Da«ţbar bunul Dumnezău,
Patru sute bani în pungă,
La doctor să muţi ajungă.
Patru boi ca păunii,
Săd petreci cu doctorii.
Patru boi albi pe la coarne,
La capăt să piei de foame.

De la Ileana Berinde,
fată de 20 de ani, din Budeşti.

32

BLĂSTÂMUL MAMEI

O neagră călugăriţă
Avu o copilită.
Tată*său o dezmierda,
Si mă*sa o blăstăma:
Noauă ani să nmşi plinea(scă).
Pe păduri să pribegea(scă).
Noauă ani nu şbo plinit,
Pe păduri o pribegit,
Mîndru ei şbo auzit.
Numai el că s«o luat
Pe o cruce de uliţă,

S*omtîlnit c<o copilită,
Numai el că şbomtrebat:
— Nai văzut pe mîndra mea?
Ba eu nu ţbo am văzut,
Făr' de bir * am auzit,
Pe păduri s*o pribegit.
Numai el că s*o luat,
Pe ce pădure de brad.
S>o uitat în sus pe creangă,
Şbo văzut o coarbă * neagră,
Tins«o puşca să omapuşte.
— Măi mîndruţ, nu mă puşca,
Că eu ţbs drăguţa ta.
De mbai fost oarecînd dragă,
Coborbte de pe creangă.
— Ba eu nu rmoi coborî,
Făr' deaici oi vorovi * .
Trei cuvinte de iubite,
Mai multe de despărţite.
— Hei, tu, mîndruluţu meu,
Nai văzut pe tătuca?
— Ba eu, mîndra, bam văzut,
Murguţ negru încingînd,
După tine, pui, plecînd.
— Spune tătuchii aşe:
Ca să nmşi ferme * murgu,
Nici să nmşi piardă somnu.
Cînd rmor căta la sfinţit,
Eu oi fi la răsărit.
M*or căta la răsărit,
Tot eu mboi fi la sfinţit.
— Hei, tu, mîndruluţu meu,
Nai văzut pe mămuca?
— Ba eu, mîndra, oam văzut,
Aluat de grîu asogînd *,
Apă nam văzut punînd,
Făr' din lacrămi învăluind.

— Da, hei, tu, mîndruluţu meu,
Nai văzut şi pe soră?
— Ba, eu, mîndra, am văzut,
Cunună verdeunpletind,
După tine, pui, plecînd.
— O, bată*o Precesta,
Batăr * ce vină făcea,
Tot pe mine împingea.
O, bată*o gîndurile
Ca pe mine vînturile.
Că noaptea şuier pă vaduri,
Ziua umblu pe păduri.

De !a Ioana Oanea,
fată de 16 ani, din Berbeşti.

33

FUGA ÎNDRĂGOSTIŢILOR

Frunză verde de briboi *,
Vină, mîndruţ, tu la noi.
Vină joi seara la noi,
Strînge tata ospeciori *
Şi nea strînge şi pe noi,
Pe noi, dragă, amîndoi.
Nu vini prin strat * de ciepe,
Că oamenii nbor pricepe;
Nu veni prin strat de ai *,
Nbor lua oameniim grai.
Ci te du mai pe din jos,
Este<o uşă de rogoz *,
Cîci * pui mîna, pică jos.
în casă dacăd intra,

Dea vede că eşti harnic,
Tea pune de paharnic,
închină tu cui imchinâ,
închină mamei şi tatei,
Doar ei s*or şumeni *,
Şbom putea, mîndruţ, fugi.
Tata dacă sâmbăta,
Drumu ni ba arăta.
Tot drumuţu ni ba spune,
Mama merinde nea pune,
Şbom fugi, mîndruţ, în lume.
La lumina stelelor,
Trece^om munţii leşilor;
La lumina luminii,
Trece*om munţii Dunării.
Şim lume daoom sosi,
Noi nbom prinde şbom munci,
De hrană nbom zorobi *,
De cinişoară pe*o seară,
Şbom cina*o cu tigneală * .
Şi de prînz pe*o demineaţă,
Nu bom prinzi tot cu greaţă,
Urîtu na fi de faţă.
înapoi mom înturna,
Pînă nba veni vălaş *,
Că urîtud în sălaş * .
Pîn' nu nba veni cuvînt,
Că urîtud în pămînt.
Mă dusei vineream tîrg,
Să văd boii cum se vînd,
Şi caii cum se desprind,
Mîndrele cum se cuprind.
Şi văzui pe mîndra mea,
Cu urîtu lîngă ea.
Nam cuţit că maş junghia
O' pe mine, o' pe ea,
O' pemrîtu de colea.

Tare rău mam supărat,
Şi pe murgeam călecat.
Tîrgu bam încunjurat
Şi pe votru* bam aflat.
— Am zis, na vinu şi bea
Şi te du pe icbcolea,
Doar îi vedea pe mîndra mea,
Cu urîtu lîngă ea.
Spuned, măi votrule, aşea:
Că de astăzi încolea,
Ochii mei nu or vedea,
Mînile nu or trage,
Şba mea gură dada pace,
Sărute^o cined place,
Că de astăzi înainte,
N*om strica multe cuvinte.

De la Toader Hoza Boicd.
de 60 de ani, din Ieud,

34

URÎTUL

Mulţămescmţi, mamă, tare,
Că mbai dat pită şi sare,
Şi mai crescut, şamms mare.
Ruşine nu ţiam făcut,
Făr' cinste cît am putut.
Nu ştiu ce teai supărat,
Cai făcut tîrguţ în sat.
Iute^on voinic s*o aflat,
Pe mine imo cumpărat.
Ştiu că nu ţbo dat o mie,
Să mă dai lui pe vecie.
Nu mai dat pe*o zi, pe*o noapte,
Făr' mai dat pînă la moarte.
Nu mai dat pe*o lună*trii,
Făr' mai dat pîmoi muri.
Ia tu seama şi gîndeşte,
Ce tîrguţ îţi tîrguieşte.
Casta nud tîrguţ de tiară,
Săd cumperi şi săd vinzi iară.
Nud un măr putregăios,
Săd muşti şi săd arunci jos.
Dad o pară mălăiaţă
Şi ţia fi pea ta viaţă.
Şid tîrguţ pe traiu tău,
Ori îi bine, ori îi rău.
Cu urîtu nai ce fâ(ce),
Mergi la tîrg, şi nud poţi da,
Cu urîtmţi cata trâ(ge),
Mergi la tîrg şi nud poţi vinde,
Cu urîtmţi catamtinde.
La potic'*am alergat,
Untului după leac.
Poticarăşu * mbo spus,
Că liacuri la urît nms.
Că urîtu nare leac,
Fără popă şi diac.
Că liacu urîtului
Em fundu pămîntului.
Cu urîtuai tot trăi,
Numai noapte de nar fi .
Urîtu ziua se duce,
Noaptea vine să se culce.
Că ziua aş şti ce fâ(ce),
Caş lua postată* lată,
Nu baş vedea ziua toată.
Cînd ar fi cătră gustare,
De cătră urît mas trare *,
Tot maş trâ cătră răchită,
Că mbar fi lumea iubită.

De la răchită la fag,
Caş vedea omu cel drag.
Pîn'urîtu ar durmi,
Cu mîndru rmaş drăgosti,
Cu mîndru mieu din fetie,
Care mia fost drăguţ mie.
Suflă vînt pe sub pădure,
Şbo rupt o creangă de mure.
O picat creangam puhoi *,
Şbo venit pînă la noi.
Şatîta mbo povestit,
Cum îi lumea de trăit,
Cu omu cared urît.
Cu urîtu dai mîna,
Urîtu cît îi lumea.
Cu urîtu meri * şi jori,
Cu urît eşti pînă mori.
El se pune unde şezi,
Nici a rîde nu cutezi.
Şi se pune după masă,
Nici a rîde nu te lasă.
Şi şede cu pipam gură,
Pînă nu mai poţi de ură.
Măieran * de lîngă tău,
Bată*te focu nahău *,
Mult nai fost să fii al meu.
Noapte*o fost, nu team văzut,
De cu zi nu team ştiut.
Amud ziuă şi se vede,
Tu nai fost dea mamei fete.
Batante focu, urît,
Mult mbai fost rînduluit*,
Tot să mîncăm dintr^on blid *,
Să lucrăm dintnon pămînt.
Ni, mămucă, urîtul,
Cum îmi poartă inelul.
Zid, mămucă, să mid deie,

Că eu nu boi fi femeie.
Fied femeie, şparga * ,
Şi nănaşă temniţa.

De la Ileana Bcitnde,
fată de 20 de ani, din Budeşti.

b$

MUIEREA NĂRĂVOASĂ

— Bărbate, sufletu mieu,
Ascultă ce<oi zice eu:
Avem car şi şease boi,
Vinde patru, lasă doi,
Şbmi cumpăr*on fogodău * ,
Să mă veselesc şi eu.
Bărbatu o zis aşe:
— Tu muiere, draga me,
Boii eu nu boi vinde,
Fogodău nu ţboi cuprinde.
Boii eu nu mi boi da,
Fogodău nu ţboi lua.
Fără eu ţboi cumpăra
On zbicuţu * de curele,
Şi rmoi da pe lîngă piele,
Şboi scoate din tine muiere.
— Măi bărbate, ce mid bate,
Din nărave* nu mid scoate.
Catîtea nărave am,
Cîte zîîe<s întrmn an.
De mai bate cît de tare,
Pentru mîndru nu mă doare.
De mai bate cît de rău,
Pîntrmn drag, drăguţul mieu,

Nuuţi ajute Dumnezău.
— Tu, muiere, căţăluşă,
Cine bontăne * la uşă?
— Tu, bărbate, nu fi prost,
Bontăne cinele nost.
— Tu, femeie, nu fi coită *,
Cinele nost nud cu botă *.
Tu. femeie, nu fi curvă,
Cinele nost *nun* cu gubă *.
— Măi bărbate, călicuţ,
Lasămiă, sămii ţin drăguţ.
Bărbate, sufletu meu,
Noi avem vreo doauă oi,
Să le vindem în nevoi,
Că nbor fâ(ce) pre mare toi *.
Daoor prinde a făta,
Oile toatelor zbiera,
Capu ni bor descreiera,
Doamne, mare toi nbor fâ(ce)
Cînd a fi în miază^vară,
Trebubmba hrebînare *.
Noaptead mică, ziuad mare,
Şi somnu ima atîrnare,
Eu pe hrebîn oi picare,
Fata că mboi strămutare.
De nba fi de cioareci noi,
Om lua din vechi vro doi.
De nba fi de gube * nouă,
Nbom lua din vechi vro două.
M*oi sîli şi lboi cîrti *,
Şi mai bin' nbom odihni.
Măi bărbate, blăstămate,
De ţbe voia să mă ai,
Lasă cînepioaram bai.
De vrei să^ţi fiu eu nevastăr,
Nu pune cînepam coastă.
Pune*o liacă de mălai,

Oacela nu nba fă(ce) bai *.
Lom pune noi într^on sac,
Şi bom duce la Isac.
Bea, vîjule*, nu fi orb,
Pîma fi mălai pe pod.
Malaiu dacă s*a tre(ce),
Ai bea, da ma fi pe ce.
S*omvăţat o şorecoaie *,
Şid cară la Avrămoaie.
S*omvăţat un şoarec mare
Şid cară la jid în vale.
De ba căra tot aşea,
Da nimic ma rămînea.

De la Toader Hoza Boicu,
de 60 de ani, din Ieud.

36

NEVASTA ŞI TIARA[1]

în cel sătuţ de colea,
O nevastă fumuşea,
Toată noaptea nu durmea,
Ce tot una se gîndea.
O gîndit pînză să puie,
Ca nime să nu o ştie.
Cu bărbatu *s>o* grăit,
Şi bine mo socotit.
— Bărbate, sufletu meu,
Tu nu ştii ce*am gîndit eu!
Eu nemică moi lucra,
Pîmoi toarce cînepa.
Şi batîr* cît imoi trudi,
Tot de pînză mboi urzi *,

[1] Vezi *cap. Note,* voi. II, p. 470—475.

Că noi de cînd nham luat,
Pînză tot am cumpărat.
Dar oamenii s*ommulţit,
Giolgiul * tare s>o scumpit.
Vezi, oamenius slabi la minte,
Şi ni«or scoate la cuvinte.
Eu m>oi prinde de lucrat,
Tu fă*mi mie de mîncat.
Si ti*oi face<o cămesuie *
Dintr*a mea muncă şi ţie.
Şuo păreche de izmene,
S*arătăm că nu ni*i lene.
Noi de trei ani tot am strîns,
Doar vom avea de ajuns.
Pe părete oi urzi,
Şi*amîndoi om nevedi *.
Să ne sărutăm în gură,
Doar ajunge bătătură*.
Ea şi*a tocmit tiara* <n casă,
Ca să şadă şi să ţiasă.
Cînd era soare, durmia,
Cînd ploua, se odihnea.
Cînd cu brîglele * lovea,
Cîte cinci fire săria(u).
Şi din grai aşa*şi grăia,
Tare foarte blăstăma:
— Bată'te pustia, pînză,
Oamu muai fost de osîndă.
Că mi s*o dus vesteam tiară,
Oam şăzut cu t.ine*o vară;
Trecut<o şi Pastile,
Şi mo legat firele.
Cînd eram pe la Sîngiorz,
Ieram să ţip tiara jos;
Cînd eram pe la Ispas,
Gata eram sa o las,
Că cu dîns*am mult năcaz'.

Cînd o fost la Rusalii,
Gata eram a boli.
Dar am stătut şam gîndit,
Să nu mă las de bolit;
M*am gîndit în gîndul meu,
Pot în şură s*o pun eu;
Că*n şură bate vîntu,
M<oi odihni cu gîndu.
Vara toată s<o trecut,
Eu n*am gătat de ţesut.
Lăsa<twoi la focu, tiară,
Pînă pe la altă vară,
Ş?apoi tuoi întinde iară,
Şi de ti>oi găta, bine;
De nu, focul ardăm tine.
Că mă mustră bărbatu,
Că IIUÎS bună, la dracu;
Dar el înoar putea face,
Oliacă să*mi cleie pace;
Că el încă vede bine,
Ce năcaz este pe mine.
Că de mar fi sărbători,
Mie mi*ar fi mai cu spori!
Din Paşti pînăm Sînziene,
Ţăsui d*on fund de izmene.
L;am întins şi ham lăţit,
De*o palrmo mai trebuit.
Ţinui sărbătorile,
Marţile şi lunile;
Miercurea eu mam lucrat,
De cînd eu m*am apucat;
Joile le ţîi legate,
Nu lucram, sămii fac păcate.
Vinerile toţi cinstesc,
Oamenii nu se muncesc.
N*oi lucra nice eu dară,
Stăi în pace şi tu, tiară.

Sîmbetele.*am mai lucrat,
Şi nu mi s*o arătat.
Că numa mi s<o aruncat
Buba cea rea* după cap[1].
Mă dusei la fogodău *,
Caierud în drumu meu,
Săd fi bătut Dumnezeu.
Mă dusei la crîşrma bea,
Caierud în calea mea,
Săd fi bătut vinerea.
Nu ştiu unde să mă bag,
Batăr de caier să scap.
Mărg în casă pă cuptor,
Mămtîlnesc cmn răştitor *.
Mă băgai mai pe sub ţieve,
Un tîlhar de fus mă vede.
Cînd am vrut să fug afară,
Iară rmam lovit de tiară!
Bărbate, sufletu meu,
Dumii tu tiaram lucrul rău,
Da o du la fogodău,
De voieşti să nu mor eu.
Tortum tiară nud curat,
Nu vezi că rmo mai gătat?
Şi de mar fi sărbători,
Stam*aş, bărbate, să mori.
Vai săraca mîndrucă,
Ea dă vina la spată,
De ced pînza toată spartă;
Ea dă vina la urzoi *,
Că toată pînzad lătunoi *.
Şepte fire*s cum se cade,
Celelalte^ înnodate.
De la spată pîn' la iţă *
Gîndeşti căd gubă * cu bdită
Mai pe coaie pîntre sule *,
Nud bună fără de ciure.
Pe sulu cel ddnapoi,
Şaptezăci de lătunoi.
Pă sulu cel ddnainte,
Fondi * le ţine în minte.
Vină, Doamne, şi mă ia,
Că cu asta moi şădia.
Vină, Doamne, şi mă ciuntă,
Să nu fac cu asta nuntă.
Că de azi îi săptămînă,
Cu săcurea tot pă mînă.

De la Toader Hoza Boicu,
de 60 de ani, din Ieud.

[1] Vezi cap. *ISIcte,* voi. II, p. 473.

37

MÎNDRUL ÎN CĂTUNIE

Colo, mîndra, m jos la ţară,
Un nucuţ cu frunză rară,
Cînt^on cuc de se omoară;
Tare mîndru şi cu jele,
De drumarii nu pot mere *.
Oamenii nu pot lucra,
Nici domnii nu pot gusta,
Cuculeţ, de jelea ta.
Mai în jos, pdngă * trupină,
Cînt*o pasere străină,
Ced măicuţa cucului,
Ea cîntă de doru lui.
Ea îl cîntă, ead întreabă:
— Ce cînţi, cuce, aşa cu jele,
De drumarii nu pot mere,
Oamenii nu pot lucra,

Nici domnii nu pot gusta,
Cuculeţ, de jelea ta?
— Cum, maică, nu mi>aş cînta,
Cînd am auzit asară,
Oor scrie cătane iară.
Şi nvor scrie şi pe mine,
Şi m<or duce de la tine.
Cobori, Doamne, pre pămînt,
Vezi doru ce o făcut.
Ce*o făcut, mo făcut bine,
O luat frunza din fagi,
Şi;o despărţit pe cei dragi:
Si de dor am nebunit,
Şi pe mini rmo despărţit.
Iată, Doamne, pre pămînt,
La Leucea *, pe drumu mare,
Trecemn căpitan călare,
Căpitanu şuierînd
Şi feciorii tot plîngînd.
— Staţi, feciori, cu firem gledă *,
Nu cătaţi că doi*trei pică.
Staţi, feciori, precum vsam spus,
Nu cătaţi că doi*trei nu*s.
— Rabdă*mă, neamţule *, rabdă.
Ningă * doauă păsărele,
Cum îşi cîntă de cu jele.
Mi se pare că*s mînate,
Din ţara mea de departe.
Cînd am vrut obcim a tre(ce),
Da cucuţu mă veste(şte),
Că mîndruca mă jele(şte).
— Cucuie de sub pădure,
Du*te mîndruţii şi*i spune:
Pe mine nu mă jele(ască),
De*al meu dor nu bătrîne(ască).
Tot pe mine m*or jeli,
Ofiţiri cu corzile

Şi dobaşi * cu dobele.
De trei ori, marşu mi^or bate,
Şi*oi fi iertat din păcate,
în loc de tras clopotele,
Dă neamţu cu tunurile,
De se mişcă dealurile.
— Hei, tu, mîndrulica mea,
De*a fim lume ceva bine,
La toamnă^oi vini la tine.
Dea fim lume bătălie,
Mîndră cărtice ţi<oi scrie,
Pe margini cu bosuioc,
Şim mijloc pară de foc.
Cînd îi mere s<o cetiască,
Lacrămilem jos să*ţi meargă.
Tot mascate * ca bobu,
Şi fierbinţi ca şi focu,
Să ştii tu cum îi doru,
Drăgucior ţi*am fost, o' nu!
Să ştii tu cum îi jelea,
Drăgucior ţi*am fost, ori ba.
— Damipărate, împărate,
Ardă'ţi curtea jumătate,
Şi scaunu de sub spate,
Oai dus pe mîndru departe.
Ardă'ţi scaunu sub tine,
Că bai dus şi nu mai vine.
împărate, limbă rea *,
Mîndrum cinste te slujia,
în cinste, fără simbrie,
Lasăd pcastară * să vie;
în cinste, fără tocmală *,
Lasăd să vie pcastară.
— Fă*te, măi mîndruţ, betiag
Şi vină pe săbăşag * .
Lasă puşcam sărăcie
Şi borneu* m foc să fie,

Şi vină să nu te ştie.
Lasă puşcam cîtă boală,
Şi vină la noi astară *,
Oapoi mîni tiu duce iară.
Demineaţău fi pe beli*,
Şi mor şti domnii* de feli;
Lasă puşcam şugubdină * ,
Vin' acas' pe*o săptămînă.

De la Toader Hoza Boicu,
de 60 de ani, din Ieud.

38

DRĂGUŢU SE DUCE<N CĂTUNIE

Frunzuliţă de scoruş *,
Trei porumbi zboară pe sus,
Trei porumbi şbo porumbiţă.
— Ieşi, mîndra, pînăm portiţă,
Şiuni dă apă şi guriţă;
Ieşi, mîndra, pînăm fereastă,
Şi te uităm sus pe coastă;
Ieşi, mîndrucă, din chilie,
Şi te uităm sus pe vie,
Vezi pe drum cine scoboară:
Un car mare cu povoară *,
Si te sui întroon măr dulce,
Vezi bădiţa cum se duce,
Cu cămaşa lui cea nouă,
Cu inima ruptăm doauă.
Ieşi, mîndrucă,u\ drumul său,
Siu du inelul tău,
Şi te uită după el,
Cum se duce cetinel * .
Pentru ce nu merge tare?
Că rău inima îl doare.
Şi se duce fluierînd,
Şi din ochi tot lăcrămtnd,
Şi din gură cuvîntînd:
— Plîngeună, mîndra, cu dor,
Că tbam fost voinic fecior.
Şi ţbam fost drag pe plăcere,
Pe voie şi mîngîiere.
Pe plăcerea ochilor,
Pe voia părinţilor.
Eu mă duc pe ţări străine,
Unde nu cunosc pe nime;
Fără frunza şi iarba,
Careu pe toată lumea,
Pe tot locmasemenea.
Hai, mîndra, şi mă petreci,
Numai pînă colom Beci *,
Unde grăiesc toţi nemţeşte,
Nu şti nime româneşte.
Eu mă duc, mîndra,m cătane,
Tu rămîi şi spală haine.
Tot le spălăm lăcrămele,
Şi le uscăui suspinele.
Şi dacă s*or usca bine,
Adăde, mîndra, la mine,
Săuni treacă doru de tine.
Morţişorii * tăi, lumucă *,
Tuturor lbai fost mămucă,
Numai mie măştihucă * .
Cînd porunca * mbo picat,
Doamne, rău rmam supărat.
Cînd am prins a o citi,
Inima mi se topi.
— Mîndra mea, mîndra iubită,
Nmţi fie voia urîtă,
Şi inima rău scîrbită.
Că de*a fim lume vro pace,
Eu iară mă voi întoarce.

Dar de*a fi vro răutate,
M*oi lipi lîng'O cetate,
Şi ţi*oi scrie, mîndr, «o carte.
— Măi bădiţă, bădişor,
Scriemii, scrie, că mi*i dor.
Dar mo scrie cu cernială,
Că de acee*i multăm ţară.
Şi mo scrie cu cărbune,
Că de acelaşi mult în lume.
Ci mi*o scrie cu argint,
Să ştiu că*i de la iubit;
Cărticicam cornurele,
Pă de lături cu mărgele.
Şi mo scrie tare greu,
Ca s^o pot ceti şi eu.
Oi ceti^o prin grădină,
Şi sara pe la lumină,
Cu suspinul din inimă.
Şhoi ceti*o*n pomişori,
Cu lacrămi din ochişori.
Doamne, bate neamţum drum,
Oo luat ce*o fost mai bun.
Doamne, bate neamţum faţă,
Oo luat fără musteaţă.
Doamne, bate neamţum cale,
Oo luat ce*o fost mai tare.
Bate, Doamne, neamţum dos,
Oo luat ce*o fost frumos,
Şi*o rămas batjocurile,
Să ne poarte jocurile;
Şi*au rămas cen golomos * ,
Să iubească *cen* frumos.
Şbo rămas obielele,
Să iubească fetele.
Colom vîrvu * nucului
Cîntă^şi puiu cucului,
Mai în jos, pe rămurele,

Cîntă*şi două turturele.
Mai în jos, pe la trupină,
Cînt«o pasere străină.
Ş*aşe chită de cu jele,
Frunza, iarba toată piere.
Se opreşte sfîntul soare,
Şi ies maicele în cale.
Numai a mea nu mai iese,
Să*mi asculte pasărea,
Cum mha cîntat patima.
— Maică, măiculiţa mea,
De te*a lovit dor de mine,
Ia drumuţul de*a lungu,
Oraşele de<a rîndu.
Că pe mine mi*i afla
în fundul Italiei,
La compania mîndrii;
Sub o trupină de brad,
Acolo mhaflamgropat,
Unde neamţul rmo puşcat.
Mîndre semne mhi afla:
La picioare, iarbă verde,
Pe la brîu, holde de grîu.
Din buzuţă, tămăiţă
Din ochiţi, doi păuniţi,
Din sprincene, două pene,
Şi din frunte, iarbă verde.
Şi din gît, sanşiu* mflorit,
Că de grea moarte*am murit:
De plasa* cuţitului,
De puşca*mpăratului.
Fără lumină de ceară,
Fără om din a mea ţară.
Făr' de lumină de său,
Fără om din satul meu.

De la Măria Tăfcan,
fată de **20** de ani, din Năneşti.

39

MOARTEA CĂTANEI

Avu maica doi feciori,
Cu ochiţii negrişori,
Albăd feţişoara lor,
Ca şi lîna oilor.
Vine vremea la feciori,
Vine carte şi poruncă,
Din doi, unu să se ducă,
Din doi, unu să s«aleagă,
Carem cătane să meargă.
Mîndrău mîndra şi frumoasă,
Ca şi lumea ibostoasă * .
Turcud şerpe adormit,
Şedem tuf* acoperit;
Turcud şerpe verinos *,
Cîte şepte pică jos;
Cîte opt şi cîte cinci,
Pînă nu rămîn voinici.
Pică unu într<o cărare,
Şid găseşte<o fată mare
Şiu aprinde*o luminare.
Vine<on căpitan călare,
Tot strîgînd în gura mare:
— Stîngedi, fată, lumina,
Că ţboi ciunti viaţa.
La cătamaşad dedat *,
Să moară moartempuşcat,
Şi din sabie dumicat *,
Fără lumină de său,
Fără om din satul său,
Fără lumină de ceară,
Fără om din a lui ţară.
Mulţi îs tăieţi şbmpuşcaţi,

Pungă * drumuri aruncaţi.
Nimem lume nud jeleşte,
Făr*on corb îi străjuieşte.
Tot din gunaşa^şi grăie:
— O' muriţi, o' vă sculaţi.
Că de cînd vă străjuiesc,
Şi peneleuni năpîrlesc,
Oamuu la Sîntămărie,
Mărg oamenii la mînăstire,
S*or ruga şi pentru mine.

De la Ileana Ardelean,
fată de 12 de ani, din Berbeşti.

40

VOINICUL MORBOS ÎN ŢARĂ STRĂINĂ

Pe cel deluţ cuntenit *
Este*on voinic adormit,
De trei zile la pămînt.
De*o parte apa îl bate,
De una soareled arde.
Numai pe deasupra lui,
Trece puiu corbului,
El trece şi aşa zice:
— Din mîndru cămeşoi mînca,
Şboi bea sînge din mîndra.
Da voinicmaşa strîga:
— Du*te, puiuţ, la biata,
Carne din mine nud mînca,
Nici îi bea sînge din mîndra.
Oamuu sîmbătă seara,
Mîni vine dumineca.
Oamenii numai şbor mere *,

Tot pe la mînăstiri,
Cu prescuri * şi cu lumini.
S*or ruga lui Dumnezău,
S*or ruga şi pentru mine,
Să nu mor pe ţări străine.
Că p*aci de mboi muri,
Cine focu m*a jeli.
Nici am surori să mă cînte,
Nice fraţi să mă comînde *,
Nici surori să mă jeliâ(scă),
Nici fraţi să mă prohodiâ(scă)
Ajutamiba Dumnezău, .
Şi rmoi ducem satu mieu,
Ş*oi muri la tatămiieu.
Colo şi de mboi muri,
Tare nu mboi bănui.
Surorile rmor jeli,
Şi fraţii rmor prohodi.
Surorile rmor cînta,
Şi fraţii rmor îngropa.
ÎVbor jeli şi mîndrele,
în trei luni, cu trei cununi,
în trei sfinte duminici,
Cu pui * roşii la mîneci,
în trei joi cu tizeroi *,
Şi trei vineri cu briboi *.
Şi numai pe la Rusalii,
Cu rozmalin* de cel mare.
Şi numai la tîrgurele,
Cu struţuri * din boldurele * .
Şi numai pe la strînsuri * ,
Cu struţuri de strămături * .
Şi numai pin şezători,
Cu struţuri verde de flori.

De la Toader Hoza Boicu,
de **60** de ani, din Ieud.

4'

JURĂMÎNTUL CĂTANEI

Rozmoiin verde corcios *,
Maică, rmai făcut frumos,
Da neamţului de bun folos.
Cînd ţi* am fost, maică, mai dulce,
Neamţu m*o jurat sub cruce.
Cînd ţbam fost, maică, mai drag,
M*o jurat neamţu sub steag;
Pe apă şi pă uscat,
De sluguţă neamţului,
De soţie drumului.
Da drumuţud grea soţie,
N*am picioare să mă ţie,
Nici mîndre să mă mîngîie,
Nici condei sămii pot eu scrie,
Nice cernială sămii fie.
Jurămîntud tare greu,
Cel ce joâră cum jor eu.
Jurămîntul baş lăsa,
Da mă tem că m*oi usca.
Jurămîntul baş ţinea,
Da mă tem că moi putea.
Noauă ani îi cale lungă,
Cine ar putea s*ajungă.
Hei, tu, dulce a mea ţară,
De*oi trăi, călca*tboi iară.
Io*s aşa demstrăinat,
Ca şi floarea verdem bat * .
Eu îmi şed între străini,
Ca şi floarea verdem spini.
D*aşa o zis mîndra mea:
— Vină tu, cîn' îi putea.
De*ai fi negru ca tina,
Ibdbteaş ca inima;**

De*ai fi negru ca scrumu,
Ibdite*aş ca sufletu.

De la Toader Hoza Boicu,
de 60 de ani, din Ieud.

42

1LCUŢA

Undezi locu, la din loc,
La mijloc Budeştiului,
La curtea preotului,
Domnii beau, se veselesc,
Pe Ilcuţa o peţesc.
O peţiră cît peţiră,
Pe joi seara credinţiră * ,
Şi vineri sara muriră.
Cînd a fost la cîntători *,
Făcutumo scăldători,
Cînd s<o zărit zorile,
Sosîtumo druştile *.
Numai mirele*o strigat:
— Preoteasă, soacră mare,
Mînă pe llcuţsafară.
— Pă îlca nmoi mîna,
Că llca*i moartă pe masă,
Cu perine de mătasă;
Cu păr galbîn despletit,
Cu brăţiucu * năpostit.
— Preoteasă, soacră mare,
Mînă pe Ilcuţ*afară,
Că nu pot descăleca,
De doruţ de la dînsa.

Dmte dor în Valea*sacă,
Spune cucului să tacă.
Să numii cînte cu bănat*,
Oamu mîndra nvo lăsat;
Să numii cînte aşa morţit *,
Oamu mîndra mi*o murit.

De la Elisabcla Barodi,
fată de *10* de ani, din Rcrbeşli.

45

ULICIOR

Frunză verde, vâram pom,
Vai, săracu Ulicior;
Nu ştiu cum bomiblat de rînd,
De«o luat crîşmelem rînd.
Numai joi de*o dintr*o vreme
El acasă şi*o d*înturnat,
Femeia sa şi*o aflat,
Aflat^o culcatăm pat.
Nu semduna o scula,
Da şixomtrebat cocoana.
— Hăi, Mări, draga tatii,
De mult s«o culcat mă>ta<
— Mama amu s*o culcat,
Focu, rău ti<o blăstămat.
— Tu, Niţă, femeia mea,
Scoală şimii dă de mîncat.
Focu, iute s<o»apucat,
Cinăm masă o gătat.
Numai el că şi*o cinat,
Noapte bună *şuo* luat.
— Noapte bună, că mă duc,

Mai mult nu ţboi me(re) la plug;
Noapte bună, moi vini,
Mai mult nu ţboi plugari.
— Noapte bună, hiruţ * vie,
Cum fugi tu de*a ta soţie.
La poduţu Sighetului,
L*o aşteptat pizmaşii.
Unu tăbacă bo dat,
Unu foc bo scăpărat,
Unu cu bota * bo dat.
D*atîta bo dat de rău,
De bo sărit capum tău * ;
Atîta bo dat de tare,
De bo sărit capum vale.
Da cel ce bo omorît,
Să vedem ce*o băznuit * :
Măji * de aur şi de*argint,
De*o făcut o groazăm tîrg.
Măji de aur ori de sare,
De*o făcut o groază mare,
Şi la coconi * supărare.

De la Elisabeta Borodi,
fată de 20 de ani, din Berbeşti.

44

LORINTE

Suflă vîntumtre morminte,
Vine vestea de Lorinte,
Zace nebun, fără minte.
Strigă tarem gura mare,
Nime nu şti ce bai * are.
Din durerea lui cea grea,
Nime nud şti mîngîia.

Că a scris în testamînt *,
Să nudmgroapem mormînt;
Ci săd deie focului,
De ce*a ars viaţa lui.
El a scris pe o hîrtie,
Carte cu limbă de moarte:
Neamul lui să nu se strîngă,
Suroriţe să nud plîngă.
Maica lui să*şi puie struţ,
Oa murit şbacest fluţ * .
Maica lui şbo d*auzit,
Şi la el că o venit
Cu doftori, cu vrăjitoare,
Mai ştiute pe sub soare.
L*au doftorit, bau vrăjit,
Leacul nu i bau găsit,
Batăr * unde o îmbiat,
Leacul nu i bo aflat.
Maica«şi rupse ş*aşa zise:
— Lorincuţ, dragu mamii,
Scris*ai rele, scris*ai bune,
Cîte le*ai ştiut pe lume,
Ş*amu le grăieşti nebune.
El îşi scrise pe hîrtie,
Neamul lui să nu mai vie:
— Fraţilor mei, faceţi bine,
Nu v*apropieţi de mine.
Ve*ţi împlea de boală rea*,
Nu iute ve*ţi scoate de ea.
La fîntîna unei biete,
Se scaldă şi nişte fete,
Pînăm doauăzeci şi şepte.
Tot se scaldă şi semtreabă:
La cared faţa mai albă?
într*o vineri dimineaţă,
Se scaldă şi o nevastă.
Nevasta a fost tăroasă *

Ş'O născut fată frumoasă.
Acee *tavo* adus mie,
Mult doruţ şi rea urgie.
Mireasa inimii lui,
Şedem dunga patului.
Ea se pleacă pe*a lui faţă,
Şi el o cuprindem braţă.
El semtinde şi o strînge,
Şi de«acolo nu mai plînge.

De la Ion Cupcea, din Călineşti.

43"

MOARTEA[1] LUI DUMITRU

Frunză verde de chidru *,
Dusms^au mîndruţ Dumitru.
Miercuri seara şuo plecat,
joi pe<amiază s*omecat,
Vineri veste o dunturnat.
Grea ploiţă o plouat,
Munţii toţi s*au surupat,
Văile s*au tulburat,
Luhad* mare, ***ho*** luat.
Numai el că şi*o strigat:
— N*am avut soţii cu dor,
Să mă scoată din izvor,
N*am avut soţii cu jele,
Să mă scoată de la rele,
De la moartea mea cea grea.
Nici am lumină de ceară,
Nici omuţ din a mea tiară.
Nici am lumină de său,
Nici omuţ din neamul meu.

[1] Vezi cap.TVoff *(lnmormîntarea),* voi. II, p. 47.5—474.

Numai el o poruncit,
Pe*o frunză verde de plop,
La tată<său la Pricop,
Ca să umble fără cîop *.
La Pavăl la fratosău,
Ca săd facă copîrşău *,
Copîrşău mîndrumpănat,
Că el numai s*omecat.
Copîrşău mîndrumcernit,
Că*i de duşmani omorît.
Numai el o poruncit
Pe<on puiuţ de mierlă neagră,
La sormsa la Pălagă,
La sormsa Pălăguţă,
Tot săd cînte mîndrum frunză,
Săd cînte şi săd jelească
Şi pre el săd pominească.
Pînă'i lume şi vileag * ,
N#a veni în sat de steag.
Numai el şi«au poruncit,
Pe*on firuţ de iarbă verde,
Si la feciori si la fete,
Să facă bine săd ierte.
Să joace, să se veseliască,
Pe el să nud agodiască *.

De la Ileana Ardelean, din Berbeşti.

46

ORFANA

— Mamă, inimă de piatră,
Vimacasă cîteodată,
Vezi străinii cum mă poartă:
Desculţă si neschimbată,

Şi toită * cîteodată.
Şase îvam fost învăţată,
Cam fost tare dezmierdată.
Mamă, de dor de la tine
Arde cămeşa pe mine,
Nu o poate stinge nime.
Vara ploauă, iarna ninge,
Nime nu o poate stinge,
Doru mamei rău mămvinge.
Mămucă, de doru tău
Mă topesc ca inum tău * .
Mămucă, de jelea ta
Mă topesc ca cînepa.
Mamă, de zilele mele
Şi lui Dumnezău *in* jele,
Pietrile plîng pe vâlcele,
Pasărilem cuiburele.
Mămucă, de traiu mieu,
Şi lui Dumnezău *in* greu,
Pietrile plîng pe pîrău,
Pasărilem cuibu său,
Că nu poci de doru tău.
Ies afară, văd un nor,
Şi nu pot dea mamei dor,
Ies afară şi văd stele,
Şi nu pot dea mamei jele.
Mult îi moartea blăstămată,
Despărţie(şte) mamă cu fată.
Pe mine rmo despărţit,
Cu cine bineam trăit.
De niar fi arsă casa,
Nu mar dure inima,
Ca şi după mămuca.
Un an, doi, ar fi trecut,
Casă nouăaş fi făcut,
Mamă dulceaş fi avut.
Iocud pot oamenii stinge,
Cu moartea nu poţi învinge;
Moartea te frige mai tare
Decît focul cel mai mare.
Frunzucă verde de văsc,
Eu de dormţi mă topesc.
Mămuca mă vede bine,
Că mid dor de oarecine.
— Hei, tu, pruncă tinerea,
Decît să te văd aşa,
Mai bine te*oi îngropa,
La fîntînă la izvor,
Să văd de cine *ţin* dor.
— Du*mă, mamă, şi mămgroap
La fîntînă pe Dumbravă,
Ca vini cui iam fost dragă;
La fîntînă, şia bea apă,
Şi<ţi vedea cui iam fost dragă.
Cîte rele petrecui,
Nam lădiţă să le pui,
Nici cheiţă să lemcui,
Mamă dulce să le spui.
Deaş avea cîte mătuşi,
Nms ca mamele de dulci.
De<s mamele cît de rele,
Tot îi mai bine cu ele,
Că«şi cată pruncii cu jele.
Mătuşile întrăm casă,
Iară se duc şi mă lasă,
Rămîi cu inima arsă.
— Hai, tu, mămulica mea,
Fă«ţi cărare pe sub nuci,
Şi vină la ai tăi prunci.
Fă«ţi cărare prin briboi *,
Şi vină pînă la noi.
Fă*ţi cărare prin călini,
Şi mă du de la străini.
Străinii cină la masă,

Eu le ţin luminăm casă.
Străinii la masă cină,
Eu lbs sfeşnic şi lumină.
Dacă gată de cinat,
Multe vasă de spălat,
Şi tîrzior de culcat.
Pe cînd vreau a mă culca,
Iară prind a mă scula.
Şi cînd vreau a adormi,
Iară prind a mă trezi.
Durmbmaş tare cu dor,
Dar mid musai să mă scol;
Că de*aş fi la mama mea,
M*aş scula cînd eu aş vrea.
Dar dacă*s la străinei,
Scolmmă cînd strigă ei.
Şi dacă«s la străinele,
Scolmmă cînd strigă ele.
Durmbmaş pe apă*afară,
Dar mă scol, dacă mă scoală.
Oaş zice c*oi mai durmi,
Nu mă lasă străinii,
Cum rmar lăsa părinţii.
Că la părinţi daoaş fi,
Mbar da pace şbaş durmi;
La străini îmi dă simbrie,
Şi numii lasă omenie.

De la Irina Hoza a lui Boicu,
nevaslă de 26 de ani, din Ieud.

47

RAIUL Şl IADUL

Dimineaţă mă sculai,
Mă lăui, mă pieptănai,
M*alergai pînă la rai,
Ce văzui mă bucurai,
M»am scăpat şbam zis aşa:
Aici bine aş şedea,
Daoar fi şi mîndra mea.
îngerii s<o supărat,
Si de mînă rmo luat,
Şi afară m*o ţipat * .
M*alergai pînă la iad,
Ce*am văzut rmam spăimîntat:
Trupuri negre dezvălite,
Şi de popi neprohodite.
Mă uitai pe o zăbrea *
Şi văzui pe mîndra mea;
Şeapte draci o tinzuia *,
Trei era călări pe ea,
Doi de mînuri o trăgea.
Doi cu corbaci * o bătea,
Doamne, rău o tinzuia.
Şi ea dacă rmo văzut,
Doamne, bine bo părut.
— Vinămcoace lîngă mine,
Acestea«s şi pentru tine.
Eu încă bam zis aşa:
— Săzi acolo, mîndra mea,
Că ştii cum mbai bătut curaua *
Si mbai băut munca * mea,
Cînd mă duceam la voi sara.
Eu ţbam dus palincă * m masă,
Tmai primit ca o jupîneasă*.
Eu am fost mortu de beat,
Tu rmai chemat, coită *, m pat,
Tu ziceai că nud păcat.
Amu taci şi şezi în iad,
Mama ta, ce tbo dat!

De la Toader Hoza Boicu,
de 60 de ani, din Ieud.

HOREA MIRESEI

La ştimpuţu * vraniţii *,
Şede mama miresei,
Cu o dalbă ştergătoare,
Se roagă sfîntului soare:
S*o tie ziuca mare,
Că are*o şiucă * ducătoare,
Pintre lunci, pintre preluci *,
La părinţi necunoscuţi.
Rîndu* m casa nu ba şti,
Focuţ, ruşine ba fi.
Şa spune către somside *,
Ele s*or coti ş*or rîde.
— Frunză verde de vişine,
Mă duc, mamă, de la tine,
Doru meu, ţie*ţi rămîne.
Iad, mamă, şid pune bine.
Şid liagăm năframă albă,
Şid pune deasupram ladă.
Cînd teajunge dor odată,
Dmte la ladă şid cată.
Cînd teajunge vreme grea,
Dmte la ladă şid ia.
Dea fi doru, cum bai pus,
Io*s la faţă cum mam dus.
Si dea fi dorutumtors,
Io*s la faţă cum n<am fost.

De la Ileana Ardelean,
fată de *22* de ani, din Berbeşti.

HOREA UIEGII

Ţucmte, uiagă *, m fund,
Că mai pus cu. . . m prund.
Ţucmte, uiagă plină,
Că mai pus cu. . . m tină.
Ţucmte, uiagă goală,
Cum mai pus, aşa mă scoală
Eu te beau de bunişoară,
Tu marunci pe sub lăicioară
Cînd la gură te rădic,
Tunni cînţi mie glig, glig, gl
Glig, glig, glig mai linişor,
Să meargă mai binişor.
Glig, glig, glig cîtilinaş *
Că te năpost * pe grumaz *.
Cînd te văd la căpătîi *,
Eu atuncia mă mîngîi.
Uieguţă, iubit vas,
Ceteră * cu dulce glas.
Ceterea şi horinca *,
Şi mîndruca săraca,
Acelea mi*o fost mama.
Ceteruca cînd<o aud,
Toate relele le uit.
Pe mîndruca cînd o văd,
Toată mintea că mi*o pierd.
Ţup, opincă, pînăm pod,
Pînă am vro dobtrei zloţi;
Că dacă tid găuri,
Ti*oi duce la BaiadVlare
Şi mia fă opinci de oaie.
Şi*om unge curelele,
De*or sclipi ca stelele.

Pe la nojiță* cu flori,
Tbom rădica pînăm nori;
La gurgîi* cu floricele,
Tbom rădica pînăm stele.

De la Ileana Ardelean,
fata de 22 ani, din Berbeşti.

ÎNTEMNIȚATUL

Multe zilemdelungate,
Trăiam fără libertate,
Mîncam pită măsurată,
Mîncam carne nesărată.
Toată ziua lucram lînă,
Nici un ban pe săptămînă.
Cînd era de către seară,
Mămchideau ca pe o fiară.
Mă culcam fără mîncare,
Mă sculam făr*alinare.
Nimem lume pe sub soare,
Să mămtrebe ce mă doare.
Poci peri ca şi un cîne,
Cine rma plînge pe mine?
Clopotele din cetate *,
Singurele*şi fac dreptate,
Că ele*s cu pompă * mare
Şi dau ştirem depărtare:
Că amud mort oarecare.
Toată lumea strigă tare:
Peară, nud pagubă mare!
Numai eu mă plîng de jele,
Multe*s păcatele mele.
De s*ar face o minune,
Să mă văd scăpat în lume,
N*aş mai greşi niciodată,
Ferbrmaş de orice faptă,
Fie mică, fie mare.
Pentru că rma prinde iară,
Şi rmanichide ca pe*o fiară.
Un haiduc * cu haină lungă,
La raport stă sa mă ducă.
Altu zice, măi! dăd pace,
Că din cîne, om nud face.
Mămhățeşte, mă trudeşte,
Pînă groapa mbo găteşte.
Doamne, cată din nălțime
La un rob * scîrbit ca mine
Şbmi ajută, Doamne,«o dată,
Să mămipac cu lumea toată.
Să mibmpăc şi să mămipac,
Să nu mai pic altum sac.
Găstad sacu dracului
în punerea capului.

De la fostul închis în temnița de la Gherla,
Grigore Pleş, de 33 de ani, din Ieud.

3'

CÎNTECUL EMIGRĂRII

Frunză verde, lemn uscat,
Cînd de*acasă am plecat,
Frunză verde, iarbă grasă,
Plecarăm, Doamne, de*acasă
Tot cu inimioara arsă.
Frunză verde, lemn uscat.
Eu cînd am ieşit din sat,

Departe rmam depărtat
Şi pe ai mei bam lăsat.
Scumpul meu şi iubit sat,
Eu pe tine te«am lăsat.
Rămas bun, iubite tată,
Adă mîna şi mă iartă.
Să ştiţi, părinţi şi soţie,
Eu plec astăzi şi vă las,
Cu mult dor şi cu năcaz.
O dată că mă mai uit,
Nu ştiu vede*v*oi mai mult,
Şi mă rog şi de iertare,
De la mic, pînă la mare,
Faceţi bine, mă iertaţi,
Şi de mine nu uitaţi.
Frunză verde, lemn uscat,
Eu cînd am ieşit din sat,
De jele, de năcăjit,
Nicăiri nu rmam oprit,
Pîn' la staţic-am sosît.
Frunză verde de măcriş * ,
La staţie la gbeizăş * .
Frunză verde de pelin,
De*acolo rmam pus pe trin.
Şi pe trin cînd rmam urc.at,
Ziuă bună mbam luat.
Trinu pleacămcet şi lin,
Eu de jele tot suspin,
Şi nevasta tot plîngînd.
Frunză verde de cireş,
Ziua, noaptea tot am mers;
Frunză verde de săcară,
Pînă ce*am ieşit din tiară.
A doua zi deminiaţa,
Amară mbo fost viaţa.
Lăsai Ţara Ungurească,
Intrai în Ţară Orvăţească *,
în ţara orvatului,
La apusu soarelui.
Acolo gheizăş' o stat,
Că pămîntul s*o gătat,
Toţi din gbeizăş jos nbam dat.
în Fiume, staţied mare,
Ced zidită lîngă mare.
D^acolo nbam luat la cale,
Pe*o uliţă foarte mare,
Pîn' la vapor la cănţălare *.
Frunză verde de bujor,
Şi ne«au dat cărţi de vapor.
Dacă cărţile nbau dat,
La vizită ne*au băgat.
Frunză verde de bemei,
în cortil * lîngă helei *,
Stau trei doctori ca trei lei,
Frunză verde ca iarba,
Doctori din America.
Foarte tare vizita
Şi sănătoşi ne afla,
Cărţile ne ştempelea *,
Că sîntem buni a pleca,
în ţarăm America,
Pentru orice muncă grea.
Nu mai este drurmdedîer,
Numai tot apă şi cer.
La marginea apelor
E staţia vapoarelor.
Şi nbam suit pe vapor,
Cu multă jale şi dor,
Şim vapor nbam aşezat,
Fiecare badui pat,
Ş*atunci vapormo plecat.
Către sfinţitu soarelui,
Pe mijlocmoceanului,
Vaporu se legăna,

Oamenii toţi tremura
Şi mtr*o noapte deplin
Mers*o vaporu tot lin,
Fără grije, fără chin.
A doua zi demineaţa,
Amară *n'uo* fost viaţa.
Din pat jos dacă nham dat,
Ne duceam ca omu bat,
Că nu eram mai în stare
Nici să mai stăm pe picioare
Cînd vaporu se scutura,
Tot de paturi ne trîntia,
Iară noi ne rădicam,
Lui Dumnezău ne rugam.
Ameţiţi pe cum eram,
La nemică nu gîndiam,
Nici la lume, nici la dor,
Ci la chinul de pe vapor.
Oceanule apă rece,
Dumnezău sfîntul te sece;
Să te fi săcat de mult,
Eu să nu te fi trecut;
Nici să nu te triacă nime,
Să fii tu plătit cu mine.
Eu din gur«am cuvîntat,
Lui Dumnezău mam rugat:
Du*mă, Doamne, la uscat,
Să fiu de popămgropat,
Nu în mare aruncat,
De peştii cei mari mîncat.
Dumnezău rmau ascultat,
în Amerioam întrat.
Iar aicea ce să vezi:
Numai negri şi engleji.

De la Vasile Mariş, de 40 de ani, din Ieud,
plecat în America în 1911.

11. COLINDE

NAŞTEREA LUI HRISTOS

Refren: Florile dalbe.

La mijlocu ceriului,
Florile dalbe,
La mijlocu ceriului,
Estcon pom a raiului,
Florile dalbe,
Este*on pom a raiului.
Pe la poalemipoleit,
La mijloc îi zugrăvit,
La vîrfuţ întraurit.
Dar acolo cine şede?
Şădmşi patru rîndunele,
Şuşi împletesc luminele.
Lumini dalbe ca de ceară,
Să se vadă peste ţară.
Multă cale mbam călcat:
Tot cale de nouă zile
Am călcat în doauă zile.
Că murgu mi*o cimpezit [1],
Aducînd pe Domnul sfînt.

1 Vezi capitolul *Note,* voi. II, p. 474

La pîrăul lui Iordan,
La curţile * lui Adam,
Vinuri patru porumbaşi
Cu glas ca de feciorași:
Scoală, scoală, Domnul nost,
Şi scoală şi slujnicele
Să»şi mătoare sobele *,
Să>şi aşterne mesele,
Să*şi împle păhărele,
Cu vîrfu cosiţelor,
Cu poalele sugnelor * .
Cît gunoi bor mătura,
Tot în mare bor ţipa.
Marea vine, căd mai mare,
Să vedem cea adunare.
Îşi adună doi boi suri,
Cu coarnele de auri.
Din vîrfuţu coarnelor,
Leagînuţ de păltinuţ.
Dam leagăn cined culcat?
Fiu' Maiciimfăşurat,
Cu făşură * de mătasă,
Făcută de«mpărătească.
Treceţi crai şi hodiniţi.
— Nam venit să hodinim,
Ceam venit să povestim.
Oare unde pe pămînt,
Sau născut fiul Cel sfînt?
Din grădină cu flori albe,
Cu o mînă flori culege,
Cu una struţuri făcea
Şim sat la boieri ducea.
Cineascultă colinda,
Dumnezău sfîntud trăia(scă),
Şi pe toţi cu gazdal său,
Săd trăiască Dumnezău.

Şi mă trăia şi pe mine,
Poate v<am colindat bine.

De la Ileana Ardelean,
fată de 22 de ani, din Berbeşti.

COLINDUL NAŞTERII LUI ISUS HRISTOS

Refren: Demineaţa lui Crăciun.

Sculaţi, gazde, nu durmiţi,
Sculaţi, gazde, nu durmiţi,
Demineaţa lui Crăciun,
Că nun vreme de durmit,
Ci vreme de prăznuit.
Că vine o sărbătoare,
Cea mai sfîntă pe sub soare.
Astăzi Dumnezău o vrut,
Om pentru noi s<o făcut.
Din fecioară *s>o* născut,
Din Mariamreacurată,
într«o micuţă poiată,
îngerii veniră jos,
Unde sau născut Hristos,
Şi frumos sau lăudat,
Cu toţii sau bucurat.
Şi noi să ne veselim,
Cu toţii să prăznuim,
Pînăm veci săd alduim * .
La a lui Hristos venire,
La a noastră mîntuire.
Dintraceastă mică casă
Binele să nu mai iasă.
De oameni să fie iubită,

Totdeauna pomenită,
De Domnul blagoslovită.

De la Parasca Clundriş,
fată de 18 ani, din Ieud.

COLINDUL NAŞTERII DOMNULUI NOSTRU ISUS HRISTOS

Sosît*o ziua cea sfîntă,
De proroci de mult vestită,
Care lumea o cinsteşte,
De creştini se prăznuieşte.
Sculaţi, boieri, nu durmiţi,
Vă gîndiţi de prăznuiţi.
Că vă vine*o sărbătoare,
Mai cinstită pe sub soare.
Astăzi Domnul s*a născut,
Pentru noi om s<a făcut.
Astăzi cerul s*a deschis
Şi pe îngeri bo trimis,
îngerii o*au prăznuit.
La păcurari * o*au vestit.
Păcurari, vă bucuraţi,
Şi la Hristos alergaţi.
In iesle îl veţi afla,
Că ba născut Măria.
Răsărita, răsărit,
Bucurie pre pămînt.
Astăzi ziua lui Crăciun,
Lui Crăciun, celui bătrîn,
Ce cu toţii o dorim
Şi din inimă poftim:
Din a ta frumoasă casă,
Binele să nu mai iasă.
Dumnezău să vă ibască *.
La mulţi ani să vă trăiască.
Să fii, gazdă, bucuros,
La naşterea lui Hristos.

De la Vartolomei Pricep, din Săpînţa.

4

NAŞTEREA LUI HRISTOS

Sculaţi, sculaţi, boieri mari,
Sculaţi, voi, români plugari,
Că vă vin colindători,
Noaptea pe la cîntători.
Nu vă aduc nici un rău,
Ce vaduc pre Dumnezău,
Să vă mîntuiască de rău.
Un Dumnezău nou născut,
în räntii * e învăscut * .
Că pre ceri s*o arătat,
Un luciafăr minunat,
Foarte tare luminat,
Inima sămtinerească,
Oamenii săd înfrăţească.
Noi vă zicem să trăiţi,
întru mulţi ani fericiţi,
Şi ca pomii să rodiţi,
Si ca ei sămibătrîniti.

De la Miliai Şerban,
învăţător în Săpînţa

COLINDUL MAICEI SFINTE CÎND AU NĂSCUT PE HRISTOS

Refren: Hoidilin şi iară lin,
Frunză verde rozmolin.

Maica sfîntă s*o luat,
Hoidilin şi iară lin,
Frunză verde rozmolin,
Tot pe plai, picior de rai.
Prin ţarine cînd trecea,
Rîturi uscatemverzia,
Din pociumpi * făclii ardea.
Din nuiele luminele,
Şi de*acolo s>o luat,
Sub cruce de tisă verde *.
— Fire*ai, tisă, dalduită
De mine, de Dumnezău,
Mai tare de Fiul mieu.
Din trupină ta cea mîndra,
Tot să«şi facă cruce mîndra,
La cea mînăstire mîndra.
Ea de*acolo s*o luat,
Tot la ieslea oilor.
Nu s<o putut hodini,
De cronţatul * oilor,
De tropotul mieilor.
Iară ea aşa şbo zis:
— Nu mi*oi pune mintea mere
Cu mărhucă * mînînţele.
Maica sfîntă s*o luat,
Pe un cîmpuţ lung şi lat:
Cu o seceră la brîu,
La o holdiţă de grîu.
Şăzu jos să hodinească,
Pe Isus Hristos săd nască.
Dar nu putea hodini:
De sunetul vîntului,
De zgomotul griului.
— Să fii, grîule,«alduit,
De mine, de Fiul sfînt,
De colaci*şi de prinoasă,
Pe la sărbători frumoasă.
Ea de*acolo s*o luat,
La umbră de plop înalt.
Şăzu jos să hodinească,
Pe Isus Hristos săd nască.
Dar nu putea hodini,
Căci plopul se tot clăti:
De sunatul vîntului,
De zgomotul frunzelor.
— Filmai tu, plop, blăstămat
Si de vînturi dărîmat,
Frunzam tine să nu steie,
Nici în încet, nici în vînt,
Şi nicicînd pe«acest pămînt.
Ea de*acolo s<o luat,
Pe la ieslea boilor.
Boiimdată ce*o vedea,
Loc în iesle căd făcea.
Aici s*o născut Hristos,
Creştinilor de folos.
— Fire*aţi voi, boi, alduiţi:
întrmn ceas să vă hrăniţi
Simtrmnul să hodiniţi,
Sim unul să osteniţi.
Pînă plugarilor mînca,
îţi sădea şi*ţi hodini;
Pînă plugaribor gusta,
îţi sădea şi*ţi rumăga.
Să fii, gazdă, veselos,

Să poţi merge la itros *,
Şi găzdoaia veseloasă,
Oai ajuns zile frumoasă.

De la Măria Tăscan, fată din Nănesti.

COLINDUL MAICEI ŞI A FIULUI EI SFÎNT SI RĂSTIGNIREA LUI PE MUNTELE GOLGOTEi

Refren: Mîndrăd sara de Crăciun.

Colo sus la răsărit,
Mîndrăd sara de Crăciun,
Lucezit*o, lucezit*
Un lucer * mîndru galbîn.
D*aceea nud lucezire,
Ci e sfîntă mînăstire,
Cu podu de ceară sfîntă,
Cu păreţii de tămîie.
Da acolo cine*şi sede?
Şepte popi, şepte dieci *,
Mai pe*atîţia patrierci * .
Slujbă mîndra cineascultă?
Maica Sfîntă cu Fiul mic.
Fiul zbiară, stare mare,
Maica nud poate*ascultare.
— Taci, Fiule, taci, dragule.
Că eu am ţie ce*ţi dare:
Toate cheile raiului,
Scaunu judeţiului.
Paharul botezului.
Dacă în rai ţid duntra:
Cu scaunud judeca,
Cu păharud boteza,
Din păgîni creştini îi fâ.
Fiul mai tare zbiera,
Maica nud poate«asculta.
— Sui, maică, pe stîngu meu
Şi te uită ce văd eu:
Trei oraşă jidoveşti.
Intrmn oraş miemii fac,
Crucită mîndra de brad;
Şbntrmn oraş miemii fac,
Crucită, mamă, de fier;
Şimtrmn oraş miemii fac,
Cunună mîndra de spini.
Cununa în cap mbor pune,
Cununa mbor apăsa,
Sfîntu păr s*a rînteza *,
Sfîntu sînge s<a vărsa,
Păcătoşii bor călca.
La Pilat că bo luat:
— Răstigneştemid, Pilate,
Că de nu lid răstigni,
Nouămipărat nu nid fi.
Şi Pilat s<o sufulcat,
Şi pe mînuri s*o spălat,
Căd sînge nevinovat,
Şid păcat pe jos prădat.
— Răstigneştemid, Pilate,
Că de nu lid răstigni,
Nouă Pilat nu nid fi.
Si Pilat s*o sufulcat *
Şi pe mînuri s*o spălat:
— Da eu mă spăl de păcat,
Căd sînge nevinovat.
Crucea de*a umăr bo pus,
Sus la Golgota bo dus.
Cînd pe cruced pironeşte,
Jizibn faţă îl ştopeşte *,

Cu varga de rugi îl băteşte,
Cu suliţad străpungeşte,
Sîngele pe stîlp mergeşte.

De la Vasile Ples, din Ieud.

NAŞTEREA LUI HRISTOS. TRĂDAREA LUI IUDA. JUDECATA LUI PILAT. RĂSTIGNIREA. SPÎNZURA. REA LUI IUDA. ÎNVIEREA LUI HRISTOS ŞI MÎNTU1* REA CELOR DIN LIMBI ŞI A ÎNTREG NEAMULUI OMENESC

Scoală, gazdă, şezi la masă,
Hristos Domnul nost,
Scoală, şezi la masă,
Ş*ascultă colinda noastră,
Hristos Domnul nost,
Ş«ascultă colinda noastră.
Căd colinda lui Hristos,
La tot omul de folos.
Cînd vremea da*o sosît,
Ce prorocii o prorocit,
L*o născut Maica cea sfîntă,
Decît lumea mai cinstită,
De Dumnezău blagoslovită:
în ieslea boilor,
împărat îngerilor.
Să fii, Maică, adevărată,
Oai născut fiu fără tată,
Şbai născut un fiuţ sfînt,
Oamenilor pre pămînt.
Iar Fiul dacă creştea,
Multe minuni că făcea:
Bolnavbi tămăduia,

Pe orbi cu ochi îi făcea.
Jidovii se mînia
Şi în loc săd răsplătească,
Stă gata săd răstignească.
Şi s*au strîns cu toţii la sfat
Ca căd ducă la Pilat.
Cînd cocoşii că*şi cîntară,
Iudam talpe se sculară,
La jidovi de alergară,
Şi le*au zis lor aşa:
— De*mi veţi da treizeci de zloţi
Eu voi vinde pe Hristos.
Treizeci de zloţi că ***bo*** dat,
Pe Hristos bau cumpărat,
Toţi jidanii de poganii
Cu treizeci de banii.
Şi pe Hristos îl prinde
Şi la Pilat îl duce:
— Răstigneştemid, Pilate,
Gau făcut prea mult păcate!
— Ba eu nu boi răstigni,
Că mie păcat mba fi,
Căd trupşor nevinovat,
Sînge de creştin curat.
Ei strigară a doua oară,
Cu cuvinte de ocară:
— Răstigneştemid, Pilat,
Nu ţba fi nici un păcat.
Că de nu nid răstigneşti,
Nouă Pilat nu ne eşti.
Şi Pilat bo judecat,
Vinămtru el mo aflat,
Şi pe mînuri s*o spălat,
De sînge nevinovat,
Şi iară lor li bo dat.
Ei s*o strîns cu toţi ciopoară*,
Pe Hristos ca săd omoară.

Şi bo prins şi bo legat,
Şi stă gata de plecat,
La locu de răstignire.
Si **bo** luat si **bo** dus
Pe dealul Golgotebn sus,
Pe cruce de brad bo pus,
Cu sulița bo străpuns,
Mult sînge şi apă«o curs.
Pe cruce de lemn de brad,
Pentrma lui Adam păcat.
Şim locuț» de un brîuț»
L*o încins cu un ruguț *,
în locuț de comînac *,
Cunună de spini pe cap.
Lîngă cruce cine sta?
Tot Maica Preacurata,
Şi pe Fiul său cînta:
— O, Fiule, o, dragule,
Toate le rabzi de minune.
O, Fiuțu meu cel dulce,
Coborbte de pe cruce.
— Eu cu drag rmaş coborî,
Da nu mă lasă jidovii.
Dumnezeu de sus căta
Şi la Fiul său uita:
Cum sta spînzurat pe lemn,
Pentrma lui Iuda îndemn.
Dumnezău s*o supărat,
Pămîntmo cutremurat,
Petri multe*o despicat,
Soarele bomtunecat.
Lunam sînge*o îmbrăcat.
Luna s*o*mbrăcat în sînge,
îngerii o prins a plînge,
Şi stelele încă toate,
Că mau fost vrednic de moarte.
îngerii plîngea pe sus,

Văzînd că moare Isus.
Ucenici plîngeau pe jos,
Văzînd că moare Hristos.
Văzînd Iuda ce*o lucrat,
De la jidovi oalergat
Şi banii bo aruncat,
S*au dus de s*o spînzurat.
Jidovii s*o spăimîntat,
De pe cruce bau luat,
Groapăm piatră au săpat
Şbacolo bau îngropat.
Grele streji au aruncat,
Să străjuia pe*mpărat.
Dumnezău au poruncit,
Străjile toate*au înlemnit,
Ş*a treia zi au înviat
Şi s*o coborît la iad,
Ca să scoată pe Adam
Şi pe pruncii lui Avram:
— Scoală, Adame, hai cu mine,
Să miei * de la rău la bine,
Că de cînd aici şedeai,
Doamne, rău te năcăjeai.
Scoală dară să pornim,
Sus la cer să ne suim.
Sus la ceri ca s*au suit,
Cu Tatăl au vorovit:
Cum pe noi ne*a mîntuit
De*acel vecinie iad cumplit.

Mulțămită gazdei

Şi colinda o gătăm,
Sus la ceri că omălțăm.
Omchinăm pe sănătate,
Să trăiâ(scă) gazdele toate.
Omchinăm cu cuget bun,

•pi.
• ʲ - Vezi cap.TVWe, voi. II, p. 474–47J-

Gam ajuns sfîntu Crăciun.
Să fii, gazdă, veselos,
Ca să mergem la itros*,
La naşterea lui Hristos.
Să fii, gazdă,m veselie,
Ca să mergem la litie *,
La naşterea lui Mesie.
Şi colinda nud mai multă,
Să trăia cine*o ascultă.
Şi colindad atîta,
Cineascultă să trăia.

De la Vasile Pleş,
de 30 de ani, din Ieud.

8

COLINDUL MAICII ŞI A FIULUI EI

Refren: Raza mîndrăia soarelui.

Umblă Maica după fiu,
Raza mîndrăia soarelui,
Tot plîngînd şi întrebînd:
— Nbaţi văzut pe Fiul sfînt?
— Ba noi poate bam văzut,
Dară nu bam cunoscut.
— Dacă cumva baţi văzut,
A cunoaşte baţi putut:
Că pre faţa Fiiului
Scrisăd raza soarelui,
Şi pe fruntean luna plină,
Luna plină cu lumină.
Iar pre a lui umerei,
Strălucesc luceaferei.
— Maică sfîntă, *den* aşea,

Noi îţi dăm o veste rea:
Căd la curte la Pilat,
Răstignit pe lemn de brad.
Maica plînge şi semfrînge,
Inimad înoatăm sînge.
îngeri sînt o ceată mare,
Zboară la ea demtristare,
Şi la cer că o rădică,
Dară Maica le cuvîntă:
— Fiul meu tot Domn a fi
Şi cei buni îi vor fi fii;
Celor răi va răsplăti,
Şi în veci *va.* pedepsi.

De la Mihai Şerban,
învăţător în Săpînţa.

COLINDUL RĂSTIGNIRII LUI HRISTOS

Refren: Demineaţa lui Crăciun

Coborît*o, coborît,
Coborît*o, coborît,
Demineaţa lui Crăciun,
Domnul Hristos pe pămînt,
Domnul Hristos pe pămînt,
Demineaţa lui Crăciun,
Pîntre holde de grîu sfînt.
Jidovii că bau cuprins,
L«au cuprins şi bau legat.
Şi bo trimăs la«mpărat.
— Răstingneşted, ddmpărate,
Că de nu lid răstigni,
împărat nouă nud ii.

O strigat a două oară:
— Răstigneşted şid omoară.
El tare s«o supărat,
De mînie s*o sufulcat *,
Palmi peste obraz bo dat.
Cu suliţa bo străpuns,
Sîngele pe piept *bo* curs,
Maică«sa că şuo strigat,
Că mar trebui vărsat,
Că nud sînge vinovat.
Cincascultă colinda,
Dumnezeu sfîntud trăiâ(scă).

De la Ileana Ardelean, fată de 22 de ani,
din Berbeşti.

COLINDUL TRĂDĂTORULUI IUDA ŞI.A RĂSTIGNIRII LUI HRISTOS

Refren: Domnului Doamne

De ziuă se revărsară,
Trei cocoşi mîndri cîntară,
Iudam talpe se sculară.
Adă vinu şi na banu,
luda grăia cu duşmanu:
— De mid da treizeci de zloţi
Eu ţi«oi vinde pe Hristos;
De mid da treizeci deargint,
Ţi boi da de răstignit.
Treizeci de zloţi de *bo* dat,
Pe Hristos bo căpătat.
După masă bo aflat,
Şi bo cuprins, bo legat,
Şi bo trimăs la Pilat.
— Răstigneştemid, Pilate.
— Ba eu nu boi răstigni,
Că mie păcat mia fi.
— Răstigneştemid, Pilat,
Pe cruce mîndra de brad.
Nu te teme de păcat.
Că de nu nid răstigneşti,
Nouă Pilat nu ne eşti.
Pe cruce de bo ridicat,
Pilat rău sa supărat,
Şi la Maica oalergat:
— Hei, tu, Măiculiţă dulce,
Fiul tău îi sus pe cruce.
Maica rău *s<o* supărat,
Şi numai s*o alergat,
Tot prin lin şi prin pelin,
Poale albe sufulcînd*,
Cizme negre desculţînd,
Părul galbîn despletind,
Şi pea ei fiuţ jelind.
— Cobori, fiuţ, de pe cruce,
Că ţuoi fi măicuţă dulce.
— De mid fi, de nu mid fi,
Deaicea moi coborî.
Nu mi'oi lăsa creştinii
Pentru jizii, păgînii.
Lasă, măiculiţă, lasă,
Cum or şti să mă căznească,
Tot am parte creştinească.
Căznească«mă cît de rău,
Nu ma lăsa Dumnezău.
Cineascultă colinda,
Dumnezău sfîntud trăiă(scă).

De la Parasca Chindriş.
fată din leud.

II

COLINDUL BRADULUI ŞI A TRĂDĂRII LUI IUDA

Refren: Domnului şi<a nost Domn.

Ce sarăd si astă*sară,
Astau sara de Crăciun,
Domnului şba nost Domn,
Că s*o născut Fiul sfînt.
Noi nu ştim unde*o născut:
Supt umbruţa bradului,
Ce se roagă soarelui,
Să nud ciunte vîrfu lui.
Poatese el tot ruga,
Că vîrfu i bor ciuntă,
Şi bor punem curţi pe masă,
în iasară * tot de falâ.
Doi cocoşi negri cînta,
Iuda din pat se scula,
Pe obraz nu se spăla.
Fium braţe căd lua,
La jidovi îl arăta.
— Ia cătaţi că eu îl vînd
Numai cu treizeci deargint.
Da nu vid vînd de trăit,
Ci vid vînd de răstignit.
Oaiestad musai să moară,
Ced născut din Fecioară.
Aiesta capu ba da,
Că bo născut Măria.
Maică*sa şim auzit,
jos la el o coborît.
Cu Ion că sjomtîlnit.
— Măi Ioane, Sîntioane,
Cît ai umblat pe pămînt,
N*ai văzut pe Domnul sfînt?

— Eu poate că bam văzut,
Dară nu bam cunoscut.
— Fiul meu îi cunoscut:
Cel ce poartă praporile,
Praporile cu braţele,
în toate duminecile,
Pe la toate bisericele.
— Numai eu că bam văzut
Lîngă curtea lui Pilat,
Răstignit pe lemn de brad.

De la Ţeţilia Borodi,
fată din Berbeşti.

COLINDUL MINUNILOR, RĂSTIGNIRII ŞI A ÎNVIERII LUI ISUS HRISTOS

Refren: Domnului Domn.

Din Măria s*o născut,
Domnului Domn,
Isus Hristos pre pămînt,
S*a*ntrupat din Duhul sfînt.
Cu oameni o petrecut,
Multe minuni o făcut.
Bolnavii îi vindeca,
Orbii cu ochi îi făcea,
Jidovii se mînia.
Ei dacă s*au mîniat,
După el au alergat.
Pe Hristos dacă bo prins,
Sus pe cruce bau întins.
Cunună de spini bo pus,
Cu brîu de rug bau încins.

De pe cruce bau luat,
Groapăm piatră bau săpat,
Acolo bau îngropat,
Şa treia zi amviat.
Sus la ceruri s«o suit,
De unde*o fost coborît.
Şi cu tatăl o vorbit,
Că pre noi nea mîntuit:
De osîndă şi de iad,
Pre noi nea răscumpărat,
Si raiul nea descuiat.
Ca în veci săd moştenim
Şi pre Tatăl săd mărim.

De la Vartolomei Pricop, din Săpînţa.

'3

RĂSTIGNIREA LUI HRISTOS

Refren: Florile dalbe.

Cînd Hristos cina la masă,
Stau evreii după casă,
Dar Iuda că o intrat,
Lui Hristos de s<omchinat.
El afară a ieşit,
Şi jidovilor o grăit:
— Daţbmi treizeci de arginţi
Şi vid dau săd răstigniţi.
luda iubitor de bani
L*o vîndut bai săi duşmani.
Cînd Hristos găta de cină,
Merse sub pom în grădină.
Iuda după el s*o dus,
Dar jidovii prin ascuns.
Şi cînd ludad sărutară,
Iar jidovii şid legară.
Lau purtat pîn' la Pilat
Şi la casa cea de sfat.
Sfatul lor au hotărît
Ca să fie răstignit.
Pe cruce de brad bau pus,
Cu suliţa bau împuns,
Sîngele pe crucea curs.
Dar mulţimea a strigat:
« Nu trebe pe jos vărsat,
Sîngele nevinovat »,
Soarele semtuneca,
Lunam sînge semibrăca,
Munţii se cutremura,
Apele se tulbura.
îngeriimcepurăa plînge,
Că se varsăatîta sînge.
Dar pe Iuda blăstămat
Sufletul rău bo mustrat,
Şi s<o dus, s*o spînzurat.

De la Vartolomei Pricop, din Săpînţa.

FACEREA LUMII. PĂCATUL STRĂMOŞILOR NOŞTRI VIATA LUI 1SUS HRISTOS DE LA NAŞTEREA SA PÎN' LA MOARTE

Cînd Domnul sa miluit
Şi pămîntul bo zidit,
Pe om bo pus pe pămînt
Să vestească a lui cuvînt.
A făcut şi altă lume,
Cu suflete mult mai bune,

fus*o şi îngeriun ceri,
Să laude cu cîntări.
Dar Satana blăstămat,
Prea tare s<o înălţat.
Cu îngerii blăstămaţi
Fostau tare îngîmfaţi.
Vrînd să semalţe prea tare,
Mersau prea iadului cale.
Dar *s>o* aflat doborîţi
Şi de iad toţi înghiţiţi.
Ei din îngeri minunaţi
Iatăd draci întunecaţi.
Satana mult s*o gîndit,
Cua lui draci s>o sfătuit,
Cum sămşele şi pe om,
Să măscuite dea lui Domn.
Adam trăia fericit
în raiul de pe pămînt.
Că navea de necăjit,
Nici din lume de murit.
Diavolii au făcut sfat,
Şimtrmn şerpe s*o băgat,
Pdng * mn pom s<o învîrtit,
Pdngă pomul cel oprit.
Pe Eva o înşălat,
Din acel pom a mîncat.
Au dus şi ba ei bărbat,
Pre Domnul bo supărat
Dumnezău acel de sus,
Pre oameni blăstăm o pus:
Să trăiască cu sudori,
Să se facă muncitori,
Pe pămînt să năcăjască,
Morţi în lipsă să trăiască,
Raiul să nud miruiască,
Pre Domnul să nud privească.
Adam omceput a plînge,

Si Domnului sfînt ad zice:
Săd ierte a lui păcat,
Că muierea bomşelat.
Eva plîngea tot mai tare,
Vrînd să capete iertare,
Că la marele păcat,
Şerpele oamşelat.
Domnul sfînt s*o îndurat
Spre oameni, cînd s<o rugat,
Şi lor lea făgăduit
Ca trimete un fiu sfînt,
Săd înveţe cum să facă,
Numai Domnului săd placă,
Şi săd scoată din păcat,
Din întunecosul iad.
Oamenii de pe pămînt
Multă vreme bo dorit
Pe pruncuţul acel sfînt,
Ce le*o fost făgăduit.
Patru mii de ani trecură,
Si fiul sfînt se născură
Num curţile domnilor,
Ci în ieslea vitelor.
Hristos sa născut sărac,
Că lui săraciid mai plac.
Mama lui, floare frumoasă,
Din muieri cea mai aleasă,
L«omfăşurat în scutece,
îngerii cînta cîntece.
Trei păstori cu gînduri bune,
Au venit lamchinăciune,
Aducînd daruri dea lor,
Cerescului pruncuşor.
Trei crai de la răsărit,
Cu steauaau călătorit,
Veniră lamchinarea lui,
Scumpe daruri aducîndud.

Au aflat pe cel dorit,
De Domnul făgăduit,
De profeţi mulţi prorocit,
Ce pe om bo mtntuit.
După ce ei bo aflat,
Bucuroşi i s*omchinat.
Şi lui mari daruri bo dat,
Ca unui maremipărat.
Lumea toată o jucat,
Şi cîntînd s*o bucurat:
Dracii rău s*o îngrozit
Cma lor domn de pre pămînt.
îngerii cînta: mărire,
Domnii răi striga: perire
Celuia ce s*a născut,
Care lumea o făcut.
Domnul din cer bo ferit,
Pe Mesia cel dorit,
Să nud piardă oamenii,
Pînă ce ba mîntui.
După ce el o crescut,
Si treizeci de ani o avut,
S*o botezat de la loan,
în rîul lui Iordan.
Atunci ceriul s*o deschis,
Părintele sfînt o zis:
Ăstad fiul cel iubit
Care bine bam voit,
Ascultaţi a lui cuvînt,
Ced spune pe*acest pămînt.
El lumea o învăţat,
Mare turmă'O cîştigat.
El omvins lumea şi dracii,
Şbo mîngîiat toţi săracii.
Pe bolnavi bo vindecat
Şi pe morţi bo înviat.

*e cruce s*o răstignit
Şi la oameni lbo dăruit:
Viaţa cea de vecie
Şi cereascămipărăţie.
Bucurase fiecare,
La a Naşterei serbare.
Să se bucure tot pămîntul
Că s*a întrupat cuvîntul.
S*alerge cu mic cu mare
Lui Hristos spre închinare.
Cei ce lui s*or închina,
Mare dar or căpăta:
Iertarea păcatului
Şi locaşul raiului.
Prin naştere nbo scăpat:
De munci grele şi păcat,
De munca grea a iadului,
De văpaia focului.
Colinda noastră nud mai multă,
Să trăiâ(scă) cine<o ascultă.
Colinda noastrăd atîta
Pe gazdă Domud trăia.

De la Vartolomei Pricop, din Săpînţa.

'5

COLINDUL LUI ADAM ŞI EVA

Refren: florile dalbe.

Dumnezău, de lamceput,
Toată lumea o făcut,
O făcut Domnul Hristos
Pe Adam foarte frumos,

9

Pe Eva o ijdănit *,
Laolaltă că i*o tomnit.
De mînă că *vo* luat,
Şi în rai că i*o băgat.
Iar acolo că li<o dat
Din toţi pomii să mănînce.
Din pomul cel înflorit
Nu mănînce, căd oprit.
Da şerpeled veninos
ŞiiO atîrnat creanga jos.
Şi pe Eva omşelat,
Şi două poamef0 luat
Şi lui Adam că *uo* dat.
Dumnezău *s>o* supărat,
Şi către ei au strigat:
— Măi Adame, ceai lucrat,
Măi Adame, merged jos,
Şid lucra camn păcătos.
— Şi tu, Evă,m jos îi mere *
Şid lucra ca şi*o muiere.
—Vai, Doamne, cum nu mas duce
Din astă grădină dulce;
Cum, Doamne, eu nu miaş mere *
Din astă grădină cu mere.
— Fimai, şerpe, blăstămat,
Peamîndoi niai înşălat:
Şerpe, cînd tea durea capu
Ieşi la drum, şi<ţi cată liacu.
Şi fiţi, gazde, veseloşi,
Caţi ajuns Crăciun frumos.
Şi găzdoaia veseloasă
Go ajuns zile frumoasă
Şi naşterea cea Hristoasă.

De la Ileana Ardelean, din Berbeşti.

16

ADAM ŞI EVA

în grădina raiului,
în grădina raiului,
Demineaţa lui Crăciun,
ŞedcAdam şi Eva lui
Şbşi plînge greşala lui.
O plînge cu tînguială,
Şa raiului despărţală:
Fimai, şerpe, blăstămat,
Unde te*oi găsi culcat,
Capu săîţi fie fărmat;
Unde te*oi afla durmind,
Capu săsţi fie zdrobit.
Să trăiască draga gazdă,
Cu draga de jupîneasă,
Numai ei ca să rodiască,
Ca spicuţu grîului,
în postu Sînpetrului.

De la Axene Ardelean, din Berbeşti.

17

COLINDUL CRĂCIUNULUI

Refren: Florile dalbe.

Sus, boieri, nu mai durmiţi,
Vremea e să vă gătiţi,
Casa să o măturaţi,
Masa să o încărcaţi.
Căci umblăm să colindăm,
Şi pe Domnul căutăm;
Căci sa născut Domn preabun,

în locaşul lui Crăciun.
S*a născut un domn frumos,
Numele lui e Hristos.
Nu durmim de astă*sară,
Ci şedem în priveghează.
Din sara ajunului
Pîm într^a Crăciunului.
Aşteptăm pe Domnul sfînt,
Ca să vie pre pămînt.
Căci e fiul ceriului
Şi Domnul pămîntului.
în sara cea de ajun,
Vin coconii lui Crăciun,
Să cînte, să colindeze,
Viaţă lungă să doriască,
Tuturor cari sînt în casă,
Şi să veselesc la masă.
Hristos le deie de toate
Şi la mulţi ani sănătate.
Să fii, gazdă, bucuros,
De naşterea lui Hristos.

De Ia Vartolomei Pricop, din Săpînţa.

COLINDUL CRĂCIUNULUI

Refren: Florile dalbe.

Astă*sară, gazdă bună,
Pre noi Crăciunul ne*adună,
La cinstfbaceastă casă,
Ca să ne pui după masă.
Gazdă, găzdoaie, cîrnaţi,
în traistă la prunci băgaţi,

Şi un coc * ar avea loc,
Ca să*ţi cîntăm de noroc.
Oor veni cîşlegile,
Sbti mărita fetele.
Voi, tineri, vă veseliţi,
Şi deacuma dănţuiţi.
Şi cei bătrîni tot aşa,
Că am ajuns Naşterea,
Ciucuri verde de mătasă,
Năpostbmă, gazdă,m casă,
Că mă plouă de mă varsă.
Murguţu mbo cimpovit *,
Trebubiuar potcovit;
Cu potcoave de mătasă,
Cu cuie de sîrmăurasă;
Cu potcoave de colaci
Şi cu cuie de cîrnaţi.

De la Ileana Ardelean, din Berbeşti.

'9

COLIND

Florile dalbe de măr,
Daţi cu toţii să fim toţii,
Să sărim într*o grădină,
Acolo este«o fîntînă,
Si on strat de bosuioc.
Bosuiocu ciuntad'-om
Şim fîntînă atinged*om,
Sus în cer că stropid<om.
Sus la steaua cea mai mare,
Cămipistreşte *, popistreşte *.
IVlîneci albe frate^său,

Guleraş tătîncsău.
Cine*ascultă colinda,
Dumnezău sfîntud trăiâ(scă).
Noi nu colindăm minciuni,
Să ne dai nuci şi aluni.
Să ne măsuri cu cana,
Pînă ne*om umplea poala.

De la Gheorghe Rusu, fecior din Berbeşti.

COLIND

Refren: Hai Leru, Ler Doamne.

Jor, jor, jor, grădini cu flori,
Hai, Leru, Ler Doamne,
Paştemii murgu priponit.
Undeîş paşte, nmşi cunoaşte,
Unde sare, urmă mare.
Sari în vînt, sari în pămînt,
Sari îii mare, căd mai mare.
Cîţi avui mai lăudat,
Toţi în mare s«omecat.
Numai Toader*diecel *,
El nemic nu *şuo* uitat,
Fărmn corn de chepeniag *.
Colinduţa o gătăm,
Şi la gazde*o închinăm:
S*ajungă Naşteri frumoase,
Ca ceriul de luminoase.
Dumneavoastră să trăiţi
întru mulţi ani fericiţi.

De la Ştefan Ardelean, fecior din Berbeşti.

COLINDUL JUDEŢULULDE<PE<URMĂ

Refren. Colindă.mă, Doamne, colindă.

Hăi Ioane, Sîntioane,
Hăi Ioane, Sîntioane,
Colindămiă, Doamne, colindă.
în te uităm jos pe mare,
în te uităm jos pe mare,
Colindămiă, Doamne, colindă,
în dreptu sfîntului soare,
Este*o masă rotilată *,
De îngeri împrejurată,
Cărticelele^ deschise,
Mîndra rugăm ceri făcuse.
De ruguţa * lor cea mare,
Pomiim rai se legănară.
Zor, zor, zor, cîmpuţ cu flori.
Dacela nud cîmp cu flori,
Căd cununa lui Hristos,
Cu care ho botezat,
Sfîntu Ion bo chemat.
— Hăi Ioane, Sîntioane,
Spuneme cînd îi judeţu?
—Judeţu atunci a fi,
Cînd lună pe cer ma fi,
Nici soare n*a răsări,
Fraţi cu fraţi nu s*or iubi,
Nici pruncii cu părinţii.
Cînd vale de foc *ş'ua* merge,
Ardoor cei fără de lege.
Cînd vale de foc şi*a curge,
Ardemr cei fără de cruce.
Cine*ascultă colinda,
Dumnezău sfîntud trăiâ(scă)

Şi pe toţi cu gazcbal său
Săd trăiască Dumnezău.
Noi colinda o gătăm,
Sus la cer o înălţăm,
Jos la gazde^o închinăm.
Omchinăm de sănătate,
Şi cu mai multe bucate.
Să fii, gazdă, veseloasă
Pe la asta zi frumoasă.
Să fii, gazdă, veselos
La naşterea lui Hristos.

De la Axene Ardelean, din Berbeşti.

22

COLINDUL JUDECĂŢII D^APOl

Dai în sus şi daim jos,
Dai demn loc mîndru frumos,
Că«s florile*a mărului,
Dai de*o masă rotilată *,
De îngeri încunjurată,
îngerii cîci * mă văzură,
Mîndra rugă că*şi făcură.
Pe cînd ruga s«o gătat,
Pomiim rai s*o legănat.
Zori, zori, zori,
Cîmpuţ cu flori,
Acela nud cîmp cu flori,
Cid raiul cel luminos,
Şi coroana lui Hristos.
Strîga Ion Sîntion,
Că judeţul cînd a fi:
Cîmpul mîndru iuamverzi,

Soarele ma răsări,
Şi luna pe cer ma fi,
Fraţi cu fraţi nu s*or văji,
Nici pruncii cu părinţii.
Rămîi, gazdă, veselos,
Gai ajuns Crăciun frumos.
Şi găzdoaia veseloasă,
Go ajuns zile frumoasă.

De la Mihai Cupcea, din Călineşti.

23

COLINDUL LUI HRISTOS

Refren: Lerui, Doamne.

Hoi Lerui, Doamne,
Zori, zori, zori, dalbe surori,
Nu păziţi cu zorile;
Hoi Lerui, Doamne,
Dumnezău îi cu oile
Printre holde jidoveşti.
Nimeni lume nud văzură,
Făr«o fată de jidov.
La jidovi o alergat,
Şi pe jidovi i*o sculat.
S>o sculat şi s*o gătat,
Cu săcuri şi cu topoară,
Pe Dumnezău săd omoară.
Dumnezău îi ca on sfînt,
Da li'O dat ploaie şi vînt,
Şi neguri pînăm pămînt,
Şi pe jizi i*o rătăcit.
Colinduţa nud mai multă,
Să trăiâ(scă) cine*o ascultă.

Colinduțad atîta,
Pe gazdă Domnud trăia.
Şi să fie veselos,
La naşterea lui Hristos.

De la Axene Ardelean, din Berbeşti.

COLINDUL PĂCURARULUI

Refren: Oi linud lin.

Sus în vîrful muntelui,
Oi linud lin,
Sub crucită bradului,
Erau trei păcurărei
Cu oile pdngă * ei.
Păcurăreii țin un sfat,
Pre cel mai mic bau mînat:
Să întoarne oile,
Oo rătăcit bietele.
Oile le*o înturnat,
Dar grea lege i s*o dat:
Ori săd taie, ori săd puste,
Ori săd puiemtre țăpuşte *,
El o strigat către ei:
« O, dragi frățiorii mei,
De s>amtîmpla să mor eu,
Nu mămgropați în temeteu *,
Nici în verde țintirim,
Oacolo voi fi străin.
Cim staulul oilor,
în jocuțu mieilor.
Şi drag fluieraşu meu,

Punețid la capu meu.
Cînd vor sufla vînturi grele,
Să*mi fluiere hori de jele.
Săracele oi cornute,
Cum rmor căuta pre munte,
Şi dragi mieluşeii mei,
Cum rmor căuta şi ei. »

De la Mihai Bizău
învățător din Ieud.

² J

COLINDUL OILOR

Refren: Florile dalbe.

La mijlocu ritului*,
Este*on boteieş * de oi.
La oițe cine*mi şede?
Sede Domnul Dumnezău,
Şedem lance * răzămat,
Cu fluier înverigat.
Fluier zice, turma strînge,
Fluier tace, turmamtoarce.
Tot omtoarce pe răzoare,
Ca să*şi pască mirioare * .
Tot omtoarce la dîmboace *
Ca să*şi pască bărbînoace.
Tot omtoarce la vîlcele,
Ca să*şi pască floricele.
Si numai Domnul nost
*
Auzitam că nid da:
Nu ne da la om sărac,
Că ne*a paşte prin grădini,
Ne*a adăpa din fîntîni,

Cine ne dă la om găzdac *,
Că nea sui sus la munte
Ş*om bea apă din izvoară.
Mai trude(eşte), Doamne, trude
Pînăm dalbă primăvară,
Cînd a fi frunza cît banu
Şi iarba pe cît îi acu.
Noi ţie ţbom dărui:
La Crăciun, on purcel bun,
La Ispas, on bulz de caş.

De la Axene Ardelean, din Berbeşti.

26

RUGĂMINTEA SFÎNTULUI PETRU

Refren: Domnului Domn.

Joacă, joacă Petream rai,
Domnului Domn,
Joacă, joacă Petream rai,
Tot îşi joacă şi se roagă,
Domnului Domn,
Tot îşi joacă şi se roagă.
Se roagă lui Dumnezău,
Să«şi vadă neam de al său.
El văzu pe tată^său.
Şi ziseră către el:
— Pietro, Pietro, fiel * frumos,
Iamiă pe mine în rai cu tine.
— Loc în rai, tătucă, mai.
Cît în lume ţbai trăit,
Loc în rai nu ţbai gătit.
Numai un colac * ţiai dat,
Şiacela bai imputat.

Iarăşi joacă şi se roagă,
Se roagă lui Dumnezău
Ca să'şi vadă neam deal său.
Şi văzu pe mamaia.
Şi ea zicea către el:
— Pietro, Pietro, fiel frumos,
la<mă pe minem rai cu tine.
— Loc în rai, mămucă, nai.
Cît în lume ţiai trăit,
Loc în rai nu ţiai gătit.
Cu săracii ţiai lucrat
Şi plata nu i leai dat,
Fără chelmu * fărinii,
De pe dosu sîtii,
Şi zăruţu * laptelui
Dedesuptu caşului.
Iarăşi joacă şi se roagă,
Se roagă lui Dumnezău
Ca să*şi vază neam deal său.
El văzu pe sormsa.
Şi ea zicea către el:
— Pietro, Pietro, fiel frumos,
Ia<mă pe mine în rai cu tine.
— Loc în rai, sorucă, nai.
Cît în lume ţiai trăit,
Loc în rai nu ţiai gătit,
Peste garduri ai sărit.
Iarăşi joacă şi se roagă,
Se roagă lui Dumnezău,
Ca să*şi vadă neam deal său.
El văzu pe frate<său.
— Pietro, Pietro, fiel frumos,
Ia*mă pe mine în rai cu tine.
— Loc în rai, frătiucă, ai.
Pusai stîna lîngă drum,
Şi care cum o vinit,
bai îmbrăcat, bai hrănit,

Loc în rai tot ţbai gătit.
Sănătatea meargăm casă,
Bogăţiamiprejur de casă.
Plata noastră nud nemică,
Fănon litār * de horincă[1].
Nice acee nu om cere,
Fărămdulcită cu miere.

De la Axene Ardelean, din Berbeşti.

27

COLINDUL CERBULUI MINUNAT

Refren: Că<s jlorile«a mâruluv

Mîndrmşi cîntămn cerb în codru,
Că*s florile*a mărului.
De*aşa*şi cîntă de cu jele,
De gîndeşti că codrul piere,
Nimem lume nud aude,
Făr*o doamnămipărătească,
Dintr<o mîndra de fereastă.
Doamna iute ssomibrăcat,
Lamrpărat şbo d*alergat.
— înălţate ddmpărate,
Credemiid ce*oi spune eu?
Mîndrmşi cîntămn cerb în codru.
împăratu s*o sculat,
Şi iute s*o îmbrăcat,
Puşcam spate şbo luat.
Murgul şi bomtărniţat *
Şi pe el omcălecat,
Către codrmo alergat.
Da în sus şi da în jos,
Da de urma cerbului.

Vezi capitolul *Note,* voi, II, p. 475.

Află cerbul hodinind,
Supt on corciu * de rozmarin.
Tinse puşca săd împuşte.
— Ho, ho, ho, nu mă<mpuşca,
Că nms eu cine gîndeşti:
Eu mbs fecior demipărat,
De părinţi mam ascultat.
Cînd de*acasă mbam plecat,
Mama mea rmo blăstămat:
Să fiu fiară codrioară,
Nime să nu mă omoară,
Noauă ani şi noauă zile.
Daoacelea lboi plini,
Jos la sate*oi coborî:
Biserici descuiemiboi,
Slujbe mîndre facemiboi
Si încă eu dărubmboi:
Scaunul judeţului,
Paharul botezului.
îndată cern rai mboi întră:
Pre cei mari boi cununa,
Pre cei mici boi boteza.
Rămîi gazdă veselos ş. c. 1.

De la Mihai Cupcea, din Călineşti.

28

BOGATU ŞI SĂRACU

Refren: Domnului Doamne.

Luară*se, duseră>se,
Domnului Doamne,
Luară>se, duseră*se,
Doi feciori colindători,
Domnului Doamne,

Doi feciori colindători,
Pe la miez de cîntători *,
Pe ulița satului,
La casa bogatului.
— Bună sara, bogat mare.
— Sănătoşi, colindători.
— Gatad cina s<o cinăm?
— Cinau gata, nu de voi,
Ci de bogați ca şi noi.
Ei de*acolo s>o luat,
Pe marginea satului,
La casa săracului.
— Bună sara, sărac tare,
Gatad cina s*o cinăm?
— Cinad gata pe puțin,
Dați cu ea s*o împărțim.
Cu cîtă nu nbom ajunge,
Mergcom în sat ş«om aduce
Cu cît nu nbom sătura,
Mergcom şborn împrumuta.
Ei de*acolo s«o luat,
Pe cununa dealului,
La porțile iadului.
— Sui, Petre, pe stînga mea,
Şi te uită ced vedea?
— Văd casa bogatului,
în mijlocul iadului.
Cu mesele neaşternute,
Păharăle neîmplute.
Ei de^acolo s>o luat
La porțile raiului.
— Sui, Petre, pe driapta mea,
Şi te uită ced vedea?
— Văd casa săracului
Din mijlocu raiului,
Din hopaia * binelui;
Cu mesele aşternute,

Cu păhărele împlute.
Colinduțad atîtâ,
Cineascultă să trăiâ(scă).

De la Axene Ardelean,
fată de 16 ani, din Berbeşti.

29

COLINDUL DUMINECII

Refren: Florile dalbe.

La măru lui Dumnezeu,
Florile dalbe,
Nu ştiu ce s*o înjitat*,
Că merele luo furat,
Florile dalbe.
Dumnezău strajă^o mînat,
Să măsoare pămîntu,
Tot pămîntu cu cotu,
Şi ceriu cu stînginu *,
Peste munții cei înalți
Cu zăbrele răzîmați.
La zăbreaua cea mai mică,
Scrisăd sfîntă duminică,
Nud bine*a lucra nimica.
La zăbreaua cea mai mare,
Scrisăd sfîntă sărbătoare,
Nimic nud bine«a lucrare.
Noi colinda o gătăm,
Pe Dumnezău lăudăm;
Apoi şi pe dumneavoastră,
Dumnezău să vă trăiască.

De la Gheorghe Rusu,
fecior de 21 de ani, din Berbeşti.

COLINDUL ANIMALELOR BUNE

Refren: Florile dalbe.

Sînt doi brazi încetinaţi,
Florile dalbe;
Cura miere, cură vin,
Si să face feredeu *,
Florile dalbe,
Şi se scaldă Dumnezău,
Dumnezău cu soţu său.
Tot se scaldă şi semtreabă:
Ced mai bun pe ăst pămînt?
Ced mai bun ca boul bun?
Că brazdă neagră prăvăleşte,
Grîu roşu răsăreşte.
Grîud roşu ca şi focu,
Si măscatu * ca si bobu.
Ced mai bun ca oaia bună?
Că temveste *, te hrăneşte
Şi cu miel te dăruieşte.
Tot se scaldă şi semtreabă,
Ced mai bun ca calu bun?
Că te duce şi teaduce,
Şim trezie şim beţie,
Şi or ce grea de mînie.
Colinduţa nud mai multă,
Să trăiâ(scă) cine^o ascultă;
Colinduţad atîtâ,
Pe gazdă Domnud trăia.

De la Gheorghe Rusu,
fecior din Berbeşti.

COLINDUL VOINICULUI

Refren: Domnului Doamne.

Domnului Doamne,
La roşu de răsărit,
Mîndru joacă on voinic,
Domnului Doamne.
După soare se întoarce,
După soare cînd răsare,
După lună cînd lumină.
Nimem lume nud văzură,
Făr*o dalbămipărătească.
Lamipărat şuo dalergat:
— înălţate ddmpărate,
Nai văzut, ceam văzut eu.
Că la roşu de răsărit,
Mîndru joacă dmn voinic.
Da nu joacă, cum se joacă,
După soare se ddntoarce.
După soare cînd răsare,
După lună cînd lumină,
împăratu s*o gătat,
în haine albe s>om~ibrăcat,
La voinic *şvo* dalergat.
— Dăd, voinice, să jucăm,
Şi murgu să nid schimbăm.
— înălţate ddmpărate,
De jucat putem juca,
Da murgu nu bom schimba;
Ca tău murg îi mai înalt,
Se cade supt împărat.
A meu murg îi jos, mai mic,
Se cade supt un voinic.

Colinduţad atîta,
Pe gazdă, Domud trăiâ(scă).

De la Gheorghe Rusu, din Berbeşti.

P

COLINDUL FETEI DE MĂRITAT

Refren: Florile dalbe de măr.

La luncile soarelui,
Flori dalbe de măr,
La fîntînă corbului,
Grele ploi că au plouat,
Luncile mi leau spălat.
Apoi soareau răsărit,
Flori frumoaseau înflorit.
Fetele cum auziră,
După flori se pogorîră.
Le rupea şi lealegea,
Luncile le sărăcea:
Cele mari cu braţurile,
Cele mici mai puţinele.
Cînd feciorii le văzură,
Pîn'la ele de fugiră.
Noroc bun că le zicea
Şi de mînă le prindea,
Şi în dor le dezmierda.
Da pe fata cea mai albă,
Un fecior aşa omtreabă:
— De eşti fată de mărit *
Mă primeşti tu la petit?
Fatam faţă rumenia,
Şi feciorului grăia:
— De cînd mama rmo făcut,

A iubi eu mam ştiut.
Apoi zic, să fie fecior,
Cui boi spune al meu dor.
Că nud om peacest pămînt
Să mă scoată din cuvînt.
Pe picioare să mă calce,
Mînam sîn să mbo bage.
Faţiamii albă să mbo sărute,
Ochibmi negri să se uite.
Cel fecior se minuna
Şi pe fată'O întreba:
— Mă>ta unde te<o făcut,
Dea iubi mai învăţiat?
Si esti dulce feciorilor,
Ca nucile coconilor,
Ca vinul bătrînilor.
Apoi fatad răspundea:
— Ma făcut măicuţa mea:
în strungile oilor,
Tot la cîmpul florilor.
— Să fii, fată, bucuroasă
De colinda ast' frumoasă;
Omchinăm pe sănătate,
Pe la gazde, pe la toate.
Colinduţad atîta,
Pe gazdă Domnubl trăiâ(scă).

De la Ion Cupcea, din Călineşti.

33

COLIND ŢIGĂNESC

Refrenul din capul colindei.

Sa horbit* şi ţiganii
O biserica zidi.

Iar linda lepinda,
Rastova crastova,
Leru pantaler mandos,
Trandafil gajos.
Fac ţiganii o beserică
în cel capăt de sat,
Unded locu mai curat,
Păreţii din ce bor face?
Din liptii * şi din plăcinte,
Ca popa bine să cînte.
Da cu ce or şindili * ?
Cornişori din cîrneciori,
Şi cu cuie de jumere,
Gacele mai bine*or mere * .
Clopotu din ce bor pune?
Că bor fâ(ce) de cap de cal,
Să s*audă peste deal.
Ba bor fâ de cap de cîne,
Să cînte cu mult mai bine,
Uşa a fi de clisă * grasă,
Să vadă sfeţii * de«acasă.
Că doară^or trage la rugă,
Tragemar dracu pe drugă,
Pe popa din ce bor face?
Că bor fâ din păsat*dulce
Şi bor turna unt în . . .
Şi bor mînca tot . . .

De la Ştefan Borodi,
comisar de drum în Berbeşti.

III. BOCETE

LA UN DIAC (CANTOR)

la*ţi, tătucă, ziua bună
De la crucită de brad,
Şi de la domnul jurat*,
De la popa nost din sat.
Go făcut un bine mare,
Go vinit la dumătare *,
Pe cînd te duci dcaiciare *.
De la doamna preoteasă,
Căd văduvă şi rămasă,
Şi ead cu inima arsă.
Arsăd şi arsă a fi,
Cum îi a mea şba mamii,
Pe cîte zile^om trăi.
Spune, tătucă, dumătare,
Cărţile cui le*om dare?
Vindedbom, tată, de bani,
Să dăm banii la sărmani?
Ori împărţble*om la dieci,
Să te pomenească veci?
—Anuţă, draga tati,
Nici le vindeţi, nici le daţi,

Cbn casă vi le lăsaţi.
Cînd cărţile lbţi vedea,
Doru de mine va treâ *,
Cu ele vbţi mîngîia.
— Tătucu mieu, drag tătuc,
Roagă*te către popa,
Numai să te pomineâ(scă)
La slujbe duminica.
Că eu cînd boi auzi,
Inima mi s*a topi;
Cînd ţba vedea mormîntu,
Rău m*a durea sufletu.
Astăzid duminică,
Te duci la biserică;
Nu te duci, tată, să te rogi,
Ducbte să nu duntorci.
Eu acasă tboi chema,
îngerii nu tbor lăsa.
îngerii or zicoaşa:
Dmte acasă, draga mea,
Că numai din astă zi
Vouă tată nu v#a fi,
Satu nu ba mai sluji.
Că pîmacum o slujit la sat,
De*acum a sluji lamipărat.
La<mpăratu ceriului,
Pînăm vecii veacului.
— Tătucă, tătucu meu,
Stăi în loc şi hodine(şte),
Şi ne scrie*o cărtice.
Scrie<o, tată drag, hăt mare,
Gom trimite«om Pătrovare *,
La nepoata dumitale,
Că ma veni la petrecare.
Să vie batăr * la masă,
Inima noastră nid arsă.
Cînd cartea o* a ceti,

Tătucă, s*a despleti,
Batăr oliac te*a jeli.
Tu, moarte, hamişă * eşti,
Numai acolo sileşti,
Oamenii săd despărţeşti,
Pruncii să mid sărăceşti.
De*aş pune mîna pe tine,
N*ai mai despărţi pe nime.
Te*aş întindemtr^on ocol *,
Ţbaş pune lanţ într*on picior.
Pe lanţ o lăcată mare,
Să nu mai faci supărare,
Cum ai făcut şi aiciare.
Cît Berbeştibor trăi,
Tătucă, tbor pomeni,
Aşa diac * mor mai găsi
Dbar da totul pe o lună,
La diac tot o corună * [1].

De la Pălâguţa Codrea, din Berbeşti.

LA O SORĂ

— O, sorucă, buna mere,
Fost*am două surorele,
Ca şi două rîndunele.
Pe*aici o suflat un vînt,
Moartea cu el o venit,
Şi pe noi nbo despărţit.
O, soră, dulce Mărie,
Duce*tbi cu tîrgarii,
Sohan * nud mai vini.
Tîrguie, soră, doi boi,

1 Vezi cap. *Note*, voi. II, p. 47f-

Şi vină cu ei la noi,
Că eu ţi boi legam ocol,
Şi mba trece deal tău dor.
Cupără*ţi, sorucă,*o vacă,
Vaca oi băgăm poiată,
Şi mia tre(ce) de supărată.
Şi mîni îi tîrgu de toamnă,
Team gătat ca pe o doamnă,
Ţiam pus pe piept o icoană:
Mîndra şi frumoasă tare,
Cum ţbo plăcut dumitale.
Blem*, sorucă, pînăm casă,
Că ai tare mîndra masă:
Cu popă şi cu diac *,
Şi oameni tare de plac;
Zi să beie, să mănînce,
Capoi cu dînşii tid duce.
Da popă şi dieci * trei,
Pe cum ţbo plăcut, Mări;
Da popă şi dieci patru,
La ţinea vini tot satu.
O vinit să te petreacă,
Sorucă, pînă la groapă.
Plînge, casă, plînge, masă,
Plînge, grădină frumoasă,
Că soruca mea vă lasă.
Plîngeţi şi voi, uşi blănite,
Sora mea nu va deschide,
în veci de astăzimainte.
— O sorucă, dulcealeasă,
în uită<te pe fereastă,
Cum intră pustium casă.
Şi ziaşa cătră pustie,
Cu ţinem groapă să vie.
Acolo s<o îngropăm,
Peaicea să mo vedem.
Că unde ea găzdălue(şte) *

Marhă* m ocol nud vedea,
Fără ocolu uscat,
Gazda căsii supărat.
Numai ocolu zbicit
Si gazda căsii scîrbit.
O soruca mea, sorucă,
Ia«ţi, sorucă, ziua bună,
Tot de la somsîzii * tăi.
Şi de teai sfădit cu ei.
Să zîcă cu un cuvînt
Să te ierte Domnul sfînt,
Camu te duci în pămînt.
Fierţi uşor lutuţu,
Mîndru ţbo fost cuvîntu,
Sorucă, cu tot omu.
Fierţi uşoară ţărîna,
Mîndra ţbo fost besada*,
Soră, cu toată lumea.
Moarte, tu nu eşti bună,
Vineri mai pe la ujină*,
Te băgai prin cea grădină,
Ruptai pom cu poame dulci,
Mamă bună de la prunci.
— Ieşi, mamă, pînăm portiţă,
Camuş merge«o luminiţă:
Luminiţad de făclie,
Merge«ş şiuca * Mărie,
Şi o ia, mamă, de mînă,
O du cu dumatam cină.
— O, sorucă buna mea,
Ducemiaş cu durnăta,
Să văz cum tid aşăza,
în care margined sta,
Să ştim undea te căta,
Cînd deaicea mboi pleca
Să sosăsc la dumăta.

De la Pălăguţa Codrea, din Berbeşti.

3

LA UN FRATE

Mîncete focu de coasă,
Tare ţbai fost tăicioasă.
Tăiat«ai ca sabia
Şi bai tăiat viaţa,
Nu bai lăsat să trăiâ(scă).
Tăiat*ai ca şi briciu,
Şi *bai* tăiat căpuţu.
Batăr * unde ţbai plecat,
Soţia te*o blăstămat:
Să se mire de*al tău cap.
Cînd îi ieşi din grădină,
Tot să fii de şugubină *
Şi să mori fără lumină.
Dumnezău o auzit,
De*a ta moarte s*omgrozit.
Şi trărbai cu năcazuri,
Şi ai murit pe Cioncaşuri * ;
Şbai trăit cu supărări,
Şi ai murit pe cărări.
Nimeni mo putut vedea,
Moarte ca a ta de grea,
Cu jendari da lîngă ea.
— Domnilor jendarilor,
Numai de cît jendăriţi,
Ştiu că maţi mai auzit,
Gaicea cum s*o văjit*,
Ca la a mieu frate iubit.
Nici că să maudă nime,
Frate, moarte ca la tine.
Faceţi voi aşa de bine
Şi rmascultaţi ce v*oi spune.
Ş*ascultaţi besada * mea,
Şi scrieţi o cărticea,

Puneţi pecete pe ea.
Puneţi pecetie neagră,
Pînă lamipărat să meargă.
Cine acee o<a ceti
Ş*acela s*o îngrozi,
Cu eam mîma crînceni.
Ce s*o văjit* pe«aicea,
Nu să văjă(scă) nicăirea,
Să semgrozeâ(scă) muierile
De pe toate satele.
Nu*şi blăstăme bărbaţii,
Batăr* cît de răi ar fi.
Că este cias afurisit,
Ş*acela bo nimerit,
Bătutmbo Domnul sfînt.
Ş*are gură tare rea,
N*ar grăi mai mult cu ea.
— Frăţiulucu meu cel drag,
Dacă*ai văzut cum ţbo«mblat,,
De ce mai ieşit din sat,
Să fi mersu la Bănat,
Că Bănatud hăt departe,
Nu te*o fi găsitu, frate,
Aşa strajnică de moarte.
Dacă *ţbai* văzut rîndu,
Nu ţbai vîndut iosagu * .
Şi să mergi cu gheizăşu *,
Să nmţi mănînci sufletu.
Dacă ţbai văzut treaba,
Ce nu ţbai vîndut casa,
Să fimcunjurat lumea.
N*o trebuit, frate,*a sta,
Sufletu a ţid mînca;
Că sufletul la om îi scump,
Ca şi la domni porumb,
Cine şti şi nud bolund*,
Sufletul bo rîndunea,

Pierdutudai şi nud avea.
Sufletul îi ca o albină,
Supăratud şi suspină.
la*ţi, frătiucă, ziuă bună,
De la casă, de la masă,
Şi de la doamna preoteasă,
Că mult bai mîncat pe masă.
Dumnezău să o trăiască,
Si săd dea mult si bine
Că ea te*o cinstit pe tine.
Că deai lucrat şi de ba,
Ţbo pus în blid mîncarea,
Dumnezău să o trăia(scă).
De ai lucrat şi de nu,
Ţbo pus pe masă blidu,
Bine ţbo ştiut rîndu,
Cum trăieşti, frătiuluc, tu.
Cînd ai fost, frătiuluc, scîrbit,
Tu la mine nai vinit,
Da la doamnă ai sosit,
Şi doamna te«o biciuluit *,
Tu bai fost un bizuit *,
Frătiuc, acasă şim cîmp.
Pe cînd doamna a cosi,
Om ca tine na găsi,
Să se poată bizui,
în cîmp cu lucrătorii.
Frătiuluc dulce şi bun,
La Paşte şi la Crăciun,
Toată lumead cu răzbun * ,
Frate dulce şi iubit,
Tu şi atunceai fost scîrbit.
Nici atunci nu ţbo tignit.
Inimuca rău mă doare,
Cai murit degrabă tare.
Cît o fost, frătiuc, lumeare,
Nai ţinut tu sărbătoare.

Gînditai dumineca^re
Pe toată săptămîna*re,
Unded mai putea lucrare,
Să poţi ţine casa tare.
Şai gîndit noapte şi zi
Cum îi putea zorobi *
Să«ţi poţi creşte coconii *,
Să nud scapi a coldui *.
Şi care cum s*o apucat,
La tine hîd s*o uitat,
Caşa mă'sa bomvăţat.
Ia^ţi, frătiucă, ziuă bună,
De la toţi somsîzii * tăi,
Cai trăit bine cu ei,
Să zîcă cu un cuvînt,
Să te ierte Domnul sfînt,
Cai murit fără de rînd.
Ia*ţi, frătiucă, ziuă bună,
De la domnu Borodi,
Că mai mult nu bi cosi.
Căd domn mare şi cinstit,
Săd trăiâ(scă) Dumnezău sfînt,
La lucru lui ai murit,
Nu la crîşme, frate, miblînd.
De la doamna Borodioaie,
Căd şi doamnă şi găzdoaie *,
Şbncă ţbo fost şi nănaşă,
Dumnezău să o trăiască.
Nud mergem veci pe la casă,
Nici nud mîncam veci pe masă.
Ieşi, mamă, pînăm portiţă,
Cammşi merge*o luminiţă,
Luminiţad de făclie,
Merge şiucu * Gbiorgbie.
Şi ţid ia, mamă, de mînă,
Şid du cu dumneatam cină.
La cinaprinde lumină,

Şi te uită la el drept,
Tot îi cu sînge pe piept.
La Sînmedru *, măi Ghiorghi,
Merge*or acasă slugi,
Ca să*şi vadă coconii * .
Cum o vărat săracii.
Tu, frătiuc, nud mai vini,
Nici mai cine te*agodi * .
Din groapă cură*ar izvor,
Eu oi muri de*a tău dor.
Din groapă curăar vîlcele,
Eu oi muri de*a ta jele.
Mănînce<te focu, moarte,
Tare eşti fără dreptate,
Cum nu te*ai dus sus pe sate,
Că sînt babe supărate,
în tot ciasmşi roagă moarte.
Sămii fi lăsat pe*a mieu frate.

De la Pălăguţa Codrea,
de jo de ani , din Berbeşti.

LA UN TATĂ

Cînd rămîn pruncii de nene *,
Străinei îs făr' de vreme:
Cînd rămîn pruncii de mamă,
Străini îs fără de samă.
De*ar fi tată cît de bun,
Tot îşi lasă prunciim drum.
De?ar fi mama cît de rea,
Strînge*şi pruncii pdngă*ea.
Pruncii fără de părinţi,
Ca şi pomii dezgrădiţi;
Numai pruncii fără tată,

Ca grădinarii imaş * lăsată.
Mult mămtreabă şi cucu,
D*avut*am tată ori nu?
Eu îi spui că mbam avut,
Putrezia de mult în lut,
Bine nu bam cunoscut.
Mult mămtreabă şi mierla,
D*avut*am mamă ori ba?
Eu îi spui că mbam avut,
De un an putrezem lut.
Săracele mamele,
Cum să trec ca poamele.
Şba mea mamă s*o trecut,
Pe*aici mo vinit mai mult.
N*o venit să mă mai vadă,
Cum îmi trăesc supărată,
Dacă mam mamă şi tată,
Numai lumeamstrăinată.
Şim loc de părinţii miei,
Numai negri străinei,
Ca să mă dezmierd cu ei.
Nime nud mai supărată
Ca şi prunca cea rămasă,
Ce mare mamă nici tată:
Toată lumea îndîrznie(şte)
Pe ea o batjocure(şte).

De la Axene Ardelean,
fată de 16 ani, din Berbeşti.

J

LA O MAMĂ

O, mămuca mea, mămucă,
Numai cît a fi vara,

Eu, mămucă, rruoi uita,
Şi vara la tîrgurele,
Doar*oi vede mama mere.
Cînd de la lucrwoi vini,
M»oi uita din ulicioară,
Doanoi vede*o luminioară.
M*oi uita şi moi vedea,
Rumpe<sa inima mea.
Numai pe cînd oi veni,
Numai eu că mboi afla:
Tot lumina potolită,
Casa oi afla scîrbită,
Şi căsuţa supărată,
Şi grădina pustiată.
Cum nu mboi fi supărată,
Dacă mam mamă nici tată?
Supărată<s făr' de seamă,
Nici am tată, nici am mamă;
Că la fraţi nu lea fi rău,
Dad mişăl de capu mieu.
Că fecioribs ducători,
Nms de grijă purtători;
Dad mişăl ddnima mele,
Gam rămas cu multe grele.
Mă uit pe uliţăm sus,
Doar«oi afla ceam pierdut,
Doarmă vini cini s*o dus.
Ceam pierdut moi mai afla,
Cine s*o dus namturna;
S(o dus mama de un an,
Na mai înturna şohan * .
Mănînce^te focu, moarte,
Mult eşti fără de dreptate,
Deaş pune mîna pe tine,
Nai mai supăra pe nime.
Pe mine mai supărat,
Pe picioare mai uscat.

De doruţu mamei mele
Facmmi ochii fîntînele,
Si curămii izvor din ele.
Mult mămtriabă mămuca,
Bine mid ca cu dînsa?
O, mamă, vai deal meu bine,
Se tope(şte) inimam mine.
De doruţ de dumăta,
BătrînemTibse faţa,
Mi se tope(şte) inima,
Scoală, mamă, şi ne vezi,
Bine neai iubit pe toţi.
Scoală şi grăi cu pruncii,
Bine nbai putut iubi.
Scoală, mamă de pe laiţă *
Şbţi lucră lucruţum casă;
Batăr * cine ba lucra,
Na fi ca şba dumăta.
Batăr cine ba lucrare,
Na fi ca şba dumitale.
O mămuca mea, mămucă,
Pînă anii s*or plini,
în port negru te*oi jeli.
Mult, mamă, team aşteptat,
Doar îi vini pe la Paşti!
Team aşteptat, nai vinit,
Cu prînzucu neprînzit.
Numai noi team aşteptat,
Că doarăd vini demndevare,
Batăr marţi pe la Rusale.
Numai noi team aşteptat,
Să vii pe la Sîntămărie,
Să mergem la mînăstire.
Şbamu să pline anu,
Si să vii, mămucă, nu.
Nu vii, mamă, să mă vezi,
Cum viaţa mbo petrec:

Tot cu năcaz şi cu jale,
De doruţu mamei mele.
Tot cu năcaz şi cu greu,
Mamă, de doruţu tău.
Să vii, mamă, să mă vezi,
Cum viaţa mbo petrec.
De*ai vini mai pe la cină,
Nu ţbar tigni * de hodină.
Şi de*ai vini pe la prînz,
N*ai putea, mamă, de plîns.
De*ai vini pe la gustare,
N<ai putea de jale mare.
Undeaud, mamă, strîgînd,
Inima mead tot plîngînd.
Şi eu cum nu mbaş striga:
Da mam pe cine striga:
Gamu se pline(şte) anu
Şi nu vii, mămucă, nu,
Sămii vezi, mămucă, rîndu.
Sămii vezi rîndu şi treaba,
Cum am petrecut vara,
Mamă, fără dumăta.
Hei tu, mămulica mea,
Batăr de unde*am vinit,
Dumăta nbai agodit * :
Cu cină şi cu lumină,
Şi cu dor de la inimă,
Şi cu cină caldăm masă,
Şi cu apă recem vasă.
De*o fost noapte, mai durmit
Făr' pe noi nbai agodit;
De*o fost cină, mai mîncat,
Făr' pe noi ne*ai aşteptat.
Hei, tu, mămulica mea,
Da araufi sărac de mine,
Gamu nu rmagodie nime:
Fărmşiţa încuiată
Şi căsuţa pustiată.
Suflă vînt pe sub pămînt,
De la mama din mormînt.
D*aşa suflă de fierbinte,
Să stau în loc rmaş aprinde.
Da am atîta năroc,
Cu cît merg, nu stau în loc,
Că m«ar arde ca cu foc.
Vinbmar mama, vini,
Da mormîntud învălit,
Tintirimud îngrădit,
Şi cu draniţi * drăniţit,
Şi mormîntud ţelinit.
Mormîntud cu iarbă mare,
Şohănit * ma înturnare.

De la Ileana Ardelean,
fată de 2J de ani, din Berbeşti.

LA O FATĂ

De trei ziled nuntăm casă,
Nici îi mire, nici mireasă:
Mireasa mbo adormit,
Mirele nu mbo sosît.
Mireled la tată*său, .
Mireasad în copîrşău
— O, mîndrucă miresucă,
Numai tu te<ai măritat,
Dup'on fecior deunpărat,
Şi te duci la curtea lui,
în fundu pămîntului,
Unde leac de soare nud.
Te duce unde el vrea,

Sub pajiştea verdicea,
Unde soare nud vedea.
Dacacolo ţid sosi,
Numai îţi ia cheile
Si deschide uşile,
Şbţi grăi cu surorile.
— Eu cu ele mbaş grăi,
Da mă duc a putrezi,
Că ochii eu mbam închis
Şi gura mbo amorţît,
Nud nădejde de trăit.
— O, mîndruca miresucă,
Cine ţbo făcut casa,
Nu ţbo ştiut binea fâ(ce).
N*o făcut o ferestre,
Batăr * cît de mitite,
Să putem grăi prin e,
Să ne spui cu cuvîntu
Că bine ţba fi, ori nu!

De la Ileana Ardelean,
fată de **22** de ani, din Berbeşti.

LA O SORUCĂ

Suflă vîntu peste sat,
Mîndra creanga desghinat
O crenguţă de măr dulce,
Şamu, lonucă, tid duce;
O creangă de oltoan *,
Nud venbnapoi şohan *.
O, lonucă, lonucă,
Roagă tu părinţii tăi
Să*ţi facă nuntucă mare,

De zestre nu îţi cercare.
Nmţi cerca de întorsură,
Nici din casă nici din şură.
Mănînce*te focu, moarte,
Multă eşti fără dreptate.
Cai venit pe ulicioară,
Şai intrat pe vrănicioară *.
Pusmteai în cornu mesii
Şai luat dragostea căsii.
O, lonucă, struţ împletit,
Numai noi aşam gîndit:
Că ţbam face mare nuntă,
Pe tot satu bom chema,
Numai pe popa bom lăsa;
Da pe tot satu bam lăsat,
Numai pe popa bam chemat,
lonucă, lonucă,
Gîndrbo mă«ta aşe:
Că ţba face<o nuntă mare,
Ţbo făcut o comîndare * .
Colacii de la nănăşi
Ţi bo dat peste sălaş * ;
Colacii de cununie,
Ţi bo dat de sufleţie *.
O, Ionuc, numa lonuc,
la tu pe Măriem braţă
Şi ieşiţi pînăm portiţă,
Că mergea voastră sorucă.
lonucă, rujă * plină,
Laşi pe mă*ta de suspină.
lonucă, rujă goală,
Laşi pe tată«tău să moară.
De trei ziled nuntăm casă,
Nici îi mire nici mireasă:
Mireasad în copîrşău * ,
Mireled la tată*său.
Mireasa o adormit,

Mirele mo mai vinit.
Ionucă, Ionucă,
Săraca mămucă*ta,
O, largă iu căsuca,
N*are pe nimemtrînsa.
Cine să o zăhăiâ(scă) * .
Tot norodu şba veni,
Numai tu ţiu putrezi;
Tot norodu şbamturna,
Numai tu pajişte tiu fâ(ce).
— O, mămucă, mămucă,
Te lasă a ta şiucă,
Cu cine tiu mîngăia?
— Ieşi, mireasă, din cămară,
Strtgă*ţi cuscrii de peafară,
Că ţbo vinit nechemaţi
Şior merge neospătaţi.
O, Ionucă, Ionucă,
Dac*acolo ţiu sosî,
înainte ţbor ieşi:
Doi negri călugărei,
Da să nu te temi de ei,
Gaceia^or fi fraţii tăi.

De la Măria David,
fată din Rona<de<Jos.

LA O COPILĂ

O, Mări, de ce<ai uitat
Noapte bună de luat:
De la pomii înfloriţi,
De la dulcii tăi părinţi.
De la păru cel cu pere,

De la veri şi de la vere.
O, Mări, numai Mări,
Acolo dacău sosi,
Moaşărta te*a întreba
Că se face mamă*ta.
Fă, Mări, aşa de bine,
Şi nud spune pe cărare,
Că tare s#a supărare.
Mare brumă *s*o* brumat
în acest capăt de sat.
Nemică nu şbo brumat,
Numa o grădină cu flori
Ş*o soră dintre surori.
6, Mări, de jelea ta,
Stă să moară mamă*ta;
O, Mări, de dorul tău,
Stă să moară tată*tău.
O, Mări, pe undeu merge
Prin un rît de floricele:
Cele albe lid ciuntă,
Cele negre lid lăsa,
La surori să te jeliâ(scă).
O, Mări, mîndru te duci,
Şi nu te scoli să te uiţi.
O, Mări, nuntă c*a ta
Nicăiri nu se văjâ(scă)*.

De la Măria Tiodar,
fată din Rona>de,Jos

9
LA UN COCON (BĂIAT)

Mîndru cîntă clopotele,
Şi mai gros şi mai subţire,
La a noastră despărţire.

Mergi, Ionuc, la hodină,
Pe mine mă laşi străină.
O, struţuc * de tătăişi *,
Mîntuitmte*ai de griji;
Leordină nemflorită,
De toate eşti mîntuită.
Temeteu* d îngrădit,
Nud nădejde de vinit;
Temeteud cu pălant * ,
Nud nădejde demturnat.

De la Măria David,
fată din Rona*de«Jos

LA O COCOANĂ (COPILĂ)

O, Mări, numai Mări,
Cînd îi ieşi din grădină,
Rumpe^o creangă de mălină *,
Ş*o dă la mă*ta în mînă,
Să nud părtaşa străină.
Rumpe*o creangă de durzău *
Şi o dă la tată'tău,
Să nud părtaşa de rău.
întoarce, Mări,mapoi,
Supăraţbs părinţbamîndoi.
O, Mări, numai Mări,
Cum temdură inima
A*ţi lăsa tu mămuca?
Cum temdură sufletu
A<ţi lăsa tu niamucu * ?
Deschide, Ionuc, poarta,
Că merge şi sormta,
Laolaltă îti cina.

Nu păziţi aşa de tare,
Mared ziua şba sosi,
Are cînd a putrezi.
întoarcere înapoi,
Că*ţi rămîne car cu boi;
Plugu şede sub părete,
Boii pasc la iarbă verde.
Bucură<te, ţintirim,
Mîndra floarend răsădim;
Bucurase, temeteu *,
Mîndra floaroţi trimet eu;
N*o trimet să înflorească,
Cbo trimet să putrezească.

De la Măria David,
fată din Rona<de<jos

CÎNTECE POPORANE DIN MARAMUREŞ

DESCÎNTECE, VRĂJI, FARMECE ŞI DESFACERI

1924

I CÎNTECE DE DRAGOSTE

i

FRUNZĂ VERDE DE CUCUTĂ

Frunză verde de cucută,
Nud bună dragostea multă;
De se văje(şte) * şi se uită,
Rămîi cu inima ruptă.
De se văje(şte) şi se lasă,
Rămîi cu inima arsă.
— Ce eşti, mîndruţ, supărat,
O' te afli cu bănat *,
Pe la noi de ce<ai umblat?
Ce eşti, mîndruluţ, scîrbit,
O' te afli bănuit,
Cu mine de ce*ai grăit?
Nu fi, mîndruţ, supărat,
Nici nu te*afla cu bănat;
Dmte undeai mai umblat,
Că ştiu că nu te*am cbemat.
Nici nu fi, mîndruţ, scîrbit,
Nici nu teafla bănuit;
Dude unde eşti cumptit *,
Că ştiu că nu te<am dorit.
Dmte, mîndruţ, şi iube(şte)

Unde şi mă*ta voie(şte).
La cea cu păru negruţ,
Na avut şohan* drăguţ.
A mieu păr îi gălbior,
Şam mai avut drăgucior,
Şi de tine nu mbe dor.

De la Măria Tuşnea,
fată de 2} de ani, din Ieud.

FRUNZĂ VERDE»AMU SE FACE

Frunză verdeamu se face,
De rma lua ctne*mi place,
Verde cunună mboi face;
De rma lua urîtu,
N*oi strica măgheranu!
Făr' boi lăsa sămflorească,
Urîtu să«mbătrînească.
Făr' boi lăsa sămflorea,
Urîtu sămibătrîneâ.

De la Măria Tuşnea.

FRUNZĂ VERDE, FIR DE IARBĂ

Frunză verde, fir de iarbă,
Departe eşti, mîndra dragă.
Eu departe, tu departe,
Doauă dealuri ne desparte.

Doauă dealuri şbo pădure
Cu afine şi cu mure.
Dealuri, de vaţi face şăs,
Din pădure creasoovăs,
Să văd mîndru unde*o mers.
Să se vadă sat cu sat,
Să văd şi eu ceam lăsat.
Pădure, de teai usca,
Dealuri, de vaţi măcina,
Să văd mo muri badea.

De la Anuţa Ivaşco,
fată de 22 de ani, din Ieud.

MĂMUCĂ, DACĂ M.AI FĂCUT

Mămucă, dacă mai făcut,
Gun picior mai legînat,
Cu mîna ţîţă mbai dat,
Cu ochii ţbai lăcrimat,
Din gură mai blăstămat:
De?oi muri să mor de foc,
De*oi trăi să mam noroc;
De*oi muri să mor de pară,
De«oi trăi să mam tigneală*.
Hei, tu, mămulica mea,
Cînd mai blăstămat ai plîns,
Şamu de mine s*o prins.
Mai blăstămat cu gura,
De la toată inima,
Gîndeşti că nam fost a ta.
Ştii, mamă, bughet* de bine,
Că blăstămu de părinte,

Decît focud mai fierbinte.
O, vai de cine să prinde.

De la Măria Tuşnea,
fată de 23 de ani, din Ieud.

HEI, TU, MÎNDRULUTULE

— Hei, tu, mîndruluţule:
Rîdea lumea şi tiara,
Că ne catăa ne lăsa.
Si de tine a rîde*on sat,
Pentru cine rmai lăsat.
Şi de tine a rîde*on tîrg,
Pentru cine mai urît.
Pentru frunza mătrăgunei,
Ciufu * şi fata minunii * ;
Galbînăd ca păpădia,
Mănînce*o sărăcia.

De la Măria Tuşnea.

PASERE, MÎNDRA GALBÎNĂ

Pasere, mîndra galbînă,
Mîndru după mine mînă;
Pasere, galbînăm pene,
Dmte spuned că mam vreme.
Eu cînd mboi afla devreme,
Merge^oi şi să nu mă chieme,

Eu cînd mboi afla de rînd,
Mere* «oi la mîndru oricînd,
Că mid drag, batăr* la tîrg.

De la Anuţa Ivaşco, 22 de ani, din Ieud.

LA CEL CLOP CU CIPCA.N CUI

La cel clop * cu cipca*m cui,
Copilă ca mine nud.
Cuid gîndu să mă ieie,
Margăm Sighet să mă ceie
La maioru cătunesc,
Că de acolomii poruncesc,
Cu care să mă ibăsc.
Şi cînd nu mbar porunci,
Ştiu cu cinea mă iubi.
Ţot cu tine, Dumi *,
Găvrilă cînd a veni .

De la Anuţa Ivaşco.

CÎT ÎN LUME MLAM TRĂIT

Cît în lume mbam trăit,
Nume hîd mam pe iubit.
Cam iubit nume de domn,
Tot Găvrilă şi Ion;
Şam iubit numele mîndru,
Tot Vasile şi Dumitru.

De la Anuţa Ivaşco.

9)

MĂGHIERAN BUCIULUIOS

Măghieran buciuluios *,
Trece mîndru mînios,
De pe uliţă din jos.
Las' să treacăm sărăcie,
Cernii pasă căn mînios
De mi;am aflat mat frumos;
N u ca el on pai de jos,
Şbacela tot îi tinos * .
Cernii pasă dea lui bănat,
Că mi*am aflat mai înalt;
Nu ca el on pai uscat,
Şbacela tot întinat * .

De Ia Măriuţa Dunca lui Dumitru,
fată de 28 de ani, din Ieud.

HEI, TU MÎNDRULUTULE

Hei, tu mîndruluţule,
Ce te ţii, ce te măreşti,
Ştiu, că mai lazuri * domneşti,
Nice boi ardeleneşti.
Nici ai lazuri la păduri,
Nici peminte * la şăsuri,
Nice boi cu şolonguri * ,
Nici ai junei cu coarne lungi.
Ce temtinzi unde najungi?
Doi junei, mînced focu,
bai făcut cu butinu * .
Ştiu că mai vîndut din oi,
Şi să rumpi, să<ţi cumperi boi.
Mîndruluţ cu păru creţ,
Ce te ţii aşa măreţ:
Nici eşti gazdă * de iosag *,
Nice hireş * sărnii fii drag;
Nici eşti gazdă de moşie,
Nici hireş sămii fii drag mie.
Eşti o rujă * scuturată,
Din viţa cea blăstămată;
Eşti o rujă domolită,
Din viţa cea*mprelestită * .

De la Mârcuţa Dunca, din Ieud.

II

DE.AICI PÎNĂ.N SELEUŞ

Deaici pînăm Seleuş,
Tot îs corciuri * de lemnuş * .
Dacele cine lbo pus?
Tot mîndruca, cînd *sto* dus.
Dacele cine lea piezi * ?
Tot mîndra cînd o veni.
Şapoi cine lea săpa?
Tot mîndra, cînd amturna.

De la Măria Bîrlea,
fată de 18 ani, din Berbeşti.

HORbŢI, FATĂ, HORILE

Horim, fată, horile,
Pînă'ţi porţi şi florile.

Că dacă ted mărita,
A hori nud cuteza:
j în casă de soacră«ta,
Afară de socrmtău,
La cîmp de urîtu'tău.

De la Măria Bîrlea.

!3

DE.AR FI MOLDOVA LA CRUCE

Dear fi Moldova la cruce,
De trei ori în zi maş duce.
Daşe Moldovad departe,
Nu pot mere* fără carte.
/ Cartea mia scrie juratu *,
Pecetea mia pune satu
Şi oi mere ca şi altu.

De la Măria Bîrlea.

14

MÎNDRULUŢ, DE NU ŢbS DRAGĂ

Mîndruluţ, de nu ţbs dragă,
Eu mă culc pe pat betiagă *,
Şim trii zile nu mă scol,
Fără zac, mîndruţ, de dor.
Cînd a fi pea treia zi,
M*oi scula demineaţa,
La drum de ţiar«oi pleca.
Să mă calce carele,

Să se uite fetele
Ce plătesc dragostile.
Să vadă şi feciorii,
Cîtud de greu a dori.

De la Măria Bîrlea.

SPICUŞOR DE GRÎUŞOR

Spicuşor de grîuşor,
Nu fi scîrbit, mîndrior.
Căiţii să iubesc mai bine,
Dragostea de ei rămîne.
Da noi, dea noastră iubire,
Nam grăit de despărţire;
Da noi, dea nost iubit
Nam grăit de despărţit.
Struţişor * de schinteuţă *,
Cată'ţi, mîndrior, drăguţă
Să*ţi ţie la inimuţă;
Cum ţbam fost, mîndrior, eu,
Dragă la sufletul tău.
Tu, mîndruţ, de mid lăsa,
Ca pe mine nud afla,
Să păşeascăm pasu mieu,
Să ştie năravul tău.
Să păşeascăm pas ca mine,
Să«ţi ştie inimam tine.

De la Ileana Berinde,
fată de 22 ani, din Budeşti.

S.

16

FRUNZĂ VERDE DE CICOARE

Frunză verde de cicoare,
Am on drăguţ ca ş*o floare,
La obraz îi perit tare,
îl înzită * urgia,
Cu mine să nu grăia(scă).
Dea grăi, de ma grăi,
Mie tot atîta mid.
Ded grăi, mîndruţ, de ba,
Mie mid tot atîta.
Cipca * din părutul mieu,
N*a pica de dorul tău.
Cipca din păr de la mine,
lN%a pica de dor de tine,
Ce de dor de oarecine.

De la Măria Tăşcan,
iată de 20 de ani, din Năneşti.

NU TE TEME, MĂI BĂDIŢĂ

Nu te teme, măi bădiţă,
Nu ţi*oi fâ tinăm portiţă,
Si cîtă ti<o am făcut,
Focu rea minţeam avut.
Şi cîtă *ţbo* am călcat,
Focu rea minţeam purtat.

De la Măria Tăşcan.

18

HEI, TU, MÎNDRUŢULE

Hei, tu, mîndruluţule,
Tot de vrutu mîne»ta,
Numai eu să fiu a ta,
Tot să te ducă popa.
Să<ţi ducă şi ea jelea,
Ca si eu toată iarna.
De mo vrutu tată*tău,
Să te puiem copîrşău * ,
Să^ţi ducă doru ca eu.

De la Măria Tăşcan.

19

MULŢĂMĂSCU/Tl, MÎNDRU, ŢIE

Mulţămăscu-ţi, mîndru, ţie,
Că mai lăsat tu întîie.
Că eu de cînd teaş fi lăsat,
Dar mam temut de păcat.
De la toamnă mai încolo,
Ducă'ţi, mîndru, dracu dorul.
Că eu şi cît ţi bam dus,
Şiatîta mim fost prea mult.
Eu şi cît ţi bam purtat,
Şiatîta *mbo* fost păcat.

De la Măria Tăşcan.

BATĂR MI.S FATĂ NEGRUȚĂ

Batăr * mbs fată negruță,
Nu*s la toți răii drăguță.
De țiam fost, mîndrule, ție,
Țiam cătat la omenie.
Mîndruț, omenia ta
Bag<om ochii mîne^ta;
De la omeniem jos,
Rămîi, mîndruț, cum ai fost;
De la omeniem sus,
Rămîi, mîndruț, cum țuam spus.

De la Măria Tăşcan.

FRUNZĂ VERDE SI UNA

Frunză verde şi una,
Of, leliță, draga mea,
Doar tu ai făcut ceva,
De nu te pot mai uita.
Cînd mă uit la casa ta,
Mi se rupe inima;
Cînd te văd în uşe stînd,
De dor friguri mă cuprind.

De la Măria Tăşcan.

22

FRUNZĂ VERDE DE PIPERI

Frunză verde de piperi,
Haide, mîndra,m deal la Peri,
Să temtreb, ceai făcut ieri.
— Am dat apă la doi veri.
Am dat apă de spălat,
Buze dulci de sărutat.
— Hei, tu, mămulica mea,
Numai eu aşam gîndit,
Numai eu cu minte mea,
Smn birău * că sar ținea.

De la Măria Tăşcan.

23

MÎNDRA MEA, ACEA DIN DIAL

Mîndra mea, acea din dial,
Ar vini şi mare cal.
Puse tarnița* pe*o găină
Ş*o vinit încă prin tină,
Şi maşteaptă colom tindă.
Mîndra mea, frumoasă eşti
Numai cînd te rumeneşti;
Dar cînd eşti nerumenită,
îți spun drept că eşti urîtă.

De la Măria Tuşnea.

FRUNZĂ VERDE, FOAIE LATĂ

Frunză verde, foaie lată,
Dragostea dintîie dată,
Ca o floare lîngă baltă,
înflorită, rourată.
Dragostea dea doua oară,
Rădăcină din ogoară.
Sărutatul cel dintîi,
Poamă dulce din cîmpii.
Sărutatul cel din urmă,
Căpşunaş bătut de brumă.

De la Măria Tăşcan.

EU CU MÎNDRAfNTR<UN HOTAR

Eu cu mîndramtrmn hotar,
Nu ne vedem de un dial.
Dealu de sar face şăs,
Din pădure creasc<ovăs.
Dealu de sar măcina,
Pădurea de sar usca;
Să sadune sat cu sat,
Să văd şi eu ceam lăsat,
Şi aicea ceam aflat.
Am lăsat bradumcărcat,
Şam iubit un ciung uscat;
Lăsa*oi ciungu la dracu,
S*oi iubi bradu săleacu.

De la Ştefan Ardelean,
fecior de 22 de ani, din Berbeşti.

26

MÎNDRA MEA S.O LĂUDAT

Mîndra mea s*o lăudat,
Că şbasar rmo sărutat.
Cum dracu să mă sărute,
Că din gură hîd îi pute.
Eu pe cîte lesam iubit,
Să le strîng, ai fâ un tîrg,
Batăr * cît de prăpădit.
Şi pe cîte am lăsat,
Mar putea pune jurat *.

De la Ştefan Ardelean.

27

MULT MĂ UIT LA TINERET

Mult mă uit la tineret,
Ca şa mieu drăguţ nu văd;
De harnic şi demflorit,
Gîndeşti căd pingăluit *.
Aşa tinerel şi mîndru,
Numam munte estemn chidiru
Aşa subţirel şimalt,
Numam munte estemn brad.
— Mîndrior, mîndrele tale,
La toate ciudă le pare,
Că ne iubim aşa de tare.
Şi mai ciudă lia paria,
Cînd pe mine rmor vedia,
Tot învălitămapoi,

Pin grădină pe la voi.
în mînă ţiind potroacă *,
Mîne*ta, zicîndud soacră.
Şi mă*ta ţiind volbură *,
Şi mie zicîndmmi noră.

De la Măria Borodi,
nevastă de 28 de ani, din Berbeşti.

SPUSUMbO FRUNZA DE FAG

Spusmmbo frunza de fag,
Că mboi fi talpă la iad.
Talpă la iad, de ce să fiu?
N«am omorît omu de viu,
Juguri goale mam lăsat,
Nici mam iubit cumsurat,
Cu holtei nu mbi păcat.
Slobodud să se iubească
Fecior tînăr cu nevastă;
Da la fete lid păcat
A se iubi cumsurat.

De la Măria Borodi.

29

MÎNDRULUŢ DE DORUL TĂU

Mîndruluţ, de dorul tău
Mă topesc ca inum tău;
Mîndruţ, de dragostea ta
Mă topesc ca cînepa,
Cînd îi mai caldă balta.

De la Măria Borodi.

30

TRECE MÎNDRU CĂLĂREŞTE

Trece mîndru călăreşte,
Toată lumea mid iubeşte.
Da să nu mid iubesc eu,
Că mar bate Dumnezău.
Trece mîndru pe cal alb,
Blăstămadaş, da mid drag.
Trece mîndru pe cal brez,
Blăstămadaş, dad iubesc.
Batăr * atîta mboi zice:
Mîndru de pe cal să pice,
Sîngele săd năpădească,
Nime să nu îl oprească;
Fă' luniţa şi trei stele,
Si cornul năframei mele.

De la Măria Borodi.

31

MÎNDRIOR, STRUŢIUC DE ROAUĂ

Mîndrior, struţiuc*de roaua,
Numgrădi lumea la doaua;
Eu îs floare de briboi *,
Numgrădesc lumea la doi.
Mîndrior, eşti ca fereasta,
Cînd cu mine, cînd cu alta.
Pînă eşti cu minem faţă,
Numai nu mă iai pe braţă;
Dacă te duci deacoleâ,
Şi cu alta faci aşa.

De la Măria Borodi.

ŞTII, MÎNDRULE, DE MAI AN

Ştii, mîndrule, de mai an,
Ce mere bune mîncam,
Dintrmn măr ne săturam;
Dintrmn măr şi dintno pară,
Ne iera cinamtr<o seară.
Şamu deam avea cu sacu,
Nu neam da unu la altu.

De la Măria Borodi.

53

AM DRĂGUŢ CA Ş.O BUMBUŞCĂ

Am drăguţ ca *ş>o* bumbuşcă *,
Hainele pe el împuşcă;
Las' sămipuşte că numai pasă,
Că*s harnică şi frumoasă.
De mă duc pe o cărare,
Mă scutur ca şi o floare,
Pe mîndru inimad doare.
Focu bată, mult dor duc,
De la tine, mîndruluc,
Coaie, sara cînd mă culc;
Demineaţa cînd mă scol,
Aflumi' sînmmi plin de dor.

De la Susana Borodi,
fată de 20 de ani, din Berbeşti.

34

FLOARE ALBĂ.N CALEA TA

Floare albăm calea ta,
Am, mîndrule, a temtreba,
Mai ai dragă şi alta,
Să^ţi mîngîie inima?
Eu mam, mîndruţ, pe nime,
Să mă mîngîie pe mine.
Ce ţbo fost a mămşela,
Dacai ştiut a săruta?
Ce ţbo fost a mămnebuni,
Dacai ştiut a drăgosti?
Eu am fost pruncă tinerea,
Şam gîndit cău bineaşa.
Şam fost pruncă dezmierdată,
Şi mia plăcut sărutată.
Am fost pruncă nenerită *,
Şi mbo plăcut drăgostită.

De la Susana Borodi, din Berbeşti.

35

BATE, DOAMNE, GHEIZĂŞU

Bate, Doamne, gheizăşu *,
Departe mbo dus pe mîndru,
Ghezăşud cu multe roate
Şi bo dus tare departe.
Bate, Doamne, peacelâ,
Care mînă maşina,
Departe*o dus pe badea.
Maşina o mînă tare,
Şi sa dus, şi namturnare.

De la Susana Borodi.

36

DU/FE, MÎNDRU, SI FII BUN

Du*te, mîndru, şi fii bun,
Că teoşteaptă hîdam drum,
Cu o uiagă * de rum *
Şi cu două de borincă *,
Da eu nu ţboi da nemică.
Că eu nms acee fată,
Sămii ţii drăgucior de plată.
Nici părinţii nu voiesc,
La drăguţ să le plătesc.

De la Susana Borodi.

37

CÎTE MÎNDRE.AM AVUT EU

Cîte mîndream avut eu,
N*ar mere* mtr^on fogodău *,
Nici în casă la birău *.
De<ar fi fogodău de piatră,
N>ar mai mere toate*o dată.
Şi pe cîte*am drăgostit,
IVbar putea pune vlădic.

De la Vasalie Moiş,
Fecior de 21 de ani, din Berbeşti.

38

DRAGU<MI*E CÎMPU ROTAT

Dragmmbe cîmpu rotat,
Că se văd mîndrelem sat.
Dragumibe cîrşmam pădure,
Că beau vin şi mănînc mure.
De se văjea * să mămibăt,
Numai crengile mă văd.

De la Vasalie Moiş.

39

FRUNZĂ VERDE DE VERDEAŢĂ

Frunză verde de verdeaţă,
Duminecă demineaţă,
Frunză verde de stîlpare *,
S*o spălat mîndrelem vale.
Şi nu ştiu cum s*o purtat,
Lbo văzut on blăstămat,
Şi lbo povestit în sat,
Ele jîb * s*o ruşinat.

De la Vasalie Moiş.

40

MÎNDRULUŢ CU PATRU BOI

Mîndruluţ cu patru boi,
Pune clopote pe doi,
Cînd îi trece pe la noi;

Pocnitoare de mătasă,
Să teaud, mîndru, din casă.
De*aş fi moartă de betiagă,
iVbaş ruga cătră mama,
Sămii deschidă fereasta,
Să mă uit la dumniata.

De la Vasalie Mois.

41

MÎNDRA, MÎNDRULICA MEA

Mîndra, mîndrulica mea,
Şăzînd sara pe fîntînă,
Rumpesţbai zgarda* m vîrdină * .
Culegînd mărgelele,
Să pice inelele;
Să le găsăsc, mîndra, eu,
Sămii treacă de dorul tău.

De la Vasalie Mois.

42

AM DRĂGUŢĂ, NU4 DE-AICI

Am drăguţă, nud de*aici,
Şi nu umblă cu opinci;
Da cu cizme chefelnite *,
Cu obiele soponite.
Am drăguţă din Vişău,
La iagăr * la Socolău,
Focu jîb * o iubesc eu,
Bată>mi*o<ar Dumnezău.

De la Vasalie Moiş.

43

CÎND MĂ DUC LA MÎNDRA MEA

Cînd mă duc la mîndra mea,
Pare*mi noaptea mititea;
Cînd mă duc la mîndram şură,
Paremii noaptea că o fură;
Mă duc la mîndra de mas,
Paremii noaptea căd on ceas.
Eu la mîndra cînd mă duc,
Cărarea e pe sub nuc.
De la mîndra cînd mămtorc,
Cărarea mbe pe sub soc.

De la Vasalie Moiş.

44

DE &AR FĂ CERIU HÎRTIE

De s*ar fâ ceriu hîrtie
Şi luna cănţălărie,
Şi soarele domn să scrie,
Şdncă mar putea să ştie
Care mi mai dragă mie:
Da Ileana, da Mărie.

De la Vasalie Moiş.

4J

DU/TE, MAMĂ, ŞI PEŢE(ŞTE)

Dmte, mamă, şi peţe(şte),
Unded vedea ruda * grea
Şi cocoană * frumuşea.
Unded vede ruda goală,
Lasă cocoana tam boală,
S<o arunce, s*o omoară.

De la Vasalie Moiş.

46

TRECUT.AM PESTE DUMBRAVĂ

Trecurăm peste dumbravă,
Să văd muguru cum creapă
Şi frunzuca cum zbucne(şte),
Mîndra cum găzdăluie(şte) *
Că de mult nam fost la ea.

De la Vasalie Moiş.

47

FĂ<MĂ, DOAMNE, LILIAC

Fămiă, Doamne, liliac *
La mîndrucam turiac *
Să văd sara ce cinează
Şi ziuca ce lucrează.

Demineaţă ce prînză(şte)
Şi cu cine, ce grăie(şte).

De la Vasalie Moiş.

48

UNDE MERI, MĂI VASALIE ?

— Unde meri, măi Vasalie?
— La crîşmuţă, tu Sofie.
— Ced cumpăra, Vasalie?
— Trei cupe de vin, Sofie.
— Cine focu lia plăti?
Lia plăti mîndra Sofie,
Din punga lui Vasalie.

De la Măria Tăşcan,
fată de 20 de ani, din Năneşti.

49

STRÎGĂ OAMENII DIN SAT

Strigă oamenii din sat,
Că mid dor de măritat.
Cum focu nu mia fi dor,
Că nam gard pdngă*ocol.
Nice fîntînă dizdită *,
Nici grădină îngrădită.

De la Măria Tăşcan.

5°

TU MIREASĂ, RUJĂ ARSĂ

Tu, mireasă, rujă * arsă,
Rumpă<ţbs<ar brîuţu,
Cum îţi laşi tu drăguţu.
Şi locu din şăzătoare,
Şi drăguţa ca o floare.
Şi mirelui curaua,
Cum îşi lasă drăguţa.

De la Măria Tăşcan.

CE Mid MIE A SĂRI

Ce mid mie a sări
Gardurile numai trei,
Pînă la patul mîndrei.
Trei garduri şi o vîlce,
Pînă la mîndruţa mea.
Trei garduri şi*on pălant *,
Pînă la mîndra la pat.

De la Măria Tăşcan.

MAMĂ, NU MĂ BLĂSTĂMA

Mamă, nu mă blăstăma,
Că nu fac pe voia ta.

Patru boi şi patru junei,
Nms ca buzele de dulci;
Patru cai de la căruţă,
Nu plătesc pe o drăguţă

De la Gheorghe Rusu,
fecior de 21 de ani, din Berbeşti.

53

MÎNDRULUŢ DE SUB FEREASTĂ

Mîndruluţ de sub fereastră,
Vede*ţi*se umbram casă,
După masă pe părete,
Eşti, bade, cu cujmă verde.
Mîndruluţ de sub părete,
Hai în casă, nu te teme,
Că bărbatud mort de beat,
Cît îi patu răsturnat.
Noi pînă nbom drăgosti,
Bărbatu nemic ma şti.
Frunză verde trei znicele *,
Avui trei ibovnicele.
Unam dial, şi unam vale,
Unam uliţa cea mare.
Cea din dial, ca *Şfon* pahar,
Cea din vale, ca ş*o floare,
Cea din uliţa cea mare,
Mai mîndra ca orişicare.

De la Gheorghe Rusu.

J4

HAI, MÎNDRUŢ, SĂ NE FIM DRAGI

Hai, mîndruţ, să ne fim dragi,
Gamîndoi sîntem săraci.
Tu mai tată, eu mam mamă,
Amîndoi sîntem de*o seamă.
Tu mai fraţi, eu mam surori,
Amîndoi ca două flori.
Că noi bine ne lovim,
Şi la ocbi şi la sprincene,
Ca doi păunaşi la pene.
Şi la stat şi la uitat,
Ca doi porumbi la zburat.

De la Gheorghe Rusu.

FĂ.MĂ, DOAMNE, CE Mid FÂ

Fă«mă, Doamne, ce mid fâ,
Fă*mă roata stelelor,
în drumu codrenilor *
Că codrenii de rmor şti,
Pe la mine şbor veni,
Cu mine că s*or iubi.
Şi ziua nbom drăgosti,
Serile nbom întîlni.

De la Gheorghe Rusu.

y°

PENTRU OCHI CA MURILE

Pentru ochi ca murile,
Cunjurai pădurile.
Pîntru ochi ca şi murea,
încunjurai pădurea.
N/avui haznă * de dînsa,
Că se lua cu badea.
Hai, mîndra, noi să fugim,
Pe din sus de ţintirim,
Iarba popii s*o tîrîm.
Unde cură apa vin,
Păduread de rozmalin *.

De la Gheorghe Rusu.

J7

AM AVUT MÎNDRE BUGHETE

Am avut mîndre bughete *,
Ş«amu rmam lăsat de toate.
Nu mă uit dup*o drăguţă
Ca dup<on picat de frunză,
Nu mă uit nici după două,
Ca dup'on picat de roauă.
Că nici drumu nu boi trece
Şi drăguţă capăt zece.
Gamu nud lumea erodată,
Şapte feciori la o fată;
Că lumead plină de dor,
Zece fete la«on ficior.

De la Susana Borodi, din Berbeşti.

J8

FOST.AM DOAUĂ LA MAMA

Fosbam două la mama,
Ca soarele cu luna,
Şi nbo despărţit badea.
Fost*am două la părinţi,
Ca şi doi pomi înfloriţi,
într*o grădinămgrădiţi,
De o mînă răsădiţi.

De la Sutana Borodi.

59

MIE«ACELA MbO FOST DRAG

Mie*acela muo fost drag,
Care*o fost roşu şi alb.
Şi la ochi cam ochieşăl *
Şi la păr cîrligăţel * .
Tare mba plăcut de el,
Batăd raiu lui căţăl.

De la Gheorghe Rusu, din Berbeşti

60

DE LA NOI A TREIA CASĂ

De la noi a treia casă,
Este*o fată ş*o nevastă.
Eu mă duc în butul * fetei
Şi sărut gura nevestei.
Tînăra mănîncă sor * ,
Bătrîna de ce id dor.
Pune capum chietoare *
Şi tuşe(şte) numai nu moare.
Tînăra mănîncă peşte,
Bătrîna, de ce doreşte.

De la Gheorghe Rusu.

61

CINE TRECE PRIN GRĂDINĂ?

Cine trece prin grădină?
Vasalie rujă * plină.
Cu jaşcău* cu rînse * multe,
Cu păruţu creţ pe frunte.
Cu jaşcău cu rînse late,
Cu păruţu creţ pe spate.
Cine păşe(şte)m urma lui?
Mărie, drăguţa lui.

De la Gheorghe Rusu.

62

MĂGHIERAN DE P/lNGĂ VALE

Măghieran de pdngă * vale,
Să trăieşti, nănaşă mare;
Să trăieşti, de mă iubeşti,
De nu, tot voinică eşti.
Măghieran de pe sub grindă,

Să trăieşti, nănaşă blîndă;
Să trăieşti, că ţi să şede,
Eşti ca on rozmalin verde.

De la Gheorghe Rusu.

63

MÎNDRULUŢ DIN BÂRSANA

Mîndruluţ din Bârsana,
Nmţi bate murgu biaba*,
Mama ţie nu rma da.
Nare mama făr' pe mine,
Şi ma da undea fi bine.
Unde«i boteieş * de oi,
Şi pluguţu cu patru boi,
Şi îeciorаşi numai doi.

De la Susana Borodi, din Berbeşti.

64

MÎNDRULUŢ DRĂGUŢA TA

Mîndruluţ, drăguţa ta,
Nicid albă jos la poale*,
Nicid ca mine la floare.
Nicid albăm jos la stan*,
Ca mine la Vişoan.
Eu îs albă şi roşiuţă
Ca floarea de schinteuţă * .
Ead galbînă şi negrie,
Ca floarea de păpădie.

De la Gh. Rusu.

6j

IES AFARĂ, VĂD ON NOR

Ies afară, văd on nor,
Vinemii de la mîndruţ dor.
Ies afară, văd trei stele,
Vinemii de la mîndru jele.
Ies afară, văd ceriu,
Vinemii dor de la mîndru.
Răsai, lună, şi sui sus,
Şid du mîndrului răspuns.
Tot răspuns şi sănătate,
Să iubeascăm altă parte,
Că cu mine nu să poate.
Că şi cît s*o mai putut,
Tînărăam fost, nam ştiut
Ce plăteşte dorul mult.

De la Susana Borodi.

66

NU STIU DREPTUd ORI NU4 DREPT,

Nu ştiu dreptud, ori nud drept,
Ca şba meu mîndruţ nu văd.
La obraz îi albeneţ,
Păru id negru şi creţ.
Ochii bs ca două mure,
Care*s mai coaptem pădure;
Caros coapte la răcoare,
Nms ajunse nici de soare.
Care*s coapte la pămînt,
Nu«s ajunse nici de vînt.

De la Susana Borodi

6?

HAI MÎNDRULE, SĂ TRECEM DEALUL

Hai, mîndrule, să trecem dialu
Să ne povestim amaru
Gavem doi bătrîni acasă,
Neom iubi şi nu ne lasă.
Hai, mîndrule, să fim dragi,
Gamîndoi sîntem săraci.
Hai, mîndruţ, să ne iubim,
De luat să nu gîndim.
De iubit nbom iubi, bade,
De luat sîntem departe,
Ca şi Clujul de Orade.
Numai ne putem iubi,
Cum se iubesc tinerii,
Laolaltăm veci mom fi.
Nu vrea, mîndruţ, tată'tău,
Să vă fiu norucă eu,
Nici voieşte niamu meu.
Nu vrea, mîndruluţ, mă*ta
Să fiu eu nevasta ta,
Nici voieşte mămuca.
Nms, mîndrule, gazdă mare,
Nici nu« hireşă* aşa tare,
Ca şi tinemii pot aflare.
Şi pînamu neam aflat,
Da nam avut mintem cap,
Că de ţineam ascultat.

De la Susana Borodi.

68

ŞTII, MÎNDRULE, CE ZICEAI

Ştii, mîndrule, ce ziceai,
Cînd lîngă mine şedeai:
Că nu este om în lume,
Pe noi să ne despreune.
Dar vezi, mîndruţ, cai minţit,
Cînd cu mine ai grăit:
Tu teai dus şi nai vinit,
Şi eu altul miam găsit,
Mai mîndruţ şi mai iubit,
Nu ca tine*on prăpădit.

De la Susana Borodi.

69

NU ŞTIU, MÎNDRUŢ, CE GÎNDEŞTI

Nu ştiu, mîndruţ, ce gîndeşti,
Pe mine nu mă doreşti.
Eu, mîndruţ, nu te«oi lăsa,
Alăturea cu moartea.
Mult lucru şi nu mid greu,
Mă topesc de dorul tău;
Mult lucru, nu mid nemică,
Doru tău de loc mă strică,
De nms bună de nemică.

De la Susana Borodi.

FRUNZĂ VERDE DE CĂLCUŢĂ

Frunză verde de călcuţă*,
IVÎîndrud cu două drăguţă:
Numai eu şi una tu,
Hai, săd lăsăm la focu.
Nouă nu ne pică bine,
Lui cinste, nouă ruşine.
Fămiă, Doamne, ce mid fă,
Fămtă rujă * scbinteuţă,
La birău * în grădinuţă.
Birăiţa * rma plevi,
Fecioru rma drăgosti.
Birăiţa rma uda,
Fecioru rma săruta.

De la Susana Borodi.

71

FĂ.MĂ, DOAMNE, CE MM FĂ

Făsmă, Doamne, ce mid fă,
Fămiă roauă pe fîneaţă,
Să văd mîndru undemvaţă;
Fămiă roauă pe fîntînă
Să văd mîndru unde cină:
în cazarmă la lumină,
Se culcăm pat pe perină.

De Ia Susana Borodi.

CUCULE, PEANA MIERÎIE

Cucuie, peana mierîie *
Spune mîndrului să vie
Pe duminecă ce vine,
Să*şi rătunze(ască) păru bine,
Să vie pînă la mine.
boi fa struţ * din două flori,
Ş*oi fâ but * la doi ficiori.
Pe mine rmo ocărit
Buruianu dintre flori
Şi ciufu * dintre feciori;
Buruianu dintre cepe
Şi urîta dintre fete.

De la Susana Borodi.

7)

BATE, DOAMNE, PE POPA

Bate, Doamne, pe popa,
Că mbo spovedit mîndra;
Nu ştiu cum o spovedit,
Că deatuncia rmo urît.
Nu ştiu ce canon bo dat,
Că de<atuncia rmo lăsat.

De la Susana Borodi.

74

AM DRĂGUCIOR DE ŞTI SCRIE

Am drăgucior de şti scrie,
Cu domni în cănţălărie.
Scrie doauă*trei rînduri,
Şi nu poate de gînduri.
Pune condeiu pe masă,
Si vine la noi acasă.
— Dămii, mămucă, mătura,
Mătura cea de anglie *,
Să mătur într*o chilie,
Ga vini mîndru şia scrie.
Şi cînd scrie, mă mîngîie,
Cînd ceteşte, mă topeşte,
Cu ceriuţu * mămveleşte.
Pe cerut îs două stele,
La mîndruţ două inele;
Eu le cer să mi le deie,
El grăieşte să mă ieie.

De la Susana Borodi.

7J

PE MINE Şl PE MÎNDRU

Pe mine şi pe mîndru
Despărţeşteme gardu,
Şi gărduţud mititel,
Şi se vede peste el,
Mîndrud nalt şi subţirel,
Tinerăl, fără musteaţă,
Semvaţăa cuprindem braţe
Şa săruta cu dulceaţă.

De la Susana Borodi.

76

O BATANTE DOMNU SFÎNT

O, batante Domnu sfînt,
Cum aş sta sub jurămînt,
Şohan * numii iese din gînd.
Căci şiaseară team visat,
Tu, mîndruţ, mai sărutat.
Şi pe cînd mam sculat,
Da nemică nam aflat,
Fără doru inimii,
Scris pe faţa perinii.
Dimineaţă mam trezit
Şi mam dus în jos pe rît,
Şi cu mîndru mam 'tîlnit,
Visu i lam povestit.
Numai el o rupt ş>o zis:
— Cine despărţiâ doi dragi,
Ducăd corbii carneam fagi,
Cioantele * pe sub copaci.
Cine ne*o despărţit,
Naivă loc în temeteu *,
Nici scînduri de copîrşău * .

De la Susana Borodi.

77

MÎNDRULUŢU DIN ALT SAT

Mîndruluţu din alt sat,
Ca pita de cumpărat:
Cînd o cumperi te bucuri,
O mănînci, nu te saturi.

Drăguţu din satul tău,
Ca pita de mălai rău:
Cînd o vezi îţi pare bine,
O mănînci şim cade bine.

De la Susana Borodi.

78

CÎTE FLORI DE.AICI ÎN SUS

Cîte flori deaici în sus,
Toate cu mîndra leam pus.
Cîte leam pus pînăm prînz,
Toate*s mîndre şi s*o prins.
Cîteam pus pînăm gustare,
Nice una voie mare.
Cîte leam pus pînăm cină,
S*o uscat din rădăcină.

De la Susana Borodi.

79

DE CINE MLI DOR CU SETE

De cine mid dor cu sete,
Nici îl văd, nice mă vede.
De cine mie mid dor,
Aicea nare cobor *,
Nici cărare prin ocol.
De cine mid doruţ tare,
Peaicea nare cărare.

De la Susana Borodi.

80

AM DRĂGUCIOR BOCOTAN

Am drăgucior bocotan *,
în temniţăd de un an.
Lasăd fie, în sărăcie,
Dacă nud de omenie.
Nud de vină mîndru mieu,
Ced de vină tată*său,
Că bo lăsat a fâ(ce) rău.
Că bo ţinut dezmierdat,
Şi s^omvăţat blăstămat.

De la Susana Borodi.

81

TRIMESU.MLO MÎNDRU DOR

Trimesmmbo mîndru dor
Pe on măr din măru lor.
Eu 'napoi i bam trimis,
Săd mînînce jumătate,
Şi cu cee jumătate,
Altă drăguţă să*şi cate,
Că de mine nare parte.

De la Susana Borodi.

MAMĂ, INIMA MĂ DOARE

— Mamă, inima mă doare,
Să mă lasi în şăzătoare [1].

[1] Vezi capitolul *Note,* voi. II, p. 475

— Eu, siucă*, te*aş lăsa,
Dar tu, siucă, iubeşti:
Măruţ roşu pădureţ,
Fecior cu struţ * şi măreţ.
— Nu crede, mămuca mea,
Nu crede, că nud aşa.
Eu, mămucă, drept ibăsc * :
Măruţ roşu din fereastă,
Fecioraş hireş * şi gazdă.

De la Susana Borodi.

83

HEI, TU, MÎNDRULUŢU MiEU

Hei, tu, mîndruluţu mieu,
Eu cu dor şi tu cu dor,
Nouă ne triabă doftor.
Eu cu dor şi tu cu jele,
Amîndoi cu inimi rele;
Eu aicea, tu acolu,
Amîndoi ne ducem doru.
Tinde, mîndruţ, sabia,
Eu oi tinde zadta *,
Ş*om tăie noi pădurea,
Nborn stîmpăra dragostea.
Tinde, mîndruţ, cuţitu,
Eu oi tinde brîuţu,
Ş*om tăie noi dealuţu,
Şi nbom stîmpăra doru.

De la Susana Borodi.

84

MÎNDRU, MÎNDRULUTULE

— Mîndru, mîndruluţule,
Az*vară la noi vineai,
Pe laiţă * cu dor şădiai,
Şi cătă mine ziceai :
Dragostea noastră cea dulce,
Cu noi în pămînt s*a duce;
Dragostea noastră cea dragă,
Cu noi în pămînt să meargă.
Noi atunce nbom lăsa,
Cînd popa biserica,
Şi jidovii legea sa.
Jidovii legea şbo ţin,
Dragostea nbe pe puţin.

De la Susana Borodi.

8;

MĂR1TAM.AŞ, MĂRITA

Mărita*rmaş, mărita,
Numai cîmpu să nud văd;
Cîmpu săd vadă bărbatu,
Eu să mătur, saştern patu.
Să pui oglindam fereastă,
Să mă văd cum îi nevastă.

De la Susana Borodi

86

MIE, MĂMUCĂ, NUMI TREABĂ

Mie, mămucă, nmmi treabă
Nici cocie *, nici binteie *,
Fără mîndruţ să mă ieie;
Nici cocie, nici hinteu,
Numai mîndru să fie a meu.
— Hei tu, mîndruluţule,
Ce te ţii, ce te d<arunci,
Ştiu că mai grajduri cu junei,
Nici buzele nu ţbs dulci.
Nici ai vaci cu coarne largi,
Nici buzele nu ţi*s dragi.
N<ai atîta ocolaş *,
Cît ar paştemn purcelaş.
Nici atîta grădinuţă,
Cît ar paşte*o găinuţă.
Ş*apoi încă te măreşti,
Nu te caţi că cine eşti.

De la Susana Borodi.

87

CU MÎNDRU DE LÎNGĂ DRUM

Cu mîndru de lîngă drum,
Nu ne văjim* nicid cum.
El îi mare, eu îs mică,
Nu ne văjim nici de frică.
Cu mîndru de lîngă vale,
Da ne văjim bine tare,
El îi mic, şi eu nms mare.

De la Susana Borodi.

MÎNDRULUŢ DE DE ASTĂ--VARĂ

Mîndruluţ de de*astă*vară,
Purta miere cu trei cară,
Şi gurad era amară.
Da mîndruţu de ăst anu,
Nu poartă nici cu unu,
Gura id ca faguru.

De la Susana Borodi.

CÎND MELIŢAM CÎNEPA

Cînd meliţam cînepa,
Toţi feciorii mămtreba,
Undeva fi şezătoarea.
— La loanăm cotu văii,
Acolo se strîng toţi răii;
La Ioană lîngă vale,
Acolod dragoste mare.

De la Susana Borodi.

90

MÎNDRULUŢU DIN BĂTRÎNI

Mîndruluţu din bătrîni,
Tot îşi ţine rădăcini,
Ca piruţu pdngă * spini,

O' la vîrf ori la trupini.
Vină, mîndruluţ, în sat,
Nu gîndi că team uitat.
De team uitat cu gura,
De la inimioară ba;
De team uitat cu gîndu,
De la inimioară nu;
De team uitat din cuvinte,
De dragostemii vineaminte.

De !a Susana Borodi.

9'

DE<AR CREPA DRACU DE GRAS

Dear crepa dracu de gras,
Ce iubesc nu pot să las.
Dear crăpa dracu de but *,
Ce iubesc nu pot să uit.
Pe care gîndu bam pus,
Ori rmo iubit, ori mbo spus,
O' de num lume s<o dus.
Pe care gîndu boi pune,
Ori ma iubi, ori mia spune,
O' de nu, sa ducem lume.

De ia Suzana Borodi.

9"

MULT MĂ.NTREABĂ OAMENII

Mult mămtreabă oamenii;
Ce mboi fâ(ce) cu drăguţii,

Nu ştiu bine ce le spune.
Cu Mihai nvoi ducem lume,
La ceia poşuş * boi spune.
Eu ştiu bine ce mboi fă(ce),
Eu Mihai m»oi cununa,
La ceia poşuş lboi tâ(ce).

De la Susana Borodi.

95

HAI, MÎNDRULE, SĂ CĂLCĂM

Hai, mîndrule, să călcăm,
Să călcăm iarba cu rouă,
Să prindem dragoste nouă.
Să călcăm iarbă curată,
Să ne mai iubim o dată.
Numai noi de nbom iubi,
Codru iarna şbamfrunzi,
Şi iarba şba răsări.
Nouă de nba fi voia,
Cîrjmăm codru de nbom fâcce).
Pe masă uiegi * or fi,
Bea*om şi nbom veseli.

De la Susana Borodi.

94

DECÎT NORĂ MÎNE.TA

Decît noră mîne*ta
Si cumnată sormta,

Mat bine, mîndruţ, rmoi fâ(ce):
Tot ca o rujă domnească,
La cazarma cătunească.
Cînd vîntuţu ma sufla,
Mîndrului umbră boi fâ(ce).
Cînd vîntuţu rma clăti,
Mîndrului umbră boi fi.

De la Susana Borodi.

95

MÂGHIERAN CRENGUŢĂ VERDE

Măghieran crenguţă verde,
Ionel sprincene negre,
Mîndre ţbs sprîncenele,
Mai mîndru ţbe numele.
Numele tău ţid Ion,
Faţa ta ca şi de domn.

De la Susana Borodi.

BATE, DOAMNE, PE ADAM

Bate, Doamne, pe Adam,
De œ<o făcut lumea neam.
Noi cu mîndru luameam,
Da sîntem oleac' de neam.
Bate, Doamne, şi pe Eva,
De ce*o făcut neam lumea.
Noi cu mîndru neam lua,
Da săm * veri al doilea.

De la Susana Borodi

97

MĂ IOANE, IONELE

Mă Ioane, Ionele,
Liagă murgu de proptele,
Hai la tata şi mă cere.
De ma da tata, de ba,
Haida dmmă că*s a ta;
De ma da tata, de nu,
Vină la noi şi mă du.

De la Susana Borodi.

FRUNZĂ VERDE DE PE RÎT

Frunză verde de pe rît,
Ce eşti, mîndruluţ, scîrbit,
O' părinţii te*o toit * ?
De tbo toit oarecine,
Doară, mîndruţ, pentru mine,
Spunemii, nmţi fie ruşine,
Că cu drag mă las de tine.
De tbo toit cineva,
Spunemii, nu mămcunjura,

Că eu cu drag tboi lăsa.
Zis*o mîndru dumalui *
Că să fie*a dracului,
Den trebuiesc mai mult lui;
Eu am zis o a lui să fie,
De«mi trebuie mai mult mie.

De la Susana Borodi.

99

SUFLĂ, VÎNTE, CA MALNAINTE

Suflă, vînte, ca maimainte,
Nu sufla aşa fierbinte.
Suflă, vînte, mai încet,
Adăd pe mîndru săd văd,
Tot săd văd şi să mă vadă,
Şi de mom fi laolaltă.

De la Susana Borodi.

MÎNDRULUŢ, BADE CHIORGHIE

Mîndruluţ, bade Ghiorghie,
Nu mă călca pe zadie *.
Zadia mead de fuior,
Ş*aşteaptă mai mare dor.
Zadia mead de bumbac,
Ş*aşteaptă doruţ mai drag.
Tu, mîndrule, aş*ai gîndit,
Nud floare ca ţinem rît *.

u

I T

Sînt rituri cu flori bătrîne,
Şbs mai mîndre ca şi tine.
Este*on rîtuţ * lîngă vale,
Şbntracela este«o floare,
Ş«aceed mai mîndra floare,
Nu ca tine*o gălbînare.

De la Susana Borodi.

HEI, TU, MÎNDRULUŢU MEU

Hei, tu, mîndruluţu meu,
Cînd te iubeai cu alta,
Cu trei părţi mai rău îţi sta.
De cînd te iubeşti cu mine,
Cu trei părţi îţi stă mai bine.
Cînd ieşim la ulicioară,
Tu păun, eu domnişoară;
Cînd ieşim noi la uliţă,
Tu păun, eu păunită.

De la Susana Borodi.

SĂRACU MÎNDRUŢU MEU

Săracu mîndruţu mieu,
Dor ba fi pîma veni,
N*am pe cined porunci.
Făr' pe nor oleac' de dor,

Şi pe stele*oleac' de jele,
Eu singură nu pot mere *.
Şi pe lună voie bună,
Eu nu pot mere * singură.

De la Susana Borodi.

ŞTIUT*AM, MÎNDRULE, EU

Ştiutvam, mîndrule, eu
Că ted întoarce tu odată,
La răcbita cea plecată,
La mine, la cea lăsată.
La răchita cea cumplită *,
La mine, la cea urîtă.
Te cunosc, bădiţă, bine,
Că tu ai grăi cu mine,
Nu cutezi şi ţi*e ruşine,
îndrăzneşte şi grăieşte,
Inima mea te voieşte.

De la Susana Borodi.

104

LA MÎNDRUŢU DdNGĂ DRUM

La mîndruţu ddngă * drum,
Ardear casa toată scrum.
Şi ardă şi el în ea,
M?o iubit, mă las*asa.

Mîndruţu de lîngă vale,
Creşted*ar nărocu mare,
L*am lăsat şi rău îmi pare.
Vai de doi ce se iubesc,
Şi părinţii nud voiesc.
Inimile chinuri poartă,
Dragostea nu şbo arată.
Amîndoi ard întrmn foc
Şi nu pot fi la on loc.

De la Susana Borodi.

HEI TU, MÎNDRULUŢU MEU

Hei, tu, mîndruluţu meu,
Sîntem multe la mama,
Ca stelele cu luna,
După tine nu rma da.
Harnic eşti tu şi frumos,
Decît mine eşti mai jos;
Harnic eşti tu şi găzdac *,
Tătuchii nu eşti pe plac;
Mîndru eşti şi te«aş iubi,
Tatei ginere nud fi.

De la Susana Borodi.

106

MÎNDRULUŢ, DE MĂ IUBEŞTI

Mîndruluţ, de mă iubeşti,
ISbasculta minciuni băbeşti.
Şi de vrei să trăim bine,
N*asculta minciuni de nime,
Că minciunile nms bune,
Piced gura cui le pune.
Şi minciunile numai plac,
Piced gura cui le fac.

De la Susana Borodi.

107

ZISO MAMA CĂTRĂ MINE

Zis*o mama către mine,
Să nu dau gură la nime.
Dracu poate acee face,
Să nu dau la caremai place,
j Săraca inima mea,
De>ar avea gură să zbiere
S*ar mira lumea ce*ar cere;
N*ar cere mare iosag *,
Numai om sămii fie drag.

De la Susana Borodi.

5

108

DE.AR FI MÎNDRU DE ROMÂN

De<ar fi mîndru de român,
Purtadaş doruţum sîn.
- Dăşad mîndru de ungur,
Purtadd*aş, nu mămdur.

De la Susana Borodi.

109

MĂMUCĂ, CÎND M.AI FĂCUT

Mămucă, cînd rmai făcut,
De nemic nu s*o văzut.
Nici de lună, nici de soare,
Amar inima mă doare.
Cînd tu, mamă, rmai făcut,
Nemică nu tbo durut,
Fănon deget la picior,
Gai gîndit c«oi fi fecior.
Dacă rmai văzut că*s fată,
Toate tbo durut o dată.

De la Susana Borodi.

FRUNZĂ VERDE DE TURIŢĂ

Frunză verde de turiţă*,
Am drăguţ peste uliţă.

Nu ştiu, Doamne, cum as face
Săd trec uliţa dincoace,
Său dau guriţă cărnii place.

De la Susana Borodi.

MÎNDRULUŢU MIEU ION

Mîndruluţu mieu Ion,
Da mă poartă cu barşon *,
Cu barşon cu cipcă* albastră,
Numai de boi fi nevastă;
Batăr * cit mar barşoni,
Eu nevastă nu boi fi.

De la Susana Borodi.

MÎNDRULUŢ, FLOARE DOMNEASCĂ

Mîndruluţ, floare domnească,
Puie*te domniim fereastă,
Soarele te veştezească,
Nime să nu te iubească.
Fără cît team iubit eu,
Şi deatîtamai pare rău,
Nu eşti tu solgăbirău * .
Si solgăbirău deai fi,
Eu mai mult nu tboi iubi.

De la Susana Borodi.

"3

JURU<MĂ, MĂMUCĂ, JUR

Jurămiă, mămucă, jur,
Că numii treabă drăgucior,
Unded văd nud încunjor.
Mînă, mîndruţ, boii bine,
Nmţi ţine ochii la mine.
Ochii mei îs mari cialăi *,
S>or celui * boii tăi,
Şi pe tine lingă ei.

De la Susana Borodi.

114

SUFLĂ VÎNTU PE DIALUŢ

Suflă vîntu pe dialuţ,
Sămii fac cununiţa struţ,
Camu nam nici on drăguţ.
Poate sufla, poate ba,
Cununa struţ nu oi fâ(ce),
Că vine dumineca,
Şi nvoi la şi rmoi schimba,
D*oi mere pe drum în sus.
Din paşi oi păşi rărut,
Din gunoi grăi linuţ,
Şi mboi găsi alt drăguţ.

De la Susana Borodi.

IIJ

HEI, TU, MÎNDRULUŢULE

Hei, tu, mîndruluţule,
Tot pîntru un pic de trai,
Mi^am mutat locul din rai.
Nici traiu nu mid trăiesc,
Făr' de rai ma mîntuiesc.
Pîntru mîndru cel de an,
N*oi vedea raiu şohan *.
Pîntru mîndru ăst deramu,
Poate croi vedea raiu.

De la Susana Borodi.

116

FRUNZĂ VERDE, IARBĂ GRASĂ

Frunză verde, iarbă grasă,
Dor mrajunge, dor mă lasă,
Dcrurmbi de mers acasă.
Frunză verde verdice,
/ Dor rmajunge, dor mă ie,
Doru mire de tiara mea.
Hei, tu, mămulica mea,
Lasă, mamă, căd vedea
Cero plătit slujbuca mea.

De la Măria Tăşcan, din Năneşti.

117

AUZI, MÎNDRU, DA NU TU

Auzi, mîndru, da nu tu.
Sărutartboi, da nmamu.
Cînd mira fi de sărutat,
Mboi căta altu mai drag.
Cînd mira fi de drăgostit,
Da mboi căta mai iubit,
Nu ca tine on urît.

De la Ileana Ardelean, din Berbeşti.

118

MULT MĂ MIR DE OMU HÎD

Mult mă mir de omu hîd,
Ce umblă tot alegînd,
De nu stă să se gîndiască
Cu care să se văjiască *.
Stăi, mîndru, şi te gîndeşte,
Cu care să fii păreche.
Eu, mîndrule, rmam gîndit,
Nu ne văjim nici un pic.

De la Ileana Ardelean.

119

HEI, TU, MÎNDRULUŢU MEU

Hei, tu, mîndruluţu meu,
Ce te măreşti, mîndruţ, tu,

Ştiu că nu*i a tău lazu * .
Ce te măreşti aşa tare,
Ştiu că nms marţiale * tale.
Ce te ţii, ce te măreşti,
La alţii găzdăluieşti * .
Batăr * cît te vei mări,
Slugoi fost, slugă îi fi,
La altmi găzdălui.

De la Ileana Ardelean.

MÎNDRUŢ CU GRĂDINĂ LARGĂ

Mîndruţ cu grădină largă,
Vină la noi de ţi*s dragă.
Mîndruţ cu grădină strimtă,
Nu vini că ţbs urîtă.
Nu vini, mîndrule, nu,
Că eu nu*ţi mai duc doru.
Mă*ta o vrut, mai vrut tu,
Nu te primiâ(scă) pămîntu.
De«ai vrut tu, n*o vrut mă*ta
Pămîntu nu vă primiâ(scă),
Cum mbaţi bolunzit mintea.

De la Ileana Ardelean.

TOT MIE *MhO* PORUNCIT

Tot mie *muo* poruncit,
Tot un fecior de măran *
Săd fac struţ * de măghieran,
Săd puie după cure(auâ),
Săd sărute cînd a vrea,
Să gîndiâ(scă) căd gura mea.
Eu iară bam poruncit:
— Măghiranu nu mid mare,
Nici moi fâ(ce) la fiecare.
Că nu ştii, mîndru, purtare:
Nici în cîrşmă cu berea,
Nici în drum cu besada*,
Nici în cîrşmă cu vinu,
Nici în drum cu cuvîntu.
Nu ţboi fâ, mîndrule, nu,
Că nu ţid bun cuvîntu.

De la Ileana Ardelean.

122

CÎND TRĂIAM CU MÎNDRU BINE

Cînd trăiam cu mîndru bine,
Era cîrşmă lîngă mine;
De cînd trăiesc cu mîndru rău,
Depărtez de fogodău *.
Numai eu că mbam gîndit,
Cu mintea cared la mine,
Poate trăi fiecine.
Cu mintea care*o am eu,
Damii trăiesc ales de rău.

De la Ileana Ardelean.

"5

DE,AŞ FI ŞTIUT, CUM ŞTIU AMU

De*aş fi ştiut, cum ştiu amu,
Nu mbaş fi pierdut somnu,
Ci m*aş fi culcat devreme,
N*aş fi ars atîtea lemne.
Lemne bune şi uscate,
Pentru tine, blăstămate;
Lemne bune şi zbicite *
Pentru tine/afurisite.

De la Ileana Ardelean.

I2,

NU DAU VINĂ DORULUI

Nu dau vină dorului,
Aşad mintea omului.
Nu dau vină dragostei,
Făr' mie şi bădiţii.
Doru nu te ia de mînă,
Să te duca face vină,
La pătuţu cu perină.
Doru nu te ia de spate,
Să te ducă a fâ(ce) păcate,
La paturi împerinate.

De la Ileana Ardelean.

u

MĂ LUAI PE LÎNGĂ VALE

Mă luai pe lîngă vale,
La mîndra Mărincuţare;
Eu dau bună săram casă,
Eamii pune de cinăm masă.
Eu cinez şi mai rămîne.
Numai mîndra mă întreabă:
— Unde, mîndruţ, tid culca?
— Unde locuţ mid afla.
— Ţboi aşterne pe cuptor.
— Pe cuptor nu rmoi culca,
Stelniţele * rmor mînca.
— Ţboi aşterne jos în casă.
— Dară jos nu nvoi culca,
Că puricii rmor mînca.
— Ţboi aşterne pe lăicioară.
— Acolo nu rmoi culca,
Că lăicioarad cioturoasă,
Şi mi s*or băga prin oasă.
Da mă lăsăm pat cu tine,
Că rmoi hodini mai bine.

De la Ileana Ardelean.

126

PE ULIŢA CĂSII MELE

Pe uliţa căsii mele,
Răsăritro floricele,
Rozmalin * şi flori de jele.
Da cine lbo răsădit?

Din clopu* badibo sărit.
Da cine lbo sămănat?
Din clopu badibo picat,
N*o picat, da lbo ţipat.
Nud treabă căd cu bănat,
Că rmam dus şi bam lăsat.
Dorule, ce ţbam stricat,
Că mă ţii robuţ legat?
Nemică nu mbai stricat,
Daşe parte ţbo rămas.
Dorule, ce ţbam greşit,
De mă ţii robuţ închis?
Nemică nu mbai greşit,
Da aşa ţbe rînduit,
Ca să fii robuţ închis.

De la Ileana Ardelean

127

MĂR1TĂ/TE, MÎNDRA MEA

Mărită'te, mîndra mea,
Nu trage nădejdea mea.
Că nădejdea de la mine,
Dad ca gheaţa cea supţire,
Sui pe ea şi nu te ţine,
Si te face de ruşine.
Şi eu, mîndra, tboi urî,
Ş*apoi de ruşined fi.
Şi eu, mîndra, tboi lăsa,
De ruşine tot tboi fâ(ce).

De la Ileana Ardelean.

128

PENTRU TINE, CIUNG PĂLIT

Pentru tine, ciung* pălit,
Hireş* drăguţ mbam urît.
Pentru tine, ciung uscat,
Hireş drăguţ mbam lăsat.
Tboi lăsa, ciungule,m pară,
Ş*oi iubi pe mîndru iară.
Tboi lăsa, ciungu, pe tine,
Ş«oi iubi pe mîndruţ bine.
Măghieran de pe peminte*,
Ieşbmi, mîndrule, mainte,
Pentru doauă>trei cuvinte,
Si mai dă mîna cu mine.
Mîndrior, de despărţire,
îţi mulţumesc de iubire.

De la Gheorghe Ardelean,
fecior de 18 ani, din Berbeşti.

129

PLOAUĂ, PLOAUĂ PE MĂGURI

Ploauă, ploauă pe Măguri,
Vin feciori pe săcături*,
Tot la noi să le dăm guri.
Noi guriţă nu lbom da,
Pînă ce om măsura
Pe fontuţu* jidului*,
Că o ţin drăguţului;
Pe fontuţu din oraş,
Că o ţin lui Grigoraş.

— Hei, tu, mîndruluțu mieu,
De nu te iubesc cu dor,
Ardămii cizmamtrron picior;
De nu te iubesc cu drag,
Ardămii năframa pe cap;
De nu te iubesc cu sete,
Ardămii bumbumtrro ureche.

De la Ileana Ardelean, din Berbeşti.

130

FRUNZĂ VERDE CĂLUPĂR

— Frunză verde călupăr *,
Dărmă, mamă, că mă cer,
De nu, mă culc jos şi zbier.
— Draga mami, nu zbiera,
Cînd tbor cere, «atunci tboi da.
— Frunzucă verde de nuc,
Fostro unu, rmo cerut,
Dumăta, mamă, mai vrut.

De la Susana Borodi.

131

FRUNZĂ VERDE NUCĂ SACĂ

Frunză verde nucă sacă,
Nu văd om frumos sămii placă.
Că şi care mbo plăcut,
Lro făcut neamțu răgut * .

Şi, şi care mbar plăcea,
Mid văruc din vița mea.
Zis*o mîndru căd corte(şte)*,
Să doarmă pe mîna mea.
Şi pe mine rmo cortit
Pera lui mînă de durmit,
Dacă tare bam iubit.

De la Rozalia Borodi,
de 10 ani, din Berbeşti.

132

MÎNDRULUȚ CU CLOP CU PENE

Mîndruluț cu clop cu pene,
Vină la noi, nu te teme;
Numai nu vini devreme,
Că la popa taie lemne,
La diac * culeg surcele.
Vină, mîndruț, ded veni,
Nu mă tot rma celui *.
Celuiască* «te lumea,
Cum mirai celuit mintea.
Celuiascărte jizii,
Cum mirai celuit ochii.

De la Elisabeta Borodi,
fată de io de ani, din Berbeşti.

133

DOAUĂ FETE FAC ALEAN

Doauă fete fac alean*
Pentrron fir de măghieran.

De lbar bate Dumnezău,
Măghieranmar fi al mieu.
Ziua boi purtam cosiță,
Noaptea boi punem doniță,
Tot al mieu a fi Ghiorghiță.

De la Elisabeta Borodi.

U4

MÎNDRA MEA DE DOAMNĂ MARE

Mîndra mea, de doamnă mare,
Nici obielem cizme mare.
Da semcalță cu hîrtie,
Ca sămii fie dragă mie.
Cîtud lungu pe sub soare,
Nu vezi ca la mîndra poale;
De albe şi de spălate,
Gîndeşti că*s muietem lapte.

De la Elisabeta Borodi.

'35

MÎNDRULUȚ CU PĂR NEGRUȚ

Mîndruluț cu păr negruț,
Cum te<aş putea face struț,
Eu te<aş culcam legînuț.
Ziua te*aş punem fîntînă,
Noaptea te^aş culca pe mînă,
Şi te«aş strînge la inimă.

Doru mbe, mămucă, dor,
De păstăiată* «demiunte,
Şi de gură de răgută * ;
De frunzuca de poiană,
Şi de gură de cătană.

De la Suzana Borodi.

136

AM ON DRĂGUȚ ALBENEȚ

Am on drăguț albeneț,
Cu trei rînduri de păr creț;
Pe degete cu inele,
Gura lui fagur de miere.
Ce mid hazná * de drăguț,
Dacăd aşa de micuț,
Numai cît on păpînuț * .
Da nud de vină mîndru,
Ced de vină maică«sa;
L*o scăldat în apă rece,
De*acee mo putut creşte.
Frunză verde rostopască,
bom mîna în cîmp să pască;
Să pască prin cel ptiruț *,
Să mai creascon picuruț;
Să pască şi iarbă tare,
Să creasoon picuț mai mare;
Să pască iarbă de munte,
Sajungă să mă sărute.

De la Elisabeta Borodi.

»37

BEA<o<AŞ APĂ DIN COSTIUI

Bea«o*aş apă din Coştiui,
Din fîntînă mîndrului.
Pentru mîndru din Coştiui,
Tremibaş Valead°orcului.
Pentru mîndru din Bîrsană,
Scîrdită* *s de bună samă.
Mîndruluţ din Bîrsana,
Ducmţi doru cu luna.
Ducă'ţid fata^pădurii
Eşti mai hîd ca Leumiuri *.

De la Susana Borodi, din Berbeşti

.38

DORULE, BUCATĂ REA

Dorule, bucată rea,
Ieşi de la inima mea;
Dorule, bucatarnară,
Ieşi de la mine afară.
Nu ţbi bugbet * de trei ai,
De cînd la inimă*m stai.
— Dă<mi, mîndrule, inelu,
Să nu ne ştie tot satu,
Că mbai fost drăgucior tu.
Eu ţboi da veriguţa *,
Să nu ne ştie toată lumea,
Că ţbam fost drăguţa ta.

De la Susana Borodi.

l i

159

TU, CIUMĂ DE MIAZĂNOAPTE

Tu, ciumă de miazănoapte *,
După mîndru nu te bate,
Căd a mieu pînă la moarte.
Că şbasar*o fost la mine,
N*o grăit nemic de tine.
Ş*o şăzut ş*o hodinit,
Şi de tine mo grăit.
Ş*am şăzut la doi tăciuni,
Şam grăit multe minciuni.

De la Susana Borodi.

140

FRUNZĂ VERDE LOZIŞOARĂ

Frunză verde lozişoară *,
Am drăguţă domnişoară,
Nu ştiu ce baş da să moară.
Da boi da struguri de vie,
Ea sămii moară, ea sămvie,
Pînă la mine sămii vie,
Cu gura să mă mîngîie.

De la Elisabeta Borodi.

141

CUI NU4 PLAC HORILE

Cui nud plac horile,
Batăd supărările.

Că pe mine nu rmor bate,
C«oi hori pînă la moarte.
Mboi hori şiroi fi cu fire,
Pînă miri drăguţu mire;
Mboi hori, jucînd prin casă,
Pînă ceri mîndra mireasă.

De la Elisabeta Borodi.

142

HEI, TU, MÎNDRULUŢU MIEU

Hei, tu, mîndruluţu mieu,
De mirar fi de gura ta,
Altmintrelea mraş purta:
Tot albă ca lebăda,
Rumănă cum e călina *,
Nu neagră ca ţiganca.
Roşie ca şbo rujiţă,
Nu neagră ca din temniță.

De la Suzana Borodi.

'43

NU UMBLA, MÎNDRUŢ, NEBUN

Nu umbla, mîndruţ, nebun,
După pană de păun.
Pana la păun îi verde,
Mîndra cu sprincene negre,

• s

înşală pe cîţi îi vede.
Şi teramşăla şi pe tine,
Că doru mare ruşine.

De la Elisabeta Borodi.

144

FOCU BATĂ, RĂU SE ŞEDE

Focu bată, rău se şede,
Struţuc * verdem cuşmă vechie,
Lamsurat a lua fete,
La holtei a lua neveste.
Pentru mîndru din Botiza,
De trei ori am trecut Iza.
Şbncro datroi mai trece,
Şi pe mîndru boi vede.

De la Elisabeta Borodi.

HI

DRAGOSTELE DE NEVASTĂ

Dragostele de nevastă,
Dars ca ruja* din fereastă:
Cînd suflă vîntu din faţă,
împlem casă de frumseaţă.
Cînd suflă vîntu din dos,
împlem casă de miros.
Cînd suflă vîntu din nor,
împlem casă dera ei dor.

De la Elisabeta Borodi.

146

HEI, TU, MÎNDRULUŢU MIEU

Hei, tu, mîndruluţu mieu,
De nu te iubesc cu drag,
Ardămii năframa pe cap.
De nu te iubesc cu dor,
Ardămii cizma pe picior.
De nu te iubesc cu sete,
Ardămni ciurcelum ureche.
Şi de nu te iubesc bine,
Ardămii cămaşa pe mine.
De nu grăiesc eu dreptate,
Ardămii lecricu * din spate.
Iară tu de nu vrei crede,
Să pice pe tine toate;
Eu de nu ţi le spun bine,
Să pice toate pe mine.

De la Elisabeta Borodi

H7

MO MÎNAT MAMA LA VIE

IVho mînat mama la vie,
După pană lui Ghiorghie,
După struţ * la Vasalie.
Lui Ghiorghe nud triabă pană,
L<o făcut domnii cătană.
Nici lui Vasilie, struţ,
L*o făcut domnii crăiuţ * .
— Prăpădbteud, Vasali,
De*a tău dor nu pot durmi.

Niciu noaptea cu somnu,
Niciu ziua cu lucru,
Făr' la tineuiii stă gîndu.

De la Elisabeta Borodi.

VINĂ, DOAMNE, ŞbMI IA GÎNDU

Vină, Doamne, şimii ia gîndu,
Să numii mai ste tot la mîndru.
Tot la mîndru de mba sta,
Pe picioare rmoi usca;
Tot la mîndru de mba fi,
Pe picioare rmoi topi.
După trei drăguţi cernii pasă,
Că mbs hireşă* şi grasă.
După trei cernii pasă mie,
Că mbs albă şi roşie,
Şbmi pot căpăta şbo mie.

De Susana Borodi.

149

MÎNDRULUŢ, CÎND ÎI VINI

Mîndruluţ, cînd îi vini,
Hai prin fundu grădinii:
Am o uşă de rogoz,
Cum pui mîna, cade jos.

Lasă, lasă, mîndruț, lasă,
Oamenii să se rărească,
Să«ți dau gură, să«ți tignească * ;
Oamenii să se cam ducă,
Să<ți dau gură, să*ți ajungă.

De la Elisabeta Borodi.

IJO

PE MINE MĂ CHIAMĂ FLOARE

Pe mine mă chiamă Floare,
Cine mă sărută moare;
Sărutămiă, Ioa', tu,
Să văd, murboi ori nu.
Sărutămiă tu, Ioa' *,
Să văd, murboi ori ba.
Scoală, bade, de ești om,
Doară tbai hrănit de somn.
Scoală, bade, și te du,
Gamud ziuă de totu.

De la Elisabeta Borodi.

j;·

HEI, TU, MÎNDRULUȚU MIEU

Hei, tu, mîndruluțu mieu,
Pe ciudă că*s mor de dor,
Nu țbam mînat la prag sol.
Pe ciudă că«s mor de drag,

I*?

Nu țbam mînat sol la prag.
Pe ciudă că te iubesc,
Solii nu te zăhăiesc *.
Pîntre nori merge luna,
Doi lucefieri cu dînsă.
Mare cîned bădița,
Mare cîned mîndru mieu,
Mai mare cāța mbs eu.

De la Ioana Pop,
fată de 14 ani, din Berbești.

CODRULE CU FRUNZĂ RARĂ

— Codrule cu frunză rară,
Lasămiă de mas pe*astară * ,
Pe mine cu bădițiare.
— Eu cu drag că v«aș lăsa,
Vbți scăpa, vbți săruta,
Frunzucă mi s*a usca.
Eu cu drag că v*aș primi,
Vbți scăpa, vbți drăgosti,
Frunza mi s*a veștezi.
Numai sub vîrfuțu mieu,
Nu s*o făcut păcat greu.
Numai sub poalele mele,
N*o mai fost păcate grele.

De la Ioana Pop, din Berbești

*J3

SUFLĂ VÎNTU ALINAT

Suflă vîntu alinat * ,
De la mîndru din alt sat.
Suflă vîntu, arde rîtu * ,
împărţit mbo fost urîtu,
Ca şi popii spoveditu.

De la Axene Ardelean,
fată de 16 ani, din Berbeşti.

'34

DORULE, DE UNDE VII?

— Dorule, de unde vii?
— De din jos, de la Sibii.
— Da de mîndra mea ce ştii?
— Ştiu bine căd sănătoasă,
Şede la masă şi coasă
Cu ochii lăcrăma tare,
De doruţu dumitale.

De la Axene Ardelean.

'33

STRÎGĂ MÎNDRU LA PRILAZ

Strigă mîndru la prilaz *,
Cu«o uiagă * de vinars.
Uiaga mîndrmmpistrită *,

Eu mas bea, să fie cîtă,
Dacărs cu mîndru sfădită.
Eu maş bea, derar fi cît rîu,
Dacă«s sfădită cu mîndru.

De la Axene Ardelean.

1 r6

VINĂ, MÎNDRU, DE Al CÎND

Vină, mîndru, de ai cînd,
Nu tot spune că mai rînd,
Toată guriţa o vînd:
Şi pe bani şi pe bănuţ,
Şim credinţă * la drăguţ.
Şi pe bani şi pe potori *,
în credinţă la feciori.
Vinborar mîndru deracasă,
Curvă mă*sa că nud lasă.
El se gată de vinit,
Si mărsad dă de lustit * :
Cînd se gatăm cee sară,
Mă?sa îl mînă la moară.
Vinborar bietu mîndru,
A lubşi pierde somnu.
Vinborar bietu badea,
A lubşi pierde noaptea.

De la Axene Ardelean.

'S7

MĂI BĂDIŢĂ, TRUP SUBŢIRE

— Măi băditţă, trup subţire,
Ce pămînt verde te ţine,
De nu vii pînă la mine?
— Ţinemiă pămînt şi roauă,
Nu pot mere * cîte la două.
Dragostile cele mari,
Stau în drum ca doi jendari;
Dragostile cele mici,
Stau în drum ca doi voinici.

De la Anuţa Pop,
fată de 8 ani, din Berbeşti.

IJ8

HEI, TU, MÎNDRULUTU MEU

Hei, tu, mîndruluţu meu,
Cîtă vreme vii la noi,
Mai bine săud dai la boi.
Cîtă vreme la noi tragi,
Mai bine să*ţi dai la vaci.
Cînd lbi sete, le dai fîn,
Nud mai fi gazdă* deplin;
Cînd lid foame, le dai apă,
Nud mai fi gazdă de triabă.

De la Axene Ardelean.

»J9

MĂI BĂRBATE CĂLICUŢ

Măi bărbate călicuţ *,
Lasămiă sămii ţin drăguţ.
De mboi ţine drăgucior,
Si de tincoi fi cu dor.
Drăgucior de mboi ţine,
Scîrbăm casă mom ave.
— Tu nevastă călicuţă,
Lasămiă sămii ţiu drăguţă.
Drăguţă de mboi ţinea,
Scîrbă*m casă mom avea.
De mboi ţine mîndra dragă,
Nice tu nud fi uitată.

De la Ileana Ardelean.

160

PĂCURAR, CU VOIA TA

Păcurar *, cu voia ta,
Cobor oile la vale,
Pe*acolod bună mîncare.
Pînă oile or paşte,
Noi, mîndrule, nbom cunoaşte;
Pînă oile s*or duce,
Noi nbom da guriţă dulce.

De la Ioana Bîrlea,
fată din Giuleşti.

i6i

CUCURUZ, PĂNUJĂ LATĂ

Cucuruz*, pănujă* lată,
Doru meu, mîndruţ, te bată,
Mînînd oile la vatră.
Cucuruz, pănujă lungă,
Doru meu, mîndruţ, terajungâ,
Mînînd oile la strungă.
Cine are dor la oi,
Nrar voi să fie ploi,
Fără tot uscat la oi.
Cine are dor la stînă,
Nrar voi să fie tină,
Fără tot uscat la stînă.

De ia ioana Pop, din Berbeşti.

162

SPUNEŢ MÎNDRUŢ, MÎNETA.

Spuned, mîndruţ, mînerta,
Sărşi îngrădeâ(scă) grădina,
Tot cu pari şi cu nuiele,
Nu cmatîtea besezi * rele;
Cu parii de bosuioc,
Nuiele de bărbînoc * .
La mijlocu gardului,
Puie crucea bradului.
Cînd vîntuţu şira sufla,
Noi, mîndruţ, nirom aduna,
Astară * cîci * amsăra.

De la Ioana Pop.

103

HEI, TU, GUTĂ PĂLĂGUŢĂ

Hei, tu, Gută Pălăguţă,
De mirai fi mie drăguţă,
N<ai umbla iarna desculţă,
Ţiraş face opinci de frunză,
7 Şi obiele de surcele,
Şi cu aţă de znicele *,
Şi tirai încălţia cu ele.

De ia Axene Ardelean, din Berbeşti.

164

CARBA LUA PE MÎNDRA

Carera lua pe mîndra,
Casa să şiro şindileâ *
Cu sindilă de badog * ,
n ea să nu prindă foc.
Eu şracee oi aprinde,
Cu păiuţi de pe morminte
Şi cu fotoghem * fierbinte."

De la Gheorghe Ardelean.

HEI, TU, DRAGĂ DE MIREASĂ

Hei, tu, dragă de mireasă,
Multe flori o fost în sat,

Şi pe toate lbai lăsat
Şi tbai dus a treia sat.
Şi de^acolo ţbai ales
Tot on firuţ de sansiu *,
Aproape de lîngă rîu.
Tot on fir de viorea,
Aproape de lîngă moara.

De la Ileana Ardelean.

166

DRAGOSTILE TINERELE

Dragostile tinerele
Nu se fac din muierele,
Făr' din buze subţirele
Şi din grumaz cu mărgele,
Din degete cu inele.
Cîtud Ţara Ungurească,
N*am avut altă dulceaţă,
Fără să port eu în braţă,
Româncă mîndra la faţă.
Romanca pînă trăieşte,
Ea multe*şi mai pătimeşte.
Cizme roşii o ddncălţat.
Poale d*albe*o sufulcat *.
Pînzături strămăturate *,
în patru cornuri legate,
La cap cu flori încărcată.
Cînd cu brîiele semcinge,
La obraz picură sînge,
La inimă că rmatinge.
N<o alege de găzdacă *,
O ia numa ca să*ţi placă.

Unded mînaro să meargă
Tot pe voie ea să*ţi facă,
Cînd îi zice taci, să tacă.

De la Torna Pop,
de jo de ani, din Berbeşti.

167

PENTRU TINE, MÎNDRA DRAGĂ

Pentru tine, mîndra dragă,
Vin jendarii şi mă liagă.
Doi mă liagă, doi mămtriabă,
Doi mă iau pe chizeşie *,
Care mid drăguţă mie?
Sărace drăguţele mele,
Putreziâ(scă) sînu la ele.
De cosiţă mînînţele.
Frunză verde unghia găii,
Mă ibăsc cu hîdadSăii.

De la Gheorghe Codrea,
fecior de 18 ani, din Berbeşti.

168

MĂMUCA, CÎND M<O FĂCUT

Mămuca, cînd rmo făcut,
Doamne, tare s*o păzit.
Şi cu doauă rmo greşit:
Păru nu mi bomcreţit,
Ochii nu mi bo cernit,

Gura nu mbo mai micit * .
Gura să mbo fi micită,
Ochii sămi fi mai cernită,
Păru sămii fi încreţită,
Cu jurat * rmaş fi iubită.

De la Ioana Codrea, găjanca,
fată de 19 ani, din Berbeşti.

169

MÎNDRU, MÎNDRULUŢU MIEU

Mîndru, mîndruluţu mieu,
De ce să*ţi duc dorul tău,
Tboi lăsa la Dumnezău.
Tu iarna eşti tot la oi,
Şi primăvara la miei,
Şsapoi vara pe Muncei.
Mult mă uit la muntemalt,
Să văd oile ce fac.
Oile bine păştiâ,
Mîndru mieu le păstoria.
Hei, tu, mîndruluţu meu,
Să te*ajungă dorul meu;
Să te*ajungă dor cu jele,
Pe munte cu floricele;
Teajungă jele cu dor,
Pe cel munte cu izvor.

De la Odochie Moiş,
fată de 18 ani, din Berbeşti.

170

VEZI, MÎNDRUŢ, BUCHET DE BINE

Vezi, mîndruţ, bughet de bine,
Că mai am pe oarecine,
Nu mă razim numam tine.
Că mid casa lîngă vale,
Şi mă iube(şte) fiecare,
Tud rămîne de mirare.
Hei, tu, mîndruluţu mieu,
Cînd am prins a ne iubi,
Fost*o ceriu cam noros,
Ş*am gîndit că eşti frumos;
Şi la zarea luminii
Am gîndit că doarăd fi.
Amud ziuă şi se vede,
N*ai mai fost de*a mamii fete.

De la Ioana Codrea.

171

DRĂGUCIORU CEL URÎT

Drăgucioru cel urît,
Cum cară gunoi pe rît.
Drăgucioru cel de frunte,
Ar căra şi mare unde.
Trage clopu pe ureche
Şi se culcă sub părete.
D*aşa doru rmo cuprins,
Cum cu zadia * rmam încins.

De brîuţ mă pot descinge,
Cu doru nu pot învinge.

De la Ioana Codrea.

172

MO FĂCUT MAMA BĂRNACI

iVbo făcut mama bărnaci *
Go gîndit c«oi fi covaci *.
Eu cu covăcia * mea
Nu pot ţinea pe lelia.
Eu cu a mea covăcie,
Nu pot ţine pe Mărie.
Dragămiid lelia cea mică,
Că să mîie pe opincă,
Şbmi dă gură supţirică.

De la Ileana Ardelean.

173

FRUNZĂ VERDE DINTR.ON MĂR

Frunză verde dintrron măr,
Doi de la mama mă cer;
Unud albu ca bumbacu,
Unud negru cum îi dracu,
După cel albu moi mere,
De rmar ţinea tot cu miere.
După cel negru rmoi duce,
Că şi pita goalăd dulce.

De la Ioana Codrea.

174

DA*MbA MIE DUMNEZĂU

Damiba mie Dumnezău,
Patru boi la plugu meu,
Şron căluţ de călărit,
Şron drăgucior de iubit.
De rmar bate cu bota,
Pe mîndra nu oi lăsa;
De rmar bate cît de tare,
Pentru mîndra nu mă doare;
De rmar bate cu lemnu,
Nu mboi lăsa năravu.

De Ia Gheorghe Ardelean.

"7J

FRUNZUCĂ VERDE DE FAG

Frunzucă verde de fag,
Credermă, mîndrior drag,
Eu mă jor şi tu mă crezi,
Mă ibăsc, şi tu nu vezi.
De mă iubesc cu altu
Să mam hazną* de dracu.
Hei, tu, mîndruluţu meu,
Cumpănitram doru tău;
Pusram sare, pus*am lut,
Doru tău trage mai mult.
Pusram lut şi pusram sare,
Doru tău trage mai tare.
Ziuăd şi se face noapte,

Căleam codru îi departe,
Noapted şi se face zi,
Din codru nu pot ieşi:
Nici călare, nici pe jos,
Fără cu bagnetu * scos.

De Ia Ileana Ardelean.

DRĂGUCIORUL DE AZVARĂ

Drăgucioru de azvară *,
L«oi băga Ia oi la cioară,
Şi la paseri mînînţele,
Dacă nbam iubit cu ele.
Şi de slugă cucului,
Dacă bam dus doru lui.
La paseri de pe izvor,
Dacă nbam iubit cu dor.

De la Odochie Moiş,
fată de 18 ani, din Berbeşti.

177

PÎNĂ.N CAR, PÎNĂ<N CĂRUŢĂ

Pînăm car, pînăm căruţă,
Şfo cuprins mîndru drăguţă.
Pînăm car, pînăm tileagă *,
Ş<o cuprins da nu iu dragă.
Pînăm car, pînăm hinteu *,

Că mai dragă bum foit eu.
Cînd trăiam cu tutndru bine,
Era cîrşmă lîngă mlnr,
Uliţauni era podită,
în prilaz * aveam oglindă,
De cînd duc cu mîndru rău,
Depărtez cu fogodău * .
Uliţa mbe putregai
Şi în prilaz spini şi scai.

De ia Ioana Codrea.

178

MÎNDRULUŢ CU CIZME NOUĂ

Mîndruluţ cu cizme nouă,
Rumpe^ţbsar amîndouă.
Umblînd pe uliţa noastră,
De ceu vale şi pietroasă,
Teuii băgat cu sîlam casă.
Uiaga * la ţinem mînă,
Nam rînd de ţinut lumină.
Şi păharu mi *$>o* spart,
Deal tău doruţ am uitat.
Mîndruluţ, de ţba fi voia,
Lumină ţiu cumpăra,
Pahar încău căpăta.

De la Ioana Codrea.

179

MÎNDRULUŢ, BESADĂ LINĂ

Mîndruluţ, besadă * lină,
Eu mă culc, tu mă liagînă;
Da mă liagînă frumos,
Să nu pic din liagîn jos.
Care nu şti ced doru,
Doarme noaptea ca puiu.
Dar de cînd ştiu ced dorum sat,
iNbaş durmi nici legînat.

De la Ioana Codrea.

180

VIOLĂ, VIOLICE

Violă, violicfe *,
înflore(şte) pe seama mea,
Pîmoi trăi tboi purta.
Dacroi muri tboi lăsa,
Mîndrului să te jeliâ(scă).
Ca să te poarte Ghiorghie,
Că mbo fost drăgucior mie.

De la Odochie Moiş, din Berbeşti.

FĂ.MĂ, DOAMNE, CE Ml FA

Fărniă, Doamne, ce mi fâ,
Pasăre să ştiu zbura,

Peste codru cu frunza,
în fereastă la mîndra.
Peste merii cei crăieşti
Pînă la mîndram Giuleşti.
Frunză verde*a mărului,
La fata birăului * .
— Sărutărmă, birăiţă *,
Că birăud la Bistriţă.
Sărutămiă, să nu ştie,
Scîrbăm casă să nu fie.
Mă sărută, să nu vadă,
Scîrbăm casă să nu facă.

De la Gheorghe Ardelean, din Berbeşti.

MULT MĂMTREABĂ FRUNZA VERDE

Mult mămtreabă frunza verde,
Muribam, de nu mă vede.
Eu îi spui că mam murit,
Ced în lume pribegit,
Cu care mbo fost iubit.
Cîntă cocoşelum cruce,
Scoală, mîndru, că nbom duce.
Las' să cinteza doua oară,
Şrapoi vină şi mă scoală.
Ce se vede şi se şti,
Nud modru%a tăgădui.

De la Ileana Ardelean, din Berbeşti.

18J

AŞA-A MÎNDRA LA SPRINCENE

Aşad mîndru la sprincene,
Ca roua la Sînziene.
Aşad mîndra pe buze,
Ca roua pe cucuruze *.
Aşa mid mîndra la faţă,
Ca roua de dimineaţă.
La mîndra^s ţiţele moi,
De*aceea o iubesc doi.

De la Gheorghe Ardeleanu.

MĂGHIERAN ÎN CAR CU FÎN

Măehieran în car cu fîn,
Am drăgucior şid bătrîn,
Cinste mbe căd zic jupîn*.
Măghieran în car cu iarbă,
Am drăguţ şi rade barbă,
Cinste mid căd om de triabă.

De la Ileana Ardelean.

18/

N.AŞ VOI SĂ FIE TINĂ

N*aş voi să fie tină,
Dacă am doruţ la stînă,

Nbaş voi să fie ploi,
Dacă am doruţ la oi.
Ce mbe haznă * de drăguţ,
Dacă variază pe munţi.
Ce mbe haznă * şi de doi,
Dacă variază la oi.
Ploaie ploiţă cu bulbuci,
Aceed bună de slugi.

De la Petru Ardelean,
fecior de 20 de ani, din Berbeşti.

186

MĂI MÎNDRULE, NU.MBLA NOAPTEA

Măi mîndrule, nmmbla noaptea
Că ted tîlni cu moartea
Şi nud şti ce bi spune,
Şi te*a ducem cee lume.
Tu acolod putrezi,
Şi cine rma drăgosti?
Mîndruluţ cu mîndre multe,
Pînă umbli pe la toate,
Face*ţbse miez*demoapte.
Şi cînd vii şi pe la mine,
Facoţbse ziuă bine,
Moşcolit * eşti ca ş*on cîne.

De la Măria Căbuz,
lată de 16 ani, din Berbeşti.

.87

NbAM IUBIT NOI DINTRO VARĂ

Nbam iubit noi dintrro vară,
Şi nbam lăsat dintrro sară.
Poate nu nbam fi lăsat,
Drai fost cîne blăstămat.
Poate nu nbam fi urît,
Drai fost cînerafurisit.
De ţbar fi minteamtrro parte,
Nbam iubi pînă la moarte.
Da ţbe minţeam şepte părţi,
Le iubeşti cîte le vezi.
De cum răsare luna,
Nud oprită uliţa.
De cum răsar stelele,
La toate căţelele.
Hei, tu, mîndruluţule,
Sămînamiboi sămineţ,
Şror răsări mere verzi.
Şi lboi punem sînul meu,
Mira trece de dorul tău.
Şi lboi punem sîn la mine,
Mira trece de dor de tine.

De la Ileana Ardelean, din Berbeşti.

188

TRANDAFIRE, NU MAI FIRE

Trandafire, nu mai fire.
Da de ce să nu mai fiu,
Că mă pun fetelem brîu,
Si se duc vara la rîu.
Bosuioace, nu terai coace.
Da de ce să nu mă coc,
Că mă pun fecioribn clop *,
Şi mă duc vara la joc.

De la Ilena Ardelean

189

MÎNDRULUŢ CU CIZME VECHI

Mîndruluţ cu cizme vechi,
Lasărte pînăm cîşlegi * ,
Tu să vii să mă mai vezi.
Valeari mare, nurs poduri,
Uliţălers cu tinuri *,
Gardurilers cu spinuri.
Pe cînd tu la noi sosăşti,
Nemică nu hăznuieşti *,
Fără cît te osteneşti.

De la Ileana Ardelean.

190

OARECINE ŞbO FĂCUT

Oarecine şbo făcut,
Şbo făcut cărare lată,
La mîndra pe lîngă şatră
Tatărsro sărit sări bată.

Şi Ţiţu * nu *uo* lăsat
Go zis că ia fi bărbat.
— Tătucă, sufletu mieu,
Nu mid bate aşa rău,
Gaiastad drăguţu meu.

De la Ţeţilia Borodi,
fată de iS ani, din Berbeşti.

191

FECIORAŞII DE LA NOI

Feciorașii de la noi,
Toţi îs păcurari la oi.
Numai eu am fost la capre,
Şepte femei nu mar bate.
Fetele umblă după jîntiţă
Şi la toţi ne dau guriţă.

De la Petru Ardelean, cantor,
de 30 de ani, din Berbeşti.

192

SĂRACA MÎNDRUCA MEA

Săraca mîndruca mea,
Cîtă ced bîdă şi rea.
Se spală demineaţa,
Şi i se schimbă faţa.
Batăr * cît să soponie(şte)
Tot negruţă rămîne.
Bată>vă focutu, fete,

Slabă vid mintea la toate.
Da mai slabă la ieciori,
Umblă iarnam şezători;
Da mai slabă la bărbaţi,
Că umblă noaptea turbaţi.

De la Măria Bîrlea,
nevastă de 20 de ani, din Berbeşti.

'93

EU Ml<S ŞTIOP DE ON PICIOR

Eu mbs ştiop * de on picior,
Mîndrele cele cu dor,
Nu mă lasă să mămsor.
Da şi dacă mi*s însurat
Mă buigătuiesc * de cap.
Satu nost îi sat micuţ,
Cocoanele * poartă struţ *,
Nevestelcşi ţin drăguţ.
Cîte unu, cîte doi,
Să nu rămîiemapoi.

De la Petru Aroelean, din Berbeşti.

194

DU«TE, DOR, PE CEL IZVOR

Dmte, dor, pe cel izvor,
Unded găsi pe Ion;
De lid găsi, dor, culcat,
Spuned că mam măritat.

De tbamtreba după care,
După cel cu casam vale;
Cu alb var îi văruită,
Pe dinlontru zugrăvită.
Damtrdnsa cined culcat?
Mibai badea mort de beat.
Da cine bo fermecat?
Ileana de la Bănat,
Cu fermuţă * de la Beci * ,
Cu băuturi din uiegi * ;
Cu surcele de la lemne,
Cu păr negru din sprincene;
Cu surcele din vraniţă *,
Cu păr negru din cosiţă.

De la Ţeţilia Borodi, din Berbeşti.

'9S

CÎTE PASĂRI SÎNT PE CERI

Cîte pasări sînt pe ceri,
Toate pînăm ziuă dorm,
Numai mîndrele mau somn.
Numai a mea mîndrioară,
Tot se culcă pe lăicioară *,
Mere*mă*sa şi o scoală.
— Scoală, mulge vacile,
Că lbo muls şi altele.
Cîte vaci de*aci în sus,
Toate lbo muls şi s*o dus.
Cîte vaci deraci în jos,
Toate li*o muls şi li*o scos;
Nunva tale stau sireac *,
Cu buzucele pe prag;

m

Numa tale stau şi mug
Cu buzucele pe prund.

De la Ţeţilia Borodi.

196

IA.MĂ.N BRAŢE, DORULE

lamiăm braţe, dorule,
Şi mă treci dialurile.
Iamaăm braţe, măi doruţ,
Şi mă treci peste dieluţ.
Ţu, ţu, ţu, murguţ, mai tare,
Să sosîm în sat cu soare.
Să vadă toţi oamenii
Pentru ccram pisat*caii.

De la Mihai Steţ,
de 35 de ani, din Berbeşti.

PENTRU TINE, MÎNDRA, HĂI

Pentru tine, mîndra, hăi,
Am polog * din nouă clăi *
Şi căpiţe demn fundei * .
Pentru tine, mîndra dragă,
Am polog la Valearsacă,
Iarbamtreagă la Prisacă.
Pentr*o coită * de Mărie,
Miram lăsat boiim cîmpie,
Şi rmam dus la mărturie *.

Pentno coită de Ileana
Mbam lăsat boibn Poiană,
Şi căldarea cu tocană * .

De ia Petru Bîrlea,
fecior de 21 de ani, din Berbeşti.

198

MÎNDRUŢ CU PĂR ROTUNZIT

Mîndruţ cu păr rotunzit,
Piei în temniţăm pămînt.
Mîndruţ cu păr pieptînat,
Piei în temniţăm Bănat,
Că eu altu mbam aflat,
Mai bireş * şi mai de frunte,
Nu ca tine un rărunchie *.

De la Petru Bîrlea.

199

ÎNSURA<M,AŞ ÎNSURA

însuramv-aş însura,
Nu ştiu pe care^oi lua.
Aş lua de la noi din sat.
N«or mere* că>s blăstămat;
M*aş duce în sus pe sate,
Cheltuială şi departe.

De la Gheorghe Rusu,
fecior de 2(de ani, din Berbeşti.

SĂRACA MÎNDRUCA MEA

Săraca mîndruca mea,
în 9 marţi sara^omiblat,
La crucia din sus de sat.
O mărs ca să boboniâ(scă) *
Cum s*ar putea mărita,
Cine*ar vrea de*o ar lua.
Şi la crucia cea din jos
în 9 marţi sar*o fost.
Şi boacterii * omtîlnit
Şi pe mociră * o fugit.
Cătră boacteri s*o rugat
Ca să mo spuie în sat,
Că a da un aldămaş *.
Bine*acasă momturnat,
Sbo stiut«o toti în sat.
Şi toţi în sat o ştiut,
Că şbo umblat pe la cruci.
Batăr * cît o mai vrăjit,
Ea nemic mo hăznuit * .

De la Ileana Ardelean,
din Berbeşti

MÎNDRIOR DE<A PATRA SAT

Mîndrior de*a patra sat,
Cu mîna ta ce mbai dat?
De,ai dat turtă cu linte,
M*ai bolunzit * de minte.

Şi mbai dat turtă * cu mac,
Şi rmai bolunzit de cap.
— Hei, tu, mîndruluţu meu,
De gîndeşti să fiu a ta,
Mutări în Berbeşti casa.
De gîndeşti să te iubesc,
Mutăîţi tu casam Berbeşti.
Hei, tu, mîndruluţu meu,
De ţid voia demsurat
îţi spui drept şbadevărat:
Eu mam gînd de măritat,
Şi nmţi ţin drumu legat.

De la Ileana Ardelean.

202

ZIS.AM ZĂU ŞI PI A MEA LEGE

Zisam zău şi pe<a mea lege,
Goi iubi şi moi alege.
Am zis zău sub jurămînt,
Goi iubi fecioriim rînd.
Iară stau si mă eîndesc
Că nud mîndru să iubesc,
Că fără rînd se măresc *.
Paremii rău şbamud trecut,
Fostam tînăr şi bolund * .
Paremii rău şbamud tîrziu,
Fostam tînăr şi zglobiu.
Fostam tînăr şi cu minte,
Mbo ieşit dorumainte,
Siimo bolunzit * de minte.

De la Ileana Ardelean.

20J

DESFĂ, MÎNDRA, FARMECELE

— Desfă, mîndra, farmecele,
De gîndeşti să fie bine.
Că tare rmai fermecat:
Eu îmi cat cizmelem pat,
Cu cizmele«s încălţiat.
Eu cat frîuţum cămară,
Frîu mid pe murg afară.
Desfă, mîndra, ceai făcut,
Că eu nu pot să te uit;
— Eu nemică mam făcut,
Fără eu ţie ţbam dat:
Tot o poamă * astă*toamnă.
Şbo fost poama de gutîi *,
Şbom muri pe*on căpătîi.
Eu nemică nu ţbam dat:
Fără pită şi cu sare,
Şohan * de nu nbom lăsare.

De la Ştefan Codrea Tomăţ,
de 60 de ani, din Berbeşti.

204

EU ÎS PĂCURAR LA OI

Eu îs păcurar * la oi,
Mîndrele mă băgăm nevoi
Pentru voi nu pot şede,
La oiţe oachieşe,
Cum îs ele cu voie rea.
— Ce şedeţi supărate:

Doar sarea nu vro vinit,
Nici iarbă nu aţi tîrît?
— Ba sarea nbo vinit,
Şi iarba nbo tîrît.
Da tu mergi sara la fete,
Mai mult eşti pe la neveste.
Si ele noi nemică este.

De la Ştefan Codrea Tomăt

2DJ

PORUNCITLbMbO MÎNDRA

Poruncitumabo mîndra,
Tot mîndra şi cu mama,
Pe on firuţ de săcară,
Să mă duc la elem tiară.
Dar eu iar leram poruncit,
Pe on firuţ de sansiu *,
Cum oi merge, că nu ştiu!
Dar eu iar le*am poruncit
Pe on firuţ de neghină:
Vină, mîndrulica, vină.

De la Mihai Cupcea, din Călineşti

206

HEI, SĂRACA MĂRIUŢĂ

Hei, săracă Măriuţă,
Strînge dorum zădiuţă *,
Şid răsăde(şte)m grădinuţă.
Dad pune să numflorească.

Că derapucă amflori,
Inima ţi s*a topi,
Nimărui nud trebui,
Că mîndru nu ţba vini.
Da fă, mîndra, cum ţboi spune:
Durtem fundu grădini,
La on fir de bosuioc,
Sbti deseîntă de noroc,
Doar ted putea mărita.
Eu ştiu că nu tboi lua.
Că pre cînd voi înturna,
Altă mîndra mboi afla:
Tînără ca şi mlada,
Ca şi mlada cea de vie,
Şi mi*a fi drăguţă mie.

De la Mihai Cupcea.

207

M*o MÎNAT SORA ER1NĂ

M*o mînat sora Erină,
După strugurelem vie.
Strugurele mo fost coapte,
Mram luat pe Izam jos,
Mămtîlnii cu om frumos.
S«o plecat, mro sărutat,
Mro văzut sora din prag.
Sora o spus către mama,
Mama o spus către tata.
Tata o fost cam supărat
Şi pe mine rmo luat,
Cîtud casa rmo purtat,
Şim chilie rmo băgat.

Pe chilie*o pus lăcată,
Pe lăcat o pus o piatră;
Eu*am fost iute şbnfocată,
Am sărit pestă lăcată.
Şi eu numai rmam uitat,
Tot numai peste pămînt,
Ş*am văzut lumuca * toată:
Stelele toate sclipind,
Fete cu leciori jucînd
Şi mîndruţu meu plîngînd.

De la Ioana Joldea,
fată de 13 ani, din Ieud.

208

DORUL MEU E NUMAI DOR

Dorul meu e numai dor,
Nud pot spune tuturor.
De<ar fi dorul vînzător,
IVL-aş face neguţător.
Şi mbaş pune şatra* m prag,
Ş*aş vinde la dor şi drag;
Şi mbaş pune şatram şură,
Ş,aş vinde la dor şi gură.
Pentru tine, mîndra, zău,
Eu mă fac baltă şi tău *.
Că nbam despărţit noi, lele,
Pe obraz cu lăcrămele.
Şi cine nbo despărţit,
Fied moartea de cuţit,
Să moară nespovedit.
Fied moartea demecat,
Moară necuminecat.

De la Cornelia Zoicaş,
învăţătoare în Viseul<de>Sus.

209

CE MbE HAZNĂ DE MÎNDRU

Ce mbe haznă* de mîndru,
Căd văd casa şi şopru,
Şi pe dînsu nici că nu.
Ce mbe haznă de badea,
Căd văd casa şi şura,
Şi pe dînsu nici că ba.
Fă*mă, Doamne, ce mid fâ,
Pasere să pot zbura:
Pe deasupra Clujului,
în braţele mîndrului.
Să văd mîndru ce*a cina,
De mine vorbbma, ori ba?
Să văd mîndru ce*a prinzi,
Şi de mine ce*a vorbi.

De la Cornelia Zoicaş.
din ViţeluMe<sLis

MÎNDRULUŢ CU OCHI CĂPRII

Mîndruluţ cu ochi căprii,
Sărbţbar să nu mă ştii.
Mîndruluţ cu ochii verzi,
Sărbţbar să nu mă vezi.
Mîndruluţ cu păru creţ,
De doru tău mă topesc.
Mîndruluţ cu păr negruţ,
De trei ori mbai fost drăguţ.
De mid fi şba patra oară,
Hai la popă că ne joară.

De la Cornelia Zoicaş.

211

ZIS.O POPA ŞI D1ACU

Zisro popa şi diacu
Să las pe mîndru la dracu
Că mîndru mira mîncat capu.
Că mi bo mîncat derajuns,
Că nud mai pot ţineam sus.
Hei, tu, mîndruluţule,
Ajungărte dor cu drag,
Sara cînd îi ieşim prag.
Să gălbineşti ca ciara,
Să te legini ca frunza,
Să crezi cum e dragostea:
A iubi şira se lăsa,
Mîncarţirar bida * gura.
A iubi şira celui *,
Mîncarţirar bida ochii.

De la Cornelia Zoicaş.

PENTRU TINE, BADE DRAG

Pentru tine, bade drag,
Multeraud şi multe trag;
Pentru tine, mîndruluc,
Multeraud şi multe duc.
Pentru mîndru, batăd para,
Miram lăsat locu şi tiara,
Şi binele şi tigneala * .
Pentru mîndru, batăd focul,
Miram lăsat casa şi locul,
Şi binele şi norocul.

D. [a Cornelia Zoieaş.

21>

ZISO MĂ*TA CĂ'VRA MINE

Zisro mărta cătră mine
Că te celuiesc*pe tine:
Din o uiagă*de horincă * ,
Altă nu mirai dat nemică.
Şi de mirai dat cumva odată,
Mirai dat că ţbam fost dragă.
Pîn' cerai venit cîndva la noi,
Nu mirai adus vaci şi boi.

Auzită de la Trifoi Ana,
nevastă din Botiza.

214

CINTĂ, CÎNTĂ, GURĂ MÎNDRA

Cîtă, cîntă, gură mîndra,
Că badea cu dor terascultă.
Pînă taci, gură, nu zici,
Multe boalem oasărmi strîngi.
Cum începi tu, gură, ra zice,
Toată boala mi se duce.
Unde oamenii nmmi plac,
Nici în casă nu mă bag;
Unde omu miermi place,
Zori de ziuă mi se face;
Pentru omul carermi place,
Trei zile la drum aş face.

De la Ana Trifoi.

CUCULE DE PE CETATE

Cucuie de pe cetate,
Spuned mîndrei sănătate,
Că de mine nare parte.
Nare parte, că<s departe.
Cucuie de pe hinteu *,
Spune la drăguțu mieu
Că mie nu mm de el,
Cum nud lupului de miel
Mie nu mbe la inimă,
Cum nud tină la fîntînă.

De la Ana Trifoi.

216

DORUL MÎNDREI ŞI CU.AL MEU

Dorul mîndrei şi cual meu,
De sar facemn pod mereu,
Deaici pînă la Braşău,
Să treacă mîndra şi eu.
Săd tîrguiesc on pieptari
Şi vreo dobtrei taleri mari.
Să fie şi de făloasă,
După cît e de frumoasă.

De la Ana Trifoi.

217

FOAIE ALBĂ DIN GRĂDINĂ

Foaie albă din grădină,
Rumpe*teaş din rădăcină,
Să te dau la mîndram mînă,
Să te ducă la fîntînă,
La fîntînă, la sălcuță * ,
Unde spală mea drăguță.
Cu spon * şi cu albele,
Şi cu roşii rumenele.

De la Ana Trifoi.

218

FRUNZĂ VERDE<N CODRU DES

Frunză verdem codru des,
Toată lumea şbo ales:
Ce«o fost verde şi frumos,
Ce«o fost bun si drăgostos.
Dară eu ce mbam ales?
Trei fire de neghinuță,
Şbo drăguță cam negruță,
Sărutamaş în guriță.
Frunză verde acum se face,
Ce iubesc, mamei nud place.
De iar place mamei ca mie,
Mîneaş mergem cununie;
De iar plăcea şi la tata,
încă azi neam cununa.

De la Ana Trifoi.

2K,

PENTRU TINE, RUJĂ PLINĂ

Pentru tine, rujă*plină,
Nici am somn, nici am hodină,
Fără uliță cu tină.
Pentru tine, rujă creață,
Nici am trai, nici am viață,
Numai uliță cu ceață.
Pagubă, mîndra, de tine,
Că nu ești în sat cu mine.
Pagubă de Dumnezău,
Că nu ești în satul meu.
Să fii, mîndra,m sat la noi,
Nu te*aş da pe patru boi.
Fie boi cît neşte lei,
Nu te*aş da, mîndra, pe ei;
Fie boi cît de cornuți,
Tu la ei să nu te uiți.

De la Ana Trifoi.

220

TOATĂ LUME.MI STRÎGĂ MIE

Toată lumeamii strîgă mie,
Că nms om de omenie.
Dar nici eu nu vreau să fiu,
Pînă știu pe badea viu.
Dacă mîndra va muri,
Tot de omenie*oi fi.
— Spune, mîndra, mîne«ta,
Sămgrădiască ulița,
Tot cu lin și cu pelin,
Şi cu crengi de rozmarin,
Noi să nu ne mai tîlnim.
Numai sîmbătă o dată,
Duminecă ziua toată.

De la Ana Jurj,
fată cie 2c de ani, din Poieni.

DE.I UMBLA, BĂDIȚ, UMBLA

Ded umbla, bădiț, umbla,
Sămcunjuri toată lumea.
Ded umbla lumeamiprejur,
Să temvîrți ca grîum ciur.
Nmți găsești, bade, drăguță,
Să<ți cadă la inimuță;
Cum țbam căzut, bade, eu,
Dată de la Dumnezău.

De la Ana Jurj.

MÎNĂ DOMNU SLUJILE

Mînă domnu slujile
Să trimit eu buzele.
Doară eu mam nebunit
Să dau gurițăm perit.

Vie domnul slujilor,
Că ştii rîndul uşilor,
Si dulceaţa buzelor.

De la Ana Jurj.

21}

FRUNZĂ VERDE CĂLUPĂR

Frunză verde călupăr *,
Maică, doi feciori mă cer:
Unu negru ş*altu băl * .
Frunză verde de măr dulce,
După băl, mamă, rmaş duce;
Frunză verde de măr acru,
După negru, meargă dracu.
Că trebe Murăşmoprit,
Şi femei la soponit.
Şi sopon de cinci de argint
Şi tot nud mai văd albit.
Da zău, mamă, pe cel băl,
Cu puţină apăd spăl.

De la Dumitru Sidău,
de 60 de ani, din Botiza

224

MĂGHIERAN ALES PE MASĂ

Măghieran ales pe masă,
Mîndrud hireş*, mare casă.
Măghieran mîndrud la noi,
Mîndrud hires, mare boi.

Fă bine, nu te mări *
Că te«or rîde oamenii.

De la Dumitru Sidău.

22r

FRUNZĂ VERDE CRASTAVETE

Frunză verde crastavete,
Am drăguţ pe cît on ied,
Săcerînd prin holded pierd.
Cînd mă strîngemcep a plînge,
Cînd mă lasă, fug acasă.

De la Dumitru Sidău.

226

MĂI BĂDIŢĂ, OM FRUMOS

— Măi bădiţă, om frumos.
Lasă cosîtura jos.
— Mîndra, cunună de flori,
Cînd te văd, mă iau fiori,
Din brîu pînă subsuori.
Mor, mîndra, şi mă aprind,
Un'te văd pe drum trecînd.
în cizmuţe tropotind
Şi din gură tot glumind.

De la Dumitru Sidău.

227

SĂ MOR ASTĂZI, SĂ MOR MÎNE

Să mor astăzi, să mor mîne,
La duşmani le pare bine,
Că duşmanii, multear zice,
Ca dragostea să mbo strice.
Dar, mîndruţă, al tău dor,
Tot nu mă lasă să mor.

De la Dumitru Sidău.

228

ŢUCUd GURA UNUI OM

Ţucmi gura unui om,
Care mă scoală din somn,
Şi nu mă lasă să dorm.
Ţucmte, lele, pe tine,
Dar mai am pe oarecine.
Ţucmţi, lele, ochii tăi,
Că sînt dragi şi frumuşei,
Si samînă cu a mei.

De la Dumitru Sidău.

229

DE.AR FI DATĂ DUMNEZĂU

Dear fi dată Dumnezău,
Să fi murită eu:

Cînd am fost fată micuţă,
Să nu fiu badei drăguţă.
Dear fi dată Precesta,
Să fi murit şi badea:
Cînd a fost copil micuţ,
Să numii fi fost mie drăguţ.
Foaie verde de pe baltă,
Dumnezău să nud fi dată
Asta dragostemfocată;
Asta dragostemtre noi,
De năcaz la amîndoi.

De la Dumitru Sidău.

230

ÎŢI TRIMET, MÎNDRUCA, CARTE

îţi trimet, mîndruca, carte,
Şbţi trimet guriţă ţie,
Precum neam iubit dintîie.
Şi dacă nu mai uitat,
Si de altul nu tbai înşălat,
îmi trimete*o cărticea,
Sămii stîmpăr inima cu ea.
Frunză verde de trifoi,
Că şi eu trimete*ţboi:
Ced mai mîndru pe la noi,
Şi buze de cele moi.
Iar de cumva mai uitat,
Mîngăiere ţiai aflat,
Şiatunci, mîndrucă,mii spune.
Să uit şi eu al tău nume;
Inimamii s*o linişteasc,
La tine să nu gîndesc.

De la Dumitru Sidău.

MĂI BĂDIŢĂ, BĂDIŞOR

Măi bădiţă, bădişor,
Lasărţi dorul mai domol.
Nu mid tot mîna la mine,
Dermi pun capul după tine.
Şi sara şi demineaţa,
După tinemii pierd viaţa.
Crai tău dor e prea turbat,
Mă poartă noaptea prin sat.
Cîte doruri sînt pe lume,
Crai tău nu sînt de nebune.
Cîte doruri mrau mîncat,
Ca al tău nu mrau uscat.
Dorul tău unde mrajunge,
Stau în loc şirncep a plînge.
Prin picioarern jos mă junghie,
La inimă mă străpunge.

De la Dumitru Sidău.

2}l

SANSIU ALB, CRESCUT ÎN IARBĂ

Sansiu * alb, crescut în iarbă,
Iubeştermă, bade dragă.
Foaie verde mătrăgună,
Iubeştermă astă lună;
Ga pica frunza din nuc,
Tu te duci, eu rămîn cuc,
Să nu ne vedem mai mult.
Tu te duci în cătunie,

Eu rămîn aici pustie;
Tu te duci în altă tiară,
Rămîn cu dragosteramară.

De la Dumitru Sidău.

233

PASĂRE DE PE HINTEU

Pasere de pe hinteu*,
Spune la drăguţu meu:
Că eu mor de doru lui
La umbruţaralunului.
La o umbră de tufiţă,
Mor de dorul tău, bădiţă,
Fără liac de luminiţă.
Fără lumină de său,
Cu dor mare şi cu greu.
Şi eu mor deral tău bănat *,
Sara cînd mă culc în pat,
Fără perină sub cap.
Nurmi trebuie perina
Făr' să visez pe badea.
De cîte ori bam visat,
Cu lacrămi eu imam sculat,
Din inimăram suspinat.

De la Dumitru Sidău.

234

MĂI BĂDIŢĂ, PĂR TĂIAT

Măi bădiţă, păr tăiat,
Nu crede că teram lăsat;

Cîte cloruri mau mîncat,
Eu pe toate leam uitat;
înfocatul tău de dor,
Nud pot uita pînă mor.
Bădiţă, dragostea ta,
Pînă mor mo pot uita.
Paremii rău şimii bănuiesc *
Că nu pot să temtîlnesc.
Paremii rău şi mbe bănat *
Pentru că team sărutat,
De nam starem al mieu sat.

De la Dumitru Sidău.

235

DE'AŞ AJUNGE ZILE MULTE

Deaş ajunge zile multe,
Să mai ies o datăm munte:
Să hodinesc în presacă *,
Cu mîndra mea cee dragă.
Saud fagii vîjăind,
Pe mîndram frunză zicînd.

De la Dumitru Sidău.

236

CUCE, PASERE MĂIASTRĂ

Cuce, pasere măiastră,
Zbori la mîndra în fereastră.
Ca să vezi ce facem casă.
Ded afla*o suspinînd,

1

i

Vină dernii spune curînd.
Catunci ştiu că mă iubeşte,
Şi la mine se gîndeşte.
Ded afbvom voie bună,
Rîzînd cu alţibmpreună,
Tu sămii spui adevărat,
Catunci ştiu că rmo lăsat.

De la Dumitru Sidău.

· 37

FRUNZĂ VERDE DIN CURECHI

Frunză verde din curechi,
Mîndra mea nare păreche;
în trei tîrguri deai umbla,
Ca mîndruţa nai afla:
înaltă şi subţirică,
Ca on pui de turturică.

De la Dumitru Sidău.

238

FRUNZĂ VERDE, LEMN USCAT

Frunză verde, lemn uscat,
Arunc ochii peste sat;
Că nud pomul retezat,
Ced badea rău deochiat:
Cu iarbă din trei grădini,
Cu apă din trei fîntîni.

Ş*aşe=i fermecat de tare,
Derşi cată murgu pe vale
Şi el e pe murg călare.

De la Dumitru Sidău.

239

MULT MAI STAU ŞI MĂ GÎNDESC

Mult mai stau şi mă gîndesc,
Pe ce drum da să pornesc,
Cu tine să mămtîlnesc,
Că de doru tău mă topesc.
Cum mă culc, te şi visez,
Tind mîna, nu te găsesc.
Numai dorul inimii,
Scris pe faţa perinii,
Cu cerneala ochilor,
Ochilor fârtaţilor.
Dacă văzui scrisoarea,
Mi se rupe inima.
Arunc ochii pe fereastă,
Cocoşi cîntă să mă scol,
Nu mă pot scula de dor;
Nici nu mă scol, nici nu dorm,
Tot mămvîrtesc şi mămtorn.
Măi bădiţă, voinic blînd,
De trei ori pe zi te plîng.
Demineaţa pînăm prînz,
Şi din prînz pînă sara,
Şraşa toată viata.

De la Dumitru Sidău.

240

BADE, DRAGOSTELE TALE

Bade, dragostele tale
Mbo ciuntat zilele mele.
Bădiţă, nămravul tău
Mbo stricat sufletul meu.
Eu mă jor, nu mire păcat,
Că eu mor deral tău bănat *.
Eu mă jor şi nu mire greu,
Că eu mor de dorul tău,
Cum nra murit neam deral meu.
Nu ştiu, bade, ceri asta,
De nu te pot mai uita,
Nici ziuca, nici noaptea,
Tot la tinermi stă firea.
De cînd, bade, te iubesc,
Nici nu cin, nici nu prînzesc,
Numai tot cu dor trăiesc.
Pentru tine, dragă bade,
Cămaşa pe spatermi arde,
Inimuţam mine scade.
Ardem spate şi pe piept,
Eu de doru tău mămec.

De la Dumitru Sidău.

241

FRUNZĂ VERDE MĂGHIERAN

Frunză verde măghieran,
Drăguţu miri moroşan *
Cu gubă* şi cu opinci,
Nu baş da pe trei voinici.

Dămiă, mamă, după el,
Căd harnic şi frumuşăl;
Vreu să fiu numai a lui,
O' nvoi duce focului.
Ardă'te focuțu, dor,
Şi pe tine, bădişor.
De cînd neam prins la iubit,
Deatunci nu neam hodinit.
Tot gîndind la badea meu,
Arsmmbo inima rău.
Eu cu dor, badea cu dor,
Nu pot spune tuturor.
Dorurile dintre sate,
Toate zac la noi în spate.

De la Petru Ştiopei.
învăţător în Vad.

242

FRUNZĂ VERDE LILIAC

Frunză verde liliac,
Dulced gura de diac * :
Cît trăieşti să nu iubeşti
Diac în haine nemțeşti,
Că diacud poamă rea,
Te iube(şte), da nu te ia.

De la Petru Ştiopei.

BATĂTE, MÎNDRUCA, BATĂ

Bată'te, mîndruca, bată,
Cîtă frunză*o fost în piatră.
Că şi pe mine nvo bătut
Cît o fost pe dedesupt.
Şi iară, mîndruca, te bată,
Ziua de mîni şi dealaltă.
Că şi pe mine rmo bătut
Cele doauă ce*o trecut.
Tot zilele cele rele,
Ced joiţa pintre iele.

De la Măria Pop,
fată de 17 ani, din Vad,

244

AUZITAM O MINCIUNĂ

Auzit/am o minciună,
Că Murăşud apă bună,
Cine bea se şi cunună.
Hai, mîndruţ, să bem şi noi,
Să ne. luăm amîndoi.
Măi bădiţă Niculai,
Spunemii, gura cui o dai?
Dănnbo miem. chizeşie *,
Pînă la Sîntă'Mărie.

Auzită de la [rina Vlad,
fată de 19 ani, din Sălişte.

PORUNCITUMbO MÎNDRU

Poruncitumibo mîndru
Pe o frunză de cicoare,
Să mă duc la el că moare.
Eu iară bam poruncit,
Pe o frunză de curechi *,
Să moară, ooi mere * m priveghi * ,
Vină, mîndruţ, joi la noi,
Să<ţi întorc guramapoi.
Să nu se văjiâ(scă) * să mor,
Să*ţi rămîn, mîndruţ, dator.

De la Irina Vlad, fată de 19 ani.

246

TRIMETE.MI, MÎNDRA, TR1METE

Trimeteami, mîndra, trimete,
Ced în grădină mai verde:
Trimetemii o floricea,
Trimete*mi guriţa ta.
Trimetemii faguri de miere,
Trimetemii buzăle tale.
Trimetemii buzăle mie,
Pecetluitem hîrtie.
Pecetluite cu ciară,
Să le sărut într*o sară.
Pecetuite cu miere,
Să le sărut cu a mele.

De la Irina Vlad.

M7

PR1NS.AM CAII LA CĂRUŢĂ

Prinsam caii la căruţă,
Şi mam dus la voi, mîndruţă.
Fostam tocmai la voi în casă,
Mam întors cu inima arsă.
Cam avut de mers departe,
Şi nu miai scris nici o carte.
Tu carte nu miai trimes,
Sărţi scriu eu de cînd am mers.
Şi pe cînd iară^oi vini,
Să ne putem întîlni.
Stau pe gînduri cîte*on cias,
Mă gîndesc că să te las,
Să nu trag mai mult năcaz,
Dar eu nu te pot lăsa,
Că ţia fost dragă gura.

De la Irina Vlad.

248

STAU CU ZIUĂ PRIN GRĂDINĂ

Stau cu ziuă prin grădină,
Şi suspin de la inimă.
Cînd majunge dor de tine,
îmi iau cînele cu mine,
Şi puşcuţa pe spinare,
Şi mă duc în jos la vale.
De cînd nu neam întîlnit,
Codru s*o îngălbinit,
De bănat * şi de urît.

De cînd, mîndra, am plecat,
Frunzam codru s<o uscat
De jele şi de bănat.
Foae verde de pe baltă,
De teaş mai vede odată
Prin codru cu frunză lată,
Codru tot baş îngrădi,
Tu să nu mai poţi ieşi.
Cu gard baş încunjura,
Să nu ies pînăd lumea.
Tot cu garduri de nuiele,
Să nu poţi ieşi prin ele.
De nuiele şi de piatră,
Să nu mai ieşi niciodată.
Apăm codru aş căra,
Codru tot ţi baş uda,
Săd fie verde frunza.
Şi să?ţi facă umbră lată,
Să ne mai umbrim odată.

De la lrina Vlad.

249

DE,AR FI DORUL CA PĂDUREA

Dear fi dorul ca pădurea,
Eu baş tăia cu securea.
Dear fi dorul ca holda,
Tăiadaş cu secerea,
Şi eu de el aş scăpa,
Inima nu mior mînca,
Jele nu mar mai strîca.
Da dorul e mare cîne,
Nud poate omorî nime.

Al meu dor e otrăvit,
Cu otravă din Sălişte,
Inima ca să mbo strice.

De la lrina Vlad.

2;0

ŢINE, DOAMNE, POŞTELE

Ţine, Doamne, poştele,
Să ne ducă cărţile,
Să scriem dorurile.
Tu, leliţă, lelişor,
Scriemii carte că mbe dor.
Şi mise dcr, de ce mid dor,
De frunzuţă de bujor,
De apă de la izvor,
Şi de glas de păsărele,
Şi de buze supţirele.
Şi rnbe dor, de ce mbe dor,
De frunzucă de cireş
De on pui ce îl iubesc.
De frunzuca din pădure,
De doi ochi ca două mure.

De la lrina Vlad.

' J '

FĂ.MĂ, DOAMNE, CE MI FA

Fămnă, Doamne, ce mi fâ,
Fărniă fir de iederuţă,

La mîndruțam grădinuță.
Fămiă floare de Bănat,
La mîndruța lîngă pat.
Fămiă fir de iarbă creață,
La mîndruța mea în brață.
Am avut o cărărușă, ,
Pînă la mîndra la ușă.
Nu știu cine ce*au gîndit,
Cărărușa mbomgrădit;
Nu știu cine ce gîndește,
Cărărușa mbomgrădește.

De la Irina Vlad.

5

M*AM GÎNDIT DE MULTE ORI

rVbam gîndit de multe ori,
Să nu mai trimet scrisori.
Pune^oi pana sub picior
Și moi mai scrie de dor.
Puneroi panam foc să ardă
Și moi mai trimite carte,
La mîndrele de pe sate.

De la Irina Vlad.

J3

VAI, DRĂGUȚĂ, CUM TE*AS BATE

V ai, drăguța, cum te*aș bate,
Dar mînelemri sînt legate

Gun fir de mătasă neagră,
Nu te pot bate de dragă.
Si de cînd eu te iubesc,
Doamne, multe pătimesc,
Nu știu mort îs, ori trăiesc,
Numai văd că mă topesc
Ca și floaream grădinioară,
Ce dorește ploișoară.
Așe mor, mîndrucă, eu,
Leliță, de dorul tău.

De la Mihai Șerban,
învățător în Săpînța.

54

DE<AȘ TRĂI CÎT AȘ TRĂI

Deraș trăi cît aș trăi,
Fată mare maș iubi.
C.e«aș iubi una micuță,
Să fiu vara cu drăguță.
Si iarna cu năvăstuță.
Drăguliță, gura ta,
Pentnon galbîn mo aș da.
Pentrron galbîn, pentru doi,
Pentru doisprezece boi.

De la Mihai Șerban.

; j

FRUNZĂ VERDE DIN CĂRARE

Frunză verde din cărare,
Drum la deal si drum la vale,

Drumu de la deal îmi place,
Cel din vale, moartemii face.
Că drăguța cea din dial
Mă iubeşte în zadar;
Dar drăguța cea din vale
Mă iubeşte cumfocare.

De la Mihai Şerban.

2j6

MERGE MÎNDRU, GATA BINE

Merge mîndru, gata bine,
Cu murguțu după sine.
Cînd a fi mai pe la Vad,
Rumped*s*ar ruda*m steag
Şi cipcuța de sub barbă,
Go avut o mîndra dragă.
Cînd a fi mai pe la cină,
Săd ție mă«sa lumină.
Cînd o fi la miez^demoapte,
Singur să«şi poftească moarte.
Cînd s*or zări zorile,
Săd tragă clopotele.

De la Docă Pop,
iată de i j ani, din Ciuleşti.

2J7

ÎN FUNDUL GRĂDINII LA NOI

în fundul grădinii la noi,
Paşte mîndru patru boi.

Pe şolduri trage ciucuri *.
De năcaz căd iau friguri,
Şi din grai aşa grăie(şte):
— Hei, tu, mîndrulica mea,
Tine, mîndra, vinerile,
Să mă lase frigurile.
Am ținut VinereadMare,
Si bo scuturat mai tare.

De la Anuța Codrea,
fată de ij ani, din Rona<de<Jos.

23-8

MERGE MÎNDRU PE CAL SUR

Merge mîndru pe cal sur,
Blăstămad*aş, nu mămdur.
Şi eu tot boi blăstăma:
Calul să se potignească,
La pămînt să mid trîntească.
— Hei, tu, mîndruluțule,
Să te«aducă Dumnezău
Pe la odoraşul * meu,
Să te miluiesc şi eu:
Cu o cupă de tărîță,
Pe deasupra cărbunaşi,
Să vezi ce iubeşti da laşi.
Ş*atunce te,01 întreba :
Fostmmbai drăguț sau ba?

De la Anuța Codrea.

259

LA CRÎŞMUŢA SUB CETATE

La crîşmuţa sub cetate,
Se bat două frunze late.
Acele nms frunze late,
Cers doauă fete surate,
Fată mîndra de sărac,
Şi una de om bogat.
Cee de bogat zicea:
— Cine rma lua pre mine,
Căpătamra mare bine:
Un pluguţ cu şase boi,
Boteiaş * mare de oi.
Cea săraoaşa zicea:
— Cine mira vede ochii,
Tera lăsa şi cu boii.
Mira vede sprincenele,
Tera lăsa cu oile.

De la Anuţa Codrea.

260

DUrTE, DOR, CU DORURILE

Durte, dor, cu dorurile.
La plugari cu plugurile,
Durte şi ba meu drăguţ
Căd cu plugul în dealuţ.
De teramtreba ce mai fac,
Spuneri că mram măritat,
După el nram aşteptat.
Şuere badea Ioniţă,

Să mă duc sări dau guriţă.
Frunză verde, iarbă lată,
Gura mea e măsurată,
Cu măsură din oraş,
Pe sama lui Grigoraş.

De la Ioana Pop,
fătucă de 7 ani, din Giuleşti.

261

MÎNDRUCĂ DE PE MARA

— Mîndrucă de pe Mara,
Ce ţiri amară gura?
Ori ţira dat mamarţi căline *
Să nu te săruţi cu mine?
Poaterţi mărta cîtera da,
Cu mine tid săruta.
— Măi bădiţă, din alt sat,
Eu mă jor că nu mbo dat;
Că de mbar fi dat căline,
Nu rmar mai săruta nime.

De la Ioana Pop,
fată de 10 ani, din Giuleşti.

262

ZISrO MÎNDRUL DE LA OI

Zisro mîndrul de la oi,
Sări fac struţ* de iezăroi
Mîni alaltă facerboi,

Sîmbătă trimeted<oi.
L*aş trimete pe stele,
Dar stelele?s tare multe,
Şi mă tem că bor ascunde.
L*aş trimete pe soare,
Soareled tare fierbinte,
Şi mă tem că ba aprinde.
L?aş trimete pe lună,
Luna merge cîtilin *,
N*a sosbntoon an deplin.

De la Mihai Cupcea, din Călineşti.

263

PACE, MÎNDRA, ŞI VIAŢĂ

Pace, mîndra, şi viaţă,
Mai mult nu te ţin pe braţă,
Numai pînă demineaţa.
Astăzi beau cu sănătate,
Mînemii iau bainelem spate.
Astăzi beau apă din tău *,
Mîne alaltă din Braşău.
Astăzi beau apă din sat,
Mîni alaltă din Bănat,
Şi nvoi duce, mîndra dulce,
Şi moi veni pînăd cruce.

De la Mihai Cupcea.

I

264

NEVASTA CAREd FRUMOASĂ

Nevasta cared frumoasă,
Mare pagubăd la casă,
Că bărbatu bar lucra,
Singură nmo ar lăsa.
Şi cînd se duce la coasă,
Mintea lui îi tot acasă.
El singur să sfătuieşte
Şt cu coasa voroveşte *.
Frunză verde, lemn rotat,
Fie acela blăstămat,
Care s*a mai însura,
Şi frumoasă va lua.
Că oricînd la lucru mere *,
Gîndud stă tot la muiere.

De la Mihai Cupcea.

26;

CUCULE, PASERE GRASĂ

— Cucuie, pasere grasă,
Ce tot cînţi pe*a maicei casă.
O' ţbe foame, o' ţbe sete,
O' ţbe dor de codru verde.
3" — Nici mbi foame, nici mid sete,
Nici mid dor de codru verde.
Ci mid dor de satul mieu,
Gam avut trei mîndrem el.
Unam dial, ca şbon păbar,

Unam vale, ca şbo floare,
Unam uliţa cea mare,
Aşamii rumpe inima,
Ea mbo rumpe, ea mbo leagă,
Cu un fir de lînă neagră.

De la Ana Trifoi, din Botiza.

266

PÎNĂ»! LUMEA ŞI PĂMÎNTUL

Pînăd lumea şi pămîntul,
Tot la mîndra îmi stă gîndul;
Cînd îmi vineal mîndrei dor,
Mă leagîn ca ploaiam nor.
Cît voi trăi moi uita
Dragostea mea cu mîndra,
Gam trăit ca două flori,
Crescutemtre păişori *.
Cînd mergeam la preumblat,
Tot nărodul s*o uitat
Ca la două rîndunele
De pe două crănguţele.
Cînd şedeam noi pe sub pom,
Ne jucam ca doi coconi *.
în casă hoream* hori,
Ea mă înstruţa* cu flori;
Cînd horea şi mîndra mea,
Inima da<mi ardea;
Căci horea cu drag şi dor,
Dragosteleramînduror.

De la Mihai Şerban, din Săpînţa.

267

PASERE MÎNDRA PISTRUIE

Pasere mîndra pistruie,
Spune mîndrului să vie
Că se coc struguribn vie
Pe seama lui Vasalie.
S<omjitat* un piţiguş
Şi cară pînă ce nms;
S>omjitat o ciocă* neagră,
Duce cu creanga întreagă.
Sromjitat şi porumbul,
Duce strugurii cu totul.
— Hei, tu, mîndruluţule,
Vină, mîndruluţ, la joc
Să*ţi pun o crenguţăm clop,
Să o duci hîdei la joc.
Pus*o ura strajă pe noi
Că ne iubim amîndoi;
Poate pune, poate ba,
Cînd om vrea nbom aduna.
De nu ziua la lumină,
Batăr* nopţile la lună;
De nu ziua la vedere,
Batăr nopţile la stele.
Ştii, mîndrule, de o dată,
Cînd şedeam la noi pe vatră,
Beam horincă * piparată,
Cu guriţăramestecată,
Morţii duin şi daina * .

De la Măria Tăşcan, din Năneşti.

CUPRINS